

ئەفسىرى رەوان

بۇ تىگە يىشتى قورئان

بەرگى [۸]

نووسىنى

مەلا مەجموودى گەلا ئەيى

جزمى [۱۶]

تەفسىرى رەۋان

بۇ تىگە يىشتى قورئان

بەرگى ھەشتەم

نووسىنى

مەلا مەحمۇدى گەلا ئەلى

جزمى (۱۶)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تەفسىرى رەۋان بۇ تىگەشتى قورئان.

نوسىنى : مەلا مەحمۇدى گەللاھىي.

چاپى يەكەم.

چاپخانى ئۇفسىتى تىشك.

تىراز: (۵۰۰) دانە.

ژمارەى سپاردن : (۱۰۵) ى سالى (۲۰۰۱)

ماڧى چاپكردن پارىزراۋەو تەنھا ھى نووسەرە.

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

باقی مانده‌ی چیرۆکی حەزەرەتی موساو حەزەرەتی خضر

﴿۷۵﴾ قَالَ أَمَلْتُ أَقُلَّ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿۷۵﴾ قَالَ إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَحِّحْنِي ۚ قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا ﴿۷۶﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَنِيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطَعْنَا أَهْلَهَا فَاذْبَأْ أَن يُضَيِّقُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقُضَ فَاقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿۷۷﴾ قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ ۚ سَأُنَبِّئُكَ بِمَا أُوِيلَ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿۷۸﴾ أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسْكِينٍ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿۷۹﴾ وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهَقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿۸۰﴾ فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِمَّا زَكَّوْهُ وَأَقْرَبَ رُحْمًا ﴿۸۱﴾ وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا

أَشَدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ وَمَا فَعَلْتُمْ

عَنْ أَمْرِي ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾

پدیوه‌ندی نهم نایه‌تانه به‌هی پیشه‌وه ناشکراو نومایانه، نهم نایه‌ته‌ش در‌یژه‌ی سهرگوزشته‌ی حه‌زره‌تی موسایه له‌گه‌ل حه‌زره‌تی خضر‌دا، رودای کوشتنی منداله تازه پیگه‌یشتوه‌که، رودای دووه‌می چیرۆکه‌کیه پاش رودای کونکردنی که‌شتیه‌که، حه‌زره‌تی خضر صه‌برو خۆراگری حه‌زره‌تی موسای پی‌تاقتی کرده‌وه، به‌لام حه‌زره‌تی موسا نه‌یتوانی دان به‌خۆی‌دا بگری، چونکه کرده‌وی خضر پیچه‌وانه‌ی ظاهیری شهریعت بوو. جاوه‌کوو له‌وه‌پیش باس کرا: که حه‌زره‌تی خضر منداله‌که‌ی کوشت، حه‌زره‌تی موسا ره‌خنه‌ی گرتو‌وتی: نه‌و منداله‌ بی‌تاوانه‌ت به‌ناحق بو کوشت؟ به‌راستی تاوانیکی گه‌وره‌ت نه‌نجام‌دا، نیت‌ر جاریکی تر حه‌زره‌تی خضر ریک‌که‌وتنامه‌و واده‌و به‌لینو مهرجه‌کانی نیوان خۆی حه‌زره‌تی موسا وه‌بیر ده‌هیئتیه‌وه، سهرنجی راده‌کیشی بو نه‌و وتوو‌یژه‌ی له‌سهره‌تای گه‌شته‌که‌یان‌دا نه‌نجامیان‌دا ﴿قَالَ: أَلَمْ أَقُلْ لَّكَ: إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا﴾ حه‌زره‌تی خضر به‌ح‌ه‌زره‌تی موسای گوت: نه‌ری من به‌تۆم نه‌گوت: نه‌تۆ له‌گه‌ل من هه‌لناکه‌ی، ناتوانی له‌ناست کرده‌وه‌کانی من بی‌ده‌نگ بی!

تیبینی نه‌وه ده‌کری، نه‌مجاره وشه‌ی (الك)‌هی زیاد کرد، چونکه نه‌مجاره‌یان شیوه سهرزه‌نشته‌که‌ی حه‌زره‌تی موسا توندو‌بێتر بوو، بو جاری دووه‌میشه که موسا سهرپیچی واده‌و به‌لینه‌کانی ده‌کا!!

نیت‌ر حه‌زره‌تی موسا جاریکی تر به‌خۆی‌دا ده‌چیته‌وه، لی‌ی مه‌علومه: که دووجار مهرجه‌کانی ریک‌که‌وتنی پیشیل کردوه، واده‌و به‌لینی پیشووی له‌بیر چوونه‌وه، نیت‌ر هه‌لیکی تر به‌خۆی ده‌داو خۆی خسته به‌رده‌م دوو ریگا‌و دوا فرسه‌تی به‌خۆی‌دا، ﴿قَالَ: ان سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي. قَدْ

بَلَّغْتَ مِنْ لَدُنِّي عَذْرًا ۖ وَتَى: نه‌گەر جازیکی تر من پرسیارم ده‌رباره‌ی همر شتیک لی کردی، له‌سەر همر کارو کرده‌ویه‌کت ره‌خنه‌م گرت، ئیتر هاو‌پیه‌تیم مه‌که، بی‌گومان له‌لایهن منه‌وه گه‌یشتیه‌ ناستیک: که ئیتر به‌هانه‌ت به‌ده‌سته‌وه بی‌ بۆ داب‌ران لیم وازم لی بینی و هاو‌پیه‌تیم نه‌کدی!

ئیب‌نو جەریر له‌ئوبه‌ی کورپی که‌عبه‌وه ریوایت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبەر ﷺ که باسی یه‌کیکی ده‌کرد: دوعای بۆ ده‌کردو خۆی پیش ده‌خست. رۆژیک فرموی: ((رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى مُوسَى، لَوْ لَبِثَ مَعَ صَاحِبِهِ أَضْبَرُ الْعَجَبِ وَلَكِنَّهُ قَالَ: «إِن سَأَلْتُهُ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا، فَلَا تَصَاحِبْنِي، قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عَذْرًا»)) ره‌حه‌تی خودا له‌سەر ئیمه‌ له‌سەر موساش بی، نه‌گەر له‌گه‌ل هاو‌له‌که‌ی بمایایه‌وه شتی سه‌یرو سه‌رسو‌په‌ینه‌ری ده‌بینی به‌لام نه‌و وتی: ((نه‌گەر له‌مه‌ودوا پرسیارم لی کردی و ره‌خنه‌م لی گرتی ئیتر هاو‌پیه‌تیم مه‌که)).

روداوی سییه‌م:

ده‌فرموی: ﴿فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلُهَا، فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّقُوا لَهُمَا﴾ واته: هه‌زه‌تی خه‌زه‌تی موسا درێه‌یان به‌گه‌شته‌که‌یان داو رۆیشتن تا گه‌یشتنه‌ گوندیک، برسیان بوو تینویان بوو، پتویستیان به‌وه هه‌بوو یه‌کیک بپیته‌ خانه‌ خویان، میوانداریان بکا، داویان له‌دانیشتوانی گونده‌که‌ کرد خواردنو خواردنه‌ویان به‌ده‌نی، برسییه‌تی و تینوه‌تیان نه‌هیلن، به‌لام تیک‌رای دانیشتوانی گونده‌که‌ داواکه‌یانیان ره‌ت کردنه‌وه، که‌س میوانداریانی قبول نه‌کرد، که‌س نه‌بوو خانه‌خویانو هه‌چیان پی نه‌دان، ده‌لین: نه‌و گونده‌ ناوی (نه‌نطاکیه‌) بوو. جا له‌و کاته‌دا: که نه‌وان به‌ناو ناوایی دا. ده‌گه‌رانو داوای خۆراکیان له‌دانیشتوان ده‌کردو هه‌چیان پی نه‌دان ﴿فَوَجَدَا الْجِدَارَ يُرِيدُ أَنْ يَنْقُضَ فَاقَامَهُ﴾ دیواری خانوکیان بینی لار بو‌یه‌وه خه‌ریک بوو بروخی، هه‌زه‌تی خه‌زه‌ به‌بی نه‌وه‌ی کرکیان لی وەرگرئ راستی ته‌فسیری ره‌وان

کرده‌وه، له‌فهرموده‌ی پیغه‌مبه‌ردا هاتوه: که حه‌زهره‌تی خضر ده‌ستی به‌دیواره‌که‌دا هیئاوه و نه‌ویش وه‌کوو که‌راماتی‌ک راست بو‌ته‌وه!

ثالبیره‌دا سه‌رله‌نوێ حه‌زهره‌تی موسا هه‌ست ده‌کا به‌جو‌ره شتیکی نه‌گونجاو له‌هه‌لسو که‌وتی دانیش‌توانی گونده‌که‌و رژدی و به‌خیلیان به‌رامبه‌ر نه‌وه‌دا پیاوه‌تی و مه‌ردایه‌تی حه‌زهره‌تی خضر، ئیتر له‌ناخیا چه‌ند پرسیاریک کۆده‌بنه‌وه، ده‌بی چ پالی به‌حه‌زهره‌تی خضره‌وه نابێ خۆی مانه‌و بکا، دیواری لاره‌بووی خانووی گوندیک راست بکاته‌وه: که هیچ که‌سی له‌دانیش‌توانی نه‌و گونده‌ پیاوه‌تی نه‌وه‌یان تیدا نه‌بوو تیکه ناتی‌ک به‌دن به‌م دوو ریبواره برسییه؟ نه‌گهر هیچ‌که نه‌بوايه ده‌با داوای کرێی بکردايه‌و کرێ‌که‌ی وه‌رگرتایه‌و بیدایه به‌خواره‌مه‌نی و بیان‌خواردایه!! بۆیه نه‌مه‌جاره‌ش حه‌زهره‌تی موسا خۆی پێ نه‌گیراو وه‌ده‌نگ هاتو ﴿قال﴾ فهرمووی: ﴿لو شئت لا‌تخذت علیه‌ اجرا﴾ نه‌گهر بتویستایه داوای کرێت بکردايه له‌پاداشی ئه‌م دیوار چاک‌کردنه‌وت! خۆزگا داوای کرێی چاک‌کردنه‌وه‌ی دیواره‌که‌ت لی بکرده‌یايه؟؟ که دانیش‌توانی ئه‌م گونده نه‌وه‌نده ناپیارین که‌می‌ک خواره‌مه‌نی نه‌دن به‌ئیمه، حق و ابوو تو‌ش به‌خۆپایی نه‌و دیواره راست نه‌که‌یه‌وه!

به‌مه‌ش کوتایی به‌هاورپیه‌تی حه‌زهره‌تی موسا و حه‌زهره‌تی خضر دێ، حه‌زهره‌تی موسا هیچ عوزرو پاساوی به‌ده‌سته‌وه نه‌ماون، هیچ شتی‌ک نه‌ماوه ئه‌مان پیکه‌وه به‌یلتیه‌وه! که‌وابێ ده‌بی لیک جیا‌بنه‌وه بۆیه حه‌زهره‌تی خضر وه‌لامی موسای دایه‌وه ﴿قال: هذا فراق بيني وبينك﴾ ئه‌م پرسیارو ره‌خنه‌گرتانه‌ی تو‌ هۆکاری لیک جیا‌بوونه‌وه‌ی من و تو‌یه، له‌پیش‌دا پیم گوتی و مه‌رجم بو‌ دانایی و قبو‌لت کرد.. که‌چی پابه‌ندنه‌بووی، واده‌و به‌لینه‌کانی خۆت پیشیل کرد، چه‌ند جار هۆشیارم کردیه‌وه و پیم گوتی، بو‌خۆت مه‌رجت داناو وتت نه‌گهر جاریکی تر پرسیارم لی کردی ئیتر هاورپیه‌تیم مه‌که، ده‌ی نه‌وه‌تا دوای نه‌وه‌ش خۆت پێ نه‌گیراو ره‌خنه‌ت گرت، که‌وابێ ئیتر من لیست

جیاده بیهوه و هاوه لیت ناکهه، به لام پێش نهوهی لیک جیا بینهوه ﴿سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا﴾ من هه وائت ده ده می و ناگادارت ده که مه وه به سه ره نهی نی نهو کرده وانهی من که تو نه توانی له ناستیان دا بیده نگ بی و خۆت بگری و سه برو نارامت ببی!

﴿أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَائَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا﴾ ده ربارهی نهو که شتی دهی ک کونم تی کرد، نهوه چونکه که شتییه که هی چند که سیکی بی ده سه لاتو بی پشتو په نابوو، به کری نیشان پی ده کردو بژیوی خۆیان لی وه ده ست ده هینا، سه رچاوهی ژبانی کۆمه لیک خه لک بوو، وستم بهو کون تیکردنه عه بیداری بکهه، چونکه له پیشانه وه پاشایه ک بازگهی دانابوو، هه ره که شتییه ک بی عه یب بوویا به سه نووری ژیر ده سه لاتنی نهودا تی بهر بویا به داگری ده کرد بو خۆی، منیش نهو که شتییه عه بیدار کرد بو نهوهی یاسا له کانی پاشا که شتییه که به عه بیدار بزانهو داگری نه کهن! که واته کون تیکردنه که زیانیکی بچوک بوو له چاو داگیر کردنی که شتییه که، هه موو کاتیکیش له خۆگرتنی زبانی بچوک بوو ره تکرده وهی زبانی گه وه کاریکی پیروو په سنده.

﴿وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يَرَهُمَا طَغْيَانًا وَكُفْرًا﴾ نهو کوره بچکوله یه ش که کو شتم، نهوه له بهر نهوه بوو، نهو کوره به سه روشت کافر بوو، باو کوو دایکی شی خودا په رستو خاوهن باوه بوون، ئیمه ش په ره وردگار ناگاداری کردین به سه ره دواروژی داو ترساین: که خۆشه ویستی نهو کوره لای باو کوو دایکی وایان لی بکا له کوفرو بی دینی دا شوینی بکهه و. چونکه خۆشه ویستی باو کوو دایک بو مندال شتیکی سه روشتی به کهه کهس هه به له ناستی دا خۆی بوو بگیری.. نه مه جو ریکه له (سد الزرائع) بیگومان هه ره شتییک وه سیله بی بوو به ره وه ندی، بوو خۆی به ره وه ندییه.

قەتادە دەلی: کاتی ئەو کۆرە لەدایک بوو باوکۆ دایکی زۆریان دل پی خوش بوو، کاتیکیش کۆزرا زۆر بۆی نارەحت بوون، ئەگەر تەمەنی درێژ بویایە دەبوە هۆی لەناوچوونیان، کەوابی با هەموو ئادەمیزادیک رازی بی بەقەزاو قەدەری خودا، چونکە قەزاو قەدەری خودا بۆ موسولمان لەو شتانەدا: کە پی ناخۆشە زۆر باشترە لەو شتە کە پی خۆشە.

لەفەرموودە صەحیحدا هاتوو دەفەرموی: ((لایقضي الله للمؤمن قضاء الا كان خيرا له)) پەرەردگار هەر شتی بۆ موسولمان پێر باردا بۆی خێرە بەرژووەندی ئەوی تێدایە.

لەشۆینیکی تردا قورئان دەفەرموی: ﴿وعسى ان تكرهوا شيئا وهو خير لكم﴾ (البقرة/۲۱۶).

بەکورتی حەزەرەتی خضر دەلی: پەرەردگار بەسەر ئەو نەینی بەدا ئاگاداری کردین ئەگەر ئەو کۆرە پی بگەییشتایە باوکۆ دایکی بانگهێشت دەکرد بۆ کافر بونو ئەوانیش لەرووی خۆشەویستی کۆرە کەیانەو شۆینی دەکەوتن. بۆیە پێش وەخت لەناومان برد، ﴿فأردنا أن يبدلها ربحاً خيراً منه زكاة وأقرب رحماً﴾ و یستمان پەرەردگار لەشۆینی ئەو کۆرە دوا روژ شوومە منداڵیکی صالحو گۆرپایەل بدا بەم دایکۆ باوکە. زۆر باشتر بی لەم منداڵە ئەحمەقەو جیگای متمانەو خۆشەویستی باوکۆ دایکی بی، چاکەیان لەگەڵ بکاو پابەندی فەرمانو نەهێکانیان بی.

﴿وأما الجدار فكان لفلان يتيمن في المدينة وكان تحته كنز لهما وكان أبوهما صالحاً فأراد ربك أن يبلغا أشدهما ويستخرجا كنزهما رحمة من ربك﴾ ئەوەی کە منی هەلنا بۆ راستکردنەو دیوارە لارەو بۆوە کە، ئەوە بوو لەژێر دیوارە کەدا گەنجینە کە هەبوو، ئەو گەنجینە مۆلکی دوو هەتیوی شارە کە بوو باوکیان پیاویکی راستاڵو خودا پەرست بوو، پەرەردگار ویستی ئەو گەنجینە زیرو زیو بەیلتەو، دەرئەکەوێ تا هەتیو کەان پی

ده گهن، عه قلاو هوشيان کامل ده بى و ده توانن سهر بهرشتى مالو دارايى خويان
بکهن! شو کاته بو خويان گهن چينه که هه لبدنه موهو ده رى بهينزو سوودى لى
وهر بگرن، ندمه ش بو شوو پاريزگارى ماله که بکرى نه که ويته ژير ده ستي
خه لکى و به فيرو بروا، خودا ره حمى به نه تيوه کان کرد مهر وها له بهر خاترى
باو کيان: که پياو يکى صالحو خودا بهرست بوو، وه کوو ده لى ن: ندم باو که
صالحه، باپيرى حموته ميان بوو، ﴿وما فعلتہ عن امرى﴾ شو کرده وانه دى
نه نجامم دان هيچيانم له خوم موه نه کردن، به لکوو به فهرمانى خودا نه نجامم
دان، ﴿ذٰلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا﴾ شوو بوم باس کردى، شو
پاسا وانه دى بو کاره کانى خوم هيناي موه بوو نه و نه ناکامو سهره نجامى شو
کرده وانه بوو: که تو له ناستيان دا خوت بو رانه گيراو ره خندت لى گرتو
نه و هستاي تا له کو تايي دا بو خوم هوکارو بايسى کرده و نه کانى خومت بو روون
بکه مهره.

تېيىنى:

له و پيش نه و نه مان رونکرده وه: که هه ندى له زانايانى ئيسلام پييان وايه
حه زه تى خضر پيغه مبهر بووه هه نديکيش پييان وايه: پياو چاکو وه لى بووه.
جا له سهر راى نه رانه: که ده فهرموون: هه زه تى خضر پياو چاکو وه لى
بووه به پيوستى ده زانم چند شتيک رون بکه سه وه:

۱- که راماتى نه وليا شتيكى چه سپاو وه له حه ديشى پيغه مبهردا ﷺ
چهند جار ناماژه دى بو کراوه، له قورئان دا چهند جار نمونه دى بو هيندر او ته وه:
ههر که سيک ئينکاري که راماتى نه وليا بکا بيدعه چى و فاسيقو له رى ده رچوو
بى بروايه. نه و نه تا قورئان بومان ده گير پته وه که هه زه تى مهربم دايكى
حه زه تى عيسا، ميوه دى کاتى هاويناى له ورزى، زستان دا له لا ده بيندراو
ميوه دى زستانى له کاتى هاوينا دا له لا بوو، که هه زه تى زه که زيبا ده چوو بو

ژوره‌کی نم دیاردانه‌ی ده‌بین لی‌ی ده‌پرسی مه‌ریه‌م! نه‌مانه‌ت له‌کو‌توه بۆ هاتوه؟ کئی بۆی هی‌ناوی؟ دی‌فهرموو: رزقه‌و خودا پی‌ی به‌خشیوم.

هه‌روه‌ها که فهرمانی به‌لقه‌دار خورمای وشک کرد خورمای بۆ وه‌به‌ری‌ئینی یه‌کسه‌ر دار خورماکه خورمای گرتو ﴿رطباً جنیاً﴾ لی‌ی چنی‌و خواردی، نم نافرته‌ پی‌غه‌مبه‌ر نه‌بوه، به‌لکو‌و وه‌لی‌و خۆشه‌ویستی خودا بووه.

هه‌روه‌ها شه‌و روداوانه‌ی له‌سه‌ر ده‌ستی خضر رویان‌دا (کونکردنی کشتی، کوشتنی منداڵه‌که، راستکردنه‌وی دیواره‌ لاره‌وه‌ بووه‌که) هه‌موویان به‌که‌رامات ده‌ژمێردێزن.

۲- نایا دروسته‌و ده‌بی‌ی وه‌لی‌ بۆخۆی بزانی‌ که (وه‌لی‌)یه؟ زانایانی نی‌سلام له‌م باره‌وه‌ دوو رایان هه‌یه‌:

(۱) هه‌ندیک ده‌فهرموون: دروست نیه‌ وه‌لی‌ بۆخۆی بزانی‌ که وه‌لی‌یه‌، هه‌ر شتیک له‌سه‌ر ده‌ستی ده‌رده‌که‌وی له‌که‌رماتو خاریقه‌ی عاده‌، ده‌بی‌ی به‌وریایی‌و هه‌زه‌ره‌وه‌ سه‌یریان بکا، چونکه‌ نابێ‌ دنیایی‌ له‌وه‌ی که شه‌وه‌ نی‌ستیدراج نیه‌، ده‌بی‌ی به‌رسی‌و ناگای له‌خۆ بی‌ نه‌وه‌کو‌و شه‌وه‌ دانه‌وکه‌پک بی‌! هه‌روه‌ها وه‌لی‌ نه‌گه‌ز بزانی‌و لی‌ی مه‌علووم بی‌: که وه‌لی‌یه‌ ترسی خودای نامی‌نی‌و دنیای ده‌بی‌ی له‌عه‌زایی خودا! چونکه‌ مه‌رجی وه‌لی‌ شه‌ویه‌ تا کاتی مردن‌و تا فریشته‌ی گیانکی‌شان دێته‌ لای به‌رده‌وام ترسی خودای هه‌بی‌، وه‌کو‌و ده‌فهرموو: ﴿تَتَسَوَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ اَلَا تَخَافُوْا تَحْزِنُوْا﴾ (فصلت/۳۰). هه‌روه‌ها چونکه‌ وه‌لی‌و پی‌اوچاک شه‌ویه‌: عاقیبه‌ت خیر بی‌، سه‌ره‌نجامی ژبانی به‌خته‌وه‌ر بی‌، ده‌ی خۆ سه‌ره‌نجام نادیاره‌و که‌س ناتوانی‌ بزانی‌ نا‌کامی‌ چۆن ده‌بی‌، بۆیه‌ ئیبنو‌ عبباس فهرمووده‌ی‌ک روایه‌ت ده‌کا ده‌لی‌: پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ فهرموو: ((وانما الأعمال بخواتیم‌ها)).

کردویانن به‌به‌لگه بۆ رای خۆیان ناکرینه به‌لگه‌و نه‌ص نین، به‌لکوو (عام)‌نو ته‌خصیص رویان تی ده‌کا!

۴- نه‌حکامی شرعی به‌سروش یسان به‌خه‌و بینینی پیغه‌مبه‌ران نه‌بی ناچه‌سپین. که‌وایی نه‌و قسه‌و بیرو رایه راست نیه: که ده‌لین: نه‌حکامی شرعی بۆ نه‌ولیایان ثابت ده‌بی له‌ریگه‌ی نه‌ینی زانیو نیله‌های دلیانه‌وه، به‌م نه‌وعه‌ خودا نه‌و حوکه‌م شهرعییانه‌ فپی ده‌داته دلیانه‌وه‌و زانیاری خودایی فیر ده‌بنو نه‌حکامی جوزئیات ده‌زانو، نه‌ینی بونه‌وه‌ر شاره‌زا ده‌بنو پیوستیان به‌نه‌حکامی کوللی نیه. نه‌وه‌تا حه‌زره‌تی خضر به‌هۆی نه‌و عیلمه (له‌دنئ)‌یدی که: خودا پی‌ی دابوو پیوستی به‌و زانیارییه نه‌بوو: که لای حه‌زره‌تی موسا هه‌بوو! حه‌دیشه‌که‌ی واییه‌ که بوخاری له‌تاریخ‌دا ریوایه‌تی کردوه: ده‌که‌نه به‌لگه‌ی خۆیانو ده‌لین: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فمرموویه‌تی: ((استفت نفسك وان افتاك المفتون)).

ئیمامی قورطوبی ده‌فمرموئ: مامۆستامان نه‌بولعه‌باسی مالیکی فمرموویه‌تی: کۆمه‌لێک زیندیقو بیدینو نه‌ینی مه‌ذه‌ب ده‌لین: نه‌م حوکه‌م شهرعییه‌ گشتی‌یانه بۆ پیغه‌مبه‌رانو خه‌لکی ساده‌یه، نه‌گینا نه‌ولییاو نه‌هلی تایبه‌تی پیوستیان به‌و جوړه ده‌قه‌ ئایینیانه نیه، به‌لکوو نه‌وه‌ی ده‌خریته دلیانه‌وه به‌نیله‌ام حوکم به‌وه ده‌که‌نو پابه‌ندی نه‌ شته ده‌بن: که دلیان دیته سه‌ری! نه‌و کۆمه‌له‌ زیندیق و نه‌ینی خواهانه ده‌لین: نه‌ولییا به‌هۆی مشتو مالبونی ده‌روونیانو خالی بوونی دلیان له‌ئه‌غیار عولوومی نیلاه‌ی و حه‌قائیقی ره‌ببانییان بۆ ده‌رده‌که‌وئ، نه‌ینی بونه‌وه‌ر ده‌بینو نه‌حکامی جوزئیات ده‌زانن، پیوستیان به‌نه‌حکام و شهراتیعی کوللیات نیه.

نه‌مجار شیخ نه‌بولعه‌بیاس ده‌فمرموئ: نه‌م بیرو بۆچونو باوه‌ره، کوفرو بیدینی‌یه هه‌ر که‌سێ وایێ کافرو هه‌لگه‌راویه له‌ئایینو ده‌کوژرئ، چونکه ئینکاری شتیکی زانراوی شریعه‌تی ئیسلام ده‌کا، چونکه په‌روه‌ردگار قانونو

یاسای خۆی داناو، حیكمتو دانایی خۆی تیدا به‌نار هیناوه، رایگه‌یاننده: که نه‌حکامو شهریه‌تی خودا به‌هۆی پیغمبرانیه‌ود ده‌زاندرن، نه‌و پیغمبرانه سه‌فیرو ناوه‌ندن له‌تیوان خوداو ئاده‌میزاداندا، نه‌وان دیاری کراون بۆ گه‌یانندی شهریه‌تی خودابه‌نه‌ه‌کانی، نه‌وان خودا هه‌لی بژاردون بۆ نه‌وه‌ی نه‌حکامو شهریه‌تی خودا بگه‌یدنو روونی بگه‌نه‌وه، وه‌کوو ده‌فهرموئ: ﴿الله يصطفى من الملائكة رسلاً ومن الناس ان الله سميع بصير﴾ (الحج/۷۵). یان ده‌فهرموئ: ﴿الله اعلم حيث يجعل رسالته﴾ (الانعام/۱۲۴). یان ده‌فهرموئ: ﴿كان الناس امة واحدة فبعث الله النبيين مبشرين ومنذرين﴾ (البقرة/۲۱۳).

به‌کورتی و پوختی، به‌گوێره‌ی زانیاری قه‌طعی و یه‌قینی ضروری به‌کۆزای زانیانی سه‌له‌فو خه‌لف نه‌وه چه‌سپاوه‌و سه‌لمیندراوه: که زانینی نه‌حکامی په‌روه‌ردگار چ فەرمان بن چ نه‌هی ره‌وایه‌و کاریکی په‌سندده، به‌لگه‌ش به‌م روداوانه ده‌هیننده که له‌سه‌ر ده‌ستی هه‌زه‌تی خه‌ر روپان دا، ده‌لێن: نه‌وه‌تا به‌گوێره‌ی زانیاری هه‌زه‌تی موسا (که عیلمی ظاهیری هه‌بوو) کاره‌کانی هه‌زه‌تی خه‌ر تاوان بوون. که‌چی به‌گوێره‌ی زانیاری هه‌زه‌تی خه‌ر (که عیلمی باطنی هه‌بوو) کاره‌کانی په‌سند بوون!!

هه‌روه‌ها نه‌وه‌شیان بلاو کردۆته‌وه، قیری هه‌وا خواهانی خۆیانان کردوه، ده‌لێن شهریه‌ت هه‌یه، ته‌ریقه‌ت هه‌یه حه‌قیقه‌ت هه‌یه. شهریه‌ت بریتیه له‌عیلمی ظاهیر، ته‌ریقه‌تو حه‌قیقه‌تیش بریتین له‌عیلمی (باطن). نه‌ه‌جار پێیان وایه: ته‌ریقه‌تو حه‌قیقه‌ت جیاوازن له‌شهریه‌ت، به‌لکوو هه‌ندێک ده‌لێن: شهریه‌ت وه‌کوو توێکل وایه نه‌وه‌ی مه‌به‌سته ناوه‌رۆکو جووه‌ره‌که‌یه: که بریتین له‌طه‌ریقه‌تو حه‌قیقه‌ت!

لەم بارەوہ قسەو باسو سەرگوزشتە ی زۆرو زەبەندە بەشیعرو پەخشان نووسراون. (۳)

شتیکی ئاشکراو لەخۆر رهوشن تره: که نایینی پاکی ئیسلام نایینیکی تیرو تەسەلەو لەهیچ رویەکەو که کوپی تیدانیە، هەموو رویەکی ژبانی شی کردۆتەو، بۆ هەموو کاتو شوێنیک گونجاو لەبارە، سەرچاوەی ئەم نایینە بەرزو پیروژە دوو سەرچاوەی روزو پاکو بیگەردن، ئەوانەش قورئانی پیروژو حەدیشی پیغەمبەر ﷺ بەهەر سی جۆرەکانیەو (قول، فعل، تقریر) جا هەر بیرو باوەڕیک، هەر کارو گۆفتاریک لەو سەرچاوە پاکو خاوەنانه هەلقولابی ئەو پەسنو رهوایە، ئەگەر لەوانەو سەرچاوە نەگرتی ئەو سەر لی شیوانو گومراییە.

بیگومان ئەو تەصەووفی که ئیمامی غەزالی پێناسە ی کردووەو بانگەوازی بۆ دەکا، ئەو تەصەووفی لەکتیبی (جمع الجوامع) دا پێناسە ی بۆ کراوە، ئەو کاکلە ی نایینەو شتیکی راستو رهوایە، رێبازو رهوشتی پیاوچاگانی موسولمانە، ئەو تەصەووف لەشەرعیەت جیا نیە، ئەو تەصەووفە بریتییه لەروکردنە خوداو مشتو مالکردنی دڵو دەروونو ئیخلاص لەکردهو دا، یەکتاپەرستی و پابەندبوون بەشەرعیەتەو، شوێنکەوتنی پیغەمبەر ﷺ، خۆروت کردنە لەهەموو شتی جگە لەخودا، وازهێنانە لەگالتەو گەپو جوانی دونیاو روکردنە خودایە، وازهێنانە لەهەموو کارو رهوشتی که نایینی ئیسلام یاساگی کردووە. هەلبەتە تەصەووف بەم جۆری باس کرا پوختە ی نایینو شەرعیەتە، پێویستە هەموو موسولمانی هەول بدا ئەو جۆرە تەصەووفە لەناخیا رەنگ بداتەو، بەبێ هەبوونی ئەو جۆرە تەصەووفە ئیمانی هیچ خاوەن باوەڕی تەواو نیە، بەبێ هەبوونی ئەو جۆرە تەصەووفە هیچ فەرو بەرەکەت دەستبەر نابێ!

(۳) بۆ زێدە زانیاری لەم بارەو سەیری کتیبی (تاریخ التصوف في الإسلام) دائراوی (د. قاسم غنی) وەرگیرانی (صادق نشأة) بکە، ئەم کتیبە بەفرخە (د. أحمد ناجی القیسی) و (د. محمد مصطفى حلمی) پێیداچوونەو.

به‌لام به‌داخه‌وه نمو ته‌صه‌ووفه پاکتو خاوینه به‌دریژی می‌ژو له‌لایه‌ن
 نه‌فامو خه‌لکی سافیلکه‌و دوژمنانی نایینه‌وه ده‌ستی تیخراوه، زور شتی
 ناشرینو دژ به‌بیروباوه‌ری نیسلامی تیکه‌ل بووه، ته‌نانه‌ت زور شتی
 ته‌صه‌ووفو ته‌ریقه‌ت وه‌پال نیسلام دراوه، له‌کاتیکه‌دا نیسلام زور له‌وه
 دووره‌و شتی وای تیدا نیه!

جیروکی ذیلقه‌رنه‌ین و یه‌نجوج و مه‌نجوج

وَيَسْأَلُونَكَ

عَنْ ذِي الْقُرْنَيْنِ قُلْ سَأَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾
 إِنَّا مَكَنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَءَايَتُهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾ فَأَنْبَعُ سَبَبًا
 حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ
 وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَذَا الْقُرْنَيْنِ إِمَّا أَنْ تُعَذِّبَ وَإِمَّا أَنْ تَتَّخِذَ
 فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٥﴾ قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ
 فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨٦﴾ وَأَمَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءٌ
 الْحَسَنُ وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٧﴾ ثُمَّ أَنْبَعُ سَبَبًا ﴿٨٨﴾ حَتَّىٰ
 إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ

دُونَهَا سِتْرًا ﴿٩٠﴾ كَذَلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾ ثُمَّ أَنْبَأَ
 سَبِيًّا ﴿٩٢﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا
 لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾ قَالُوا يَنْذَا الْقَرْنَيْنِ إِنْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ
 مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ
 سَدًّا ﴿٩٤﴾ قَالَ مَا مَكْنِيَ فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ
 وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾ ءَاتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ
 قَالَ أَنْفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلُهُ نَارًا قَالَ ءَاتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا
 ﴿٩٦﴾ فَمَا اسْتَطَعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَعُوا لَهُمْ نَقْبًا ﴿٩٧﴾
 قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي
 حَقًّا ﴿٩٨﴾ وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ
 فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا ﴿٩٩﴾

لہوہ پیش لہباسی ہوی نازلہ بونی چیروکی نہ صاحبولکہ ہفدا وترا: کہ
 جولہ کہ کان داوایان لہ موشریکہ کانی مہ کہ کرد: کہ پرسیار لہ پیغہ مبسر ﴿٩٧﴾
 بکن دہ بارہی چیروکی نہ صاحبولکہ ہفو چیروکی ذیلقرنہینو چونیہتی (روح) !
 مہ شہوور وایہ: پرسیار کمرہ کان موشریکہ کانی قورہیش بسوون.
 موحدہ ممدی کوری نیسحاق لہ بارہی (سبب نزول) ی شہم سورہ تموہ دہ لی:

پیریکی میصری پیش چلو نهونده سآله هاته لامازو له عی کریمه وه شه ویش
له ئینو عه بیاسه وه بۆیگیراینه وه، وتی: قور هیشیه کان نه ضری کوری حاریشو
عوقبه ی کوری ئه بو (معیط) یان نارد بۆ لای مالمه جوله که کان له مه دینه،
پیان گوتن بچن ده باره ی موحه ممه د پرسیار لهو مالمانه بکه ن، ره وشتو
ناکاره کانی بۆ نه وان باس بکه ن، قسه کانی که به ئیمه یان ده لئی بۆیان
بگیرنه وه، بزائن ناخۆ نه وان له باره یه وه چی ده لئین: نه وان له کۆنه وه خاوه ن
نامه ی ناسمانین، هه وائو باسو خواسی پیغه مبه ران ده زانن، شانده که ی
قور هیش هاتنه مه دینه وه ده باره ی حالو وه زعی پیغه مبه ر پرسیاریان له مالمه
جوله که کان کرد، شیوه ره وشتو کردارو گوftar یان بۆ باسکردن، وتیان: ئیوه
خاوه نی ته وراتزو هاتووین له باره ی نه م کابرایه ی خۆمانه وه زانیاریه کمان
بده نی.

مالمه کان پیان وتن: سی شت هیه پرسیاری لی بکه ن نه گمر هه وائی
دانیو بۆ شی کردنه وه نه وه نیشانه ی نه وه یه: نه و کابرایه پیغه مبه ره. نه گینا
پیاویکی درۆزنو قسه هه لبه سته، پرسیاری لی بکه ن ده باره ی کۆمه له
که نه جیک که له رۆژگاری کۆندا رویان له کیو که ژ کردوه، کینو بۆ کوی چوونو
چییان به سهر هات، چونکه سهرگورشته ی نه وان سه یرو سه مه ره یه، هه روه ها
پرسیاری لی بکه ن ده باره ی نه و پیاوه ی خۆره ه لاتو خۆرئاوای پشکنیو
گه راو داگیری کرد، باسو خواسی چۆنه و چی به سهر هات، پرسیاری لی بکه ن
ده باره ی (روح) چیو چۆنه! جا نه گمر هه وائی پی دانو بۆی شیکردنه وه نه وه
پیغه مبه ره و برۆای پی بکه ن، نه گینا نه وه پیاویکی درۆزنو قسه هه لبه سته.
نه ضرو عوقبه گه رانه وه بۆ مه ککه و وتیان: نه ی هۆزو خیللی قور هیش،
زانیاریه کمان هیناوه نیوان ئیوه و موحه ممه د یه کالا ده کاته وه، مالمه
جوله که کانی مه دینه نامۆزگاریان کردین: که پرسیار له موحه ممه د بکه یین
له باره ی چهند شتیکه وه پیان گوتن. نه مجار هاتنه لای پیغه مبه ر ﷺ وتیان:
ته فسیری ره وان

ئەى موحەممەد! چەند شتێك هەيە بۆمانى رۆن بکەرەو، ئەمجارە سێ پرسیارەکیان ئاراستە کرد، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ((أخبركم غدا عما سألتكم عنه)) سەینێ وەلامى پرسیارەکانتان دەدەمەو، هیچ ئینشائەللاى نەکرد، قورەیشییەکان روشتن، پێغەمبەر ﷺ پانزە رۆژ نیگای بۆ نەهات، جویرائیل نەهاتە سەرى، هەتا وای لێهات قورەیشییەکان کەوتنە مقۆ مقۆ دەیانگوت: سەیرە موحەممەد وادەى بەیانى پێ داین، کەچی ئەو پانزە رۆژ تێپەرى هیچ وەلامى نەداینەو، بەمە پێغەمبەر ﷺ زۆر دلتەنگ بوو، تانەو تەشەرى قورەیشییەکانى زۆر پێ ناخۆش بوو، ئەمجار حەزەرەتى جویرائیل هاتە سەرى بەنیگا سوره‌تی (الکھف) ی بۆ هینا، کە عیتابى ئەوێ لەپێغەمبەر گرت. کە بۆچی دلتەنگ دەبێ بەقسەى قورەیشییەکانو چیرۆکی ئەصحابولکەهفو چیرۆکی ذیلقرنەینو باسى (روح) ی تێدايە.

ریوایەتێکی تریش هەيە دەربارەى (سبب نزول) ی نایەتى ﴿قل الروح...﴾ لەروایەتەکەدا هاتوو، دەلى: جولەکەکان بەپێغەمبەریان گوت: ئەى موحەممەد! پێمان بلێ: گیان چیه؟ بەج شێوەیەك گیان لەناو جەستەدا سزا دەدرێ؟! خۆ روح لەخوداوە هاتوو؛ هیشتا پێغەمبەر هیچى لەم بارەووە بۆ نەهاتبوو، هیچ وەلامێكى نەدانەو، دواى حەزەرەتى جویرائیل هاتە لایو نیگای بۆ هینا کە دەفەرموێ: ﴿قل الروح من امر ربي وما اوتيتم من العلم الا قليلاً...﴾.

ئەگەر سەیری نایەتەکان بکەین هیچ شتێك دەربارەى کەسایەتى ذیلقرنەینو سەردەمو شۆینو جیگای باس ناکا، ئەمەش دیاردەیه‌كى بەرچاوە لەچیرۆکەکانى قورئاندا، چونکە دیارى کردنى میژوو جیگا و شۆین مەبەست نیه، بەلکۆ مەبەست پەند وەرگرتن و تەربییەت دادانە، دەى پەند وەرگرتن و عیبرەت زۆر جار بەی دیارىکردنى زەمانو مەکان دەستەبەر دەبن!

میژووی نووسراو باسو خواسی پاشایه کی له خوگرتوه، ناوی
 نهسکه ندهری ذیلقه رنهینه. شتیکی چهسپاوو حقیقه ته نهو نهسکه ندهری
 له میژودا ناوی هدی، نهو ذیلقه رنهینه نه که له قورئاندا باس کراوه، چونکه
 نهسکه ندهری ئیفریقی بته پرست بووه، نهو ذیلقه رنهینه قورئان باسی لیه
 ده کا خاوهن باوه پر بووه یه کتاپ پرست بووه، ئیمانی بهزیندوبوونه وه هه بووه.

نه بو ره یحانی بیرونی له کتیبی بهناو (الآثار الباقية عن القرون الخالية) دا
 ده لئ: نهو ذیلقه رنهینه له قورئاندا ناوی هاتوه، له ختلی حیمیر بووه،
 چونکه پاشا حیمیره کان نازناوی (ذی) یان هه بووه، وه کوو: ذی یه زن، ذی
 نواس.

ذیلقه رنهین ناوی نه بو به کری کوپی ئیفریقش بووه، سوپایه کی بی
 شماری به ره و قهراخی ده ربای سپی ناوه راست هیئا، به ولاتی تونسرو
 مهراکشو چند شوینیکی تر دا تپهری، شاری ئیفریقییهی دروست کرد،
 دواپی هه موو کیشوهری نه فریقیا بهو ناوه و ناوئا!

ماموستا سهید ده قهرموی: وئ ده چی نهو رایه راست بی، به لام ئیمه
 ناتوانین نهو میژووه نووسراوه له کهوو بیژینگ به دین، چونکه لیکۆلینه وه
 له میژووی نووسراودا ده ربارهی نهو ذیلقه رنهینهی قورئان لایه تیکی ژبانی
 ده گیریتیه وه، کاریکی نهسته مه هه وه کوو چۆن ناتوانین به دورو درێژی
 ده ربارهی زوریهی نهو چیرۆکانه ی نه قورئاندا هه و هکوو سه رگورشته ی گه لی
 نووح، گه لی هودو گه لی صالح... هتد. لیکۆلینه وه نه نجام به دینو له چوار
 چیه ی ده قه قورئانییه که ده ربچین! میژوو به نیسه بت ته مه نی ئاده میزاد تازه
 له دایک بووه مندالی دوینییه، بیگومان پیش نه وه ی میژوو بنووسریتیه وه
 چنده ها رودای جۆراو جۆر رویان داوه ئیمه هیچیان لی نازانین. میژوو
 لیان بی خه به ره!

نه گهر تهورات گۆرانکاری تیدا نه کرایه وه کوو خۆی بمایه وه بیگومان ده به وه سهرچاوه یه کی گرنک بۆ زۆر له روداوه کۆنه کانی میژوو پشتی پی ده به ستر. به لام به داخه وه تهورات نه فسانه ی وا تیها خندراوه: که گومان له وه دا نیه نه فسانه یه، ههروا چهند روایاتو قسه و باسی تیدا زیاد کراوه گومان له وه دا نیه که لی پی زیاد کراونو بی نه صلۆ نه ساسن. سروشه خودایی به که نیه. کهوابی ناتوانین تهورات بکهینه سهرچاوه یه کی میژوو پیو بتمان به زانیاریانه بکهین: که تییدا تۆمار کراون!

بۆیه تاکه سهرچاوه ی به روا پیکراو بۆ نه م جوړه چیرۆکتو به سهرهاتانه قورثانی پیروژه: که پارتیزاوه له هه موو جوړه گۆرانکارییه ک، پیتیکی لی زیادو که نه کراوه.

نه وه شمان له یاد نه چۆ هیه کاتی ناگونجی و نابی قورثان به میژوو هه لسه نگینین، میژوو بکهینه تهرازوی کیشانه ی قورثان، له بهر دوو هۆی سهره کی رونو ناشکرا:

۱- میژوو تازه له دایک به وه و زۆر روداو هه من له میژوو ژبانی ئاده میزاددا، میژوو هیچیان لی نازانی و لیان بی ناگایه، قورثان هه ندی روداو ده گیرته وه: که زانیاری میژوو هیچیان لی نازانی.

۲- میژوو هه رچه نه ده بری رودای له خوگرتون کرداری ئاده میزاده، کرده وه ی ئاده میزادیش بی که مو کورتی نابی، نه وه تا ئیستا ئیمه له م رۆژگاره ی خۆمان دا وێرای پیشکه موتنی وه سائیلی گه یاندنو زانیاری، به چاوی خۆمان ده بینین: روداو یکت، به چهند شیوه ی جوړاو جوړ ده گیردریته وه جوړه ها ته فسیرو لی کۆلینه وه ی دریه یه کی بۆ نه نجام ده درئ، میژوو له م مه علماته تیکه لۆ پیکه لانه، له م ریواته دریه یه کانه پهیدا ده بی. ده ی چۆن ده گونجی چیرۆکه کانی قورثان به میژوو هه لسه نگینین!!

ئەوێ مەبەستە لێرەدا بزاندێ ئەوێه: پرسیار لەپێغەمبەر کرا
دەربارەى ذیلەقەرنەین، پەرەردگار نیگای بۆ ناردو ئەم لایەنەى بەسەر هاتی
ئەو زاتەى روون کردووە، ئێمەیش جگە لەقورئان سەرچاوەیەکی ترمەن
بەدەستەو نە بۆ رونکردنەوێ ژبانی ذیلەقەرنەین، ناتوانین بەبێ زانیاری
سەرچاوەى بپروا پێکراو لەچارچێهێ دەقە قورئانییەکە بپۆینە دەری!

بێگومان قورئان سێ گەشتی بۆ ذیلەقەرنەین تۆمار کردووە گەشتیک
بەرەو خۆرئاوا، گەشتیک بەرەو خۆرهلەلات، گەشتیکیش بۆناوچەى ئێوان دوو
سەدەدەکان (بین السدین)، دەى با ئیستا بکەوینە شوێن گەشتەکانو گۆی بۆ
گیرانەوێ سەرگورشتەکە بگرنو دلی خۆمانی بۆ بکەینەو.

دەفەرموێ: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْقَرْنَيْنِ، قُلْ سَأَتْلُو عَلَيْكُمْ مِنْهُ
ذِكْرًا﴾ ئەو موحەممەد! جولەکەو قورەیشییەکان پرسیار ت لێ دەکەن
دەربارەى ذیلەقەرنەین، پرسیارى فێربوونو تێگەیششتن نا، پرسیارى
تاقیکردنەوێ ئێنکەبەریت لێ دەکەن، لەولامدا پێیان بلێ، من لەژێر روشنایی
ئەو نیگایەى لەخوداوە بۆم دێ بەسەر هاتی ئەو زاتەتان بۆ دەگیرمەو!!

ئەسکەندەرى مەقدۆنى کۆری فیلیبىسى یۆنانىیە، لەدەورووبەرى (۳۳۰)
پیش زاییندا پاشایەتى هەموو جیهانى بۆ خۆى کۆنترۆڵ کردووە، شارى
ئەسکەندەرییەى دروست کردووە، قوتابى ئەرەستۆ بوو، کە بەمامۆستای
یدەکەو فەیلەسووف دەژمێردێ لای ئەم خۆیندووەتى.

ئەسکەندەر شەرى لەگەڵ فارسەکان کردووە مەملەکەتو کیشوهرى دارای
داگیر کرد، کچەکەشى ماره کرد، ئەمجار روى کردە ولاتى هیندستانو شەرى
لەگەڵ دانیشتواتى کرد، ولاتى میصرو دەورووبەرى خستە ژێر رکێفی خۆیەو،
خۆرهلەلاتو خۆرئاوای داگیر کرد.

جا وەکوو وتمان ئەم ئەسکەندەرە هەرچەندە نازناوى ذیلەقەرنەینى
هەیهو بەو ناوەشەو ناوبانگى هەیه، بەلام ئەو ناگونجێ ئەو ذیلەقەرنەینە

بی: که قورئان باسی ده کا، چونکه نهسکهندهر کافر بووه، به لام نهم
ذیله قهرنه نینه بهنده یسه کی صالحو خودا پهرست بسووه خودا ملکنو
سه لته نه تیکی بهر فراوانی پی به خشی. وه کوو ده فهرموئ: ﴿إِنَّا مَكْنَأُیْ
الْأَرْضِ، وَآتِنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سُبُلًا﴾ نیمه ملکنو سه لته نه تیکی گه وره مان
پی به خشی بوو، همرچی نه سبابی ده سه لاتو پادشایی و فهرمانی وایی هیه
بۆمان ده سته بهر کردبوو، چه کتو کهرسه ی شهرو زانیاری پیویست بۆ هه موو
لایه تیکی فهرمانی واییمان بۆ دابین کردبوو، هیزو توانای نه وه مان پی
به خشی بوو بتوانی هۆکاره کانی ده سه لات به نه و پهری لیساتوویی به کار بینئ،
هه وولاتیکی بویستایه بهناسانی ده یخسته ژیر رکیفی خۆیه وه، خۆره سه لاتو
خۆرئاوای کۆنترۆل کرد، هه موو جیهان بۆی مل که چ بوو، پاشایانی عهره بوو
عه جهم بوونه ژیر ده سته ی. به کورتی بۆ گه ییشتن به هه موو مه به سته
نامانجه کانی هۆکاری کاریگهرمان بۆ ره خساندبوو ﴿فَاتَّبَعَ سُبُلًا، حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ
مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ﴾ ویستی بگاته نه و پهری خۆرئاوا،
رَبَّازیکی راستی گرته بهرو هۆکاریکی کاریگهری به کار هیئا بۆ گه ییشتن
به مه به سته کانی، کهوتهری به ره و نهو شوینه ی ده یویست بیگاتی، هه تا
گه ییشته شوینی ناوابوونی خۆر، واته: له لای خۆرئاوا وه گه ییشته نه و پهری
ئاوه دانی و له پیش چای و شکانی برایمه وه نه ییتوانی زیاتر به ره و پیش بجئی، و
دیاره گه ییشتبیتنه قهراغی ده ریالووشی نه تله سی (الْحِيطُ الْأَطْلَسِي) نهو کاته
ده ریای تاریکی (بِحَرِّ الظُّلُمَاتِ) یشیان پی گوتووه و خه لکی پییان وابوه نیتر
و شکانی دوایی دیت، جا لهو شوینه دا واته بهر چای: که خۆر له کانیاویکی
ده ورو بهر قورای دا گووم ده بوو، و دیاره نهو به وولاتی تونس و جه زانیرو
مهراکیش دا تیپه ریوه گه ییشتتوته ده ریالووشی نه تله سی و له ویدا واته توته
بهر چای که خۆر له کانی به کندا ناوا ده بوو که ده ورو بهر که ی قوره رهش بوو،
واته: خۆر له ده ریادا گووم ده بوو، ده ریاش خۆی شین نواندوه، ده تگوت: قور و

ئاو تیکه لاوبووه! نه مهیش دیاردهیه که به گویرهی شوینو ولات ده گوړی؛ له ولاتی شاخو دۆلو کتودا ده بینى خۆر له کتوو که ژ ئاوا ده بی، له شوینی دهشتو سارادا وا ده بیندری: که خۆر به ناو زهوی دا رۆده چی، له قمراخ ده ریا وا دیته بهرچاو: که خۆر له ناو ئاوی ده ریادا نقوم ده بی.

ماموستا سهیید ده فمرموی: وا پئی ده چی نمو شوینه شوینی تیپژانی روباریک بووبی بۆ ناو ده ریالووش، بهروالتهیش لهو جۆره شوینانه دا گژوگیاو قوپه ره شو چالو گۆلاو پهیدا ده بنو وه کوو کانی دیته بهرچاو!..

جا ذیله قهرنهین وا هاته بهرچاوی که خۆر لهوی دا ئاوا ده بوو، به لام ده ستیشان کردنی شوینه که زه حهتو ناتوانین دیاری بکهین، چونکه ده قه قورناییه که دیاری ناکا، هیچ سهرچاوهی تری باوه پیکراومان به دهسته وه نیه بتوانین پشتی پئی ببهستین، بۆیه له م باره وه ههرچی بلّین تفهنگه وه به تاریکیه وه ده نینو ره ملّ هاویشته.

﴿ووجد عندها قوما﴾ له نزیك نمو شوینهی وهك کانی ده چوو خۆری تیدا گوم ده بوو، گه لو نه ته وهیه کی بینى ریی لیان کهوت، نمو نه ته وه کافرو بی باوه پرون، جا پهروه ردگار ذولقهرنه بینى سهرپشک کرد له نئیوان شه وه دا به کوشتن سزایان بدا، یان بانگه وازیان بکا بۆ ئیمان هینان، به م جۆرهی که بۆمان باس ده کا ده فمرموی: ﴿قلنا یا ذا القرنین إِمَّا أَنْ تَعْذِبَ، وَإِمَّا أَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ حَسَنًا﴾ وتمان: نهی ذولقهرنه دین! سهرپشک به له نئیوان شه وه دا به کوشتن سزایان بدهی نه گمر سوور بوون له سمر کوفرو بییدینی خۆیانو دانیان نه نا به تاکو ته نهایی من داو به پیر بانگه وازی تۆوه نه هاتن! یان چاکه یان له گه ل بکهیو له گه لیان به صه برو پشوو درژیى بانگیان بکهی بۆ ریگیای هیدایهتو به خته وه روی شمریعتی خودایان قیر بکهی.

ماوه ته وه شه بزانین نایا نه م پیگوتنه ی پهروه ردگار به ذولقهرنهین به چ شیوهیه ک بووه؟ نایا ذولقهرنهین پیغه مبه ر بووه خودا به نیگاو سروس

ئەمە ی پێ فرموو؟ یان ئەمە حیکایەتی حالە لەم روو: کە خودا زالی کرد بەسەریان داو بەناچارایی ملکه‌چو ژێر دەستە ی بوون وەکوو پێی بفرموی: بپۆ سەرپشک بە چییان لەگەڵ دەکە ی بیکە؟! عەزاییان دەدە ی یان چاکە یان لەگەڵ دەکە ی کەیفی خۆتە. هەردو ماناکان وێ دەچن! هیچ مانعیک نیە دەقە کە ئاوا مانا بکە ی یان ئاما! ئەو ی گرنگە: ئەو یە: ذولقەرنەین دەستورو قانونی خۆی راگە یاندو هەلۆستی خۆی بەرامبەر ئوو ولاتو کیشوهرانی کۆنترۆلی کردن ناشکرا کرد، برپاری بۆیان دەرکرد ﴿قَالَ: أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نَعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نَّكَرًا﴾ ذولقەرنەین بەدارو دەستوو هەندێ لەکار بەدەستە تاییبەتیەکانی خۆی فرموو: ئوو کەسی ئیمە بانگی دەکە ی بۆ خودا پەرستی و ئوو سوورە لەسەر ستمو ستمکاری و شەریک بۆ خودا دادەنێ ئەو ئیمە سزای کوشتنی بەسەردا دەدە ی و قەلاچۆی دەکە ی، پاشان دەگەرێتەو بۆ لای خودای خۆی لەقیامەتدا سزای سەختی دەدە ی بەناگری بێ نامانی دۆزەخ دەیسوتێنێ! سزایەکی دەدا کەس نەیدیبێ و کەس نە ی بیستبێ.

﴿وَأَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جِزَاءُ الْحُسْنَىٰ، وَسَنُقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا﴾ وەلی ئەو کەسە ی ئیمانی هێناو کردەو ی چاکێ ئەنجام داو بەگوێرە ی ئیمانە کە ی هەلسو کەوتی کرد، ئەو پاداشی دەدرێتەو، لەهەردوو جیهاندا بەختموهرە، لەو بەولاولە دەرسی خودا پەرستی قێر دەکە ی بۆ ئەو ی زیاتر لەخودا نزیک بێتەو، پتر دلی نەرم بێ، ئەنجامدانی ئەرکەکانی خودا پەرستی لەسەر شان گران نابن! ئەرکی ئاسانی داوا لێ دەکە ی، شتیکی داوا لێ ناکە ی لەسەر شانی گران بێ، فرمانی پێ ناکە ی بەتەنجامدانی کاریک نەتوانێ بیکە! ئیمەیش یارمەتی دەدە ی، کارەکانی بۆ ئاسان دەکە ی!

بەکورتی ئەم پاشا فرمانێ وایە رەهایە برپاری ئەو ی دا: کە لەگەڵ خودا پەرستانو چاکە کاراندا چاکە کارو بەحیلوو دلسۆزی، لەگەڵ تاوانکارو

خراپه وستاندا بمره برو زهنگ بیو تو له یان لی وهرگرته وه... به راستی نه مهیه
 فرمانپه وای ناجیحو ولات ناوه دانکهر وه و هوکمپانی راستو دروست نه وه:
 ئاسایشو دنیایی بو هاوولاتیان بهو جوړه هوکمه دهسته بهر ده بی، ولات بهو
 شیوه داده مه زری کار بهو جوړه بهر یوه ده چی!!

هه کاتی چاکه کار پاداشی کرده وه ی چاکى خو ی وهرگرته وه، دلسوزو
 خه مخور پاداشی دلسوزی خو یان هاته وه پى! سته مکارانو خراپه کاران سزای
 تاوانی خو یان وهرگرته وه... نهو کاته خه لکی هه ست به دنیایی و یاسا
 سهروه ی ده کمن، له ناخه وه خو یان هه لده نین بو چاکه کردنی زیاترو دلسوزی
 نواندنی پترو بهر هه مه پینانی زور تر..

به لام کاتیگ ترازوی هوکو یاسا تیکچوو دزو جهرده و خو پریو چلکاو
 خو ی ماستاو کهر بوونه راوئژکاری حاکمو فرمانپه ووا، نهو جوړه که سانه
 کاریان که وته ده ستو پاشا گوئی لی گرتن ئیشو کاریان رویشته و له پیش
 بوون، له بهر امبه ریشدا کارمندی صالحو راستان لیدراو و ده رکراو بوون، نه یان
 ده هیشت کاری گرنه بگرته ده ستو لی یان نه ده گهران روئی خو یان بگپن،
 نه یان ده هیشتن به ده ستی رهنگینی خو یان ولات بهر وه پیش بهرن، نه وه لهو
 کاتانه دا ده سولاتو هیز له ده ستی فرمانپه ووا ده بیته قامچی عه زابو سزاو
 نامیری روخاندنو داوه شانندن، له جیاتی یاساو ریساو نظام پشیوی باو ده بیو
 فساد له نارادا ده بی. له جیاتی ناوه دانی ولات ویرانی، له شوینی یه کیه تی و
 ته بایی، په رته وازه بی و فره حیزی، دزایه تی و دوژمنکاری باو ده بیو ژسانی
 شیرین تالو روژی روناک شه و زهنگو زه ی پانو پور ته نگه بهر ده بی!!!!

﴿ثم أتبع سبباً، حتى إذا بلغ مطلع الشمس، وجدها تطلع على قوم لم
 نجعل لهم من دونهما ستراً﴾ پاشان ذولقهر نه یان ریگایه کی تری گرت بهرو
 گه شتیکی تری ده ست پى کرد، له خوژنا واه بهر وه خو ره لات که وته پى، هه تا
 گه بیشته شوینیک یه که م شوین بوو: که خو ی لی هه لى له لای خو ر

هه‌لاتمه، یه‌که‌م ولاتیکی ئاوه‌دان بوو له‌لای سنووری خۆر هه‌لات، جا له‌و شوینه‌دا بی‌نی خۆر هه‌لدی له‌سهر نه‌تمه‌یه‌که روتو پی‌خواس، هیج شتی‌ک نه‌بوو گهرمای‌ی خۆریان لی دوور بخاتمه‌وه، نه‌پۆشاکیان هه‌بوو بی‌پۆشن، نه‌خانوو خیمه‌و ره‌شمالۆ پهن‌پاسارو دارو دره‌ختیان هه‌بوو تا له‌سایه‌یان‌دا خۆیان له‌تیشکی خۆر بشارنه‌وه، راخه‌ریان زه‌وی لی‌فه‌یان ناسمان بوو. له‌ده‌شتیکی کاک‌ی به‌کاک‌ی‌دا ده‌ژیانو زوربه‌ی رزقو رۆژی بژیویان له‌سهر ماسی بوو.

﴿كذلك﴾ ئه‌وه بوو: کاروباری ذولقهرنەین، به‌و جۆره‌ بوو: که باس کرا، گه‌شته‌کانی بۆ خۆرئاواو له‌وی‌وه بۆ خۆر هه‌لات، هیزو تواناو ده‌سه‌لاتی، له‌شکرو سوپای، زانیاری لی‌زانی، هه‌لو‌یستی به‌رامبه‌ر دانیشتوانی ئه‌و کیشه‌رانه‌ی که‌وتوونه ژیر ده‌سه‌لاتیه‌وه، ئه‌وه بوو که بۆمان باس کردن!

﴿وقد أحطنا بما لديه خبراً﴾ ئیمه‌ ناگادار بووین به‌سهر هه‌موو حالۆ وه‌زعیکی‌دا، هیج شتیکی له‌ئیمه‌ په‌نه‌ان نه‌بوو، واته‌: هه‌رچه‌نده له‌شکرو سوپای ئه‌وه‌نده، زۆرو بی‌ شمار بوو، ئه‌روه‌تو سامانی هینده‌ زۆرو به‌رفراوان بوو، ئه‌و کیشه‌رانه‌ی کۆنترۆلی کردبوون لی‌ک دورو به‌رفراوان بوون، ئیمه‌ هه‌موو شتیکی ئه‌ومان ده‌زانی، به‌کورتی ده‌سه‌لاتو ده‌وله‌مه‌ندیو پاشایه‌تی گه‌ییشته‌وه راده‌یه‌که هه‌ر ئیمه‌ ده‌مانزانی، که‌سی تر نه‌یده‌توانی سه‌رژمیری بکاو به‌سه‌ریان‌دا ناگادار بی.

﴿ثم أتبع سبأً حتى إذا بلغ بين السدين وجد من دونهما قوماً لا يكدون يفقهون قولاً﴾ پاشان گه‌شتی سیه‌می ده‌ست پی کردو ری‌گایه‌کی تری گرته‌به‌ر، له‌خۆر هه‌لاتمه‌ به‌ره‌و باکور که‌وته پی، هه‌تا گه‌ییشه‌ نیوان دوو کیو له‌نیوان ئه‌رمینیو نازرباینجان‌دا، لای کیوه‌کانی ری‌ی له‌گه‌لو نه‌تمه‌یه‌که که‌وت، له‌وانه نه‌بوون له‌قسمو گه‌فتو گۆتی بگه‌من، له‌ئاخاوتنی که‌س حالی

ئەدەبۇون، چونكى زمانى خۇيان زمائىكى زۆر غەرىب بوو، بۆ خوشيان تا بلىي كەودەنۇ نەقام بوون.

ئەم گەلو نەتەوھىيە بەشىك بوون لەنەتەوھى صەقالىبە (سلاف) ەكان. ئەوانەى نىشتەجىي خۆرەلاتى دەرياي رەشن.

جا لەپاش ئەو كىوھە نەتەوھىيەكى زۆر دېو شەپرانى ھەبوو بەيەئىجوج مەئجوج بەناوبانگ بوون، ھەمىشە لەكەلتىزۇ بۇشايى ئىوان دوو كىوھەكانەوھ ھىرشيان دەكردو پەلامارى ئەو قەومە بى دەسلەتو نەزانەى ئەم دىو كىوھەكانيان دەداو تالان بېويان لى دەكردن، جا كە ذىلقەرنەينيان بىنى پاشايەكى بەدەسلەتو زاناو دادپەروەرە سكالاي خۇيان لەلا كرددو ﴿قالوا: ياذا القرنين إن يأجوج ومأجوج مفسدون في الأرض﴾ دانىشتوانى ئىوان بەرەستەكان (بين السدين) ئىوان دوو كىوھەكان بەذىلقەرنەينيان گوتو ئەويش بەھۆى ئەو زىرەكى و لىزانىيەكى كە خودا پىي بەخشيىو لىيان حالى بوو، يان بەھۆى تەرجومانەوھ تىيان گەيىشت، وتيان: ئەى ذىلقەرنەين! پىت رادەگەيەنن كە يەئىجوجو مەئىجوج دوو نەتەوھەن لەودىو ئەو كىوانەوھەن، ھىرشان بۆ دەھىنەزو فەسادو وىرانىوون لەولاتماندا بلاو دەكەنەوھە، دەمانكوزن، ئەو بۇئەوھ بەئارەقى ناوچەوان پەيداي دەكەين لىمان دەستىن، ناھىلن ساتەوھەختىك بەئاسايى ژيان بەسەر بەرىزو بەبى ترسو خەم سەرىنىنەوھ!

﴿فهل نجعل لك خراجاً على أن تجعل بيننا وبينهم سداً؟﴾ ئايا بەلاتەوھ پەسندە لەلايەن خۆمانەوھ ھەندى پارەو پول كۆيكەينەوھەو بىخەينە ژۆر دەستى جەنابتەوھ بۆ ئەوھى لەئىوان ئىمەو يەئىجوجو مەئىجوجى ئەو دىو كەژانە بەرەستىك دروست بگەىو رىگايان لى بگىرى ئىتر نەتوانن ئەم دىو كەون، لەدەست ھىرشو پەلامارى ئەوان رزگارمان بى؟!

به‌کورتی:

نه‌وان پئشنیاری نه‌وه‌یان بۆ ذیلقرنه‌ین کرد: که له‌ناوخیان پیتاک
بکه‌نو مالو سامان گردبکه‌نه‌وه‌و بیده‌ن به‌ذیلقرنه‌ین بۆ نه‌وه‌ی نه‌ویش
سه‌ده‌ده‌که‌ دروست بکا.

﴿قال مامکنی فیہ ربی خیر﴾ ذیلقرنه‌ین له‌وه‌لام‌دا وتی: نه‌و هی‌زو
ده‌سه‌لاتی خودا پی‌ی به‌خشیوم، نه‌و مالو سامانو هۆکاره‌ جیا‌جیا‌یانه‌ی
خودا پی‌ی داومو بۆی ده‌سته‌بهر کردوم زۆر باشته‌ له‌وه‌ی ئیوه‌ ده‌تانه‌وه‌ی
بمه‌نه‌ی، من پئویستم به‌مالو سامانی ئیوه‌ نه‌ ... وه‌کوو چۆن هه‌زره‌تی
سوله‌یمان فهرمووی: ﴿اتمدونحنی بمال، فما آتانی الله خیر مما
آتاکم﴾ (النمل/۳۶).

جا که من پئویستم به‌پاره‌و پولی ئیوه‌ نه‌بی، بۆ خۆم که‌ره‌سته‌ی
پئویست دابین بکه‌م ﴿فاعینونی بقوة اجعل بینکم و بینهم ردماً﴾ به‌کرێکارو
ئیش کردن یارمه‌تیم به‌ن، کرێکارو وه‌ستای پئویستم بۆ دابین بکه‌ن، بۆ
نه‌وه‌ی له‌نیوان ئیوه‌و یه‌نجوجو مه‌نجوجا به‌ریه‌ستی‌ک دروست بکه‌م زۆر له‌وه
تۆکه‌تر بی که‌ خۆتان داوای ده‌که‌ن.

نه‌مجاره‌ شیوه‌ی هی‌زو ترانو ده‌سه‌لاتی خۆی دیاری ده‌کاو داوای
که‌ره‌سته‌ی پئویست ده‌کا بۆی ناماده‌ بکه‌ن ده‌فهرمووی: ﴿آتونی زبر الحديد
حتى إذا سوی بین الصدفین﴾ پارچه‌ ناسنی جۆراو جۆرم بۆ بینن، جا که
پارچه‌ ناسنه‌کانیان بۆ ناماده‌ کردنو کرێکارو وه‌ستایان خستنه‌ ژێر
فهرمانی‌یه‌وه‌، ده‌ستی کرد به‌دروستکردنی به‌ریه‌سته‌که‌و پارچه‌ پارچه‌ خستنه‌
سهر یه‌کتو لیکێ به‌ستن هه‌تا وای لیها‌ت سه‌ده‌ده‌که‌ی له‌گه‌ڵ به‌رزایی کێوه‌کان
راست کرده‌وه‌و گه‌یانیدییه‌ سهر لوتکه‌کان!

نه‌مجار فهرمانی به‌وه‌ستاو کرێکاره‌کان کرد، که‌ ناگر له‌ناسنه‌کان
به‌رده‌ن، له‌هه‌موو لایه‌که‌وه‌ موشه‌ده‌میان ناماده‌ کردنو ناگریان له‌ناو

پارچه‌ئاسنه‌کان کرده‌وو ﴿قَالَ انْفَخُوا فِيهَا حَتَّى إِذَا جَعَلَهُ نَارًا﴾
 به‌موشه‌ده‌مه موشه‌ده‌مه‌یان‌دا هه‌تا هه‌موو ئاسنه‌کان به‌سهریه‌کدا توانه‌وه‌و
 بوونه‌یه‌ک پارچه‌ ئاگری سوره‌وه‌بوو، نه‌مجار ﴿قَالَ: أَتَوْنِي أَفْرَغَ عَلَيْهِ قَطْرًا﴾
 فهرمووی: مسی توواوه‌م بۆ بینن ده‌یکهم به‌سهر ئه‌مو ئاسنه‌ سووره‌وه‌بووه‌دا،
 مسی توواوه‌ی به‌سهر ئاسنی سوره‌وه‌بوودا کردو هه‌موو کوزو که‌له‌به‌ری ناو
 سه‌ده‌که‌ی پر کرده‌وه‌و سه‌ده‌که‌ بوو به‌یه‌کیارچه‌ی توندو تۆزو تۆکمه‌، ئیتر
 له‌وه‌دوا ﴿فَمَا اسْتَطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا﴾ یه‌ئجوج
 مه‌ئجوج نه‌یان‌توانی سهر سه‌ده‌ده‌که‌ بکه‌مون له‌به‌ر به‌رزی لووسی، نه‌شیان توانی
 کونی بکه‌ن له‌به‌ر قایمی و تۆکمه‌یی، په‌روه‌ردگار نه‌و گه‌لو نه‌تموه‌ هه‌ژاره‌ی
 خسته‌ ئاسایش و ئارامیه‌وه‌.

نه‌مجار ذیلقه‌رنه‌ین دوا‌ی ته‌واو بوونی سه‌ده‌ده‌که‌ ﴿قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ
 رَبِّي﴾ به‌دانیه‌ستوانی ئه‌مو ده‌فه‌ره‌ی گوت: نه‌مه‌ نیعمه‌ت و رحمه‌ته‌ له‌خوداوه‌ بۆ
 به‌نده‌کانی، چونکه‌ ئه‌مو سه‌ده‌ده‌ بوو به‌به‌ریه‌ستو ناوان له‌تیوان ئیوه‌و یه‌ئجوج
 مه‌ئجوج‌دا. ئیتر ناتوانن نه‌م دیوکه‌موزو فیتنه‌و ئاشوب له‌ولاتی ئیوه‌دا
 بلاویه‌که‌نه‌وه‌. جا ﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دُكَّاءً﴾ نه‌گه‌ر واده‌ی
 مه‌زنده‌کراوی په‌روه‌ردگار ده‌ریاره‌ی ده‌رچوونی یه‌ئجوج مه‌ئجوج له‌پاش
 سه‌ده‌ده‌که‌وه‌ هات، نه‌و کاته‌ په‌روه‌ردگار به‌ریه‌سته‌که‌ ده‌پوخینه‌ی و وردو خاشی
 ده‌کاوه‌ له‌گه‌ل زه‌وی‌دا ته‌ختی ده‌کا ﴿وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا﴾ هه‌رچی خودا
 واده‌ی پێدا، دپته‌جی و پاشکه‌وتزو هه‌له‌وه‌شانه‌وه‌ی نیهو هه‌رده‌یه‌ی بی.

ئابه‌م شیوه‌ نه‌م حه‌لقه‌یه‌ی ژبانی ذیلقه‌رنه‌ین کۆتایی هات، به‌راستی نه‌م
 زاته‌نموونه‌ی فه‌رمانه‌وه‌ای صالح و عادل بوو، خودا ده‌سه‌لاته‌ هیزی پی
 به‌خشی، سوپا و سامانو هۆکاری تری دنیا داگیرکردنی پی‌دا، توانی هه‌موو
 دنیا به‌خۆره‌لاته‌و خۆرئاوایه‌وه‌ بخاته‌ ژێر رکێفی خۆیه‌وه‌، به‌لام له‌خۆ
 بایی نه‌بوو، جه‌ورو سه‌ته‌می له‌ژێر ده‌سته‌کانی نه‌کرد، نه‌و هه‌موو ولاته‌و

کیشوهرانهی خستنه ژیر دهسه لاتی خویموه، لههیچ شوینیک هه لسه کهوتی سته مکارانهی له گه ل دانیشه کانی نه کرد، به لکوو هه شوینیکی بگرتایه دادپهروهیو چاکه کاری تیدا بلاو ده کرده وه، یارمه تی دانیشه توانی ده دا بو ناوه دانکردنه وهی ولاتو بهرپاگردنی ناسایشو بهرقرار بوونی یه کیسه تی و ته بایی و دالده دانی هه ژارو لیقومماوان دهستی ده ست درێژکارانی کۆل ده کرد، بوو به پشتو په نای داماو. هه رگیز سه رکهوته کانی خو ی نه کرده هوکاری چهوساندنه وهی گه لو نه تموه کان، به لکوو دهسه لاتی توانای خو ی به کار هیئا بو چه سپاندنی عه داله تکاریو پیشخستنی ولاتو گه شه کردنی باری ئابووری، قه لاچو کردنی زولمو سته مکاریو نه هیشتنی فیتنه و ناشوب له ولات دا! هه موو نه و کاره باشانه شی ده کاته نیشانهی ره حمه تو نیعمه تی خودا به سه ر بهنده کانی داو ده یانگیریته وه بو دهسه لاتی خودا و به هی خو ی له قه له میان نادا. له و کاتانه دا که له ترۆپکی سه رکهوتنو زالبوون دایه خودای له بیر و ناماژه به دهسه لاتی بی سنووری زاتی پاکی ده کاو هه موو شتیکی باش وه پال پهروه ردگاری خو ی ده دا!!

نه مچار بزاین یه نه جوج کینو له کو ی بوونو ئیستا له کوینو چیان به سه ر هاتو چیان به سه ردی؟

هه موو نه مانه پرسیارنو خویان ده نویننو ولامیان زه حمه تو دژواره و ناتواندری به دلنیایی ولامیان به دینه وه. چونکه ئیمه چیان لی نازانینو زیاد له وهی قورئان ناماژه یان بو ده کاو فه رموده ی سه حیح باسیان ده کا، چ سه رچاوه ی بروایتیکراوی ترمان له ژیر ده ستدا نیه، قورئان هه رنه وهنده ناماژه ده کا: که ده فه رموی: ﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَاةً وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا﴾ نه م ده قه ش کاتو زه مان دیاری ناکا! واده ی پهروه ردگار به وردو خاشکردنی سه دده که، ده گونجی هاتیبو رابوردی، وئ ده چی نه و واده یه به هاتنی ته ته رو په لاماردانیان بو هه موو دونیاو خاپورکردنی هه موو نه و شارو گوندانهی کهوته

ژیر دهستیان هاتیته جی، ثمان بهسمر هر شوینیك دا گوزهریان کردبی
ویرانیان کردو، هر شارو گوندیک کهوتیته ژیر رکیفیان خاپوریان کردو و
دانیشتونیان کوشت بر کردو!!

له شوینیکی تردا له سوره تى (الانبیاء/۹۶) ده فرموی: ﴿حتی اذا
فتحت یاجوج وماجوج، وهم من کل حذب ینسلون واقترب الوعد الحق...﴾
نهم ده قه قورنانیسهش دووباره کاتیکی دیاریکراو ناماژ پی ناکا بو
هاتنده ره وهی یه جوج مه جوج. نریک بووندهی وه عدی حق: که به مانا
نریک بووندهی قیامته، نهو هر له سرده می پیغه مبه ره وه ﴿هاتوته جی
... واته: له سرده می پیغه مبه ره وه هاتنی روژی قیامت به نریک داد نری،
به لکو ره وانه کردنی پیغه مبه ﴿کراوته نیشانهی نریک بووندهی هاتنی
روژی قیامت، نهو تا له شوینیکی تردا قورئان ده فرموی: ﴿اقتربت الساعة
وانشق القمر﴾ نهو شمان له یاد نه چی که چرخو کات له حیسابی خودا دا زور
جودا وازه له چرخو کاتی حیسابی ناده میزاد؛ وی ده چی ملیونه ها سال
تیپه ربی له نیوان نریک بووندهی هاتنی قیامتو رابوونی دا، به حیسابی
ناده میزاد به دورو دریژ بزاندرو و لهی لای خودا ماویه کی کورتو که مه!
که وابی پیده چی روحانی نهو سده ده له نیوان نریک بووندهی قیامت: که
سدرده می پیغه مبه ره ﴿و روژگاری نه مروی تیمه دا روى دابی، بهم جوړه
هه لمتو هیرشی مه غولو ته تهره کان که هه موو ولاتانی خوړه لاتى گرتو و
بریتی بی له ده رچوونو بهر له لابیوونی یاجوج ماجوج!

فهرموده ده کی صه حیحو راست هدی، تیمامی نه حمه دو له سوفیانی
شورییه وه له عورپه وه له زینه بی کچی نه بو سه له موه، له حه بیبهی کچی
نومو حه بیبهی کچی نه بو سه فیان، نهویش له دایکیه وه (خاتو حه بیبه)،
نهویش له زینه بی کچی جه حشه وه (خیزانی پیغه مبه ره ﴿ده فرموی:
پیغه مبه ره ﴿له خمو رابو، دهو چاوی سوور هه لگه رابو، لهو حالو وه زعه دا

دیفهرموو: ((ویل للعرب من شر قد اقترب. فتح من رد یاجوج وماجوج مثل هذا)) به قامکه گه وره قامکی شایه تومان حهلقیه کی دروست کرد، دایکی موسولمانان: (زهینه ب) ده فهرموو: وتم: نهی پیغه مبهری خودا! نایا نیمه به هیلاک ده بری یمن له کاتی کدا پیاوچاکمان تیدا بن؟؟ پیغه مبهر ﷺ فهرموو: ((نعم إذا کثر الخبث)) به لئ: نه گهر خراپه کاری زور بوو.

نهم خهونه ی پیغه مبهر ﷺ پیش چوارده سده بووه، دواپی هیرشی ته تارو مهغول بو سهر عالمی نیسلامی روی داوه، ولاتی موسولمانان یان ویرانو خاپور کرد، ته ناندت مهرکزی خه لافو فرمانه وایی موسولمانان: که بهغدا بوو له سهر دهستی لهشکری هو لاکو ویران کراو دواخه لیفه ی عه بیاسی: که خه لیفه موسته عصیم بوو کوژراو، دانیش توانی بهغداد قه تلو عام کران. دهی له وانه یه نهم هیرشه ویران کاریانه ی مهغولو ته تار بو سهر عالمی نیسلامی مانای خهونه که ی پیغه مبهر ﷺ بی، پاش شه شصده و نه و نه ده ساله هاتیتته دی!!

نه مجار به شوین باسو سهرگورشته ی ذیلقرنه یین دا دیمه نیکی روژی قیامت راده نوینی و ده فهرموو: ﴿وترکنا بعضهم یومئذ یوج فی بعض﴾ لهو روژ ده دا: که واده ی خودا دیتته دی، خه لکی سهرگهردان ده بن، هه موویان له حه بیه تانو له ترسان تیکه وه ده هاوینو سهریان لی ده شیوی هه موویان تیکه لو پیکه لو ده بن، ده کهونه گهردوشو گهران، وه کوو ده ریا شه پؤل ده ده بن، کویمان ده کهینه وه به کو کردنه وه. جا نهم وه دی هاتنه ی واده ی خودا پیش زیندو بوونه وه بی و بریتی بی له هاتنی روژی قیامت و دواپی هاتنی جیهان، یان پاش زیندو بوونه وه بی: که به جارئ هه موو مه خلوقات زیندو ده کرینه وه له گوره کانیا ن راست ده بنه وه تیکه وه ده هاوین، به ههر دوویار ده گونجی!

یان مانای نایه ته که بهم جوړه یه: نو روژه ی سده ده که د پوځی نو
 ناجوچو ماجو جانو له دوا کتو کموه دینه د هره وه په لاماری خه لکی ده د نو
 ده ست ده کهن به ناشوب نانه وه گمردش به پیا کړنو ویران کړنی ولاتان.
 وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿حتی إذا فتحت یا جوج و ما جوج، و هم
 من کل حدب ینسلون﴾ (الانبیاء/۹۶). نو کاته ناجوچو ماجوچ له هه موو
 بهر زایی و قه لاو په ناگایانه وه به هله داوان دینه خواری و وه کوو ناگر له پووش
 بهر یی ده که ونه ولاتو هر شوینی پی یدا برؤن ویرانی ده کمن! ده ق ثم و ه صفه
 ده سه پی به سمر گلو نه تموه ی جه نگیز خا ن دا، نه وه بو: نه وان له ته پو لکه و
 تور که تور که ی کیشوهری ناسیای ناوه راسته وه هاتنه خواری و نه وه یان به سمر
 عالم هی نا که هی نیان! هه موو ثم روداوانه به ماو هیه کی نادیار پیش
 فو و کړن به که په نای دنیا ویران بوون دا رویان داوه!

﴿ونفخ فی الصور فجمعناهم جمعا﴾ که کاتی رابوونی قیامت هات
 فوده کړی به که په نای صور داو هه موو مه خلوقات زیندو ده که ینه وه راپیچی
 سارای مه حشر یان ده که یزو کزیان ده که ینه وه بو حیسابو لی کولی نه وه و
 وه رگرتنه وه ی پاداشو سزا.

وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿قل ان الاولین والاخرین
 لمجموعون الی میقات یوم معلوم﴾ (الواقعة/۴۹-۵۰). یان ﴿وحشرناهم فلم
 نغادر منهم احدا﴾ (الکھف/۴۷).

نایه ته که دیمه تی کی جوو جولای ناده میزاده کان راده نوینی، وینه ی جوو
 جولای هه موو ناده میزاد ده کیشی له هه موو رهنگو په که زو کیشوهر و
 ولاته کان دا، له هه موو چینو توژیو سرده مو روژگار یکن دا هر له یه که م روژی
 دونیا وه تا کز تایی دنیا، نو هه موو ناده میزادانه زیندو ده کړینه وه تیکه وه،
 ده هاو نو دینو ده چن، هه موویان ده لی ی سهر خوشو مهستن، وه لی له راستی دا

سهرخو شرو مهست نین به لام سزای خودا سهختو دژواره، ترسی نهو عه زابو
سزایه وای لی کردون وه کوو شه پزلی ده ریا بینو بچن.

سزادانی کافران

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠٠﴾

الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَن ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ

سَمْعًا ﴿١٠١﴾ أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِن دُونِ

أَوْلِيَائِي إِنَّا أَعْنَدْنَا جَهَنَّمَ لِّلْكَافِرِينَ نَزْلًا ﴿١٠٢﴾ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِالْأَخْسَرِينَ

أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾ الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يُحْسِبُونَ أَنَّهُمْ

يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ

فَخِطَّتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَزَنًا ﴿١٠٥﴾ ذَلِكَ جَزَاءُ

جَهَنَّمَ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوًا ﴿١٠٦﴾

دوای نهو دهی پموره دگار باسی نهو دهی کرد: که همر کاتی وه ختی رابوونی
قیامت هات، فو ده کری به کپره نای صورا، ناده میزاده کان له گۆره کانیا ندا
راست ده کری نهو ده، نه مجار هه موویان له سارای مه حشر د کۆده کری نهو ده بو
حیسابو لی کو لینهو ده.

نه مجار نهو ده باس ده کا: که نهو کاتهی دۆزه خ نیشانی کافره کان ده درئ،
راده نوینری بۆیان باش باش ده بینن؛ گوئیان له گرمه و لرفه و نیله نیله ی
ته فیسیری ره وان (۳۴)

ده بیو ناتوانن خویانی لی گیل بکن، نمو کافرانه له دونیادا رویان له بانگه وازی خودا وهرده گیرا، خویان له دیتنی ریگای هیدایهت کویر ده کرد، گوئیان له بیستنی حهق کهر ده کردو به هیچ جوړی شوین حهقو راستی نه ده که وتن، پییان وابو نمو خودا دروژنانه ی ده یانپه رستن له عه زابی خودا رزگاریان ده کمن، شه فاعه تیان بو ده کمن!

ده فهرموی: ﴿وَعَرْضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا﴾ نمو روژه واته روژی قیامت، دوزه خ به باشی نیشانی کافره کان ده دین راسته و خو چاریان پی ده که وی، نار حه تی و ناخوشی هست پی ده کمن، گوئیان له لرفه و ناله یه تی، نه مدش بو نه وی زوو بکه ونه عه زابو نه ندیشه و به بزان: که نه وی جیگایانه و ناتوانن خویانی لی رزگار بکمن!!

نه مجار ره وشتو نیشانه ی نمو کافرانه ی: که شیاوی نمو سزاد ژوارهن رون ده کاته و ده فهرموی: ﴿الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِ وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا﴾ واته: عه زابی سه ختی دوزه خ بو نمو کافرانه یه: که له دونیادا خویان گیل کردبو له وهرگرتنی هیدایهت و دوزینه و ی ریگای حهق، سهیری نیشانه و نایاته کانی خودایان نه ده کرد، لییان ورد نه ده بوونه و، به جوړیک بگنه یه قینو ده ست بکمن به یه کتاپه رستی خویان له بانگه وازی پیغه مبهرو بانگه وازی نایینی نیسلام کهر کردبو، تاقه تیان نه بوو گوئ له نه صیحهت و ناموژگاری ماموستاو ریسه رانی نیسلام بگرن، گالتیه یان به زیندوبوونه و هاتنی روژی قیامت ده هات. شوین رتیه یازی شهیتان که ورتبورون له تاوازو گومرایی دا روچوو بسون، شهیتان ماموستاو ری پيشانده ریان بوو وه کوو له نایه تیکی تردا ده فهرموی: ﴿وَمَنْ يَعْشَ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نَقِيضَ لَهُ شَيْطَانًا قَهُوْهُ لَهْ قَرِينًا﴾ (الزخرف/۳۶).

به‌کورتی:

ئه‌وان له‌دونیدا خۆیان له‌بینینی نیشانه‌کانی هه‌بوونی خوداو تاکو ته‌نهایی زاتی پاکی کوێر کردبوو، روویان له‌به‌لگه‌و نیشانه‌و نایه‌ته‌ بیستراوه‌کانی قورئان وهرده‌گێراو گوێی خۆیانیان لێ ده‌هاخنی وه‌کوو له‌شوێنیکێ تردا ده‌فهرموێ: ﴿فَانْهَآ لَا تَعْمَى الْاَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِیْ فِی الصُّدُورِ﴾ (الحج/۴۶).

ئه‌مجار ئه‌وه‌ روون ده‌کاته‌وه‌: که‌ ئه‌و کافرا نه‌ به‌هه‌له‌چون: که‌ پێیان وایه‌: ئه‌و خودا درۆزنانه‌ یارمه‌تییان ده‌ده‌نو له‌چنگ عه‌زایی خودا رزگاریان ده‌که‌ن؛ ده‌فهرموێ: ﴿اَفَحَسْبُ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا اَنْ یَّتَّخِذُوْا عِبَادِیْ مِنْ دُوْنِیْ اَوْلِیَاءَ﴾ نایا ئه‌وانه‌ی کافرنو به‌وایان به‌تاکو ته‌نهایی خودا نیه‌و به‌ندایه‌تی بۆ من ناکه‌ن، سه‌رباری ئه‌وه‌ش هاتوون ئه‌و به‌ندانه‌ی من: که‌ له‌ژێر ده‌سه‌لاتی خۆم‌دان: وه‌کوو فریشه‌و عیساو ئه‌مثالی ئه‌وان، کردوین به‌په‌رسته‌راوی خۆیانو به‌ندایه‌تییان بۆ ئه‌نجام ده‌ده‌ن، پێیان وایه‌: ئه‌و به‌ندایه‌تیکردنه‌ بۆ ئه‌وان سوود به‌خشه‌و عه‌زاییان لێ دوور ده‌خاته‌وه‌؟ ده‌توانن به‌ره‌هه‌لستی خودا بکه‌نو نه‌هێلن خودا تو‌له‌یان لێ بسێنێ! جا که‌ مادام ئه‌وان بیرو باوه‌ریان وه‌هایه‌ ده‌با سه‌ره‌نجامی ئه‌و بێ عه‌ق‌لی و نه‌فامیه‌یان وه‌ریگر نه‌وه‌، با کاله‌ک به‌ئه‌ژنۆی خۆیان بشکێنن چونکه‌ ﴿اَنَا عٰتٰدُنَا جَهَنَّمَ لِلْکٰفِرِیْنَ نَزْلًا﴾ ئێمه‌ دۆزه‌خمان بۆ کافرو تاوانباران ئاماده‌کرده‌و بۆمان کردون به‌مه‌نزله‌و شوێنی مانه‌وه‌ و هه‌وانه‌وه‌، نای له‌و مه‌نزله‌و شوێنه‌؟؟ نای له‌و مه‌سکه‌نو شوێنی هه‌وانه‌وه‌یه‌ی چاوه‌ڕوانیانه‌، بۆیان ده‌رده‌که‌وێ چۆن مه‌نزله‌یکه‌و چۆن بۆیان ئاماده‌کراوه‌، به‌راستی ئه‌و دۆزه‌خه‌ی بۆ ئه‌وان ئاماده‌کراوه‌و چاوه‌ڕوانیانه‌ خراب شوێنیکه‌و جیگایه‌کی دژوارو پر ئازارو ته‌شکه‌نجه‌یه‌! (خودایه‌ به‌نسیبمان نه‌که‌یو ئێمانی دوور خه‌یه‌وه‌!)

نه مجار پهروهردگار ناده میزادان له بی عه قلیو نه فامی کافره کان ناگادار ده کاته وه، کرده وه وه له لوستو بیرو باوړه کان کیثانه ده کاو له سهنگی مه خه کیان ده داو ده فرموی: ﴿قُلْ: هل ننبئکم بالأخسرین أعمالاً﴾ نهی بوجه ممد! بهو کافره سهر ره قانه بلئی: نایا من هسوالتان نه ده می به خه ساره تمه ندرین که سانییک له کرده وه کانیا ن دا؟ نه لیم: کی له هه موو که س زراتر به هه له چوره؟ نهو که سانه تان بو ده ست نیشان نه کم: که خویان ماندو کدوه له کارو کره وه یه کن داو به هیوای پاداشو جهزا وه رگرنه وهن که چی به هیلاک چو نو ناکام به پیچه وانیه مه به ستو هیوایان سوو. پیتان بلیم: نهو که سانه کین؟ ﴿الذین ضل سعیهم فی الحیاة الدنیا وهم یحسبون أنهم یحسنون صنعا﴾ نهوانه کومه لیکن به هه له چون، هه له خه له تاو نو ریگیان لی تییک پوهو و گومرپو نو کردو کو یان بیهوده یهو مایه پوچن، له حالیکدا بو خویان وا ده زانن کرده وه کانیا ن باشمو سود به خشه بو یان! چونکه نهوان له گومرپای دا ده ژینو هه ست به سهر لی شیواوی و هه له خه له تاوی خویان ناکه ن، روچون له گومرپای داو له م کرده وه و کوششه بیهوده یه واز ناهینن! له وه بهو لاهو بو یان ده ده کهوی چهند خه ساره ت مه ندزو چهند مالو یزانو بهد به ختو نه گبه تن!!

هوی نهو خه ساره تمه ندیو بهد به ختییه یان نهو یه: ﴿اولئك الذین کفروا بآیات ربهم ولقائه فحبطت أعمالهم﴾ واته: نهوانه ی خه ساره تمه ندو بهد به ختن، نهو که سانه ن: که نینکاری نایاتی پهروهردگار ده که ن، بروایان بهد به لگه ی ته کوینیو نایاتی قورثان نیه: که تا کو ته نهایی خودا ده چه سپینن، بروایان به زیندو بو ونه وه حیسابو لی کولینه وه و گه یشتن به زاتی پهروهردگارو روداو هکانی تری قیامت نیه.

نهوانه کرده وه کانیا ن پوچ کراوه تمه وه، کرده وه کانیا ن بی سوودو بی ناکامه، ﴿فلا نقیم لهم یوم القیامة وزناً﴾ کرده وه کانیا ن هیچ نرخو ریزو گرانیه کیان له تمرازووی نعمالدا نیه، هیچ نه همیه تیان پی ناده ی ن، پاداشو پاساوی کرده وه کانیا ن نیه، چونکه کرده وه کانیا ن بی خیرن!

نیترو شو کاته جهزای دادوهرانه بویان لسمر کرده‌وه کانیان دۆزه‌خه، وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿ذٰلِكَ جَزَاؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هِزْوًا﴾ واته: شو هه‌موو هه‌ره‌شمو سزاو عذاب‌ه لسمر کرده‌وه به‌تاله‌کانیان له‌ناگری دۆزه‌خدا به‌هۆی کوفرو بیدنی و گالت‌ه‌کردنیان به‌نایاتی خوداو قه‌شمیری کردنیان به‌پیغه‌مبهرانو به‌موعجیزه‌کانیانه، همر به‌وه‌نده نه‌وه‌ستان برپا به‌په‌یامی پیغه‌مبهره‌کان نه‌کهن، به‌لکوو شو جزیره‌ ته‌حمه‌قی و نه‌فامیه‌شیان نواندن!!

پاداشی موسولمانانو به‌فراوانی زانیاری خوداو تاک و ته‌نهایی

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾ خَلِيدِينَ

فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حَوْلًا ﴿١٠٨﴾ قُلْ لَّوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَاتِ رَبِّي

لَفِيدَ الْبَحْرِ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾ قُلْ

إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌُ وَاحِدٌ مَّن كَانَ يَرْجُوا

إِلْقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

دوای شه‌وی په‌روهردگار باسی شو سزاو عذاب‌ه‌ی کرد: که بو کافره‌کانی ئاماده‌ کرده، هه‌روه‌ها باسی شو نازو نیعمه‌ته‌یشی کرد: که بو خودا په‌رستانی داناوه، کوتایی سوره‌ته‌که به‌وه‌ دینی: که زانیاری خودا به‌فراوانو بی سه‌روینه‌و هه‌رگیز کوتایی نایه، ته‌مجار شه‌وش روون

ده کاتمه: که موحه ممد ناده میزادیکه وه کوو باقی ناده میزادانی ترو خودا
 هلی بژاردوه بۆ رابه‌ری کردویه‌تی به پیغه مبهرو نیگاو سروشی بۆ ناردوه!
 نه وه شمان پی راده گه یه‌نی: که رزگار بوونو سهر فرازی له دونیاو قیامه‌تدا به وه
 ده‌بی نینسان یه کتا پهرست پیو کرداری چاک بکاو کهس نه کاته هاوه‌لی خودا.
 ده‌باره‌ی هۆکاری نازل‌بوونی نایه‌تی ژماره (۱۰۹) ﴿قُلْ لَوْ كَانَ
 الْبَحْرُ...﴾ حاکمو هی تریش له ئیبنو عبباسه وه ریوایه‌تیان کردوه؛
 فهرموویه‌تی: قوریشیه‌کان به جوله که کانیاں گوت پرسیار یکمان پی بلین با
 لهو کابرایه‌ی بکه‌ین (مه‌به‌ستییاں پیغه مبهرو بوو ﴿﴾ نهوانیش وتیاں:
 پرسیا ری لی بکه‌ن ده‌باره‌ی (روح) بلین: پیمان بلی: روح چیو چۆنه؟
 نهوانیش پرسیا ریاں لی کرد، ئیتر نایه‌تی ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ، قُلِ
 الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾ نازل بوو، جوله که کان
 وتیاں: ئیمه زانیاری زۆرمان دراوه‌تی، نه وه نیه تهوراتمان دراوه‌تی! که سی‌ک
 تهوراتی پی درابی زانیاری خیرو بیریکی زۆری دراوه‌تی! نه مجار نایه‌تی
 ﴿قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكَلَّمْتُ رَبِّي...﴾ نازل بوو.

ده‌باره‌ی هۆکاری نازل‌بوونی نایه‌تی ژماره (۱۱۰) ئیبنو نه‌بی حاتم
 له موحه‌یه‌یه وه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیاویکی موسولمان له‌دژی کافران
 ده‌جه‌نگاو شوینه‌که‌ی ترسناک بوو، پی خوش بوو خه‌لکی شوینه‌که‌ی ببینو
 چاویان لی بی له‌ج شوینیکی خه‌تیره. ئیتر په‌روه‌ر دگار نایه‌تی ﴿فَمَنْ كَانَ
 يَرْجُو...﴾ نازل کرد.

ئیبنو نه‌بی حاتم ئیبنو نه‌بی دونیا له‌کتیبی (الاخلاص) دا
 له‌طاووسه وه ریوایه‌ت ده‌که‌ن ده‌لین: پیاویک وتی: نه‌ی پیغه مبه‌ری خودا! من
 له‌غه‌زادا سه‌نگه‌ر ده‌گه‌رو راده‌ه‌ستم مه‌به‌ستم ره‌زامه‌ندی خودایه، به‌لام
 له‌هه‌مان کاتدا پیتم خۆشه‌خه‌لکه‌که له‌و شوینه‌بم بینو بزانه‌ن له‌ج
 شوینیکی خه‌تهرم، پیغه مبه‌ر ﴿﴾ ولامی نه‌دایه‌وه هه‌تا نایه‌تی ﴿فَمَنْ يَرْجُو

لقاء ربه، فليعمل عملاً صالحاً، ولا يشرك بعبادة ربه أحداً ﴿١٠٧﴾ نازل بوو. هندیك ده لئین: نعم هدیته مورسه له، حاكم له (المستدرک) دا ده فهرموی: مهو وولمو طاووس له ئیبنو عه بیاسوه ریوایه تی کردوه و له سهر مهرجی پیرانی فهرمووده (موسلیمو بوخاری) ته صحیحی کردوه.

ئیتاش بابزانین پاداشو سهره نجامی خودا پرستان چۆنه و چیه؟ ده فهرموی: ﴿ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات كانت لهم جنات الفردوس نزلاً﴾ خوشبه ختو کامه پران شهو که سانهن پروایان به خودا کردوه، شوین په یامی پیغه مبه ره کانی که وتوون، کارو کرده و هی باشیان شه نجام داوه، بیگومان نه وانه ی تیمانیان هیئاوه یه کتابه رستیان کردوه، په یامی پیغه مبه ریان کردوه به مهنه جو ریبازی خوین، کرده و هی باشو به سوودیان شه نجام داوه، پاریزگاری شه ره که کانی سهرشانیان کردوه، هیوای ره زامه ندیی خودایان هه یه، ههرچی ده یکه نه مبه رستیان خودایه و خالص بو شهوی ده که نه، نه وانه باغه کانی فیره دوس شوینو جیگای هه وانه و ره رابواردنیانه. شه باغانه ی فیره دوس لای ژورووی به هه شه و فراوانترینو باشترین شوینی به هه شه تی رازاوه یه، ناماده کراوه بو خودا پرستانو به جوانترین شیوه و شیواز رازا ئیندراوه ته و نه و ناماده کراوه. (خودایه به نسیمانی بکه ی!).

له صه حیجی بوخاری و موسلیم دا له شه بو هوره یه و ره ریوایه ت کراوه؛ ده لئ: پیغه مبه ر ﷺ فهرمویه تی: ((اذا سألتهم الله الجنة، فاسألوهم الفردوس، فانه أعلى الجنة، وأوسط الجنة، ومنه تفتح أبواب الجنة)).

به لئ به ده قی نایه ته که خودا پرستان له باغه کانی فیره دوس دا بو هه تا هه تابه ده میننه و، وه لئ نه فسی ناده میزاد حول حولیه و هزی له گۆرانیکاری هه یه، پی نایه ناخوشه بو هه تا هه تابه له شوینیك بمینیته و، ده یه وئ حالو گۆرانی به سهردا بی، جاکه دلنیا بو له بهرده وامی نیعمه ته و خوشی له وانه یه وهرز بی و بیه وئ باری لی بگورئ، جا بو لابر دنی شه و خه یالو ره واندنه و هی شه

جۆره بۆچونه، فرموی: ﴿خالدین فیها، لا یغون عنها حولا﴾ بۆ هه‌تا هه‌تایه لهو به‌هه‌شته خۆشو رازاوه‌دا ده‌مینه‌وهو هه‌رگیز نایانه‌وی لێ ده‌رچنو هه‌ولێ نه‌وه ناده‌ن نه‌و حاله‌یان لێ بگۆڕێ و بکه‌ونه بارو دۆخیکی ترو بگۆزرینه‌وه بۆ جیگایه‌کی تر!

به‌راستی نه‌مه له‌فته‌یه‌کی وردو سه‌رنج راکێشه، قوڵو کاریگه‌ره له‌ده‌روونی ئاده‌میزادا، پتویستی به‌لێ وردبوونه‌وهو تێرامانو هه‌لۆسته هه‌ید به‌و رسته کورته پێ مانایه سه‌رباری نه‌وه: که گومانی نه‌وه ده‌په‌وینیه‌وه که به‌هه‌شتیه‌کان له‌به‌هه‌شت و په‌رزی، نه‌وپه‌ری خۆشو د‌لگیری به‌هه‌شتیشی تیدا رانویژاوه! کوردی وته‌نی: هه‌نده خۆشو د‌لگیره که‌س د‌لی نایه‌لێ بگۆزرینه‌وه، که‌س تیدا بێ تاقت نابێ، که‌س لێ و په‌رزی نابێ، ده‌م له‌دوای ده‌م سات له‌دوای سات زیاتر د‌لیان پێدا ده‌چیو له‌د‌لیان شیرین تر ده‌بیو پتر وه‌گری ده‌بن!

سروشتی ئاده‌میزاد که له‌دونیادا به‌و شیوه دا‌پ‌ژاوه هیکمه‌تێکی خودایی‌یهو بۆ نه‌ویه له‌گه‌ڵ ژبانی سه‌ر زه‌وی بگونجیو بتوانی رۆلی خۆی تیدا بگێڕێ، نه‌رکی جێنیشینی خۆی له‌سه‌ر زه‌وی نه‌نجام بدا، ئاده‌میزاد له‌ژبانی دونیادا پتویستی به‌گۆڕینو گه‌شه کردنو پێش خه‌ستی ژبانی خۆی هه‌یه، تا ده‌گاته نه‌و نه‌ندازه‌یه‌ی له‌عیلمی خودادا بۆی دیاریکراوه. بۆیه خۆشه‌ویستی گۆڕینو گۆڕانه‌کاری له‌سروشتی دا‌پ‌ژاوهو هه‌زی له‌په‌شکینینو قه‌ربونو ئالو گۆڕی حالو وه‌زعی خۆی و ده‌ورو به‌ری هه‌یه، ئاره‌زی گۆڕینی بارودۆخو شوێنو جیگای خانو به‌ری هه‌یه، ده‌یه‌وی دیمه‌نه‌کانی پێش چاوی بگۆڕینو یاساو ر‌یسا‌کانی ژبانی گۆڕانه‌کاریان تیدا بێته جێ! هه‌موو نه‌م دیارده‌و هه‌زو ئاره‌زو وسته‌مه‌نیانه‌ی ئاده‌میزاد بۆ نه‌ویه: گۆڕانه‌کاری له‌واقیعی ژباندا نه‌نجام بداو رۆلی کاریگه‌ر له‌سروشتا بگێڕێو نه‌ینی‌یه‌کانی بوونه‌وه‌ر ئاشکرا بکا، دا‌ه‌ینانو ده‌ست ره‌نگینی له‌یاسای

کۆمه لدا بنۆنێ، شان به شانی ئەم گۆرپانکارییانه زانستو زانیاری به ره و پیش
 بچی و پله به پله بگاته ئەو پله به رزه ی خودا بۆی دیاری کردوه و بتوانی
 سروشت بخته گهر بۆ خزمه تی مرۆفایه تی و مرۆفایه تیش به کار بێنی بۆ
 ئەنجام دانی به ندایه تی کردنی راستالانه بۆ به دیه پنه ری بونه وه رو به م جۆره
 به خته وه ری هه ردوو جیهان ده سته به م بکا.

جا که له ژبانی دنیادا ئەم سروشته ئاده میزادییه گونجاو بێ بۆ
 جێشینی ئاده میزاد له زه وی، ئەوه بێگومان له به هه شتدا سروشته
 ئاده میزادییه که رۆلی نامینی و له گه ل ژبانی به هه شتدا ناگونجی، چونکه
 به هه شت بۆ خۆی مه نزلگایه کی تیرو ته سه لو رازاوو بێ که و کورییه،
 له هه موو رویه که وه که مالی موطلقی هه یه و ته معای ئەوه نا کرێ به ره و
 پیشتره رازاوو تر بێ، به لکو ته سه و ریش نا کرێ.

که وای ئه م سروشته ئاده میزادییه ی دویا له قیامه تدا چ رۆلیکی
 نامینی و له کار ده که وی. خۆ ئەگه ره نه فسی ئاده میزاد به م سروشته دنیایییه ی
 خۆی به مینیته وه له قیامه تیشدا هه مان رۆلی کاریگه ری هه بی، ئەهه جار له و
 نازو نیعمه ته نه پراوه دا ژبان به سه م به ری، پاش ماوه یه ک ئەم نازو نیعمه ته
 ده بیته دۆزه خ بۆ ئەو نه فسه سروشت حولولیه. به لکوو هه موو به هه شت
 ده بیته به ندینه خانه بۆ به هه شتیازو هه زیان له وه ده بی ماوه یه ک لی ی پرۆنه
 ده ری ته به دیل هه وایه ک ئەنجام به دن!

وه لی خودای زاناو داناو به دیه پنه م، خۆی ئەم نه فسه ی ئاده میزادی به دی
 هیناوه و خۆیشی له هه موو که س باشت ده زانی چۆنه و چیه، به قودره تو زانایی
 خۆی ئەو سروشته دنیایییه ی لی داده پنه وای رام ده کا: که هه رگیزاو
 هه رگیز به خه یالیش وه پز بوونی له و به هه شته به سه م دلدا رانه بوو و بۆ ده تا
 هه تایه لی ی تیر نه بی و کات دوا کات له دلی شیرینه تر بێ!

نه مجار باسی گهره یی و فهری قورشان دینیتته پیشه وه تهره ووری
 زانیاری ناده میزاد ده کا، که له بهرام بهر زانیاری خردادا وه کوو نه بو وایه.
 زانیاری پهروه دگار له زهینی ناده میزاد نریک ده کاته وه به وه که ده یخاته
 چوار چیه ی نمونه یه کی ماددی بینرا وه، ده فهرموی: ﴿قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ
 مَدَادًا لَّكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفَذَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَذَ كَلِمَاتِ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ
 مَدَدًا﴾ نه ی پیغه مبهرا! بهو موشریکانه بلئ: نه گهر وشو رسته کانی زانیاری
 خودا بنووسرته وه، هه موو ناوی ده ریاکان بینه مهره که بی نهو قه له مو
 پینووسه ی وشو زانیاری پهروه دگاری پی ده نووسرته وه، بیگومان ناوی
 ده ریاکان کوتایی دیت پیش نهو ی وشو رسته کانی زانیاری خودا تهواو بی،
 نه گهر ده ریاکه کی تریش بخهینه پالئو ده ریاکه کی ترو یه کی تریش بخهینه
 پالئو بکرینه مهره که ده ریاکان ده برته وه هیشتا وشو رسته کانی خودا
 به کوتا نایه! چونکه زانیاری خودا بی پایانهو سهرو بنی نه، به لام ده ریاکان
 سهرو بنیان هیهو کوتاییان دئ، نایه ته که تاماژیه به زوری به فراوانی
 زانیاری خودا و نه برانه وه ی به جوریک که قه له مو کتیبو نووسین کوتپرؤلئ
 ناکه نو ده رقه قتی نایه!

ته ناندت نه گهر ههرچی چیلکهو داری سهر زهوی هیه بینه قه له می
 نووسینو ده ریا بیه مهره که بو حوت ده رای تریش بینه پالئو زانیاری
 خودایان پی بنووسرئ ده ریاکان تهواو ده بنو که لیما تی خودا کوتاییان نایه،
 وه کوو له نایه تیکی ترده ده فهرموی: ﴿وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامَ،
 وَالْبَحْرُ يَمْدَهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾
 (لقمان/۲۷).

ره بیعی کوپی نه نهس ده ئی: زانیاری هه موو ناده میزاد له بهرام بهر
 زانیاری خودا وه کوو دلویه ناویک وایه له بهرام بهر ناوی ده ریاکان هه موویان!

ده‌گیرنده ده‌لین: حویه‌ی کورپی نه‌خطیبی جوله‌که به‌موسولمانه‌کانی
گوت: من سه‌یرم لی دئ، ئیوه له‌قورئانه‌که‌تان‌دا هاتوو ﴿ومن یؤت الحکمة
فقد اوتی خیراً کثیراً﴾ که‌چی له‌همان کات‌دا نایه‌تیکی تر ده‌خویننه‌وه که
ده‌لئ ﴿وما اوتیتکم من العلم الا قلیلاً﴾ نه‌مه چه‌ندی به‌چه‌نده؟ واته:
به‌خه‌یالی خوی ده‌یوان نایه‌ته‌کان‌دا دۆزیبوه‌وه! ئیتر نه‌م نایه‌ته‌نازل
بوو ﴿قل لو کان البحر ممداداً... الا یة﴾ بۆ ده‌م کوت‌کردنی نه‌م جوړه
هه‌له‌وه‌پانه! بی‌گومان زانیاری تازه نه‌وه‌ی چه‌پاندوه: که‌زه‌وی و ناسمانه‌کان
دا هینده نیعمت زۆرن له‌ژماره نایه‌زو سه‌ر ژمیر ناکرتن!

خواه‌نی ته‌فسیری مه‌راغی له‌ته‌فسیره‌که‌ی‌دا وته‌یه‌کی مامۆستا
(جینس‌ی ئینگلیزی تو‌مار کردوه: که مامۆستای زانیاری ریاضیاتی
ته‌طبیقی‌یه له‌دانیشگای (بنسلفانیا)‌ی نه‌مریکاو له‌روژی (۱۹۲۷/۳/۷)
رای گه‌یاندوه، نه‌مه‌ش تازه ترین لی‌کۆلینه‌وه‌ی زانستییه ده‌ریاره‌ی بونه‌وه‌ر.
ده‌لئ:

۱- ته‌مه‌نی زه‌وی نزیکه‌ی دوو ملیون ساله.

۲- ئاده‌میزاد نزیکه‌ی سێ سه‌د هزار سالتیک ده‌بی له‌سه‌ر زه‌وی په‌یدا
بووه.

۳- خۆر له‌سه‌ر نه‌م حاله‌ته‌ی خوی ده‌می‌نیتوه بۆ ماوه‌ی هزار هزار
ملیون سالی تره به‌دوره‌ی زه‌وی‌دا ده‌سوپیتوه وه‌کوو ئیستا.

۴- ئاده‌میزاد له‌داها‌تو‌دا به‌توانا‌تر ده‌بی، به‌ری‌ژه‌ی سێ ملیون هینده‌ی
ئیستاو ژبانی خوی به‌گو‌یره‌ی بارودۆخی کوره‌ی زه‌وی نه‌و کاته ده‌گونجینی.

۵- له‌مه‌وه بۆ‌مان ده‌رده‌که‌وی ئاده‌میزاد تازه په‌یدا بووه له‌سه‌ر زه‌وی
ته‌مه‌نی نه‌و له‌به‌رامبه‌ر زه‌وی‌دا زۆر که‌مو کورته به‌مندالێکی تازه له‌دایک‌بوو
ده‌ژمیردرئ، ری‌ژه‌ی زانیاریشی له‌هی مندالێ تپه‌ر نا‌کا. هه‌موو هه‌ول‌و
ته‌قه‌ل‌لایه‌کی بۆ ده‌سته‌به‌ر کردنی خۆرا‌کو پۆشا‌کو خانوو به‌ره‌یه! ئیستا

له‌زۆر کۆرۆ قۆژنی بوونه‌وهر بئێ ئاگایه، به‌لام وا خهریکه هه‌ندێ زانیاری
ده‌باره‌ی هه‌ندێ له‌جیهاته‌کانی بوونه‌ره‌ر په‌یدا بکا، به‌لام زانیارییه‌کی
سه‌ره‌تاییو که‌مو بئێ بایه‌خ..

وئ ده‌چی له‌مه‌درا ئاده‌میزاد دوو هه‌زار ملیرن سائی تر له‌سه‌ر زه‌وی
بژی!

۶- ئه‌و قه‌بارانه‌ی به‌ده‌وری ئیمه‌ره‌ن ئه‌م سه‌رو ئه‌وسه‌ریان هه‌یه، به‌لام
بۆشایی دوا ئه‌وان ئه‌مسه‌رو ئه‌و سه‌ری نیه، خۆرو مانگۆ مه‌جه‌ره‌کان سه‌رو
بنیان هه‌یه، به‌لام بۆشایی پشت ئه‌وان بئێ کۆتاییو سه‌رو بنه!

۷- ئه‌و قه‌باره به‌رزانه‌ی ئیمه ده‌یان بینه‌یزو ئه‌وانه‌ی نایان بینه‌ین
هه‌موویان قه‌باره‌ی خرن وه‌کوو خۆرو مانگۆ زه‌وی..

۸- ئه‌و نیشاراته لاسلکیانه‌ی له‌نامێری لاسلکی گه‌وره‌وه ده‌رده‌چن
له‌ماوه‌ی که‌مه‌تر له‌حه‌وت چرکه‌دا به‌ده‌وری زه‌وی دا ده‌سورپته‌وه‌و خولیکه‌.
ته‌واو ده‌کاو ده‌گه‌رپته‌وه‌و بۆ سه‌ر ئه‌و خالهی لیه‌ی ده‌رچوه!

۹- نه‌گه‌ر دوورینه‌یکی پێشکه‌وتوو گه‌وره دروست بکه‌ینو بئێ بره‌وانینه
قه‌باره‌کانی به‌رزایی ته‌ستیره‌کان ده‌بینه‌ین ئیستاش له‌سه‌ر ئه‌و حاله‌ن: که پێش
ملیونه‌ها ساڵ روناکییان بۆ ناردوین.

۱۰- ئه‌مڕۆ ئاده‌میزاد له‌باره‌ی زانیاریو زانسته‌وه به‌ساوا ده‌ژمی‌دری،
له‌وانه‌یه له‌داها ته‌ودا زانیاری وا به‌ده‌ست بێت: که ئیستا به‌خه‌یالیش په‌ی بئێ
ناهین!

۱۱- خێرایێ رێگا برینی روناکی له‌چرکه‌یه‌که‌دا (۱۸۶) هه‌زار میله،
کاره‌بای (لاسکی)یش هه‌مان خێرایێ هه‌یه، چونکه له‌جه‌وه‌هه‌ردا یه‌کن. وا
مه‌زنه‌ کراوه: که روناکی به‌ده‌وری بۆشایی کوردی دا سه‌د هه‌زار ملیون ساڵ
رێگا ده‌برێ، واته: روناکی بۆ ئه‌نجامدانی خولیک به‌ده‌وری هه‌موو قه‌باره
به‌رزه‌کان دا که هه‌موویان کۆمه‌له قه‌باره‌یه‌کی خپ پێک ده‌هێنن ماوه‌ی سه‌د

ههزار ملیون سالی گهه که!! نه مه له کاتی کدا که له ماوهی جهوت چرکه دا
به دهوری زهوی دا خوئی که نه نجام ده دا! دهی جا بو خوت ته صهوری به فراوانی
قه باره کان بکه. جهوت چرکه له بهرام بهر سه د ههزار ملیون سال دا دابنی.
وه لی ژماره و ره قه م ناتوانن مه سافه ی نیوان هیچ دوو خالی کی سهر موحیطی
بو شایی کوره وی دیاری بکن!

۱۲- قه باره ی خور ملیون یکنو سی سه د ههزار جار له قه باره ی زهوی
گه وهره تره، له کاتی که خور به بهر ده ورده به کی ناو بو شایی کوره وی ده ژمیرد ری و
له چاو به فراوانی بونه وهر دا ههر هیچ نمودی نه! خور به کی که له کۆمه لی که
له کۆمه لانی نهو کائناتانه ی ناو بو شایی کوره وی: که زانای به ناو بانگ
(سیرز) به سی ملیون کۆمه له مه زنده ی کردون، خور و نهو نه ستیرانه ی سهر
به کۆمه له ی (خور) بهر دو چکه به کن له کۆمه لی که لهو سی ههزار کۆمه له به!

۱۳- په چه کترین نه ستیره نه ستیره ی (فان ماتن) ه، قه باره ی به نه ندازی
قه باره ی زهویه. گه وهره ترین نه ستیره نه ستیره ی جهوزایه: که بیستو پینج
ملیون جار قه باره ی له قه باره ی خور گه وهره تره.

۱۴- خور هه موو ده قیقه به که به هوی به خشی نی تیشکه که ی دوو سه دو
په نجا ملیون طن من ماده صهرف ده کا، واته: له رۆژیک دا سی سه دو شه صت
ههزار ملیون طن وزه ده به خشی!

۱۵- وا گو مان ده بری: نیستا ته مه نی خور ده ههزار ملیون سال بی! وا
پی ده چی که ملیون ملیون سالی تر نه کوژیته وه!

نه مه بری له راو بو چون ی زانایانی فه له که، له سه رده می تازه دا
به لی کۆلینه وه مه زنده کردن به یده ستیان کردوه. که ده کری بکرنه
ریخوش که ره و رافه کردنی نایه قی ﴿قل لو کان البحر مداداً لکلمات
ربی... الآية﴾.

نا ئەمەیه کەلیماتی خوداو ئەو مانایە لەنایەتە کەدا مەبەستە، ئەو کەلیماتانە یە کە ھەرگیز لەبرائەو نایەو، عەقڵ و ھۆشی ئادەمیزاد تێیاندا کۆڵ و کۆلەوارە. زۆر کەس تەمەنی خۆیان لە لێکۆڵینەوی ئەم بوارانەدا خەرج کردووە نەگەییشتونە هیچو بەردەوامیش زانیان خەریکی لێکۆڵینەو و توێژینەو و زانیاریەکی کەم نەبێ بە دەستیان نەھێناوە.

﴿قُلْ: اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحٰى اِلٰى اِنَّمَا الْهٰكُمُ الْاِلٰهُ وَاحِدٌ﴾ ئەى موحەممەد! بەو موشریکانە بلێ: من تەنھا ئادەمیزادیکم وەکوو ئێوە، لە ئادەمیزادی یەتی دا هیچم لە ئێوە زیاتر نیە، ھەرگیز لافى ئەو لى ئادەم: کە من زانیاری ھەموو کەلیماتی خودام بە دەست ھێناوە! من تەنھا ئەو زانیاریەم ھەبە کە خودا قیری کردوم. پەرورەدگار نیگام بۆ دەکا بەو: کە خودای ئێوە خدایەکی تاکو تەنھایە، شیاوی ئەو یە بەندایەتی بۆ بکریو تەنھا ھەر ئەو مافی ئەو یە ھەبە پەرستری! خدایەکی تاکو تەنھا و بێ شەریکو بێ نەظیرە.

ئەم ئادەمیزادیکم وەکوو ئێوە، تەنھا ئەو ئێوە جوداوازە کە خودا نیگای بۆ ناردوو و کردومی بە پیغەمبەر بۆ سەر ئێوەی ئادەمیزاد رەوانەى کردوم! ئادەمیزادیکم زانیاریم بۆ دێ ئەو سەرچاوە لەبەن نەھاتووە ئەو زانیاریە بێ سەر و بنە: کە ئەگەر دەریاکان ببەن مەرە کەبو ئەو زانیاریەیان پێ بنووسرێتەو دەریاکان کۆتاییان دێو زانستی خودا بە کۆتا نایە.

من ئادەمیزادیکم شوێن ھیدایەتی خودا کەوتوو لى ئادەم جا ﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾ کەسێک بە تەمەن پاداشی خدایەو دەبەو بێ رێژنەى رەحمەتی خودا بکەوێ، بە دڵسۆزانە طاعەتی خودا بکا، تەنھا پەرستش و بەندایەتی بۆ خودا ئەنجام بدات کەس نەکاتە ھاوێ و ھاوشانی خودا، وریایی خۆی لە شیرکی ئاشکرا و نەپنی پیاوی! شیرکی ئاشکرا وەکوو بپەرستى و گەردنکەچى بۆ ملھورانو طاغوت و پەرھەوێ کردنى فەرمانو نەھیبەکانیان... ھتد.

شیرکی نه‌ینی وه‌کوو کردنی کاری چاکتو به‌سوود به‌مستی ناوو شو‌رات
ده‌کردنو ریا بازی: که نم جورده وه‌ه‌لو‌یستانه پیشیان ده‌گوتری
(الشرك الأصغر).

نیمامی نه‌حمده له‌مه‌حمودی کوری له‌بیده وه‌ه‌مرموده‌یه‌کی ریوایه‌ت
کردوه ده‌فهرموی: پیغه‌مبهر ﷺ فهرمویه‌تی: ((ان اخوف ما اخاف عليكم
الشرك الأصغر، قالوا: وما الشرك الأصغر يا رسول الله؟ قال الرياء،
يقول الله يوم القيامة، إذا جزى الناس بأعمالهم: اذهبوا إلى الذين كنتم
تراؤون في الدنيا، فانظروا هل تجدون عندهم جزاء؟)).

واته: توهی من ترسم هه‌یه نه‌سهر نیه وه‌ه‌لدانانی پچوکه، هاوه‌لان
وتیان نه‌ی پیغه‌مبهری خودا! هاوه‌لدانانی پچوک چیه؟ پیغه‌مبهر ﷺ
فهرموی: ریا بازی‌یه، رۆژی قیامت که ناده‌میزاده‌کان پاداشی کرداره‌کانی
دونیا یان وه‌رگرتوه په‌روهردگار به‌ریا بازه‌کان ده‌فهرموی: تیه به‌پۆن پاداشی
خۆتان لای نه‌وانه وه‌ریگرته وه‌که له‌دونیا دا ریا بازی‌تان بو ده‌کردن، بزائن
ناخو هیچ پاداشیان لایه بتانده‌نی؟؟

نه‌حمده موسلیمو هی تریش له‌ته‌بو هوره‌یه‌وه نه‌ویش له‌پیغه‌مبهر وه‌ه
فهرموده‌یه‌کی قودسی ریوایه‌ت ده‌کا ده‌فهرموی: په‌روهردگار ده‌فهرموی:
(أنا خير الشركاء، فمن عمل عملاً أشرك فيه غيري فإنما بريئ منه وهو
للذي أشرك))

نیمامی رازی ده‌فهرموی: په‌روهردگار له‌کۆتایی نم سوره‌ته‌دا له‌سی
نایه‌ته‌دا ناماژه به‌وه ده‌کا: که له‌قیامت دا خودا ده‌بیندری!
یه‌که‌م: نایه‌تی ﴿اولئك الذين كفروا بآيات ربهم ولقاءه﴾
دوه‌م: نایه‌تی ﴿كانت لهم جنات الفردوس نزلاً﴾
سییه‌م: نایه‌تی ﴿فمن كان يرجو لقاء ربه﴾^(۴).

دەخولینەووەو شییان دەکەنەووە. هەرۆه‌کوو باقی سوره‌ته مەکیسه‌کانی، تر: که زۆر گرنگی بهم دوو مەوزوعه دەدەن!

هەلبەتە چیرۆکنو سەرگورشته روبەریکی زۆری سوره‌ته‌که‌یان گرتۆتەووە. بەشیکی زۆری سوره‌ته‌که لەم چیرۆک و سەرگوزەشتانە پێک هاتووە، سەرەتا دەست دەکا بەچیرۆکی زە‌که‌ریا و یەحیا، ئەمجار سەرگورشته‌ی خاتوو مەریەم و لە‌دا‌یک‌بوونی حەزرتی عیسا، ئەمجار لایەنێکی چیرۆکی حەزرتی ئیبراهیم و گفتو گۆی لە‌گەڵ باوکی دا رادە‌نوێنی، ئەمجار هەندێ ئاماژە و تیل نیشان بۆ پیغەمبەرائی وە‌کو: ئیسا‌ق و یە‌ع‌قوب و موسا و هارون و ئیسماعیل و ئیدریس و ناده‌م و نوح دە‌کا، ئەم چیرۆکانە نزیکە‌ی دووبە‌ش لە‌سێ بەشی سوره‌ته‌که پێک دە‌هێنن. مەبەستی سەرە‌کیش لە‌م چیرۆکانە چە‌سپاندنی یە‌کتا‌پەرستی و هاتنی رۆژی قیامەت و زیندروبوونە‌ووە و تاکو تە‌نهایی پەرۆ‌دگار و بێ‌هاو‌ە‌لی و بێ‌‌م‌د‌ال‌ی و بێ‌‌خ‌یزانی زاتی پاک‌یه‌تی.

هەرۆه‌ها جودا کردنە‌و‌ە‌ی پەرۆ‌و پرۆ‌گرامی هیدایەت‌دراوان لە‌هی گوم‌رایان، بۆ‌یه‌ لە‌سوره‌ته‌که‌دا هەندێ دیمەنی قیامەت رادە‌نوێنی و ب‌ر‌ئ جە‌د‌ە‌لو کێشه‌ لە‌گەڵ بێ‌‌پ‌روایان ساز دە‌کا، بە‌ش‌ی‌و‌ه‌یه‌کی گشتی سییاقی سوره‌ته‌که سەرە‌ب‌اسە‌کانی لە‌سێ قۆناغ‌دا نمایش دە‌کا:

قۆناغی یە‌که‌م:

چیرۆکی حەزرتی زە‌که‌ریا و یە‌حیا و چیرۆکی حەزرتی عیسا و توێژینە‌و‌ە‌ تە‌ع‌قیب لە‌سەر چیرۆکە‌کان و ئە‌و کێشه‌و نیزاعە‌ی دەر‌ب‌ارە‌ی حەزرتی عیسا لە‌ناو جوله‌که‌و مە‌سی‌ح‌ی‌یه‌کان‌دا پەیدا بوو، رادە‌نوێنی!

قۆناغی دوو‌ه‌م:

لایە‌ن‌ێک لە‌چیرۆکی حەزرتی ئیبراهیم لە‌گەڵ باوکی و گە‌له‌کە‌ی‌دا و گۆشه‌گیربوونی حەزرتی ئیبراهیم لێیان و قەرە‌بوو کردنە‌و‌ە‌ی پەرۆ‌دگار بۆ‌ی،

به‌وه: که له‌جیاتی لهده‌ستدانی گهلو نه‌تموه‌که‌ی وه‌چه‌و نه‌وه‌یه‌کی پیروژو خوداپهرستی پی به‌خشی و چهنده‌ها پیغه‌مبهر لده‌چه‌و نه‌وه‌ی نه‌و ره‌وانه کراون، نه‌مجار ناماژه ده‌کا بۆ چیرۆکتو سهرگورشته‌ی پیغه‌مبه‌رازو ناکامو سهره‌نجامی شوینکه‌موتوانیانو دژو به‌ره‌ه‌ل‌ستکارانیان! کوتایی نه‌م قوناغه دینی به‌راگه‌یانندی سه‌لماندنو چه‌سپاندنی په‌روه‌ر دگاریه‌تی بۆ خوداو تاکتو ته‌نهایی و بی‌هاوه‌لی، ده‌فرموی: ﴿رب السموات والأرض وما بينهما فاعبده واصطبر لعبادته هل تعلم له سميا؟﴾.

قوناغی سییه‌م و کوتایی:

بریتییه له‌کیشه‌و نیزاعی به‌ربابو دهریاره‌ی زیندوو بوونه‌وه‌و هاتنی قیامه‌تو هه‌ندێ دیمه‌نی نه‌و رۆژه سامناکه راده‌نوینی، وینه‌یه‌کی ناره‌زایی دهرپرس به‌رامبهر به‌وانه‌ی هاوه‌ل بۆ خودا قهرار ده‌ده‌ن راده‌گه‌یه‌نی و دیمه‌تیکی کاریگه‌ری له‌ناوچوونی گه‌له‌ پیشینه‌کان راده‌نوینی ده‌فرموی: ﴿وكم أهلكنا قبلهم من قرن هل تحس منهم من أحد أو تسمع لهم ركزاً﴾. سوره‌ته‌که هه‌مووی مه‌که‌یه‌یه، جگه له‌نایه‌تی ژماره (۵۸) و نایه‌تی (۷۱) نه‌وان مه‌دینه‌یین.

له‌فه‌ضلو ریزی نه‌م سوره‌ته‌دا موخه‌مه‌دی کورپی ئیسحاق له‌سیره‌که‌ی‌دا هه‌دیشیک له‌ئوممو سه‌له‌مه‌وه ریاوایه‌ت ده‌کا، هه‌روه‌ها نه‌حه‌مه‌دی کورپی هه‌ن‌ب‌هل له‌ئینبو مه‌سه‌عوود هه‌و ریاوایه‌ت ده‌کا ده‌فرموی: جده‌غفری کورپی نه‌بو طالیب که له‌گه‌ل هاوه‌لاندا سهره‌تا کۆچیان کرد بۆ هه‌به‌شه‌و چوونه‌لای نه‌ججاشی داوای له‌جده‌غفر کرد بزانی تاخۆ قورئانی پیروژ چۆن باسی هه‌زه‌تی عیسای کردوه؟ جده‌غفر له‌سهره‌تای سوره‌تی مهریه‌م هه‌ندیکێ قورئان بۆ خوینده‌وه.

پارانه‌وه‌ی چه‌زره‌تی زه‌که‌ریی‌او داوا کردنی له‌خودا
بو ئه‌وه‌ی منداآلی پی‌ بداو، مزگینی پیدانی به‌(یه‌حیا)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کَهِیْعَصَ ❶ ذِکْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدُ زَكِرِيَّا ❷
إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ❸ قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ
مِنِّي وَاسْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ
شَقِيًّا ❹ وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ
أُمْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ❺ يَرِثُنِي وَيَرِثُ
مِنْ عَالٍ يَعْزُوبُ ۖ وَأَجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ❻ يَزَكِّرُنَا
إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا
❷ قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ أُمْرَأَتِي
عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ❸ قَالَ كَذَلِكَ
قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَى هَيْنٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ
شَيْئًا ❹ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً ۚ قَالَ آيَتُكَ أَلَّا

تُكَلِّمُ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾ فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ
مِنَ الْمَحْرَابِ فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾

له‌قورئانی پیروزدا زه‌که‌ریا هه‌شت جار ناوی هاتوو. به‌م جزره
له‌سوره‌تی (آل عمران) دا نایه‌تی (۳۷-۳۸)، له‌سوره‌تی (الانعام) دا نایه‌تی
(۸۵)، له‌سوره‌تی (مریم) دا نایه‌تی (۹۲) له‌سوره‌تی (الانبیاء) دا نایه‌تی
(۸۹).

حه‌زهره‌تی زه‌که‌ریا: که باوکی هه‌زهره‌تی یه‌حیا یه‌شو به‌رپرسیاریه‌کی
له‌خزمه‌تکردنی هه‌یکه‌لدا هه‌بوو. هه‌زهره‌تی مهریه‌م: که دایکی نه‌زری کردبوو
بۆ خزمه‌تکردنی هه‌یکه‌ل، ده‌بوو سه‌ره‌رشتیاریکی هه‌بی، هه‌زهره‌تی زه‌که‌ریا
بوو به‌سه‌ر پرشتیاری، زه‌که‌ریا به‌خزمایه‌تی ده‌بوو می‌ردی پوری مهریه‌م.
جا که هه‌زهره‌تی زه‌که‌ریا به‌چاوی خۆی هه‌لسو که‌وتی خاتو مهریه‌می
ده‌بینی و ده‌یزانی خودا ریزو که‌دری لی ده‌گریو رزقو رۆژی تایبه‌تی
له‌غه‌یبه‌وه بۆ فه‌راهم ده‌هینی، ئه‌ویش هه‌زی چوو ئه‌وه‌ی خودا منداڵیکی
ئاوا صالحی پێ بدا، وه‌کوو قورئان ئاماژه‌ی پێ ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿هَٰذَاكَ
دَعَا زَكَرِيَّا رَبِّهِ، قَالَ: رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً، إِنَّكَ سَمِيعُ
الدُّعَاءِ﴾ (آل عمران/۳۸). نیت پروردگار دوعا که‌ی گیرا کردو فریشته‌ی نارد
خواری موژده‌ی یه‌حیا یان پێ دا، ئه‌و کاته هه‌زهره‌تی زه‌که‌ریا له‌ته‌مه‌نی
پیری دا بوو، خیزانه‌که‌شی نه‌زۆک بوو! باوکی زه‌که‌ریا ناوی (به‌رخیا) بوو.
پێویسته ئاماژه‌ی ئه‌وه‌ش بکه‌ین: که کابرایه‌کی تر هه‌یه به‌ناوی (زه‌که‌ریای
کورپ به‌رخیا) کتیبیکی قانونی داناوه، هاوچه‌رخ (داریوس) بوو نزیکه‌ی
سێ سه‌ده پێش هه‌زهره‌تی عیسا بوو.^(۵)

(۵) قصص الانبياء للنجار (ص ۳۶۸).

﴿كهيعص﴾ نهم وشهيه بدم شیوهيه ده خویندریتموه: (کاف، ها، یا، عین، صاد.) بهلام ده بی له خویندنموه دا نوونی (عین) که له (صاد) دا ده غم بکهین!

وه کوو له وه پیش چند جاریک ناماژه مان پی کردوه، مه بهست به هیانانی نهم جزوه پیتانه به دابراوی و پچر پچری له سهره تای هه ندی سوره تا بۆ ته ده دا کردنی عمره بو غهیری عمره به، ته ده دایان ده کاو پیان ده لی: نهم قورئانه لهم جزوه پیته وشانه پیک هاتوه. دهی که ئیوه نازانو به خوتان راد په رموون: وینهی نهم قورئانه یان وینهی (ده) سوره یان وینهی سوپه تیکی نهم قورئانه با کورتین سوپه تیشی بی بخه نه بهر ده ست! نه وه عمرزو نه وه گهزا! هه لبه ته نه وه هزارو چوار سه دو بیست ساله قورئان نهم ته ده دایه ی کردوه و تا ئیستا به مه لایین نووسه رو شاعیرو ره وان بیژی عمره بو غهیری عمره ب هاتوونو رویشتون، نه گمر بۆیان بکرایه نهم ته ده داو بۆردانه یان قبول نه ده کردو به ره نگاریان ده کرده وه، به لام دیاره کهس ناتوانی و کهس نه یه توانیوه نه وه ته ده دایه رهت بکاته وه! چونکه قورئان شاکاری یه زدانوه ههر که سی به ره نگاری بکا سه ری خوی له به رد ده داو ناما قولی ده کاو ده بیته گاته چی زه مانه!

هه ندیک پیان وایه: نهم پیتانه بی مانان، یان ئیشاره ده کهن بۆ نه ئینی یه کی تایبه تی، یان ناوه بۆ فلان، یان ناوه لئاوه بۆ فیسار! به لام ئیمامی رازی ده فهرموئ: دروست نیه، په ره ردگار شتییک بخاته ناو کتییی خۆیه وه: که لۆغه ت هه لی نه گری. به حه قیقه ته به مه جاز مانا نه گه یه نی! چونکه نه گمر ئیمه نهم ده رگایه بکه یه نموه، نه وه کاته ریگا بۆ نه وانه ده که یه نموه: که ده لیسن: هه موو وشه و رسته یه ک مانایه کی (ظاهیر) و مانایه کی (باطنی) هه یه، نه مجار نه وانه به ئاره زوی خۆیان به بی به لگه مانا (باطن) یه که ده ستنیشان ده کهن! نه گینا چ به لگه یه ک هه یه پیتی (کاف) به سه پینی به سهر (الکریم)

یان (الكبير) كه ناوی خودان، یان ناویکی پیغه مبر ۞ یان ناوه‌لناویکی، یان
 ناماره بی بۆ فرشته یان به‌هشت یان دۆزه‌خ یان بۆ شتیکی تر؟؟ بیگومان
 دابرینی نهم پیته به‌سهر یه‌کی لهم مانایانه‌دا سه‌پاندنی شتی بی به‌لگه‌یه
 به‌سهر شتدا!!

﴿ذکر رحمة ربك عبده زكريا﴾ نهمه یادو بیر خستنه‌وه‌ی ره‌حه‌تو
 نیعمه‌تی خودای تۆیه نهمی موحه‌مه‌دا! بۆ به‌نده‌ی راستا‌لو خودا ناسی خۆی؛
 كه‌زه‌كه‌ریایه، بۆ تۆی ده‌گیرینه‌وه بۆ نه‌وه‌ی په‌ندو نامۆزگاری لی وه‌ریگری،
 پی‌ی به‌هره‌ور بیی، زه‌كه‌ریا پیغه‌مبریکی ریزدار بوو له‌پیغه‌مبره
 به‌ریزه‌کانی نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل. خیزانه‌کی پوری حه‌زه‌تی عیسا بووه
 (هه‌ندیك ده‌لین: پوری مهریم بووه).

حه‌زه‌تی زه‌كه‌ریا دارتاش بووه، به‌دارتاشی خۆی ژیانده‌وه.

﴿إذ نادى ربه نداء خفياً﴾ نه‌و کاته‌ی به‌نه‌ینی و په‌نامه‌کی له‌خودا
 پارایمه‌وه، وا له‌خودا پارایمه‌وه كه‌س ناگای لی نه‌بی، له‌ریابازی دوور بی،
 گۆشه‌گیربوو له‌خه‌لکو نه‌مجار له‌به‌ر خودا پارایمه‌وه لا‌لایمه‌وه ده‌ستی نزای
 به‌رز کرده‌وه، شکوای حال‌ی خۆی کردو چی غه‌م په‌ژاره‌ی له‌دلی دابوو خسته
 پو (هه‌رچه‌نده خودا به‌بی نه‌وه‌ش ده‌یزانی چ له‌دلی دایه). وه‌لی غه‌مبارو
 په‌ژمورده به‌پارانه‌وه‌وه غه‌م هه‌ل‌پشتن دلی ناسارام ده‌گریو پی‌ی خۆشه
 پیداوستی خۆی رابگه‌یه‌نی! په‌روه‌ر دگاریش: كه‌ خاوه‌نی ره‌حه‌م به‌زییسه بۆ
 به‌نده‌کانی ناگاداری سروشتی ئاده‌میزاده پی‌ی خۆشه‌هاواری لی بکه‌ن،
 هانای بۆ به‌رن، دله‌نگی خۆیانی بۆ لا به‌رز بکه‌نه‌وه، نه‌وه‌تا فرمانی پی
 کردون بانگی لی بکه‌ن، دوعاو پارانه‌وه‌ی ئاراسته بکه‌ن بۆ نه‌وه‌ی نه‌عصابیان
 خاو بینه‌وه، قورسایی و ناره‌حه‌تیان له‌سهر سوک بیی، هه‌ست بکه‌ن كه
 داوای یارمه‌تی و لا‌بردنی غه‌م په‌ژاره‌یان له‌كه‌سیك کرده‌وه خاوه‌نی هیزو
 توانایه، كه‌ریمی کارسازه‌وه فریاد ره‌سه. هه‌ست بکه‌ن: كه‌ په‌یه‌ه‌ندیان

بەزاتىكەۋە ھەيە ھەر كەسنىڭ بەدلىۋ ئىخلاص پەنەي بۆ بەرى ناھومىد نەبى،
ھەر كەسى پىشتى پى بىستى رەنج بەخەسار نىە!

ئەمجار شىۋەي دوعاۋ نزاكە شى دەكاتەۋە ﴿قَالَ: رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي﴾ نەي خودايە! ئەمەن ئىسقاۋەكانم پۆلكاۋن، ھىزىم تىدا نەماۋە، پىرو
كەنەفت بووم، چونكە: ئىسقان راگرو جىسرو كۆلەكەي جەستەيە، كە ئەو
پۆلكا ئىتر ھەمەۋ جەستە دەپۆلكى، ھىچ ئەندامىكى لەش ھىزو تواناي تىدا
نامىنىۋ ئىركى خۇيان ئەنجام نادەن ھەروەھا ﴿وَاشْتَغَلَ الرَّأْسُ شَيْئًا﴾ موى
سەرم دەلىۋى گرى تىبەر بوۋە، زۆر بەخىراي رەشى مووى سەرم سى
ھەلدە گەپىۋ ھەر دەلىۋى ئاگر بەربوۋەتە پۆشۈ پەلاشۈ پىۋە دەچى رەشايى
لەسەرم نەھىلى.

حاجى وتەنى:

كۆيىستانان خال خال بەھەرى ناچىتۇ!

يارم تۇراۋە ئاشتى نىابىتۇ!

پەروەردگارا! ئەمە ھالى مەنە لەپىرىۋ كەنەفتەيىۋ پەككەۋتەيىۋ دا
ھانات بۆ دىنم لىت دەپارچەمەۋ، بەفريام كەۋە ناھومىد مەكە. ﴿وَلَمْ أَكُنْ
بَدْعًا لَّكَ رَبِّ شَقِيًّا﴾ خودايە! مەن ھىچ كاتى لەناكامى پارانەۋە دوعا
كردنەم دا بۆلاي تۆ ناھومىد نەبووم، ھەرگىز رەنجەپۆ نەبووم، مەن لەۋەپىش
لەكاتى گەنجىۋ بەھىزو توانايىم دا كە ھانام بۆ ھىناۋى فريام كەۋتوۋى، كارى
گرامم بۆ ئاسان بوۋە، لەتەنگو چەلمە رزگارت كردوم. ئىستا كە پىرم بوۋ
ئىسقاۋە پۆلكاۋن، ھىزو توانام نەماۋە، زىاتر جىگاي بەزەيىم پىتر بەھىۋاي
فريارەسى تۆم، زۆرتىر پىۋىستىم بەرەحمەتو يارمەتى تۆ ھەيە، ھىۋادارم
بەھانامەۋە بىۋىۋ نىعمەتو رەھمەتى خۆتم بەسەردا بىۋىۋ!!

نه‌مجار نه‌وه‌ی مه‌ترسی لی په‌یدا کرده رایده‌گه‌یه‌نی‌و عمرزی باره‌گای
 په‌روه‌ردگاری ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وإني خفت الموالي من ورائي وكانت
 امرأتي عاقراً﴾ نه‌من ترسی نه‌وم هه‌یه نامۆزاو خزمه‌کانم له‌دواخۆم کاروباری
 نایینی به‌باشی نه‌نجام نه‌دن، پاش مردنم واز له‌بانگ‌موازیی بو نایینو
 خوداپه‌رستی بێنن، سه‌ریاری نه‌وه‌ی بوخۆم پیرو که‌نه‌فت بوم خیزانه‌که‌شم
 نه‌زۆکه، مندالمان نیهو وه‌جاخ کوێرم، که‌س نیه جی نشینم بئ، خزمو که‌سو
 کاره‌کانیشم زۆر رویان له‌نایین نیهو خه‌ریکن رویکه‌نه شه‌رو فساد، ﴿فهب
 لي من لدنك ولياً﴾ خودایه! له‌لایهن خۆته‌وه به‌لوظفو ره‌حمه‌تی خۆت
 له‌پشتی خۆم کوێکم پئ ببه‌خشه، ﴿یوئنی﴾ میراتی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و رابه‌ری
 نایینی له‌من بگرئ ﴿یوئث من آل یعقوب﴾ میراتو که‌له‌پوری بنه‌ماله‌ی
 یه‌عقوبی کوپی (ماشان) یش وه‌رگرئ که‌ ریش سپیتی و پیاو ماقوولی و
 فرمانه‌وه‌ایی و زانستو زانیاریه‌.

کوله‌بی ده‌لئ: له‌و رۆژگاره‌دا بنه‌ماله‌ی (ماشان) پاشاو فه‌مانه‌وه‌ای
 نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل بوون. هه‌زهره‌تی زه‌که‌ریاش سه‌رۆکی نه‌حباره‌کان بوو.
 ﴿واجعله رب رضيعاً﴾ خودایه! نه‌و کوپه‌ی پیم ده‌به‌خشی مندالئیکی
 سالحو راستال بئ، ته‌قواکارو هه‌لبژارده بئ، خۆت له‌کردارو گوفتاری رازی
 بی، به‌نده‌کانت لی‌ی رازی بنو خۆشیان بوئ، شیاوی نه‌وه بئ په‌یامی دین
 هه‌لگرئ و بلاوی بکاته‌وه‌و فیری خه‌لکی بکا، رابه‌ری نایینو کاروباری
 دونیایی خزمو نه‌ته‌وه‌که‌م بئ! وه‌کوو وتمان: هه‌زهره‌تی زه‌که‌ریا می‌ردی.
 خوشکی خاتو مه‌ریه‌م یان می‌ردی پووری بووه. خاتو مه‌ریه‌مو پووری له‌وه‌چه‌ی
 یه‌عقوب بووزو ده‌چنه‌وه سه‌ر هه‌زهره‌تی سوله‌یمانی کوپی هه‌زهره‌تی داود،
 نه‌میش کوپی یه‌هوزای کوپی یه‌عقوبه‌.

وتی: خودایه! من چۆن مندالْم ده‌بی، خیزانه‌کم له‌ته‌مه‌نی گه‌نجیشی‌دا نه‌زۆک بووه، ئیستا که بۆته پیره‌ژن چۆن مندالْم ده‌بی؟ بۆ خوشم هینده پیرو که‌نه‌فت بووم پۆلکاوم لاشم پیره‌لۆک بووه، ئیسقام ناسک بوونه‌وه، توانای چوونه لای ئافره‌تیشم نه‌ماوه، ته‌راییم تیدا نه‌ماوه...!

پرسیارو سه‌رسوپرمانه‌که‌ی له‌وه‌یه: که به‌گویره‌ی عاده‌تو هۆکاری رواله‌تی نه‌وان مندالْمیان نابێ. نه‌ک له‌وه سه‌ری سوپمابی که خودا ده‌سه‌لاتی نه‌وه‌ی نیه. حاشا! چونکه زه‌که‌رییا بۆ خۆی داوای له‌خودا کرد که به‌لوظفو که‌ره‌می خۆی، به‌ده‌سه‌لاتو قودره‌تی خۆی کورپکی پێ بدا. واته: ده‌فه‌رموی: خودایه! نه‌من له‌کاتی گه‌نجیو هه‌ره‌تی پیاوه‌تی‌دا مندالْم نه‌بووه. له‌به‌ر نه‌وه خیزانه‌کم نه‌زۆک بووه، جا ئیستا: که منیش پیر بووم به‌روالت له‌وه تیه‌پروم مندالْم ببیو خیزانه‌که‌شم وێپرای نه‌زۆکی پیر بووه، چۆن مندالْم ده‌بی؟؟

﴿قال: کذلک﴾ په‌روه‌ردگار فه‌رموی: یان نه‌و فریشته‌ی نیگا‌که‌ی هینا پێی راگه‌یانده: کار نه‌وه‌یه: که پیت راگه‌یاندره‌وه، نه‌وه‌ی موژده‌ت پێ دره‌وه دیته‌جی، وێپرای نه‌وه‌ی بۆ خۆت که‌نه‌فتو پیرو خیزانه‌که‌شت پیرو نه‌زۆکه، کورپکتان پێ ده‌به‌خشین.

﴿قال ربک: هو علی هین﴾ خودای تو که له‌وه‌پیش فه‌ضلو ئیحسانێ له‌گه‌ل‌دا کردوی، به‌لایمه‌وه ئاسانه که به‌و حاله‌ی خۆتو خیزانت ته‌یدان مندالْمان بداتی، چونکه خودای تو که‌ویستی شتیک ببی جاری و ده‌بی به‌بی هۆکاری رواله‌تیش نه‌نجامی ده‌دا. هه‌ر شتیک ویستی ببی ده‌بی و دواکه‌وتنی نیه!!!

نه‌مجار شتیک بۆ باس ده‌کا: که له‌وه‌ش سه‌رسوپه‌ینه‌رتیه. ده‌فه‌رموی: ﴿وقد خلقتک من قبل ولم تلک شیئاً﴾ دروستکردنی نه‌و کورپه‌ی موژده‌مان پێداوی هه‌رچه‌نده بۆ خۆت پیرو خیزانت نه‌زۆکه، له‌دروستکردنی ئاده‌میزاد له‌نه‌به‌وه گرانتره سه‌رسوپه‌ینه‌رتیه. بێگومان من تو دروستکردوه نه‌ی

ئاده‌میزاد لهنه‌به‌وه، دروستکردنی ئاده‌م نمونه‌ی هه‌موو نه‌وه‌ی ئاده‌مه، ده‌ی که‌وابوو ده‌ستپه‌نگینی له‌دروستکردنی ئاده‌م دا ده‌ستپه‌نگینی‌یه له‌هه‌موو ئاده‌میزادا. یان هه‌ر مه‌به‌ست خودی زه‌که‌ریایه‌و ده‌فه‌رموئ: من له‌هیچه‌وه تۆم دروستکردوه. که‌وابئ هیچ سه‌رت سوپنه‌مینئ له‌و موژده‌یه‌ی پیت دراوه... چونکه که‌سیک بتوانئ زاتو صیقاتی شتیک لهنه‌به‌وه بینیتته دی، باشت ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر گۆرینی زاتو صیقاته‌کاندا هه‌یه! نه‌مه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر قودره‌تو به‌توانایی په‌روه‌ردگار به‌نه‌به‌ری ره‌هایی‌یه‌وه. چونکه خودا هه‌موو کاریکی لا ئاسانه، به‌لکوو به‌نسبته خوداوه کاریک نیه ئاسان بی‌و کاریک گران بی! هه‌موو کاریک بۆ خودا چوون یه‌که‌و ئاسایی و ئاسانه، دروستکردنی ئاده‌م لهنه‌به‌وه‌و دروستکردنی ئاده‌میزادیکی تر له‌ریگه‌ی زاو زیوه یه‌کسانه، که‌سیک بتوانئ زات دروست بکا ئالو گۆرکردنی ره‌وشته‌کانی به‌لاوه ئاسان تر ده‌بی، که‌وابئ زۆر شتیکی ئاسایی و ئاسانه: که خودا تواناو ناماده‌باشی مندالبوون بۆ زه‌که‌ریاو خیزانه‌که‌ی بگپه‌یتته‌وه. وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تر دا ده‌فه‌رموئ: ﴿فاستجبنا له، ووهبنا له یحیی، واصلحنا له زوجہ﴾ (الانبیاء/۹۰).

ئهمجار په‌روه‌ردگار هه‌والی ئه‌وه‌مان پئ ده‌دا: که هه‌زهرتی زه‌که‌ریا به‌تاسوخ بوو بۆ ئه‌وه‌ی بزانی که‌ی موژده‌که دیتته جئ.

﴿قال: رب اجعل لی آية﴾ هه‌زهرتی زه‌که‌ریا وتی: خودایه! نیشانه‌و به‌لگه‌یه‌کم پئ بفه‌رموو: بزانی: که موژده‌که هاتۆته دی! پیم خۆشه‌ بزانی که‌ی ژنه‌که‌م مندالی له‌سکی ده‌که‌وئ. بۆ ئه‌وه دلم ئارامی تی بکه‌وئ، چونکه مندال له‌سک که‌وتن له‌سه‌ره‌تا دا شتیکی نادیاره‌و په‌نامه‌کییه، به‌تایبه‌تی له‌نافه‌تیکی دا که له‌عه‌ده‌تی ژنانه وه‌ستاییتته‌وه.

ئیتیر په‌روه‌ردگار به‌هۆی فریشته‌ی نیگاوه ولامی دایه‌وه: ﴿قال: آیتک ان لاتکلم الناس ثلاث لیل سوياً﴾ فه‌رمووی: نیشانه‌ی سک پر بوونی

خیزانت نه‌ویه: که ناتوانی سیّ شه‌وو سیّ روژ ناخاوتن له‌گه‌لّ ئاده‌میزاددا
 بکه‌ی، نه‌تۆ ساغی و هیچ نه‌خۆشیت تیدا نابی، به‌لام ناتوانی قسه‌ بکه‌ی.
 وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿قال: رب اجعل لي آية، قال: آيتك ان لا
 تكلم الناس ثلاثة ايام الا رمزا﴾ (ال عمران/ ۴۱).

﴿فخرج على قومه من اضراب﴾ نه‌وکاته‌ی زه‌که‌رییا موژده‌ی پیّ درا
 له‌ناو می‌حرا به‌که‌ی دا بوو: می‌حرا به‌که‌ی بریتی بوو: له‌ژوریکه‌ی پچکۆله
 به‌به‌رزیه‌وه دروست کرابوو، له‌به‌رده‌م عیباده‌تخانه گشتی‌یه‌که‌دا بوو،
 می‌حرا به‌که‌ی قاپیه‌کی تیدا بوو به‌چهند پلیکانه‌یه‌ک بۆی سه‌رده‌که‌وت، نه‌و
 که‌سه‌ی له‌ناو هۆده‌که‌دا بویه‌ خه‌لکی ناو عیباده‌تخانه‌که نه‌یاند به‌ینی.

جا له‌گه‌لّ موژده‌که‌ی پیّ درا ئیتر زه‌که‌رییا له‌می‌حرا به‌که‌ی هاته‌ ده‌ره‌وه
 چوه‌ ناو گه‌لو نه‌ته‌وه‌که‌یه‌وه، له‌وه‌پیشیش زه‌که‌رییا هه‌والی نه‌و موژده‌یه‌ی
 پی‌دا بوون.

﴿فاوحى إليهم أن سبحوه بكرة وعشيا﴾ ئیشاره‌ی بۆ کردنو تی‌ی
 گه‌یاندن: که نو‌یژو ته‌سبیحات بۆ خودا نه‌نجام بده‌ن به‌یانی و ئیواره، هاوه‌لو
 هاوشانی بۆ به‌په‌وا مه‌زانن. له‌هه‌موو له‌که‌مو عه‌یبو خه‌وشیک به‌دووری
 بگرن! داوای لی کردن: که سوپاسی خودا بکه‌ن له‌سه‌ر نه‌و نیعمه‌ته‌ی که
 به‌خشی به‌خۆی نه‌وانیش... نه‌م ئیشاره‌ بۆ کردنو تی‌گه‌یاندنه‌ یان به‌ده‌ست
 بووه‌ یان به‌نووسین بووه. چونکه‌ زه‌که‌رییا زمانی بۆ قسه‌ کردن له‌گه‌لّ نه‌واندا
 به‌سترا بوو، ته‌نیا بۆ ذیکرو یادی خودا زمانی ده‌گه‌را.

حه‌زره‌تی یه‌حیا له‌دایک ده‌بی و ده‌کری به‌پیغه‌مبه‌رو

شه‌ریعه‌تو یاسای پی ده‌دری

يٰۤيَحْيٰى خُذِ الْكِتٰبَ بِقُوَّةٍ وَّءَاتَيْنٰهُ الْحَكْمَ صَبِيًّا ﴿١٢﴾
وَحَنَانًا مِّنْ لَّدُنَّا وَزَكٰوةً وَّكَانَ تَقِيًّا ﴿١٣﴾
وَكَانَ جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿١٤﴾ وَسَلٰمٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ
وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾

چیرۆکی هه‌زره‌تی یه‌حیا:

له‌قورنانی پیروژدا پینج جار ناوی هه‌زره‌تی یه‌حیا هاتوه:
له‌(آل‌عمران/۳۹، الانعام/۸۵، مریم/۱۲ و ۷، الانبیاء/۹۰) هه‌زره‌تی یه‌حیا
پیاویکی ته‌قواکارو راستاڵ بووه، خوداپهرستی به‌شیره‌وه فرچک کردوه. زاناو
شاره‌زابوو له‌رونکردنوه‌ی شه‌ریعه‌تی تموراتدا، به‌مندالی کراوه به‌پیغه‌مبه‌را!
هه‌میشه بانگه‌وازی ناده‌میزادانی ده‌کرد: بۆ تۆیمو گه‌رانه‌وه بۆ لای خودا،
تۆیه‌کارانی له‌چه‌می نه‌رده‌ندا ده‌شوشتنو له‌گونه‌پاکی ده‌کردنوه. ئیستا که
مه‌سیحی‌یه‌کان غوسلی پاکردنوه‌یان له‌ناودا باوه له‌مه وه‌ریان گرتوه. پی‌ی
ده‌لین: (یوحنا المعمدان).

له‌سه‌رده‌می هه‌زره‌تی یه‌حیادا، له‌فه‌له‌ستین فەرمانه‌وایه‌ک هه‌بوه، ناوی
(هیرودس) بووه. برازایه‌کی هه‌بوه ناوی (هیرودیا) بووه، زۆر جوانو سه‌خۆخو
شه‌نگ بووه، هیروسی مامی هه‌زی لی کردوه، که‌چه‌که‌و دایکی که‌چه‌که‌ پێیان
خۆش بووه شوی پی بکا: که‌ پرسیان به‌هه‌زره‌تی یه‌حیا کرد بۆ ماره‌کردنو

شوپی‌کردنی، هه‌زه‌تی یه‌حیا فتوای بۆ نه‌دان، وتی: شو کردنی کچ به‌مامی
خۆی هه‌رامه‌و نابێ. رۆژیک کچه‌که له‌به‌رده‌م مامی له‌نجه‌یه‌کی کردو مامی
ناگری بۆ تێبه‌ریو، وتی: چت ده‌وی بۆت ده‌که‌م هه‌ر نه‌ه‌نده رازی بیه شووم
پێ بکه، کچه‌که‌ش به‌ته‌گبیری دایکی وتی: سه‌ری یه‌حیای کوری زه‌که‌ریام بۆ
بپه‌ر شوت پێ ده‌که‌م، نه‌ویش ناردی هه‌زه‌تی یه‌حیا یان شه‌هید کردو سه‌ریان
په‌ری. که هه‌وائی شه‌هید بوونی یه‌حیا به‌هه‌زه‌تی عیسا گه‌یشت، هه‌زه‌تی
عیسا ده‌ستی کرد به‌بلاو کردنه‌وی په‌یامی یه‌حیا. نه‌مه کورته‌یه‌ک بوو
له‌ژیانی هه‌زه‌تی یه‌حیا.

نه‌مجار بابیننه‌وه سه‌ر رافه‌کردنی نایه‌ته‌کان، ده‌فه‌رموی: ﴿يَا أَيُّهَا
الْكَتَابُ بِقُوَّةٍ﴾ نه‌ی یه‌حیا! ته‌ورات به‌گرنگی بگه‌ر و به‌باشی وه‌ر بگه‌ر و
به‌جوانی به‌خه‌لکی رابگه‌یه‌نه. ته‌ورات نیعه‌ته‌و ره‌حه‌مه‌ته به‌سه‌ر نه‌ته‌وه‌ی
ئیسرائیل دا.

هه‌له‌به‌ته له‌که‌لامه‌که‌دا چه‌ند وشه‌یه‌ک مه‌زنده کراوه، به‌قه‌رینه
ده‌زاندری. نه‌ویش نه‌وه‌یه: (هه‌زه‌تی زه‌که‌ریا کوره موژده پێداوه‌که‌ی پێ
درا، ناوی یه‌حیا یان لی نا، کاتیک گه‌یشته نه‌و ته‌مه‌نه‌ی نیگای بۆ بکری
نیگامان بۆ کردو پێمان گوت: نه‌ی یه‌حیا! گرنگی به‌ته‌ورات بده‌و به‌هێزو
تواناوه وه‌ری بگه‌ر.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار باسی نه‌و نیعه‌تانه ده‌کا: که به‌یه‌حیا و باوکتو
دایکی به‌خشی ده‌فه‌رموی:

۱- ﴿وَأَيُّهَا الْحَكَمُ صَبِيْاً﴾ هیشتا منداڵ بوو ته‌مه‌نی له‌خوار جه‌وت
سالی‌یه‌وه بوو تیگه‌یشتن و لێزان و شه‌رع‌زانیمان قیر کرد، روی کرده خێرو
چاکه‌و ئامۆژگاریکردنی خه‌لکتو نایین په‌روه‌ری.

هه‌ندئ ده‌لین: حیکمه‌ت واته: پیغه‌مبهرایه‌تی، چونکه پ‌مروهر د‌گار به‌مندالی حه‌زه‌تی یه‌حیاو حه‌زه‌تی عیسا‌ی کردونه پیغه‌مبهر ﷺ دروودی خودایان له‌سهری.

۲- ﴿وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا﴾ دلنهرمی و به‌زه‌بیمان له‌لایهن خۆمانه‌وه پی به‌خشیبوو لی‌ی بویوو به‌خۆو له‌گه‌ل سروشتی تیکه‌لاو بویوو. حه‌ناو دلنهرمی ره‌وشتیکه بۆ نهرکی پیغه‌مبهرایه‌تی زۆر پیویسته، د‌لو ده‌روون مش‌تو مال ده‌کا، هه‌لیان ده‌نئ بۆ خیرو چاکو هیمنی‌یان تیدا ده‌پس‌کینئ، بۆ نه‌وه‌ی بتوانئ نهرکی پیغه‌مبهرایه‌تی هه‌لبگرئ.

۳- ﴿وَزَكَاةً﴾ پاک‌تو خا‌و‌نئ د‌لو ده‌روونمان پی به‌خشیبوو به‌وه د‌لو ده‌روونه پاک‌وه نامۆزگاری خه‌لکی ده‌کردو چ‌ل‌کتو پیسی ده‌روونیانی پاک ده‌کرده‌وه.

۴- ﴿وَكَانَ تَقِيًّا﴾ هه‌میشه له‌خوداترسو ته‌قوا‌کار بوو، خۆی له‌تاوان ده‌پاراست د‌لی په‌یوه‌ست بوو به‌خوداوه، به‌ناش‌کراو نه‌پینی له‌خودا ده‌ترساو مورا‌قه‌به‌ی ده‌کرد، وای ده‌زانی چاوی له‌خودایه، یان خودا چاوی له‌نه‌وه.

۵- ﴿وَبِرًّا بِاللَّهِ﴾ زۆر گو‌ت‌پ‌رایه‌لی فهرمانی باو‌کتو دایکی بوو، خۆی له‌ئه‌زه‌ت‌دانیان ده‌پاراست، به‌کردارو گو‌فتار ش‌تیک‌ی وای نه‌ده‌کرد دای‌کتو باو‌کی د‌لیان گه‌رد بگرئ، فهرمان‌به‌رداری خوداو باو‌کتو دایکی بوو!

۶-۷- ﴿وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا﴾ فیزو ته‌که‌ببوری نه‌بوو به‌سهر خه‌ل‌کی‌دا، به‌ل‌کوو خۆی به‌ئاده‌میزادیک‌ی ساده ده‌هاته به‌رچا‌وو خۆی به‌که‌م ده‌گرت.

هه‌روه‌ها سه‌ر‌پ‌چ‌ی فهرمانی خودای نه‌ده‌کرد، بی‌تا‌وانو گونا‌ه سه‌ری نایه‌وه.

(عبدالرزاق) له‌سه‌عیدی کور‌ی موسه‌بییه‌به‌وه ر‌ی‌وایه‌ت ده‌کا ده‌لئ: پیغه‌مبهر ﷺ فهرمویه‌تی: ((م‌امن‌ احد یلقى الله يوم القيامة إلا ذا ذنب

إلا یحیی بن ذکریا)) همر کسیتک رژوی قیامت له گمَل خودادا روب ده‌بیتموه خاو من گوناوه جگه لمیه‌حیای کوری زه‌کمریا. شو هیچ تاوانیا نیه.

ئه‌مجار دواي باسکردنو رانوانلنی شم ره‌وشته جوانانه بو حمزه یه‌حیا. پاداشته‌کشی بو دیاری ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وَسَلَامٌ عَلَیْهِ یَوْمَ وَلَدَ وَیَوْمَ یَمُوتُ وَیَوْمَ یُعْثَ حَیًّا﴾ سلام و ناشتی له‌خوداو له‌سمر شو بی له سی حالته‌دا: لهو کاته‌دا: که یه‌که‌مجار دونیا بینیه، لهو کاته‌دا که دوا جی دیلو ده‌چیته قوناغی قیامتموه. لهو کاته‌دا: که زینلو ده‌کرته به‌مشت و دوزه‌خ ده‌بینی!

ئه‌مانی خودای له‌سمر لهو کاته‌دا له‌دایک ده‌بی، ییگومان لهو کات له‌چنگی شیتان پارێزراوه، لهو کاته‌دا: که ده‌مری له‌عزابی گۆر پارێز لهو رۆژه‌دا: که زینلو ده‌کرتموه له‌ناپه‌حتی و تنگ و چه‌له‌می رۆ قیامت به‌دوور ده‌بی.

سوفیانی کوری عوبینه ده‌فرموی: ناخوشتین کات بو ئاده‌میزاد ... کاته: شو کاته‌ی له‌دایک ده‌بی، خوی ده‌بینی له‌شوینی خوی هاتوته دهر لهو کاته‌دا: که ده‌مری کسانیک ده‌بینی له‌وه‌پیش نه‌یدیون، لهو کاته‌دا: زینلو ده‌کرتموه، خوی له‌سارای مه‌حشرده‌دا ده‌بینی و نازانی چی لی به‌ دی. خودای مهن لهو سی حالته‌دا حمزه‌تی یه‌حیای خستوته ژیر ریزو سلام ئه‌مانی خوی..

ئیتتر شه‌مجار په‌روهر دگار په‌رده به‌سمر چیرۆکی حمزه‌تی یه‌حی داده‌داتموه، وه‌کوو چۆن له‌وه‌پیش په‌رده‌ی به‌سمر چیرۆکی حمزه‌ده‌کمریادا دادایموه. چونکه هیله‌ سه‌ره‌کیه‌کانی ژبانی کیشان، په‌یر په‌رۆگرامی دیاری کردن، په‌ندو عیبه‌رتی وه‌گیراو له‌چیرۆکه‌کانیانی ده‌ه نشان کردن، نه‌وه‌ی گرنگ بوو گمیانندی..

نیستا دیته سهر رانواندنی چیرۆکیکی سهرسورپهینه‌رترو سهره‌نج
راکیشتر، زۆر عه‌جایه‌بتره له‌چیرۆکی له‌دایکبوونی هه‌زهره‌تی یه‌حیا. شه‌ویش
سهرگورشته‌ی خاتوو مهریه‌م و هه‌زهره‌تی عیسیایه.

چیرۆکی خاتوو مهریه‌م و سک پرپوونی به‌عیسا

وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ
مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿١٦﴾ فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا
فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾ قَالَتْ إِنِّي
أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ
رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكَ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾ قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي
غُلَامٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكْ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾ قَالَ كَذَلِكَ
قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَى هَيْنٌ وَلَنَجْعَلَ لَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً
مِّنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ﴿٢١﴾ * فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ
بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾

په‌یوه‌ندی نهم کۆمه‌له‌ نایه‌ته به‌هی پێشه‌وه، په‌یوه‌ندی لێکچون و
ته‌ده‌په‌وجه، چونکه دوا‌ی شه‌وی په‌روه‌ردگار چیرۆکی هه‌زهره‌تی زه‌که‌ریای
گه‌یراه‌وه، شه‌وی باس کرد که وێپای پیری و که‌نه‌فتی زه‌که‌ریاو نه‌زۆکی
خه‌زانه‌که‌ی خودا کۆپێکی زیه‌ه‌ک و موباره‌ک و به‌هره‌مه‌ندی پێدان، ته‌مجار
ته‌فسیری ره‌وان (٦٦)

به‌شون نه‌ده‌دا چیرۆکی خاتو مهریم هی‌نایه کایمو نه‌وه‌ی راگه‌یانده: که به‌بی نه‌وه‌ی خاتو مهریم می‌ردی کردبی و پیاو چویتیته لای سکی به‌عیسا پر بووه، له‌نیوان هه‌ردوو چیرۆکه‌که‌دا لیک‌چویتیکی ئاشکرا هه‌یده، هه‌ر بۆیه هه‌ردوو چیرۆکه‌که‌ له‌سوره‌تی (آل‌عمران) و نیره‌و سوره‌تی (الانبیاء) دا به‌یه‌که‌وه هی‌نارون، چونکه له‌مانادا لیک‌ نزیکن، هه‌ردوکیان نیشانه‌ی به‌ده‌سه‌لاتی خودا ده‌گه‌یه‌ننه‌و گه‌واهی نه‌وه‌ن: که په‌روه‌ردگار به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌که‌دا به‌تواناو بالاده‌سته. هه‌روه‌ها ته‌ده‌روچو گواسته‌نه‌وه‌ی تیدایه له‌باره‌ی قیر کردنو تی‌گه‌یانده‌وه له‌سوکه‌وه بۆ گران و له‌رودای سه‌رسوپه‌ینه‌ره‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ رودای سه‌رسوپه‌ینه‌رت‌تر، نه‌وه‌تا له‌پیشه‌وه چیرۆکی هه‌زره‌تی یه‌حیای باس کرد: که له‌باوک و دایکی‌کی پیرو که‌نه‌فت و نه‌زۆک په‌یدا بووه. به‌پۆله‌ت پڕوا کردن به‌م روداوه ئاسانه‌ره له‌په‌یدا‌بوونی هه‌زره‌تی عیسا که به‌بی باوک له‌دایک بووه، بی‌گومان چیرۆکی له‌دایک‌بوونی هه‌زره‌تی عیسا له‌چیرۆکی هه‌زره‌تی یه‌حیا سه‌رسوپه‌ینه‌رت‌ره.

مامۆستا سه‌یید لی‌ره‌دا ده‌فه‌رموی: ئیستا سه‌ره‌نج به‌دینه‌ چیرۆکی‌کی تر: که له‌چیرۆکی له‌دایک‌بوونی هه‌زره‌تی یه‌حیا سه‌رسوپه‌ینه‌رت‌ره، نه‌ویش چیرۆکی له‌دایک‌بوونی هه‌زره‌تی عیسا. بی‌گومان سییاقی قورئانه‌که پێ هه‌لدا‌چوون و ته‌ده‌روچی به‌کار هی‌ناوه، له‌چیرۆکی یه‌که‌م که په‌یدا‌بوونی منداڵه له‌باوکی پیرو که‌نه‌فتو دایکی نه‌زۆک ده‌گوازیته‌وه بۆ چیرۆکی دوهم که رودای سه‌رسوپه‌ینه‌رت‌تری تیدایه! نه‌ویش سک پێ بوونی کچۆله‌یه‌کی ده‌ست لی نه‌ه‌راوو منداڵ لی بوونی‌ه‌تی به‌بی نه‌وه‌ی می‌رد چویتیته لای. بی‌گومان ئهم روداوه: که په‌یدا بوونی هه‌زره‌تی عیسا به‌بی نه‌وه‌ی باوکی هه‌بی، زۆر له‌رودای له‌دایک‌بوونی هه‌زره‌تی یه‌حیا سه‌ره‌نج راکیش‌ترو سه‌رسوپه‌ینه‌رت‌ره.

خۆیڭگومان نه‌گهر ئیمه به‌سهر رودای دروستبوونی باوه ئاده‌مدا
تیپه‌پینو خۆمانی لی بیاریزینو نه‌یخه‌ینه‌وه به‌رچای خۆمان و بیری لی
نه‌که‌ینه‌وه: که خودا به‌بی باوک و دایک دروستی کردوه، شه‌وه له‌راستی‌دا
رودای له‌دایک‌بوونی عیسی کوری مهریم عه‌جایه‌بترین رودای میژووه،
روداویکی تاقانه‌ی میژووی ئاده‌میزادو له‌وه‌پیش و له‌وپاشیش بی وینه‌و بی
نه‌ظیره‌و دووباره نه‌بۆتوه!

ئاده‌میزاد ئاگای دروستبوونی خۆی نه‌بوه. ئاگای په‌یدا‌بوونی ئاده‌میزادی
یه‌که‌م نه‌بوه: که به‌بی باوک و دایک خودا فه‌راهمی هیناوه دای شه‌وه‌ی: که
په‌روهر‌دگار ئاده‌می له‌قور دروستکرد، به‌بی هه‌بوونی باوک دایک هیناوه
وجود هه‌زاران سال تیپه‌پین، نه‌مجار حیکمه‌تی ئیلاهی داخوازی شه‌وه بوو:
که روداویکی تر، شتیکی تری سه‌رسوپه‌ینه‌ر بخاته‌رو، شه‌ویش له‌دایک‌بوونی
هه‌زه‌تی عیسا بوو، به‌بی شه‌وه‌ی باوکی هه‌بی. که به‌گوێره‌ی عاده‌ت و
سوننه‌تی بوونه‌وه‌رو له‌و کاته‌وه ئاده‌میزاد له‌سهر زه‌وی په‌یدا بووه، روداویکی
تاقانه‌و بی وینه‌بوو؛ بۆ شه‌وه‌ی ئاده‌میزاد بۆ خۆیان ئاگاداری شه‌و روداوه‌ بن؛
شه‌مجار له‌تۆمار‌گای ژبانی ئاده‌میزاددا خالیکی به‌رچاوو نه‌مر بی،
ئاده‌میزادان سه‌ره‌نجی بدن و تی ی بفکرن، چونکه‌ بۆیان نه‌گون‌جاوه
سه‌ره‌نجی به‌دیها‌تانی روداوه سه‌رسوپه‌ینه‌ره‌که‌ی هه‌وه‌ل‌جار بدن که
دروستکردنی باوه ئاده‌مه.

بیگومان به‌گوێره‌ی شه‌و سوننه‌ت و داب و نه‌پتشی په‌روهر‌دگار
له‌بوونه‌وه‌ردا دیناوه بۆ درێژه‌پیدانی ژبانی زینده‌وه‌ران، بیچسو زارۆک
له‌ناکامی به‌یه‌که‌ی‌یه‌شتنی نیرو می په‌یدا ده‌بن، شه‌مه یاسای په‌یدا‌بوونی
مندال و بیچوو زارۆکه له‌هه‌موو چینو ره‌گه‌زو جۆره‌کانی زینده‌وه‌ردا. ته‌نانه‌ت
له‌و گیانه‌به‌رانه‌ی که‌نیرومی‌یان تیدانیه‌ نیره‌موکن، واته‌: جوت

توخم نەوانەش دەبی لەهەموو یەکیکیان دا رەچەلەک و گەرای نیرو می
هەبی نەمجار زاووی زێ دەکن!

نەم داب و نەپتە چەند هەزاران ساڵ بەرەمەرار بوو، هەتا لەبیرو بۆچونی
ئادەمیزاددا نەو چەسپا: کە نیتەر نەم رینگایە تا قە رینگایە بۆ پەیدا بوونی
مندال، روداوی دروستکردنی باو نەو میان هەر لەبیر چۆبەو، بەلکوو هەر
نەیان دیوو، بۆیە پەرورەدگار ویستی جارێکی تر قودرەتی خۆی نیشان
ئادەمیزاد بدا، لەدایکبوونی حەزەرەتی عیسیان بۆ بکاتە نیشانەو بەلگە
لەسەر رەهایی دەسلاتی خۆی. وەکوو لەشوینێکی تردا دەفرموی:
﴿وَلَجَعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ﴾ وەلی دواي روداوی لەدایکبوونی عیسا نیتەر وینە
دووبارە نەبۆتەو، چونکە نەم روداو بۆ خۆی بەسە بۆ گەواهی لەسەر رەهایی
دەسلاتی خودا... هەرەو ها چونکە بنچینە یاسای خودا نەو یە: مندال بەو
شیو لەدایک بی: کە باو و لەناکامی بەیەک گەیشتنی نیرو می دیتە کایە.
جا لەبەر نەو روداوی لەدایکبوونی عیسا زۆر سەر سۆرپەنەر و غەریب
و سەرنج راکیش بوو، بەشێکی زۆر لەخەلک نەیان توانی روداو کە لەقالبی
خۆی دا بهێنەو پە بەحیکمەتی روداو کە بەرن، حەقیقەتە کە یزانن. بۆیە
هاتن حەزەرەتی عیسیان لەجوار چۆبەو نەو میزاد برده دەرەو و لەپلمو پایە
ئادەمی یەو بەرزیان کردەو بۆ پلمو پایە خودایەتی! هەندیک وتیان و تا
نیستاش دەلین: عیسا کوپی خودایە یان خودایە، یان بەشیکە لەخودا!

نەمجار قورئانی پیرۆز روداو کە بەرێک و رەوانی دەگیرێتەو، واقعیە کە
وەکوو خۆی نمایش دەکاو دەفرموی: ﴿وَإِذْ كَرِيَ الْكِتَابَ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ
مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا﴾ نەو موخەمەد! لەم سورەتەدا چیرۆکی مەریەم بۆ
نەو خەلکە بگێرەو، بەسەر هات و سەرگورشتە خاتو مەریەم: کە کچی
عیمران و لەنەو ی داود بوو، لەخانەوادە کە داوینپاک و خاوەن پلمو پایە
بوو. نەو یان بۆ بگێرەو: کە بۆ کارێکی تایبەتی خۆی کە دەبایە لەکەس و

کاری نەدیو بێ (کەمێک بۆ لای خۆر ھەلاتی بەیتولمەقدیس دوور کەوتەو)،
قورئان ھۆی دوورکەوتنەو کە دیاری ناکا، لەوانەیە بۆ خودا پەرستی و
طاعەتکردن خۆی دزی بێتەو، وئ دەچێ بۆ کاریکی تایبەتی زۆر تایبەتی
خۆی دوور کەوتبێتەو.

﴿فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا﴾ ئەمجار پەردە یەکێ لەتیوان خۆی و کەس
و کارەکی داگرتەو، واتە: خۆی لێ نەدیو کردن، بۆ ئەوێ لەکاتی
عیبادەتکردن دا چاویان لێ نەبێ، یان بۆ ئەوێ لەکاتی ئەنجامدانی کارە
تایبەتیەکی دا کەسیان نەبێ، ﴿فَارْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَمِثْلَ هَذَا بَشَرًا
سَوِيًّا﴾ ئەمجار جویرائیلمان بۆلا نارد، لەشیوەی پیاویک دا خۆی نیشان دا،
بۆ ئەوێ نەترسێ و نەحەپەسێ و بتوانێ ئاخواتنی لەگەڵ بکا، چونکە
جویرائیل لەشیوەی فریشتەیی خۆی دا سامناکەو رەنگە کەس نەتوانێ
لەناستی دا خۆ رابگرێ، جا: کە جویرائیل لەشیوەی پیاویک دا خۆی نیشانی
خاتو مەریەم دا، مەریەم وای زانی دەیهوێ دەستدرێژی بکاتە سەرو خدیالی
خراپی ھەیە.

روداوێ کە سەرەنج راکیشتە: خاتو مەریەم کە نارگیر بوو، دڵنیاو ئارامە،
دەیهوێ کاریکی تایبەتی خۆی بەتەنیا ییو دوور لەناگاداری خزم و کەس و
کارەکی ئەنجام بدا، بەلام ئەوەتا لەنکاویک تووشی ئەوموفاجەئە
سەر سوپھینەرە دەبێ...! ئەوەتا لەبەشت ئەوپەردە یەو: کە بەخدیالی خۆی ھیچ
کەس چاوی لێ نە، پیاویکی رێکئو پێک لێ نزیک بۆتەو. قسە ی لەگەڵ
دەکا، ئای لەم مەوقیفە حەریجە ی تێی کەوتوو، بیری لێ بکەرەو؛
کچۆلە یەکی سرکی بەشەرمو حەیاو ترسنۆک، پیاویک لەو شوێنە چۆلە دا
لەبەردەمی قووت بۆتەو! ئارامی و دڵنیا یی لێ تێک داو ھێدیەتی شیواند،
بەلام چی بکا؟ مەوقیفە ی تێی کەوتوو، ئا لەو کاتە دا ھینچی کە ی بێ نەکرێ،
پەنا بۆ خودا دەبا، داوای رزگار بوون لەخودا دەکا، دەیهوێ ھەستی پیاوێ کە

بوروژینى، ترسى خودای ده خاته دلوه، ناوی خودای به گژدا ده کا، بۆ شهوی نه گهر پیاو خراپه به خۆی دا بچیتمه، شهوه تو ناره زۆی نه فسانى به پاشمه بچیتمه پى له که للهی شهیتان بچیتته خواری.

﴿قالت: انی أعوذ بالرحمن منك ان كنت تقياً﴾ وتی: من په نا ده گرم به خودا له تو نه گهر تو له خودا ترسو خۆپاریزی به تاوان، تکات لى ده که م لیم دوور بکهوه ره وه له پهرده نهو دیوکهوه!

﴿قال: انما أنا رسول ربك لأهب لك غلاماً زكياً﴾ هه زه تی جویرائیل ویستی ترسی لى بره وینیتشهوه بیهینیتشهوه سهه حالى ناسایی و هیواشی بکاتهوه. پى گوت: مه ترسه من لهو که سانه نیسم که خه یالى خراپم هه بى له گهل تۆدا، من ره وانه کراوی خودای تۆم بۆ شهوی به فهرمانى خودا کوپکی پاک و خاوپن و بى گوناھت پى ببه خشم، بیته مایه ره حمهت و فهر بۆ ناده میزادان!

دهی تو به خه یال نهو مه وقیفه بینهره پیش چاوی خۆت و نه ندازهی ترس و خه جاله تی و شهرم و خه یای خاتو مه ریم ته سهوور بکه. بزانه چهند خه یالى به مللو شه ولادا رویشتهوه: وى ده چى برپای نه کردبى شهم پیاوه نیترای خودابى، وای زانیبى شه مه قیلو شهم پیاوه لى ده کا، له وانه یه هه لى خه له تینى، له وانه یه مه به ستى شتیکی تر بى!

نه مجار خاتو مه ریم تۆزیک وره به خۆی ده داو، نازایه تی مینیه کی ناموس له خه تهر که وتووی بۆ پهیدا ده بى، کاره تووشی بووه، ریشهو بووه به ریشهوه ده بى شانیه بۆ هه لېگری، بۆیه شه مجار به سهه راحهت و ره په ورو ناخاوتنى له گهل کرد، ﴿قالت: أنى يكون لى غلام؟ ولم يحسنی بشر، ولم أك بغياً﴾ هه لاتن نا کرى، پیاوه کهش به ناشکرا پى گوتووه من ده مه وى: کوپکت پى ببه خشم! شه ویش تا ئیستا نازانى چۆن شهم کوپه پى ده به خشى، که ده شلى: من ره وانه کراوی خودای تۆم، برپا ناکا ده لى له وانه یه قیل بى و لیم

بكا. كەوابى منجە منجى ناوى خدا راستەو راستى خوش لى دى، شەرەو
 حەيا لىرەدا كەلكى ناگرى، بەراشكاوى وەراحتە ولامى بداتەو وەپى
 بلى: بۆيە: روى تىكرەو وتى: من چۆن كوپم دەبى؟ خو من كچم بوخچەى
 نەكراو، شوم نەكردەو پياويك نەبۆتەو، داوین پىسەش نىم، پىساوان
 بەكرى كارى ئاوام لەگەل بكن، شتى وا لەمن و بنەمالەى ئىمە ناوەشیتەو،
 ئەدى چۆن تۆ كوپم پى دەبەخشى؟!

لەپرسىارەكەى ئەو دەردەكەوى: كە تا ئەو دەمە پى وانبەو
 ھۆكارىكى تر ھەبى بۆ پەيدا بوونى منداڭ جگە لەھۆكارى جوتبوونى نىوان
 نىرو مى. ھەلبەتە ولامى خاتو مەريەم لەو وە سەرى ھەلنەداو: كە شتى ئاوا
 لەقودرەتى خودا بەدوور بزانى نەخەير ئەو ەى مەبەست نەبو. بەلكو
 بەگوێرەى عادەتو ئاسايى واى زانىو: كە پەيدا بوونى منداڭ بەھۆى
 بەيەكگەيشتنى (نىرو مى) وە دەبى ئەمەش مافى خۆيەتىو شتىكى
 ئاسايى ە ھەرچەندە برۆاى بەو ەبو ە ھەبو كە بۆ قودرەتى خودا دوور نىە
 بەشۆەى تىش منداڭ پەيدا بى؟!

چونكە، گومان لەو وە نىە خاتو مەريەم ئەو ەى زانىو: كە پەروەردگار
 باو ە نادەمى بەبى داىكو باوك دروست كردە كەوابى پەرسىارەكەى ئەم رو وە
 بوو: ئايا ئەم كوپەى كە پى دەبەخشى، پەروەردگار بەشۆەى دروستكردنى
 باو ە نادەم دروستى دەكا، يان لەرىگەى مێردىكەو كە ئەم لەداھاتوودا شوى
 پى دەكا!!!

ھەزەرەتى جویرائىل وەلامى دايمو ﴿قَالَ: كَذَلِكَ﴾ جویرائىل وتى:
 كارەكە بەو شۆەى: كە پىت راگەياندر، ئەو ەى پىم گوتى: ھەوالىكى راستەو
 خۆت بۆ ئاكامى ئەو روداو ە نامادە بكە.

﴿قال ربك﴾: خودای تو فمرموی: ﴿هو علي هين﴾ به‌خشینی کورپکی پاک و خاوین و ره‌وشت به‌رزو بی گونا‌ه له‌ای من کارپکی ناسانه‌و ماندوبوونی تیدا نیه.

ثم کاره ناناساییه: که خاتو مهریم لی سهرسام بووه به‌لایسه‌وه قورسه‌و ته‌صه‌وری نا‌کا، لای خودا زور ناسانه‌و چ ماندو بوونیکسی تیدا نیه، په‌روه‌دگار همر کاتی ویستی شتیک بی، پی ی ده‌فمرموی: بیه، ده‌بی، ده‌ی خودایه‌ک ده‌سه‌لاتی به‌و جوره بی!! به‌خشینی کورپک به‌خاتو مهریم له‌ای نه‌و چ گرانیه‌کی تیدا نیه.؟؟

﴿ولجعل آية للناس﴾، ورحة منا ﴿ثمة ثم كوربه‌م شیوه‌یه، به‌خاتو مهریم ده‌به‌خشین، بۆ نه‌وی بیکه‌ینه نیشانه بۆ ئاده‌میزاد، بزائن: خودا چهند به‌ده‌سه‌لات و توانایه، چهند موختارو ئازاده، چۆن همرچی بیه‌وی ده‌یکاو که‌س نیه بتوانی به‌ره‌لستی بی، همره‌ها بۆ نه‌وی نه‌و کورپه بیته مایه‌ی ره‌حمه‌ت بۆ نه‌ته‌وی ئیسرائیل به‌تابه‌تی بۆ هه‌موو ئاده‌میزاد به‌گشتی. چونکه هه‌لیان ده‌نی بۆ زیده ناسینی خوداو عیباده‌ت بۆ کردنی و هه‌لدان بۆ ده‌سته‌به‌رکردنی ره‌زامه‌ندی نه‌و! بۆ نه‌وی ئاده‌میزادان بزائن په‌روه‌دگاریان به‌سه‌ر هه‌موو شتیکدا به‌تواناو ده‌سه‌لاته، نه‌وه‌تا باوه ئاده‌می دروست کردوه به‌بی نه‌وی باوک و دایکی هه‌بن، دایه‌هه‌وای دروست کرد به‌بی نه‌وی دایکی هه‌بی، عیسانی دروست کرد به‌بی نه‌وی باوکی هه‌بی. باقی ئاده‌میزادانی تریشی له‌نیرو می دروست کردون.

نیت‌ر گفتو گۆی نیوان روحه‌لنه‌مین و خاتو مهریم کۆتایی هات و سییاقی قورئان لیره‌دا چی دی له‌م باره‌وه باس نا‌کا. ته‌نیا نه‌وه جه‌خت ده‌کاته‌وه: که به‌خشینی کورپکی پاک و خاوین و ره‌وشت به‌رز به‌خاتو مهریم هه‌رچه‌نده نیرینه‌ی لی نزیك نه‌بویتنه‌وه ﴿وكان أمر مقضياً﴾ کاریکه بریار دراوه‌و پراوه‌ته‌وه!

ئەمجار چیرۆکەکە دەکەوتیتە باریکی دیکەو دیمەتیکى تر نمایش دەکا
لەم دیمەنە تازەیدەدا، دەبیینن خاتو مەریەمى کچۆلەو دەست لى نەدراو
کەوتۆتە مەوقیفیکى تری زۆر ناخۆشەو، مەوقیفیکى وا زۆر لەمەوقیفى
پیشوو قورسترە، سکی پرپووە. ئۆ مانگ و ئۆ رۆژى خۆبەتى و ژان دەیگرى و
مندالى دەبى. منداڵ دەکەوتیتە قسەو نامۆژگارى دایکى دەکا!!!

بەلێ: وا قورشان دیمەتیکى تری چیرۆکە نمایش دەکاو با گوی
رابگرین و دلمان بکەینەو: بزانی خەزینەى غەیب چى رادەنۆتى؟

بەلێ ئەوا خاتو مەریەم دلنیا بوو لەوێ: کە فریشتەکە پى فەرموو:
ئیتەر فریشتە لەنزیکەو یان لەدوورەو فوى کرد بەبەرۆکى کراسەکەى داو
لەبەرچاوى ون بوو. فووەکە هاتە خوارى بۆ ناوگەلێ و چووە ناو هیلکەدانیهو
﴿فحملته﴾ بەهۆى ئەو فووەو مەریەم کۆرپەلەى هەلپنچا سکی پر بوو،
﴿فانبتذت به مکاناً قصياً﴾ ئەمجار مەریەم بەسکەکەیهو پاش تێپەر بوونى
ماوەى سکی ئاسایى، یان هەر لەعەینى کاتدا وەکوو لەهەندى رىوايەتدا
هەیه. لەشوێنۆ جیگای خۆى بۆ شوێنیکى دوور دوورکەوتەو، چونکە زۆر
دلتەنگ بوو زۆر بیرى لەو دەکردەو، ناخۆ دواى نەتەوێکەى چى پى دەلین:
پى ناخۆش بوو بەسک پرپی بیینن.

قورشانى پیرۆز باسى ئەو ناکا مەریەم چۆن سکی پر بوو، ماوەى سک
پر بوونەکەى چەندەى خایاند؟ ئایا سک پرپوونەکەى و ماوەى سکەکەى
ئاسایى بوو، وەکوو هی ئافرەتى تر تێپەرپوو؟ ئایا فووى فریشتەکە گىسانى
خستە هیلکۆکەى هیلکەدانى مەریەم و هیلکۆکە بوو بەزارۆلەو پاشان بوو
بەگۆشتیپارەو ئەمجار ئیسقان پاشان ئیسقان بەگۆشت داپۆشران و کۆرپەلە
پێک هات و ماوەى عادەتى سک کە ئۆ مانگ و ئۆ رۆژە تێپەرى؟؟ یان ئەم
ماوانە نەبوون و کۆرپەلە لەماوەیهکى کورتدا پێگەییشت؟

لەرستی دا نایەتە کە شتیک نیشان نادا کە بتوانین لەم دوو حالەتە
لایەکیان دیاری بکەین. پتووستیش ناکا بەبێ بەلگەی برۆا پتیکراو خۆمان
بەووە خەریک بکەین. ئەگەر سودیک لەو یەکا لا کردنەویدە هاەبوا بە قورئان
لێ یی بێدەنگ نە دەبوو!!!

بەرستی ئیستا خاتو مەریەم لە مەوقیەتیکی زۆر حەریج ناخۆش دایە.
دلی بەهیزی دەوی خۆی لەبەردا بگری. ئافەرەتیکێ گەنجی کچۆلەو دەست لێ
نەدراو، خودا پەرست و رەوشت بەرز، پەرەردە بووی خانەوادەی پیغەمبەرەن،
بەگەنجیو بەکچی سکی پر بیو لەو کاتەشدا هیچ بەلگەو نیشانە نەبن
لەسەر پاکو داوینپاکی، ئایا چۆن خۆی بۆ راگیراوە پەنای بۆ خۆ کوشتن و
خۆسوتان نەبرد؟؟ ئەگەر ئەو لەسەرەتادا پشت نەستوریو بەووی: کە
داوینپاک و خاوەن رەوشتە. دڵنەوایی خۆی دەکرد. ئەوا ئیستا سکی بەرز
بۆتەو و نزیکی رۆبەرووی کۆمەڵ بێتەو بەم حال و وەزعی تێدایە، گومانی
لەویدا نە کە جۆرەها تاوانی پال دەدەن و چەندان گومانی لێ پەیدا دەکەن
(کوردی و تەنی: دەمی خەلک دەستی خۆت نە بیقوچینی) و پرای ئەم ئازارە
دەروونیانە، ئازاری جەستەییشی بۆ پەیدا بوو، رۆژ بەرۆژ سکی گەورە دەبێو
مەندالبوونی نزیک دەبێتەو و ئەووی ترسی لێیەتی خەریکە پەیدا بێ،
نەخەیر! کار بەمەشەو نەوێستا، وا دیاردەیی مەندالبوونەکی سەری هەلدا، وا
ورده ورده ژانی مەندال بوون دەیگری، ئای لەم مەوقیەو لەم حەیاچونو ریسوا
بوونە!!

دەیی با بزانی کار بەچی دەگا و ناکام چۆن دەبی؟

له دایکبوری چه زرتی عینا و دیار دکانی

قَالَتِ يٰلَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هٰذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مِّنْ سَيِّئًا ﴿٢٣﴾
فَنَادٰهُمَا مِنْ حَتِّهَا اَلَا تَحْزَنِيْنَ قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحَاكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾
وَوُضِعَ اِلَيْكَ جِذْعُ النَّخْلَةِ تُسْقِطُ عَلَيْهِ رُطْبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾
فَكُلِيْ وَاشْرَبِيْ وَقَرِّيْ عَيْنًا فَاِمَّا تَرَيْنَ مِنَ الْبَشَرِ اٰحَدًا فَاقْصُوْى
اِنِّيْ نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا ذٰلِكَ اَكْلِمَ الْيَوْمَ اِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾

نیش و نازاری سکت پری و باره ژان ته نکیان به خاتر ماریهم مه لچنی و
چه جینیان له هه لگرت. «فأجأها المخاض إلى جذع النخلة» درای نهوی
له مای و مدنزلی خوی دور که توده، ژان مندا البورن تینیان بو هین ار
ناچاران کرد پروات بو باخیکی نزدیک نهو شوینعو له باخه کده چوود پال دار
خورمایه ک و دهستی لی گیر کرد، بو نهوی به ناسانی مندا له کدی لی
بیستهوه، له بهر شهرمی خوی نه ترسی نهوی خه لکی گوهانی خراب، لی
بکهن، له بهر ته نیایو زور هینانی نیش و نازاری مندا البورن «قالت: یالینف،
مت قبل هذا وکنت نسیا منه سیاً» وتی: کاشکی، خوزگه من پیش نه
روداو به مردمایو له بیر بجومایو کهس ناوی نه بر دمایو به خدیالو کهس دا
نه هاتمایه. یان خوزگه هر نه بو دمایو دروست نه کرابام.

بو خوی دهیزانی: به هوی نه مندا له توری چی تهنگ و چه له سهو
گیزاویک ده بی، دهیزانی: کس پروای پی ناکار هه سو کهس داوین پیسی پال
ده دن و بوختانی بو نه له ده بستن، پاش نه دی: که به ته قواکارو خود اپدرست و
تفسیری ده دکان (۷۶)

دونیاهه ویست له‌ناو خه‌لکت دا ناسرابوو به‌زیناکارو داوین پیس له‌قه‌لهم
ده‌دری!!

ئه‌مجار خودای خاوه‌ن به‌زه‌ییو فریاد ره‌س به‌هانایموه هات و چاره‌سه‌ری
هه‌موو غه‌م و په‌ژاره‌و ئیش و تازاریکی بۆ کرد ﴿فناداها من تحتها﴾ جویرانیل
له‌ژێردار خورماکه‌وه بانگی لی کرد، یان په‌روه‌ردگار ئه‌م منداڵه‌ تازه
له‌دایکبووه‌ی هینایه‌ قسه‌و له‌ژێر داوینیه‌وه بانگی لی کردو دلخۆشی دایه‌وه‌و
پیی گوت: ﴿ألا تحزني﴾ غه‌م و خه‌فت مه‌خۆ، دلته‌نگ نه‌بی، ئارام بگره
﴿قد جعل ربك تحتك سرياً﴾ پیگومان خودای مه‌زن له‌ژێر داوینی ته‌وه
ئاده‌میزادیکی خاوه‌ن پله‌و پایه‌ی دروست کردوه: مه‌به‌ستی خۆیه‌تی. یان
خودای ته‌ له‌لای خوارۆته‌وه‌ جوگه‌له‌ ناویکی بۆ فه‌راهه‌م هیناوی بۆ نه‌وه‌ی
ناوی لی بخۆیه‌وه‌.

ئینه‌و عه‌به‌باس ده‌فه‌رموی: مه‌به‌ست به‌ (من تحتها) واته‌: ئه‌وه‌ی
له‌خواره‌وه‌ بانگی لی کرد هه‌زه‌رتی جویرانیل بووه‌، هه‌زه‌رتی عیسا نه‌که‌وتۆته
قه‌سه‌ تا ئه‌و کاته‌ی دایکی هینایموه‌ بۆ ناو قه‌ومه‌که‌ی.

﴿وهزي إليك بمذع النحلة﴾ لقی دارخورماکه‌ بۆ لای خۆت راوه‌شینه
﴿تساقط عليك رطباً جنياً﴾ خورمای ته‌رو تازه‌و پیگه‌بیشته‌وت به‌سه‌ردا
به‌رده‌داته‌وه‌: که‌ شایانی ئه‌وه‌یه‌ به‌جێنه‌وه‌، ئه‌مه‌ بۆ خواردنت و ئاوه‌که‌ش بۆ
خواردنه‌وه‌.

خواردنی شیرین و به‌تایبه‌تی خورمای ته‌رو تازه‌ باشترین خواره‌مه‌نییه‌
بۆ ئافه‌رتی زه‌یستان: که‌ تازه‌ منداڵه‌که‌ی لی بووێته‌وه‌.

﴿فكلي واشربي﴾ له‌و خورمایه‌ بخۆو له‌و جوگه‌ ئاوه‌ش بخۆره‌وه‌
عاقیته‌ بی‌و نه‌وشی گیانت بی، دلته‌ ئارام بگرێ و به‌هیدی و له‌سه‌ره‌خۆیه
﴿وقري عينا﴾ چاوه‌و دلته‌ رۆشه‌ن به‌و منداڵه‌ جوانه‌ی بووته‌، غه‌م و په‌ژاره
له‌خۆت دوور بخه‌ره‌وه‌، دلته‌نگ مه‌به‌، چونکه‌ په‌روه‌ردگار ده‌توانی پاک

دامینی تو بچه‌سپینی و قسمو قسه‌لۆکی گومپایانت بۆ به‌پریم‌رج بداته‌وه، راستی روداوه‌که بۆ خه‌لکی ده‌ریکه‌وی، پاکو بی تاوانی تو بۆ خه‌لکی ناشکرا بیی.

ئیبینو ئه‌بی حاتم فهرمووده‌یه‌کی له‌عه‌لی کوری ئه‌بو طالیه‌وه ریوایه‌ت کردوه ده‌فهرمووی: پیغه‌مبهر ﷺ فهرموویه‌تی: ((اكرموا عمکم النخلة، فانها خلقت من الطین الذی خلق منه آدم علیه السلام)) و لیس من الشجر شیء یلقح غیرها)). واته: زیزی پورتان بگرن که‌دارخورامایه، چونکه دارخورما له‌و گله دروست کراوه: که باوه‌ئاده‌می لی دروستکراوه، جگه له‌دارخورما هیچ دره‌ختیکی تر ته‌لقیح و موتوریه ناکری.

﴿فاما ترین من البشر احدا﴾ هه‌ر که‌سیکت له‌ئاده‌میزاد بینو و روبه‌پرووی بوویه‌وه و پرسپاری لی کردی ده‌بارهی ئه‌م مندا‌له‌و چۆنه‌تی له‌دایکبوونی ﴿فقلیٰ اٰنی نذرت للرحمن صوماً فلن اٰکلم الیوم انسیا﴾ ئیشاره‌تیان بۆ بکه، به‌قسه نا به‌لۆکو به‌شیوه‌یه‌ک له‌شیوه‌کانی تیگه‌یانندن و قیر بوون تییان بگه‌یه‌نه: که من بۆ خودا به‌روژوو به‌پارم داوه له‌گه‌ل هیچ که‌س دا قسه نه‌که‌م.

له‌شهریعت و یاسای ئه‌وان دا که‌سیک به‌روژو بوایه، خواردن و خواردنه‌وه و قسه‌کردنی لی یاساغ ده‌بوو!! شایانی باسه: که واز هینان له‌قسه‌کردن له‌ئیسلا‌ما ره‌وا نیه، ئیبینو ئه‌بی حاتم و ئیبینو جهریر له‌حاریشه‌وه ریوایه‌ت ده‌که‌ن، ده‌لی: لای ئیبینو مه‌سه‌عوود بووم، دوو پیاو هاتن بۆ لای، یه‌کیکیان سه‌لامی کردو ئه‌وی تریان مه‌ته‌قی نه‌کرد، ئیبینو مه‌سه‌عوود پرسپاری کرد: ئه‌و کابرایه بۆ وا بیده‌نگه؟ هاوه‌له‌کانی وتیان: سویندی خواردوه: که ئه‌مپۆ له‌گه‌ل که‌س قسه نه‌کا. ئیبینو مه‌سه‌عوود فهرمووی: براله! قسه له‌گه‌ل خه‌لک بکه، سلاویان لی بکه، ئه‌وه ئافره‌تیک بوو دلیابوو له‌وه‌ی که‌س

پروای پی ناکا که به‌بی می‌رد سکی پر بووه (مه‌به‌ستی خاتو مهریه‌م بوو) خو له‌قسه گرتنه‌وه‌ی بۆ ره‌وا بوو تا ببیته بیانوو بۆی: که پرسیاریان لی کرد، تییان بگه‌یه‌نی: که به‌روژه.

وه‌لی له‌شهریه‌تی نیسلام‌دا که‌سیک به‌روژو بـوو زیاتر پـیویسته خـوی له‌قسه‌ی پرپوچ بگرتنه‌وه. له‌سه‌حیه‌یندا فـرمووده‌یه‌ک له‌نه‌بو هوپه‌یـره‌وه هاتوه به‌مه‌رفرعی ده‌فـرموی: ((اذا كان احدکم صائماً فلا یرفث ولا یجھل، فان امرؤ ھاقله او شاتمہ، فلیقل انی صائم)) هـروهـا بوخاری و نه‌بو داودو تیرمیذی و نه‌سانی و نیبو ماجه له‌نه‌بو هوره‌یـره‌وه فـرمووده‌یه‌کیان روایت کردوه ده‌فـرموی: ((من لم یدع قول الزور والعمل به، فلیس لله حاجة فی ان یدع طعامه)).

پیغه‌مه‌ریتی عیساو قسه‌کردنی له‌لانکه‌دا

فَآتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَمْرِيْمْ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾ يَتَأَخَتِ هَرُونَ مَا كَانَ أَبُوْكَ أَمْرًا سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾ فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْأَمْهِدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ءَاتَنِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٣٠﴾ وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَيْنِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي

جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾

نهمه‌ش دیمه‌نیکی تره له‌چیروکی سهرسورپه‌ینه‌ری خاتو مهریه‌مو
منداله‌که‌ی. حه‌لقه‌یه‌کی تری نمو سهرگورشته‌یه‌یه. وه‌کوو له‌وه‌پیش زانیمان
خاتو مهریه‌م به‌مو نیشانانه به‌مو ناو خواردنوه‌ی بۆی فمراهه‌م هینرا، مندالی
لی بوه‌وه، نازاری ژانو مندالبوونی لی که‌م بووه‌وه، خۆی ته‌سلیمی قه‌زاو
قه‌ده‌ری خودا کردو دلتیابوو له‌وه: که‌ نهمه‌ فمرمانی خودایمو قه‌زاو قه‌ده‌ری
یه‌زدان بریاری داوه. نیتیر پاش ماوه‌یه‌ک بریاری دا بگه‌رپته‌وه بۆ لای که‌سو
کاره‌که‌ی! ﴿فَإِن تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ عَلَى سَوَاءٍ﴾ مندالی ساوای له‌باوه‌ش گرت و هینایه‌وه
بۆ لای گهل و نه‌ته‌وه‌که‌ی. که‌ چاویان به‌م وه‌زعه‌ که‌موت، مدلتکه‌یان
به‌باوه‌شی خاتو مهریه‌مه‌وه بینی، هه‌مویان سهرسام بوون، جۆش دامان،
به‌شتیکی گه‌وره‌یان زانی، پیتیان ناخۆش بوو، سهرزه‌نشستی مهریه‌میان کرد؛
﴿قَالُوا: يَا مَرْيَمُ! لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا﴾ وتیان: نه‌ی مهریه‌م به‌راستی شتیکی
خرابت کردوه، نهمه‌ چیه‌و ج باسه؟ نهم منداله‌ت له‌کوئی بوو؟ چۆن بووت؟
نهمه‌ی تو کردوته که‌س نه‌یکردوه سهرسورپه‌ینه‌ره، چۆن روت دی چاو
هه‌لبه‌ری؟

نه‌مجار زیاتر جه‌ختیان له‌سه‌ر لۆمه‌کردن و سهرزه‌نشتکردنی کردو
به‌ته‌وسه‌وه پیتیان گوت: ﴿يَا أُخْتُ هَارُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ
أُمُّكِ بَغِيًّا﴾ نه‌ی خوشکی هارونی برای موسا له‌عیباده‌ت و خوداپه‌رستی‌دا،
نه‌ی نمو که‌سه‌ی وه‌کوو هارون ده‌چی له‌خوداپه‌رستی و خزمه‌تکردنی هه‌یکه‌ل
دا، یان نه‌ی نمو که‌سه‌ی وه‌چه‌و زپویتی هارونی... یان هارون: پیایکی
صالحی نمو روژگار به‌وه‌وه که‌سیک ژۆر به‌دین بووبی شوپهانلویانه به‌ته‌و.

له‌زمانی عمره‌بی‌دا نهم جۆره زاراره باوه، بۆ نمونه به‌کابرایه‌کی ته‌میمی ده‌گوتری: (یا آخا تمیم) به‌کابرایه‌کی میصری ده‌گوتری: (یا آخا مصر) ...هتد.

وتیان: نهی مهریه‌م! ئای شتیکی ناشیرینت نه‌نجام داوه، خۆ لای خۆت له‌خانه‌واده‌یه‌کی پاکو پاک داوینو ناسراو به‌خودا‌پهرست و له‌خودا ترس په‌یدا بووی!! چۆن تۆ کاری وا ده‌که‌ی و ریگه‌ت به‌خۆت دا نهم ریسوایی یه به‌سه‌ر خۆت دا بیینی و ه‌دای خۆتو بنه‌ماله‌ت به‌ری؟! کچی تۆ له‌کوئ و نهم کاره ناشیرینه له‌کوئ؟ که‌ی شتی وا له‌تۆ ده‌ه‌شیته‌وه؟ خۆ تۆ باوکت پیاوکی فاسق و تاوانکار نه‌بوو، دایکت داوین پیس و بۆ ره‌وشت نه‌بوو، نه‌دی تۆ نهم مندا‌له‌ت له‌کوئ ه‌ینا؟ جا که تۆ له‌و بنه‌ماله‌و خیزانه‌دا په‌روه‌رده بووی و مندا‌لی نه‌و باوکت و دایکه له‌خودا ترسه بی دیاره تاوانه‌که‌ت زۆر گه‌وره‌تره و شیاوی سزای سه‌خت ترو شاریه‌ده‌ر کردنی!

﴿فأشارت إليه﴾ خاتو مهریه‌م نیشاره‌ی کرد بۆ لای عیسا، واته: تۆی گه‌یاندن: که وتووێژ له‌گه‌ڵ نه‌ودا بکه‌ن، به‌مه خه‌لکه‌که شیلگیر بوون و به‌ته‌واوی رقیان هه‌لسا، له‌دلی خۆیان دا وتیان: سه‌یری نهم ئافره‌ته‌ ناکه‌ن به‌کچۆله‌یی، بۆ نه‌وه‌ی می‌ردی کردبۆ مه‌لۆتکه‌یه‌کی له‌باوه‌ش گرتوه، وێرای نه‌وه‌ش قه‌شه‌مه‌ریمان پۆ ده‌کا ده‌لی قسه له‌گه‌ڵ نهم مندا‌له بکه‌ن، با نه‌و نه‌ینی روداره‌که‌تان بۆ بگێڕیته‌وه. نیشه‌که‌شی کردوهو گالته‌شمان پۆ ده‌کا!

﴿قالوا: كيف نكلم من كان في المهد صبياً﴾ وتیان: کچی نه‌وه ده‌لیی چی؟ نيمه چۆن گه‌ت و گۆ له‌گه‌ڵ مندا‌لیک دا بکه‌ین: که ئیستا له‌لانکه‌دايه‌و عه‌قل و هۆشی په‌یدا نه‌کردوه.!!؟

ئیستا موعجیزه دووباره ده‌بیته‌وه، شتیکی: که چاره‌روان نه‌کراوه رو ده‌دا. ر‌یوایه‌ت کراوه: که هه‌زه‌رتی عیسا نهم قسانه‌ی خه‌لکه‌که‌ی بیست،

ده‌می له‌مه‌مکی دایکی به‌رداو روی تیکردن و به‌ده‌ستی راستی ئاماژه‌ی بۆ کردن نۆ صیفاتێ جوانی بۆ خۆی به‌یان کردن: که ئه‌مانه‌ن.

أ- ﴿قَالَ: إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ﴾ عیسا وتی: به‌نده‌یه‌کی راستایی خودام، نه‌وپه‌ری به‌ندایه‌تی بۆ ده‌که‌م، عیبادەت بۆ که‌سی تر ناکه‌م، سه‌یر بکه‌ن: یه‌که‌م قسه‌ی که کردی دان نانی بوو به‌به‌ندایه‌تی کردن بۆ خوداو ته‌بریشه کردنی خۆی له‌وه‌ی که کوپری خودایی، بۆ نه‌وه‌ی مه‌سیحیه‌کان ناگادار بکاته‌وه: که نه‌وان به‌هه‌له‌چوون له‌وه‌دا که عیسا به‌خودا ده‌زانن.

ب- ﴿آتَانِي الْكِتَابَ﴾ له‌وه‌دا ئینجیلەم بۆ ده‌نێرێ له‌ئه‌زه‌لدا برپاری داوه‌ مه‌زنده‌ی کردوه: که بېمه‌ پیغه‌مبه‌ریکی خاوه‌ن نامه، هه‌رچنده‌ هێشتا نامه‌ی بۆ سه‌ر نازل نه‌کردوم.

ج- ﴿وَجْعَلْنِي نَبِيًّا﴾ ته‌قدیری نه‌وه‌ی کردوه: که بېمه‌ پیغه‌مبه‌ر به‌مه‌ش هه‌موو نه‌و قسه‌و تۆمه‌تانه‌ی ره‌تکرده‌وه: که وه‌پال دایکیان دابوو، چونکه هه‌رگیز په‌روه‌ردگار پیغه‌مبه‌ر له‌ئاده‌میزادی له‌زینا په‌یدا بوو نانێرێ، به‌لکوو پیغه‌مبه‌ران پیرێکی پاک و خاوتن و ره‌چه‌له‌ک و گه‌را بێ خه‌وشن.

د- ﴿وَجْعَلْنِي مَبَارَكًا أَيْنَمَا كُنْتُ﴾ په‌روه‌ردگار وای لێ کردوم که سه‌ود به‌خش به‌م بۆ ئاده‌میزاد، قیری چاکه‌و شتی به‌سه‌ودیان بکه‌م، شه‌ره‌زایان بکه‌م بۆ رێبازی نه‌جات و سه‌رفرازی له‌هه‌ر شوێنێک به‌م. په‌روه‌ردگار بۆ چه‌سپاندنی نه‌م صیفاتانه‌ صیغه‌ی فیعلی ماضی به‌کار هێنا، تا ئاماژه‌ بێ که نه‌و کرده‌وانه له‌داها ته‌ودا دینه‌ جێو گومان له‌په‌یدا بوونیاندا نیه.

ه- ﴿وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَادَمْتُ حَيًّا﴾ خودای خۆم فه‌رمانی بێ کردوم به‌به‌جێهێنانی نوێژ: که په‌میوه‌ندی قایم و پته‌وی ئیوان به‌نده‌و خودایه‌و پاکه‌ره‌وه‌ی دل و ده‌روونه. ناهێلێ خراپه‌کاری کاری فه‌حشا ئامێز نه‌نجام بدا.

هه‌روه‌ها فەرمانی پێ کردوم ب‌ه‌ده‌رکردنی زه‌کات له‌ماڵو سامان: که ده‌بیته‌ هۆی پاکبوونه‌وی ماله‌که‌و یارمه‌تیدانی فه‌قیرو هه‌زار، فەرمانی پێ کردوم که پابه‌ندی به‌جیه‌تنانی ئهم ئهرکانه‌ بم تا گیانم تیدا‌بێ!

و- ﴿وَبِرَّأ بوالسَّدي﴾ وای لێ کردوم که چاکه‌کاریم له‌گه‌ڵ دایکه‌م‌دا، فەرمانی پێ کردوم که چاکه‌ی له‌گه‌ڵ‌دا بکه‌م و گوێراپه‌لێ فەرمانه‌کانی بم دوای به‌ندایه‌تی‌کردن بۆ خودا چاکه‌ له‌گه‌ڵ دایکه‌م بکه‌م، به‌مه‌ش جارێکی تر جه‌خت له‌سه‌ر داوینپاکی دایکی ده‌کاته‌وه، چونکه‌ نه‌گه‌ر خاتو مه‌ریه‌م زیناکه‌ر بوایه‌ پێغه‌مبه‌ریکی وه‌کوو عیسا فەرمانی پێ نه‌ده‌کرا که چاکه‌ی له‌گه‌ڵ‌دا بکا.

ز-ح- ﴿وَلَمْ يَجْعَلْ لِي جَارًا شَقِيًّا﴾ په‌روه‌ردگار وای لێ نه‌کردوم که خۆیه‌زلزان بم و یاخی بم و لوتبه‌رزی بکه‌م له‌ناست طاعت و خوداپه‌رستی‌دا، لوتبه‌رزی بکه‌م له‌چاکه‌کاری له‌گه‌ڵ دایکه‌م‌داو به‌وه‌ تووشی به‌ده‌ب‌ه‌ختی و نه‌گه‌به‌تی بم.

ط- ﴿وَالسَّلام عَلٰی يَوْمِ وَلَدَتْ وِیَوْمِ اَمُوت وِیَوْمِ اُبْعَث حَیًّا﴾ ناشتی و سه‌لامه‌تی له‌سه‌رم بێ له‌هه‌موو خراپیی و ناخۆشیه‌کی له‌و رۆژه‌ی له‌دایکه‌م‌بووم شه‌یتان فرسه‌تم لێ نه‌هێنی و نه‌توانی زیانم پێ بگه‌یه‌نی. هه‌روه‌ها له‌کاتی مردنم‌دا گو‌م‌پام نه‌کا، له‌کاتی زیندوبوونه‌وه‌ش‌دا دل‌ش‌ارام و له‌سه‌لامه‌تی‌دا بم، که‌س نه‌توانی له‌م سێ کاتانه‌دا زیانم پێ بگه‌یه‌نی.

ئه‌مه‌ش دانانه‌ له‌عیساوه‌ به‌به‌ندایه‌تی خۆی بۆ په‌روه‌ردگاری. راگه‌یاندنی ئه‌وه‌یه: که ئه‌و دروستکراویکی خودایه، ئه‌و خودایه‌ی که مردن و ژيان به‌ده‌ست خۆیه‌تی.. ئه‌میش ده‌ژیاو ده‌میری و زیندو ده‌کریته‌وه‌ وه‌کوو باقی ئاده‌میزادانی تر.. وه‌لێ له‌م سێ حاله‌ته‌دا له‌ئه‌مان‌دایه‌و که‌س ناتوانی فرسه‌تی لێ بێنی. به‌تایبه‌تی: که ئهم سێ حاله‌ ناخۆشترین کاته‌ به‌سه‌ر ئاده‌میزادا تێپه‌ر ده‌کا..

نا بهو جوړه هزره‌تی عیسا به‌ندایه‌تی خوئی بو خودا راده‌گه‌یه‌نی
که‌وابو نهو کوپه خودا نیه، وه‌کوو هه‌ندی‌ک له‌مه‌سیحیه‌کان پروایان وایه،
خوداش نیه وه‌کوو هه‌ندی‌کی تریان ده‌لین: سییه‌می سی خوداش نیه وه‌کوو
هه‌ندی‌کی تریان ده‌لین، نیعلانی نهوه ده‌کا که خودا کردویه‌تی به‌پیغه‌مبه‌ری
خوئی (نه‌ک مندالی خودابی یان هاه‌ولی خودا بی) خودا پیروزی کرده،
فرمانی پی کرده: که نویژ بکا، زه‌کات بدا، چاکه له‌گه‌ل دایکی بکا،
لوتبه‌ری به‌سهر دایکی و خزم و کس و کاری‌دا نه‌کا.

ئیتتر قورئان باسی نهوه ناکا خه‌لکه‌که چون پیشوازیان له‌م خارقه
کرده، هه‌روه‌ها باسی نهوه‌ش ناکا له‌گه‌ل خاتو مه‌ریم و کوپه‌که‌ی
هه‌لوئیستیان چون بووه. باسی نهوه‌ش ناکا که‌ی کرا به‌پیغه‌مبه‌رو پدیامی بو
نیردراو بانگه‌وازی خوئی راگه‌یاند! له‌نهم شتانه بی ده‌نگه.

کیشه و نیزاعی نه‌صارا ده‌رباره‌ی هزره‌تی عیسا ﷺ

ذَٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ

الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾ مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَنَهُ

إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾ وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ

فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾ فَأَخْلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ

بَيْنِهِمْ قَوْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾ أَسْمِعْ بِهِمْ

وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا لَكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾

وَأَنذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

﴿۳۹﴾ إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿۴۰﴾

سەرەتا بەپێویستی دەزانین سوپىكى خامە بەدەورى حەزەرەتى عيسادا

بەدەين.

لەروانگەى ئىسلامەو حەزەرەتى عيسا بەندەو پێغەمبەرى خودايە،
كەلىمەى خودايە بۆ خاتو مەريەمى هاوشتوو، گيانىكە لەخوداوە، دوا
پێغەمبەرى نەتەوەى ئىسرائىلە، لەقورئاندا بەنازناوى (المسيح) و بەناوى
(عيسا) و بەكونيەى (ابن مريم) باس كراوە.

باسى حەزەرەتى عيسا لەسێنزه سوره‌تى قورئان دا: كەسى و سى ئايەتى
گرتۆتەو ناوى هينراوە، لەسوره‌تى (البقرة) دا ئايەتى (۸۷، ۱۳۶، ۲۵۲)
لەسوره‌تى (آل عمران) دا ئايەتى (۴۵، ۵۲، ۵۵، ۵۹، ۸۴) لەسوره‌تى
(النساء) دا ئايەتى (۱۵۷، ۱۶۳، ۱۷۱، ۱۷۲) لەسوره‌تى (الانعام) دا
ئايەتى (۸۵) لەسوره‌تى (التوبة) دا ئايەتى (۳۰، ۳۱) لەسوره‌تى (مريم) دا
ئايەتى (۳۴) لەسوره‌تى (المؤمنون) دا ئايەتى (۵۰) لەسوره‌تى
(الاحزاب) دا ئايەتى (۷) لەسوره‌تى (الشورى) دا ئايەتى (۱۳) لەسوره‌تى
(الزخرف) دا ئايەتى (۵۷، ۶۳) لەسوره‌تى (الحديد) دا ئايەتى (۲۷)
لەسوره‌تى (الصف) دا ئايەتى (۶، ۱۴).

لەروانگەى ديلو بۆچونى مەسيحیەكانەو عيسا كۆپى يوسفى نەججارە،
ئەم يوسفى يەكێكە لەگەنجە صالح خودايفرستەكانى يەهودو لەهۆزو
عەشیرەى مەريەم بوو.

دايكى حەزەرەتى عيسا كچى عيمرانه: كە پياوێكى گەورەو بەناو بانگ
و زانای نەتەوەى ئىسرائىل بوو.

خیزانی عیمران سکی پر بوو، هیشتا منداله که له سکی دا بوو له سه ر
خوی نه ذر کرد نه وهی له سکی دایه بیکاته مجیورو خزمه تکاری هه یکهل، که
منداله که ی بوو که چۆله ی بوو، ناوی نا مه ریهم. عیمران له دونیا ده رچوو،
مه ریهم هیشتا منداڤ بوو، پتویستی به سه ر په رشتیار هه بوو، مالمه
لیپه سراوه کانی هه یکهل قورعه یان له ناو خۆیان دا نه نجام دا بۆ نه وهی
سه ر په رشتیار یکردنی مه ریهم میان بهر که وهی به شیوه ی قورعه به ختو کردنی
مه ریهم بهر هه زره تی زه که رییا کهوت.

هه زره تی زه که رییا میږدی پوری مه ریهم بوو، تیتیر خاتو مه ریهم له سه ر
پاک داوینی و خودا په رستی و نه خلاق بهرزی په روه رده بوو.

که پیگه بیشت و ده ست و دووی خۆی ناسی، جویرانیل له شیوه ی
پیاویکی ریک و پیکدا هاته لای و پهی راگه یاند: که له خوداوه نیږدراوه بۆ
نه وهی به فهرمانی خودا مندا لیک ی پاک و خاوتن و پیروزی بداتی، فوی
به بهرۆکی دا کردو حامیله بوو، ماوه ی سک پر بوونه که ی به شیوه ی ناسایی
به سه ر بردو وا پیده چی (٩) مانگ و نو رۆزی ته واو کردبی.. نه م سک پر
بوونه ی خاتو مه ریهم به شیوه یه کی تایبه تی و خاریقه ی عاده ت بووه، بۆ نه وهی
بپیته بډلگه له سه ر به توانایی خودا: که ده توانی ناده میزاد به بی باوک دروست
بکا. وه کوو چۆن توانی ناده م به بی باوک و دایک دروست بکا. خاتو مه ریهم
ماوه ی سک پر ی خۆی به سه ر بردو مندا لی لی بووه، دوا ی تپه په یوونی
هه شت رۆژ به سه ر له دایک بوونی، هه زره تی عیسا خه ته نه کرا.

هه ر به گویره ی میژووی نوو سراوی مه سیحیه کان کاتی هیرۆدس که حامی
فه له ستین بوو، فهرمانی ده رکرد به کوشتنی هه موو مندا لیک که
له به دیته له حمدا بوو، یوسفی نه ججاړ له خه ودا فهرمانی پی کرا که عیسا و
دایکی به ری بۆ ولاتی میصر، نه ویش هه ر که له خه وه که ی راست بووه خیرا

هەزرەتی عیساو خاتومەریه‌می لەبەیتەلەحم دەریازکردن و بردنی بۆ ولاتی میصر، لەوێ مانەوه تا هیروودس لەدونیایا دەرچوو.

ئەمجار گەڕانەوه بۆ فەلەستین: ئەو کاتە تەمەنی هەزرەتی عیسا ھەوت سالانە بوو، نیتر لەشاری (الناصرە) پەرەدە بوو، کە تەمەنی گەییشتە (۱۲) سالی لەگەڵ دایکی و یوسف دا ھاتن بۆ ئورشەلیم بۆ ئەوەی بەگوێزەیی شەریعەتی موسا نوێژ بکەن، لەوێ هەزرەتی عیسا تووشی کێشەو نێزاع بوو لەگەڵ مالمەکانی جولەکەدا. پاشان لەگەڵ دایکی دا گەڕانەوه بۆ (الناصرە).

کە تەمەنی گەییشتە سی سالی لەگەڵ دایکی دا چون بۆ سەر کۆی زەیتون بۆ زەیتون چنن، لەکاتیگ دا: کە عیسا خەریکی ئەنجامدانی نوێژی نیوەڕۆ بوو هەزرەتی جویرانیل ئینجیلی بۆ ھینا، شایانی باسە هەزرەتی یەحیاش وەکوو هەزرەتی عیسا لەتەمەنی سی سالی دا بوو بەپێغەمبەر.

ئینجیل: واتە: مزگینی کە بریتییه لەپەرانیکی ئاسمانی ھیدایەت و نووری تێدایە بۆ ئادەمیزادان. وەلی ئەو ئینجیلە بۆ عیسا ھاتوو و ئەویش بەقوتایەکانی راگەیانندوو فەرمانی پێی کردوون کە بلاریکەنەوه بەخەلکی رابگەیهنن ئیستا نەماوه!

ئەوەی: کە ئیستا بەئینجیلی ناو دەبەن چەند چیرۆکتو سەرگۆرشتەیه‌کی ژبانی هەزرەتی عیسان، قوتایەکانی دایانناوه، ھەندێ پەندو نامۆژگاری و نەصیحەتی تێدان کە لەهەزرەتی مەسیحەوه وەرگیراون!!

ئینجیلەکان زۆرن؛ سەدو ئەوەندە ئینجیلە ھەن، ھەرچی راست بۆ ئەوە ئینجیلیکی نووسیوە پالە هەزرەتی عیسا داو، کەنیشتە مەسیحی تەنیا چوار ئینجیل بەراست دەزانێ و پڕوای پێ دەکا، ئەوانەش ئینجیلی مەتی و ئینجیلی مەرقس و ئینجیلی لوقا و ئینجیلی یوحەننا. ھیچ کامێ لەو چوار ئینجیلانەش لەسەردەمی هەزرەتی عیسادا نەنوسراونەوه.

ئینجیلی مەتتا یان مەتن:

یەكەم ئینجیل و كۆنترین ئینجیلە، بەلام بەتەئكید ئەو ئینجیلە نیە
كە حەزەرەتی عیسا هیناویەتی، بەلكوو ئینجیلە ئەصلىیە كە لەناو چوو،
نەوێ: كە ئیستا هەیه دەست لى دراوو گۆردراو. زانا مەسیحیە كۆنەكان بۆ
خۆیان دان بەم راستییەدا دەنن. بێگومان سەرەتا ئینجیل بەزمانى عیبرانى
نووسراو، پاشان وەرگیردراو بۆ سەر زمانى یۆنانى، كەسیش نازانى چۆن و
كەى و كى ئەم وەرگیرانەى نەنجام داو!!

بەگوێرەى راو بۆچونى ئیرونیمووس مەتتا سالى (۳۹) ی زایینی
ئینجیلی خۆى نووسیوە.

مەرقس:

جولەكەیهكى لاوى بوو، واتە: خزمەتكارو مەجیورى هەيكەل بوو، قوتابى
بوطرس بوو، یەكێك بوو لەوانەى دژی ئەو بیرو باوەرپانە بوو: كە عیسا یان
بەخودا دەزانى، سالى (۶۱) ی زایینی ئینجیلی نووسیوەتەو، سالى (۶۸) ی
زایینی لەبەندینخانەى ئەسكەندەرییەدا كوژراو.

لوقا:

كابرایەكى پزیشك بوو، خەلكى ئەنطاکییە بوو، چاوى بەمەسیح
نەكەوتوو، بیرو باوەرپەرێ نەصرانى لەكابرایەك وەرگرتوو ناوى بۆئس بوو. ئەم
بۆئسە كابرایەكى جولەكە بوو و زۆرى رق لەنایینى مەسیحى بوو. بەهیچ
جۆرى چاوى بەمەسیح نەكەوتوو زۆر دژی نەصرانیەكان بوو، گەلیك نازارو
ئەشكەنجەى دان، بەلام دواى: كە زانى چەوساندنەو زەخت كردن بى
سوودە، ئەمجار بەدووڕووى چوو ناو نایینی مەسیحى یەو، بەپروالەت خۆى
بەپاڤەندو پەپرەكارى نایینی مەسیحى نیشان دەدا، پاشان هەولێ تەقەللای
دا بۆ بوچەڵ كردنەو نایینی مەسیحى، توانى وا بكا زۆر لەمەسیحیەكان
واز لەئەحكامى تەورات بهێنن و پاڤەندى شەریعەتى مەسیح نەبن.

په‌یامی حه‌زره‌تی عیسا:

په‌یامی حه‌زره‌تی عیسا لم چهند خالانه‌دا خۆی ده‌نیوتی:

۱- که‌مکردنه‌وی خۆیه‌زلزانی‌نی جوله‌که‌کان و هه‌ولدان بۆ شه‌وی وازی‌نن له‌هه‌لس و که‌وتی شه‌کلی و بی‌گیان: که‌نهم هه‌لس و که‌وته رواله‌تیانه سهر ده‌کیشتی بۆ قه‌لاچۆکردنی خێرو به‌ره‌که‌تی رۆژی شه‌مه که له‌لای جوله‌که رۆژیکی پی‌رۆزه. هه‌روا هه‌لنان و شاره‌زایی کردنیان بۆ پوخته‌ی نایین و حه‌قیقه‌تی خودا‌پهرستی. تیکۆشان بۆ شه‌وی له‌ماده‌پهرستی‌یان دوور به‌خه‌نوه و از بی‌نن له‌ دونیا‌پهرستی و مال‌خۆشه‌ووییستی و سامان کۆکره‌وه به‌شیوه‌یه‌کی زیاد له‌پێوست.

۲- گێڕانه‌وی شه‌و جوله‌کانه‌ی به‌(الصدیقین) به‌ناویانگن و بۆ بیرو باوه‌ری راسته‌قینه‌و ئیمانه‌یتان به‌زیندوبونه‌وه و چه‌سپاندنی بیرو باوه‌ری راست له‌دل و ده‌روونیاندا.

۳- راستکردنه‌وه و هی‌نانه‌وی سه‌رجاده‌رتی شه‌و جوله‌کانه‌ی به‌(الفریسین) به‌ناویانگن. شه‌مانه‌ پێرو تاقمیک بوون لێ‌پرابوون بۆ خودا‌پهرستی و دونیا‌یان به‌لاوه نابوو و له‌ئێ‌سه‌رده‌می مه‌سیح‌دا به‌رواله‌ت صوفیلکه‌ بوون و نایین و دینداری خۆیان کردبوه پهرده بۆ مال‌کۆکردنه‌وه. تاقبو پێ‌پێکی تری جوله‌که هه‌بوون خۆینه‌وارو میرزا بوون، شه‌مانه فتوا و شه‌ری‌یان بۆ خه‌لکی ده‌نوو‌سیه‌وه. شه‌مانیش وه‌کوو (فریسیین) هه‌کان و بوون بۆ مال‌کۆکردنه‌وه. هه‌روه‌ها کاهین و مال‌م و مجیوره‌کانی هه‌یکه‌لیش رویان کردبوه دونیا‌وییستی و مال‌کۆکردنه‌وه. به‌تاره‌زۆی خۆیان به‌پاره ده‌قه‌کانی شه‌ریعه‌تی خودایان ده‌گۆ‌ری.

نهم هه‌موو نه‌خۆشی و تافاتانه له‌ناو نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل‌دا به‌لاوبوونه‌وه و ته‌شه‌نه‌یان کردبوو، بۆیه پێ‌یوست بوو حه‌زره‌تی مه‌سیح په‌یدا ببێ‌و بانگه‌وازی خۆی هه‌لبدا بۆ ده‌رمانکردنی نهم ده‌ردانه شیفا به‌خش بێ‌.

۲- سزگینی دان به‌نزی‌کبون‌ه‌وی ره‌وانسه‌کردنی پیغه‌مبهریکی نه‌خوینده‌وار بۆ سهر ئاده‌میزاد به‌گشتی شه‌وش حه‌زره‌تی موحه‌مه‌ده ﷺ وه‌کوو له‌برگه‌ی ژماره (۱۵) و برگه‌کانی دواییش له‌ئیسحاحی (۱۸) (سفر التثنیه) دا هاتوه.

هه‌روه‌کوو چۆن زۆر پیغه‌مبهری تریش له‌په‌یامه‌کانیان دا نهم موژده‌یه‌یان داوه.

وه‌لێ په‌یامی عیسا جگه له‌کۆمه‌لیک په‌ندو نامۆزگاری به‌مه‌به‌ستی به‌ندایه‌تی‌کردنی راسته‌قینه بۆ خوداو که‌م‌کردنه‌وی گرنگی دان به‌ماده‌و ماده‌پهرستی: که‌خه‌لکی تابینه‌قاقایان تی‌یدا سه‌رگه‌ردان بوون، هه‌روه‌ها وازه‌پێنان له‌ریابازی و دوو‌پووی گرنگی دان به‌پوخته‌و کاکله‌ی شایین که له‌شایینی ته‌وراته‌وه بۆیان مابوه‌وه، هیچی تری تی‌دا نه‌بوو!

الحواریین:

بریتین له‌هاوه‌لانی حه‌زره‌تی عیسا (۱۲) پیاو بوون زوو ئیمانیان به‌حەزره‌تی عیسا هیناو بوونه قوتابی و له‌خزمه‌تیا مانه‌وه فی‌ری، نه‌حکامی شایینی بوون، ئینجیله‌کان به‌قوتابی (التلامیذ) ناویان ده‌به‌ن. حه‌زره‌تی عیسا ده‌یناردن بۆ گوندو شاره‌کانی جوله‌که‌نشین، بۆ نه‌وه‌ی دانیش‌توان بانگ بکه‌ن بۆ ئیمان‌هێنان به‌په‌یامی عیسا.

هه‌عجی‌زانی حه‌زره‌تی عیسا:

حه‌زره‌تی عیسا وه‌کوو پیغه‌مبهرانی تر مو‌عجیزه‌ی جو‌راو جو‌ری نواندون، بۆ نه‌وه‌ی بینه‌ به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبهرایه‌تی‌یه‌که‌ی. وه‌کوو نه‌وه له‌قور شپوه‌ی بالنده‌ی دروست کردوه و فووی پێدا کردوه، به‌فه‌رمانی خودا بالنده‌گیانی به‌به‌ردا کراوه و فرپوه؛ هه‌روه‌ها به‌فه‌رمانی خودا به‌لکه‌ و گول و کویری چاک کردونه‌وه، مردووی زیندو کردونه‌وه، هه‌والی پێداون جوله‌که‌کان له‌ماله‌وه چی ده‌خۆن و چی په‌زمه‌نده ده‌که‌ن...هتد.

له‌دونیا ده‌رجوونی مه‌سیخ:

بانگ‌مازی حه‌زره‌تی عیسا پهرده‌ی له‌سهر پۆخلاواتی کاهینو
 (فریسن) ه‌کان ه‌لدایه‌وه، دونیا خۆری و مال کۆکردنمه‌یان به‌ناوی نایینه‌وه
 بۆ خه‌لکی ناشکرا بوو، ئیتیر دونیاخۆره‌کان ترسیان لێ پەیدا‌بوو زانییان: که
 نه‌گهر بانگ‌مازی عیسا به‌رده‌وام بێ له‌به‌رژه‌وه‌ندییان ده‌درئو ناتوانن
 به‌نا‌ره‌زۆی خۆیان خه‌لکی بروتیننمه‌وه! بۆیه‌ پرۆیاگه‌نده‌ی جوړاو جوړیان دژی
 حه‌زره‌تی عیسا بلاو کرده‌وه، چوونه‌ لای فهرمان‌په‌وای نمو رۆژگاره‌ شکایه‌تیان
 لێ کردو وتیان: عیسا ده‌لێ: من پاشای جوله‌کانم. به‌پروای فهرمان‌په‌وای نمو
 هه‌رمه‌ش جگه‌ له‌قه‌یسهری رۆم که‌سی تر شیاوی نمو نیه‌ بیته‌ پاشای
 جوله‌که. ئیتیر فهرمان‌په‌وا مه‌فره‌زه‌یه‌کی به‌سه‌رۆکایه‌تی (یهوذا الاسخر یوطی)
 نارد بۆ گرتن و قۆلبه‌ستکردنی عیسا، کاتی‌که‌ مه‌فره‌زه‌که‌ هات بۆ نمو شوینه
 حه‌زره‌تی عیسا‌ی لێ بوو، (یهوذا) چووه‌ ژووره‌وه‌ بۆ گرتنی، حه‌زره‌تی عیسا
 له‌ده‌رگایه‌کی تره‌وه‌ ده‌رجوو، په‌روه‌ردگار شتیه‌ی عیسا‌ی خسته‌ سه‌ر یهوذا
 نه‌سخر یوطیو بردیان هه‌لیان واسیو ئیعدام کرا؛ نه‌مجار جوله‌که‌کان که‌وتنه
 شکو گومانمه‌وه‌ وتیان: نه‌گهر نمو کابرایه‌ ئیعدام کراوه‌ عیسا‌یه‌ نه‌دی یهوذا
 کوا؟ نه‌گهر یهوذا‌یه‌ کوا عیسا؟؟ به‌م جوړه‌ خودا حه‌زره‌تی عیسا‌ی رزگار
 کرد، بۆیان نه‌گیراو نه‌یان کوشتوه‌وه‌ هه‌لیان نه‌واسیوه‌. چونکه‌ قورشان
 ده‌فرموی: ﴿وما قتلوه وما صلبوه ولكن شبه لهم﴾ (النساء/۵۷).

په‌روه‌ردگار له‌دونیا‌ی ده‌رجوانبو به‌رزی کرده‌وه‌ بۆ لای خۆی به‌گیانو
 جه‌سته، یان هه‌ر ته‌نیا به‌گیان. خودا بۆ خۆی ده‌زانێ چۆنه‌تی له‌دونیا
 ده‌رجوونه‌که‌ییو به‌رزکردنمه‌وه‌که‌ی چۆنه‌. قورشان ده‌فرموی: ﴿ان قال الله:
 يا عيسى، اني متوفيك ورافعك الي﴾ (آل عمران/۵۵).

(ئالھووت) لەلای مەسیحیەکان:

بەگۆڕەری تەعلیماتی کەنیسەیی کاشۆ لیکیی و کەنیسەیی خۆرەهەلاتی و بیرو باوەری زوربەیی پرۆتستانتەکان سێ ئوقنوم هەن بۆ پیکهینانی خودا، واتە: خودا لەسێ ئوقنوم پێک هاتوو (باوک، کوڕ، روح‌لقدس) هەرچەندە زاراوەی سێ ئوقنوم لەکتیبی پیرۆزدا وجودی نیە بەلکوو ئەم بیرو باوەرە لەکۆڕو کۆبوونەوی مەسیحیەکاندا بریاری لەسەر دراوە کۆری (النیقاری) سالی (۳۲۵)ی زاینی و کۆری قوسەنظەنیە سالی (۳۸۱)ی ز بریاری ئەوەیاندا کە (کوڕ) و (روح‌لقدس) وەکوو (باوک) وان لەخودایەتی‌دا، ئەم سییانە لاهوت پێک دەهێنن. بریاریان لەسەر ئەوەدا کە (عیسا) لەئەزەلدا باوک بوو واتە: لەخودا بوو و کوڕی خودایە (روح‌لقدس)یش لەباوک کەوتۆتەو.

کۆری (طولیعیطیلە) سالی (۵۸۹)ی زاینی بریاری لەسەر ئەوەدا: کە (روح‌لقدس) لەعیسا پەیدا بوو ئەک لەخودا!!!

هەلبەتە قورئانی پیرۆز لەوەپیش چۆنیەتی پەیدا بوونی حەزەرەتی عیساو شیوەی لەدایکبوونی و بەندایەتی کردنی بۆ خودا و پیغەمبەرایەتی ئەو زاتەو رهوشتەکانی راگەیاندا: ئەمجار دەفرموی: ﴿ذلک عیسی ابن مریم قول الحق الذی فیہ یتمرون﴾ ئەو کەسەیی باس کراو رهوشتەکانی دیاری کران و چۆنیەتی پەیدا بوون و لەدایکبوونیان بۆ گیرانەو ئەوەیە: عیسای کوڕی مەریەم و ئەوەیە قسەیی راست و حەقەو هیچ شک و گومانی تیدا نیە. کەوابێ بەو جۆرە بیناسن و پلەو پایەیی شیاری خۆی بدەن، ئەک وەکوو جولەکە سەرباری ئەوەی برۆیان پێی نیە بەحەرامزادەو جادووبازیشی دەزانن! ئەوەکوو گاوەرەکانیش: کە زیادەپەوی لەپلەو پایەیی‌دا دەکەن و بەرزێ دەکەنەو بۆ پلەو پایەیی خودایەتی: دەڵێن: کوڕی خودایە، یان هەر خۆی خودایە، یان بەشیکی لەخودا. (وەکوو ئیستا لەپێشەکی ئینجیلی تازەدا نووسیویانە).

قسه‌ی حق و راست نه‌وه‌یه: که نیمه پیمان را گه‌یاندن: عیسا کوری
مهریمه نه‌ک کوری خودایه، به‌فرمانی خودا هاتوته وجودو خه‌لقنده‌ی
په‌روهرد گاره، وه‌کوو له‌شوتنیکی تردا ده‌فرموی: ﴿ان مثل عیسی عند الله
کمثل آدم، خلقه من تراب، ثم قال له: کن فیکون، الحق من ربک فلا تکن
من الممترین﴾ (آل عمران/۵۹-۶۰).

نه‌و جوله‌که گوم‌پایانمو نه‌و گاوره سه‌لوی شیواوانه‌ی که شیایو خه‌شهو
قاری په‌روهرد گارن، گومانیان هه‌یه ده‌ریاره‌ی عیسا هر پپرو تاقمه‌یان بیرو
بۆ‌چونتیکی جوداوازی هه‌یه، هیچ لایه‌کیان حق نین همدولایان به‌هه‌له‌چون!
نه‌مجار په‌روهرد گار نه‌وه له‌خوی دوور ده‌خاتمه‌وه که مندالی هه‌بی،
ده‌فرموی: ﴿ماکان الله ان یتخذ من ولد سبحانه﴾ راست نیهو ناگونجی بۆ
خودا: که مندال بۆ‌خوی دابنی، خودا پاک و مونه‌زه‌ه له‌وه‌ی پیوستی
به‌مندال بی، چونکه مندال بۆ‌که‌سیکه مردنی به‌سهردا بی و منداله‌که‌ی
جی‌گای بگریته‌وه، مندال بۆ‌که‌سیک پیوسته ناتاجی یارمه‌تی و کۆمه‌کی پی
کردن بی! دیاره خودا هه‌میشه زیندوو خاوه‌ن ده‌سه‌لات و هیزو توانایه،
ناتاجی که‌س نیهو پیوستی به‌کۆمه‌کی و یارمه‌تیدانی که‌س نیه، نه‌گهر
وانه‌بی ده‌بی خودا ناتهاو بی، ناتهاویش بۆ‌خودا ناگونجی، خودا به‌رزو
پیروزه، دووره له‌هه‌موو عه‌یبو ناتهاوای یه‌ک ﴿اذا قضی امرأ فانما یقول له
کن فیکون﴾ هر کاتی خودا ویستی کاریک بیته جی و برپاری هر شتی بدا
هر نه‌وه‌نده بی‌ی ده‌فرموی: بیه نیت ده‌سه‌جی و بی دواکوتن چۆنی بوئ
ناوا دیته جی و په‌یدا ده‌بی، جا که‌سیک نه‌مه ده‌سه‌لات و توانای بی، چۆن
خه‌یالی نه‌وه‌ی لی ده‌کری مندالی هه‌بی و پیوستی به‌یارمه‌تی و کۆمه‌کی پی
کردن بی!؟

نه‌مجار حه‌زیه‌تی عیسا کۆتایی به‌وتووژ کردن له‌گه‌ل گه‌له‌که‌ی دا
به‌جاردانی په‌روهرد گاریه‌تی خودا ده‌هینی و نه‌وه راده‌گه‌یه‌نی: که خۆشی و

نه‌وانیش به‌نده‌ی خودان، وه‌کوو قورشان له‌زمانی هه‌زره‌تی عیساوه بۆمان ده‌گیریتمه‌وه: ده‌فرموی: ﴿وان الله ربی وربکم﴾ زاتی (الله) خودای من و خودای ئیوه‌شه، هه‌موومان به‌نده‌ی بۆ ده‌سه‌لاتو دروستکراوی نه‌وین، ﴿فاعبدوه هذا صراط مستقیم﴾ که‌واته هه‌مووتان نه‌و بپه‌رستو به‌ندایه‌تی خۆتان بۆ زاتی پاکی رابگه‌یتن، نه‌م په‌یامی من بۆم هێنان له‌خوداوه ریگای راست و په‌یامی حق و په‌سنده، تاکه ریگایه بۆ سه‌رفرازی و به‌خته‌وه‌ری دونیاو قیامت!

وێرای حه‌قیقه‌ت و راستی عیسا‌ی کورپی مهریم له‌وه‌دا: که به‌نده‌ی خودایه، پێغه‌مبه‌ری خودایه، که‌چی ﴿فاختلف الأحزاب من بينهم﴾ دوای عیسا گه‌ل و ئۆمه‌ته‌که‌ی له‌ناوخۆیاندا که‌وتنه‌ کیشه‌و نیزاعه‌وه، به‌شبه‌ش بوون و بوون به‌چه‌ند تا‌قم و پێپو کۆمه‌ل. جوله‌که ده‌لێن: هه‌رامزاده‌یه‌و له‌ریگای داوێن پیسی‌یه‌وه په‌یدا بووه، سی‌حری‌ازو جادوکار بووه، په‌یامه‌که‌شی سی‌حر بووه. ده‌لێن: کورپی یوسفی نه‌چاره، مه‌سی‌حیه‌کانیش تی‌یدا که‌وتونه کیشه‌وه، نه‌سطوریه‌کانیان ده‌لێن: عیسا کورپی خودایه، مه‌ل‌کانیه‌کان یان مه‌له‌کییه‌کانیان ده‌لێن: عیسا سی‌یه‌می سی‌ خودایه‌کانه. یه‌عقوبیه‌کانیان ده‌لێن: عیسا بۆخۆی خودایه!!

ئیمپراتۆری رۆمانی قوسطنطین کۆمه‌لیکی زۆری له‌ئوسقوفه‌کان کۆکرده‌وه ژماره‌یان دوو هه‌زارو سه‌دو هه‌فتا نه‌ندام بوو، داوای لی کردن ده‌ریاره‌ی عیسا رایه‌کی په‌سه‌ند ده‌ربهرن و رای خۆیان یه‌کالا بکه‌نده‌وه. که‌چی وه‌نده‌ی تر کیشه‌یان تی‌که‌وت و هه‌ر کۆمه‌ل و تا‌قمی‌کیان رایه‌کی ده‌ربهری و دژی نه‌وی تریان وه‌ستا، هه‌ندیکیان وتیان: عیسا خودی خودایه‌و دابه‌زیوه بۆ سه‌ر زه‌وی، ژبانی به‌هه‌ندی ئاده‌میزاد به‌خشی و هه‌ندیکی مراندن، نه‌مجار به‌رز بووه بۆ ئاسمان، هه‌ندیکیان وتیان: کورپی خودایه، تا‌قمی‌کی تریان وتیان: عیسا ئوقنومی‌که له‌سی ئوقنومه‌کان (باوک+کور+روح‌لوقدوس) واته:

به‌هرستی‌کانیان خودایان پێک هێناوه. کۆمه‌لیکی تریان وتیان: عیسا سییه‌می سێ خوداکانه (ثالث الثلاثة) یه. (الله) خودایه، عیسا خودایه، دایکی خودایه!!

هه‌ندیکی تریان وتیان: عیسا به‌نده‌و ره‌وانه‌کراوی خودایه، روح و که‌لیمه‌ی خودایه. هه‌ندی تاقم و کۆمه‌لی تریان بیرو بۆچونی تریان درکانه، سێ سه‌دو هه‌شت ئوسقوفیان نه‌بی له‌سه‌ر رایه‌ک گرده‌بونه‌وه نه‌گینا نه‌وانی تر هه‌ر تاقمه‌و رایه‌کیان ده‌رپری! ئیستر ئیمپراطۆر قوسطنطین رای سێ سه‌دو هه‌شت ئوسقوفه‌که‌ی وه‌رگرت و نه‌وانی تری ده‌رکردو لێیان توپه‌ بوو به‌تایبه‌تی نه‌وانه‌ی که وتیان: عیسا به‌نده‌و ره‌وانه‌کراوی خودایه به‌توندی که‌وتنه‌ به‌ر هێرش و خه‌شم و قینی ئیمپراطۆر!!^(۷)

ته‌فسیری مه‌راغی ده‌لی: رای مه‌لکانیه‌کان (که پال مه‌لیک قوسطنطین ده‌درێن) نه‌وه‌ بوو: که عیسا به‌نده‌ی خودایه‌و وه‌کوو باقی دروستکراوانی تر دروستکراوی خودایه. نه‌مجار ده‌لی: مه‌لیک قوسطنطین نه‌م رایه‌ی په‌سند کردو کۆمه‌گی پێ کرد، رایه‌کانی تری ره‌تکرده‌وه..^(۸)

نه‌مجار قورئان هه‌ر شه‌ له‌وانه ده‌کا: که له‌ریگای یه‌کتا په‌رستی لاده‌ده‌ن و له‌دیمه‌نی سامناکی رۆژی قیامه‌ت ده‌یانترسینی ده‌فه‌رموی: ﴿فويل للكافرين من مشهد يوم عظيم﴾ شیبوی وه‌یل یان هاوار بۆ کافرو بێ باوه‌ران له‌دیمه‌نی عه‌زابی سامناکی رۆژی قیامه‌ت. ئای چه‌ند ترسناک و به‌ئیشه، له‌و رۆژه‌دا ده‌ست و قاچ و زوبان ده‌بنه‌ شایه‌دو گه‌واهیدهر له‌سه‌ر ئاده‌میزادو چ تاوانیکیان پێ کرابێ راستی له‌خواه‌نه‌که‌یان ده‌لێن. نه‌مجار به‌گوێره‌ی تاوانه‌کانیان سزا ده‌درێن. خودای خاوه‌ن حیل و به‌توانا مۆله‌تی داوێ تا نه‌و رۆژه، ئیتر نه‌مجار به‌سه‌ر قافیانه‌وه‌ ناچێ، ئیهمالیان نا‌کاو نا‌هێلێ چیدی

(۷) فی ظلال القرآن ج ۴/۵.

(۸) ته‌فسیری مه‌راغی ج ۱۶/۵۰.

به‌سهریانه‌وه‌ی بچی‌و وه‌کوو به‌رزه‌کی بانان بۆی ده‌رچن. به‌لئی په‌روه‌ردگار
تاوانبار مۆلّه‌ت ده‌دا به‌لام پاشگویی ناخا!

له‌سه‌حیحه‌ین‌دا فەرمووده‌یه‌ک هاتوو: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فەرموویه‌تی:
(ان الله ليملي للظالم حتى اذا اخذه لم يقظته) پی‌گومان په‌روه‌ردگار
مۆلّه‌تی سته‌مکار ده‌دا تا ماوه‌یه‌ک هه‌تا: که گرتی ئیتر له‌چنگی عه‌زایی
خودا رزگاربوونی نیه! نه‌مجار قورئان گالته‌یان پێ ده‌کا به‌لاقرتیوه‌ باسیان
ده‌کا، چونکه نه‌وان له‌دونیا‌دا پشتیان له‌بانگه‌وازی هیدایه‌ت هه‌ل‌کردبوو،
وه‌لێ له‌و رۆژه‌دا له‌هه‌موو که‌س زیاتر گۆی سوک و چاو تیژن!

﴿اسمع هم وأبصر يوم يأتوننا﴾ حالێ ئه‌و کافرو چه‌ند سه‌یرو سه‌مه‌ره‌یه‌؟
له‌دونیا‌دا: که بیست‌و دیتن هۆکاره‌ بۆ هیدایه‌ت و رزگاربوون نه‌وان نابێسن و
نابینن، پشت هه‌ل‌ده‌که‌ن و رو له‌حه‌ق وه‌رده‌گیرن، که‌چی له‌روژی قیامه‌ت‌دا که
بیست‌و دیتن هۆکاره‌ بۆ ریسوا‌بوون له‌هه‌موو که‌س چاو تیژ‌تر و گۆی سوک
ترن!

﴿لكن الظالمون اليوم في ضلال مبين﴾ وه‌لێ ئه‌و کافرو سته‌مکارانه: که
له‌قیامه‌ت‌دا حه‌ق و راستی ده‌زانن، له‌دونیا‌دا به‌هۆی سته‌مکاری خۆیان‌دا،
که‌رو کوێرن، له‌ناستی حه‌ق‌دا رێیان لێ گوم بووه!!

نه‌مجار په‌روه‌ردگار فەرمان به‌پیغه‌مبه‌ری خۆی ده‌کا و ده‌فەرموێ:
﴿وأنذرهم الحسرة؛ إذ قضی الأمر وهم في غفلة وهم لا يؤمنون﴾ ئه‌ی
پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست! هه‌موو ئاده‌میزاد به‌موشریک و موسوڵمانیه‌وه
بترسینه‌ له‌روژی خه‌فه‌ت‌خواردن و شاخ و ئۆف، بیانت‌رسی‌نه‌ له‌روژی‌ک هه‌موو
ئاده‌میزاد خه‌فه‌ت‌ده‌خۆن؛ خراپه‌کار خه‌فه‌ت‌له‌خراپه‌کاریه‌که‌ی ده‌خواو
په‌شیمانانه‌ له‌کرده‌وه‌کانی، موسوڵمان و چاکه‌کارانیش په‌شیمانن له‌وه‌ی که زۆر
نزبان نه‌کردوه‌، ده‌ستی خۆیان ده‌شکێننه‌وه‌ که بۆچی زیاتر کرده‌وه‌ی باشیان
نه‌نجام نه‌دا.

نهم خه‌فەت و په‌شیمان‌بوونه‌ویان کاتی‌ک ده‌بی: که حیساب و لیک‌ولینه‌وه ته‌واو ده‌بی، نام‌وه ده‌فته‌ری کرده‌وه‌کان ده‌پێ‌چینه‌وه، نه‌هلی به‌هەشت و دۆزه‌خ لیک جیا ده‌کرینه‌وه، به‌هەشتیه‌کان به‌ره‌و به‌هەشت به‌ری ده‌کرین و دۆزه‌خیه‌کان ده‌خرینه‌وه دۆزه‌خ‌وه! نه‌وان نیستا له‌دونیادا بی ناگان له‌وه‌ی که رۆژی هه‌سره‌ت و په‌شیمانی تووشیان ده‌بی، بی ناگان له‌وه‌ی: که له‌و رۆژ‌دا له‌گه‌لیان ده‌کری و نه‌و نا‌په‌ته‌یه‌ی تی ده‌که‌ون، نه‌وان نیستا له‌دونیادا بروایان به‌هاتنی رۆژی قیامه‌ت و حیساب و لیک‌ولینه‌وه نیسه، که‌واته: بیانترسینه‌وه هه‌ره‌شه‌ی عه‌زابی سه‌ختی نه‌و رۆژ‌ه‌یان لی بکه، با به‌خزیا‌ندا بچنه‌وه، واز له‌کوفرو بیدینی به‌یئن، بروا به‌په‌یامه‌که‌ت بکه‌ن و شوینت بکه‌ون.

نیام نه‌حه‌دو موسلیم و بوخاری و تیرمیزی له‌نه‌بو سه‌عیدی خودریه‌وه ریوایه‌تیا‌ن کرده‌وه‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: ((إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ، يَجَاءُ بِالْمَوْتِ كَأَنَّهُ كَبْشٌ أَمْلَحُ (أَبْيَضُ وَأَسْوَدُ) فَيُوقَفُ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، فَيَقَالُ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا؟ قَالَ: فَيُشْرَبُونَ وَيَنْظُرُونَ وَيَقُولُونَ: نَعَمْ هَذَا الْمَوْتُ، فَيُؤْمَرُ بِهِ فَيَذْبَحُ، وَيَقَالُ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ خُلُودٌ وَلَا مَوْتَ، وَيَا أَهْلَ النَّارِ خُلُودٌ وَلَا مَوْتَ)) نه‌مجار پیغه‌مبه‌ر ﷺ نایه‌تی ﴿وَأَنْذَرَهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ، إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ، وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ بی خویند‌وه‌وه به‌ده‌ست نیشاره‌ی کردو فه‌رموی: نه‌هلی دنیا سه‌رگه‌رمی دونیا و به‌دونیاه هه‌له‌وگیرن!

﴿إِنَّا لَنَحْنُ ثَرَاةُ الْأَرْضِ وَمَنْ عَلَيْهَا، وَإِنَّا يَرْجِعُونَ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! نه‌وه‌یان پی رابگه‌یه‌نه‌وه فیریا‌ن بکه: که‌ئیمه‌ی په‌روه‌ردگار زه‌وی و چی له‌سه‌ر زه‌وی هه‌یه‌وه چی تیدایه، به‌میرات وه‌ری ده‌گرینه‌وه، هه‌مووی ده‌بیته‌هینی ئیمه‌وه که‌س نامینێ میرات له‌مردوان بگری، تاکه‌ میراتگری زه‌وی خو‌مانین‌و جگه‌ له‌ئیمه‌ که‌س نیه‌ بمینێ، هه‌موو زیندوێک نامینێ، نه‌مجار هه‌موتان زیندو ده‌کرینه‌وه ده‌گه‌ریندرینه‌وه بو‌لای خودا، هه‌ر که‌سه به‌گوێره‌ی کرده‌وه‌کانی سزاو پاداشی ده‌دریت‌وه‌وه چاکه‌ به‌چاکه‌و خراپه‌ به‌خراپه‌!!

جیرۆکی چه‌زده‌تی ئیبراهیم علیه السلام و
 ده‌مه ده‌می له‌گه‌ڵ باوکی دا ده‌رباره‌ی بته‌رستی

وَأَذْكُرُ

فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٤١﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَتَابَتِ
 لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ﴿٤٢﴾ يَتَابَتِ
 إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا
 سَوِيًّا ﴿٤٣﴾ يَتَابَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ
 عَصِيًّا ﴿٤٤﴾ يَتَابَتِ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ
 فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ أَنْتَ عَنِ الْهَيْ
 يَتَابَرِهِيمَ لَنْ لَمْ تَنْتَهُ لَأَرْجُمَنَّكَ وَاهْجُرْنِي مَلِيًّا ﴿٤٦﴾ قَالَ
 سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾
 وَأَعْزَلَكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا رَبِّي عَسَى
 أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ﴿٤٨﴾ فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ
 مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾

وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِّن رَّحْمِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾

نهم، سییه چیرۆکه لهم سوره‌ته‌دا. په‌یوه‌ندی نهم کۆمه‌له‌ نایه‌ته به‌هی پیشه‌وه لهم روه‌ویه: په‌روه‌ردگار دوی نه‌وه‌ی گومرایی و سهرلی شیواوی مه‌سیحیه‌کانی رونکرده‌وه، نه‌مجار گومرایی بته‌پرسته‌کان رون ده‌کاته‌وه ههر دوو کۆمه‌له‌ که (گا‌ورو بته‌پرست) ههرچه‌نده له‌گومرایی‌دا چون یه‌کن وه‌لی گومرایی بته‌پرسته‌کان ناشکرا تره. چونکه مه‌به‌ستی سوره‌ته‌که چه‌سپاندنی تاک و ته‌نهایی خوداو راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و هاتنی رۆژی قیامه‌ته. نه‌مجار نه‌وانه‌ی ئینکاری تاک و ته‌نهایی خودا ده‌که‌ن دوو پتپن پتپنکیان که نه‌صرانییه‌کانن ئاده‌میزادیکی عاقل و ریک و پتکیان کردوه به‌هاوه‌لی خودا!! پتپه‌که‌ی تریان به‌ردوداری بی گیانیان کرده‌وه به‌هاوه‌لی خودا ههر دوو پتپ گومراو سهر لی شیواون؛ به‌لام پتپ بته‌پرسته‌کان زیاتر.

هینانی چیرۆکی هه‌زه‌نی ئیبراهیم لی‌ره‌دا لهم روه‌ویه: که ته‌شریفی به‌باوکی عه‌ره‌ب ده‌ژمی‌دری، عه‌ره‌به‌کان بۆ خۆیان دانیان به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تی و نایینی ئیبراهیم دا دهن، ده‌یانزانی که‌عه‌به‌ی پی‌روژ دروستکراوی ئیبراهیم و ئیسماعیلی کورپه‌تی، نه‌مجار لی‌ره‌دا په‌روه‌ردگار سهرنجی عه‌ره‌به‌کان راده‌کیشی بۆ په‌یره‌وو پ‌و‌گ‌رامی هه‌زه‌تی ئیبرهیم و بۆیان رون ده‌کاته‌وه که نه‌و زاته‌ دژی بته‌پرستی بووه، مه‌نه‌جی نه‌و یه‌کتا‌پرستی و به‌ندایه‌تی کردنی خالصانه بووه بۆ خودا، ههرگیز هاوه‌لی بۆ خودا به‌ره‌وا نه‌زانیه‌وه.

هه‌زه‌تی ئیبراهیم به‌باوکی پیغه‌مبه‌ران ده‌ژمی‌دری و له‌وه‌وه پیغه‌مبه‌ر که‌وتونه‌وه، نهم زاته (۱۷۵) سه‌دو هه‌فتا و پینج سال ژیاوه، نیوان نه‌وو هه‌زه‌تی ئاده‌م دوو هه‌زار سال بووه، نیوان ئیبراهیم و نوح هه‌زار سال بووه. جا بائێستا دل و گیانی خۆمان بکه‌ینه‌وه بۆ چیرۆک و به‌سه‌ره‌اتی نهم زاته پی‌روژه بزاین قورئان چۆنی نمایش ده‌کا؟. ده‌فه‌رموی: ﴿واذکر فی

الکتاب ابراهیم انه کان صدیقاً نبیاً ﴿ نهی پیغمبر! له قورئاندا باسی
 ئیبراهیم بۆ نهو خه لکه بکه، سمرگورشتهو گفتوگۆ کردنی له گه ل باوکی دا،
 دلفراوانی و نهرم و نیانی له قسه کردنی دا بۆ موشریکه کان بگیروه، بیگومان
 نهو زاته راستگۆ بوو، باوه پری به راستی هه بوو پیغمبرو رهوانه کراوی خودا
 بوو، باوکی پیغمبران و خوشهویستی خودا بوو! بانگهوازی گه ل و
 نه تهوه که ی کرد بۆ یه کتا به رستی و واز هیئان له به تبه رستی، دلسۆزانه بانگی
 کردن و زۆری خۆ پتیه ماندو کردن، ﴿إِذْ قَالَ لَأَيُّهُ: يَا أَبَتِ! لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا
 يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ﴾ باسی نهوه یان بۆ بکه: کاتی که ئیبراهیم به باوکی گوت:
 نهی باوکی خوشهویستم! باوه گیان! نهوه تو به چ بیرو باوه پری عیبادهت بۆ
 شتی که ده که ی نابییی و نابینی؟ ههرچی هاواری لی بکه ی و لی بیپاری
 یهوه گویی لی نه، چه ندیک کپنووشی بۆ بهری و گهر دن که چی بۆ بکه ی
 چاوی لی نه، نهوه ی تو ده په رستی بی گیان و ههستهو ناگای له هیچ نه
 ﴿وَلَا يَغْنِيْ عَنْكَ شَيْءٌ﴾ هیچ سوودیک بی ناگه ی نهی، نه قازانجت بۆ کیش
 ده کا، نه بهرگری زیانت لی ده کا، نهوانی تو به خودایان ده زانی و به ندایه تی یان
 بۆ ده که ی دارو بهر دیک ی بی گیان، نه دی تو چۆن ریگه به خۆت ده ده ی دارو
 بهردی بی گیان په رستی؟ قاعیده و یاسا له عیبادهت کردن نهوه یه: نهاده میزاد
 رو بکاته شتی که له خۆی بهر زترو بهر ز تر بی، زاناترو به هیژ تربی، نه ک
 رو بکاته شتی که له خۆی په ست تر بی، پله ی له خوار پله ی ئاژهل و په له وه ره وه
 بی، بیستن و دیتنی لی چاوه روان نه کری..

سهیر بکه به چ جوړه ناخاوتنی که بانگهوازی باوکی کسرو چه ند
 به شیوه که ناسک و ههست بزۆین سهره تای وتووژی له گه ل ده ست پیکرد،
 چه ند به دلسۆزی ههول و تهقه لای له گه ل دا بۆ نهوه ی بیخاته سهر ریگای
 هیدایهت و خپرو فه! وشه ی شیرین به کار دینی و خۆی له لا خوشهویست
 ده کا بۆ نهوه ی دلی نهرم بکاو به خۆی دا بجپته وهو ئیمان بیی!

﴿يا أبت اني قد جاعني من العلم ما لم يأتك﴾ ئەي باباۋى خۆشەۋسىم!
ھەرچەندە مەن بەتەمەن لەتۆ بچوكتىم، ئەزمۇنى ژيانم لەتۆ كەمتەرە، بەلام
لەخوداۋە زانىيارى و ھىدايەتم بۆ ھاتوۋە، تىگەيىشتىن و ھەقىقەتلىرىم شەرىعتىم
پىي بەخىراۋە، زانىيارى و شەرىعتىكىم بۆ ھاتوۋە بۆ تۆ نەھاتوۋە، ﴿فاتبعني﴾
دەۋەرە شوپىم بىكەۋە، گوپم بۆ رابگرەۋدلىم بۆ بىكەرەۋە ﴿اھدك صراطاً
سويماً﴾ شارەزايت دەكەم بۆ رىگايەكى راست و ھەق، رىگايەكت پىي دەلىم
بتگەيەننى بەمەبەست و سەرفرازى دونياۋ قىيامەت بىيى، لەھەموۋ تەنگ و
چەلەمەۋ ناخۇشى يەكت رىزگارت بىيى!

﴿يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ﴾ ئەي باوکی خۆم! ئەکەي بەندايەتي شەيتان
بکەي، ئەچي شۆيني بکەوي و گۆپرايەلێ فەرمان و ختوکهو دهنه دهنەي ئەو
نەفرين لێکراوه بي، ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا﴾ بێگومان شەيتان
هەر لە کۆنەوه لەخودای خاوەن رەحم و بەبەزەيي ياخي بسووه، سەرپيچي
فەرمانی پەرورەدگاري کردووه، هەميشه لەياخي بوونو سەرپيچي کردن دايه.
شەيتان ئادەمیزاد هەڵدەنێ بۆ لەخودا ياخي بوون، بۆ بپەرستي و هاوێلدانان
بۆ خودا. جا کەسێک بت پەرستبێ، ئەو بەگۆتي شەيتانی کردووه لەراستی دا
شەيتانی پەرستووه، شەيتان دۆزمنی سەر سەختی ئادەمیزاده، هەميشه
لەهەرۆ و تەقەللای ئەو دايه، ئادەمیزاد لەخشته بەرێ، کەوابێ ئەي باوکی
خۆشەويستم! زۆر ناپهوايه تو گۆپرايەلێ شەيتان بي و بەويستی ئەو هەلس و
کەوت بکەي!!

﴿يَا أَبَتِ ابْنِ أَخَاكَ أَنْ يَمْسَكَ عَذَابَكَ مِنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا﴾ تهی باو کی خو شه ویستم! نه من ترسی نه وهم ههیه: که له خودا وه سزایه کی سه خت لی بکهوئ، مه ترسی نه وهت لی ده کهم له سهر ته م بته رستی بهت خودای خاوهن ره حم و بهزهیی تووشی سزایه کی سه خت بکا،

ببیه ده‌سته‌وه‌وه‌لی شه‌یتانی نه‌فرین لیکراو؛ له‌دونیدا نه‌فرینت لی بکری و له‌قیامت دا به‌عه‌زایی دۆزه‌خ سزا بدری و له‌ناگردا هاوشینی شه‌یتان بی.

حه‌زهره‌تی ئیبراهیم به‌م شیوه‌ جوان و گوشتار شیرین و ریک و پیکه دلسۆزانه هه‌ولێ له‌گه‌ل باوکی دا، بانگه‌وازی کرد بو خودا به‌رستی و ریبازی سه‌رفرازی، به‌لام نه‌م گوشتوگو شیرین و بانگ کردنه‌ نه‌رم و نیانه‌ هیچ کاریان له‌دلی نه‌و موشریکه‌ چه‌قاوه‌سه‌وه‌ نه‌کرد، دله‌ره‌قه‌که‌ی نه‌رم نه‌بوو، به‌شیوه‌یه‌کی ره‌ق و ناشیرین وه‌لامی ئیبراهیمی دایه‌وه‌ ﴿قال: اراغب انت عن آلهی یا ابراهیم﴾ وتی: نایا نه‌ی ئیبراهیم! تو خوداکانی منت ناوتن؟ رویان لی وهرده‌گه‌پی و بیزاری خۆت له‌پهرستیان ده‌ره‌ده‌پی؟ تو وات لی هات به‌ناشکرا دژی خوداکانی من هه‌لویتست بنوینی؟ گه‌یشتیه‌ نه‌و راده‌یه‌ من و خه‌لکی له‌پهرستیان ژێوان بکه‌یه‌وه‌!! سویندم وا بی شمرت و قهرار بی ﴿لئن لم تنته لا رجعنک﴾ نه‌گه‌ر واز له‌و بیرو باوه‌ره‌ نه‌هینی: که ئیستا په‌په‌ره‌ی ده‌که‌ی، له‌و هه‌لویتسته‌ ناله‌باره‌ی خۆت په‌شیمان نه‌بیته‌وه‌، به‌رده‌ بارانت ده‌که‌م ده‌تکوژم، ناهیلیم به‌سه‌رتمه‌وه‌ بجی ﴿واهجری علیا﴾ برۆ به‌روکم به‌رده‌، لیم دوور بکه‌وه‌ره‌وه‌ جارێکی تر نه‌تبینه‌وه‌!! نه‌گه‌ر ده‌ته‌وی خۆت به‌کوشت نه‌ده‌ی که نارگیره‌و له‌پیش چاوم لاچۆ.

ئا به‌م نه‌زانی و که‌له‌په‌قییه‌ نه‌م کابرا له‌خۆیایی بووه‌ به‌پیر بانگه‌وازی یه‌که‌وه‌ چوو، به‌م شیوه‌ توندو تیژه‌ وه‌لامی نه‌و وتاره‌ پر له‌نه‌ده‌ب و ریزه‌ی ئیبراهیمی دایه‌وه‌، نه‌وه‌ حالێ ئیمان له‌گه‌ل کوفردا، نه‌وه‌ هه‌لویتست و ره‌وشتی دلێکه‌ ئیمان ناوه‌دانی کردبیتسه‌وه‌ له‌به‌رامبه‌ر دلێکی کوفر وێرانی کردبی!!

وه‌لی وێپای نه‌و هه‌لس و که‌وته‌ ناشیرینه‌ی باوکی دله‌ره‌ق و گوهرپاو چه‌قاوه‌سه‌و، هه‌زهره‌تی ئیبراهیم رقی هه‌له‌سه‌و سه‌رخۆی نه‌هینا و سۆزو چاکه‌کاری و نه‌ده‌بی خۆی له‌ده‌ست نه‌دا ﴿قال: سلام علیک. ساستغفر لک

رېي انه كان بي حفيّا و تي: سلاوت لی بی، دلنیا به کاریک ناکه‌م زیانت پی
 بگا، به‌دوعا به‌جیت ده‌هیلّم، کی‌شمو نیزاعت له‌گهل دا ناکه‌م، هه‌ره‌شه‌و
 گو‌ره‌شدت لی ناکه‌م، له‌وه به‌ولاره دوعات بو ده‌که‌م و له‌خودا ده‌پاریمه‌وه: که
 له‌سهر گو‌م‌رای نی‌ته‌هیلّیته‌وه: تووشی سزاو عه‌زایی سه‌خت نه‌بی، به‌لکو
 هیدایه‌تت بدا! بی‌گومان خودای من لطف و ره‌حمه‌تی هه‌یه بۆم و له‌وه‌پیش
 ریزی لی ناوم به‌وه: که دوعا‌کانمی گیرا کرده، جا نه‌گهر هه‌بوونی من
 له‌نزیکه‌وه ناره‌ه‌تت ده‌کاو پیت ناخۆشه بانگه‌وازیت بکه‌م بو ریبازی سه‌قو
 سه‌رفرازی، شه‌وه ناچارم هه‌لو‌تستیکی تر وه‌ریگرم و ریگا‌چاره‌یه‌ک بۆخۆم
 بدۆزمه‌وه ﴿واعتزلکم وما تدعون من دون الله﴾ که نارگیر ده‌بم له‌خۆتانو
 له‌خودا‌کانتان، جگه له‌خودای تاکو ته‌نها که‌سی تر ناپه‌رستم. لی‌تان دوور
 ده‌که‌ومه‌وه چی تر له‌ناوتان‌دا نامینمه‌وه، سه‌ری خۆم هه‌لده‌گره‌م شه‌م و لاته
 جی دیلّم، ﴿وَادْعُوا رَبِّي عَسی الا اکون بدعاء ربي شقیّا﴾ خودای خۆم
 ده‌په‌رستم، به‌ندایه‌تی هه‌ر بو شه‌و ده‌که‌م، هومیده‌وارم له‌عیباده‌ت کردن‌دا بو
 خودای خۆم ره‌نج به‌خه‌سارنه‌بم، وه‌کوو ئیوه کۆششو عیباده‌تم بی سوود
 نه‌بی.

نای له‌م نه‌ده‌بو نه‌خلاقه؟! فه‌رمووی: ئومیدم وایه‌و چاوه‌روانی ده‌که‌م،
 به‌شیوه‌ی دلنیا‌یی و مسۆگه‌ری نه‌یگوت، بو شه‌وه‌ی نه‌فسی خۆی بشکی‌نی،
 له‌هه‌مان کات‌دا ناما‌ژی شه‌وه‌شی تیدایه: که وه‌رگرتنی کرداری چاکو
 پادا‌شتدانه‌وه له‌سه‌ری هشتیک نیه له‌سهر خودا واجب بی، به‌لکو عانی‌ده
 به‌لوظفه‌و به‌زه‌یی خوداوه، هه‌زی لی بوو وه‌ری ده‌گری‌و هه‌زی لی بوو ره‌تی
 ده‌کاته‌وه.

هه‌روه‌ها هه‌موو کرده‌وه‌یه‌کی ئاده‌میزاد به‌سه‌تراوه به‌کۆتایی ژیا‌نیه‌وه،
 نه‌گهر ئاخر خیر بی کۆتایی ته‌مه‌نی له‌سهر خیره‌و چاکه‌ بی شه‌وه خودا
 چاکه‌کی لی وه‌رده‌گرئ، خۆ نه‌گهر شه‌و کاته‌ی به‌خرابی له‌سهر تی‌په‌ری شه‌وه

ره‌نجه‌رۆ ده‌بی‌و هەر کرده‌یه‌کی باشی کردبی بی سوده‌و با ده‌یبا، چۆنیه‌تی
 ناخرو ئۆخری ته‌مه‌نیش شتیکی په‌نامه‌کی و غه‌یبی‌یه، هەر خودا ده‌زانئ چۆن
 ده‌بی. پیغه‌مبەر ﷺ له‌فرموده‌یه‌کی دا ده‌فرموی: ئاده‌میزادی وا هه‌یه
 له‌دونیا دا هەر کرده‌وی چاک ده‌کا، هه‌تا وای لی دئ له‌به‌هه‌شت نزیک
 ده‌بیته‌وه ته‌نیا بستیکی ده‌مینئ بچینه به‌هه‌شته‌وه، به‌لام له‌عیلمی خودا دا
 به‌دۆزه‌خی تۆمار کراوه ئیتر کۆتایی ته‌مه‌نی به‌کرده‌وی خراپ به‌سەر ده‌باو
 ده‌چینه دۆزه‌خه‌وه. هی وایش هه‌یه به‌دریژی زانی کرده‌وی خراپ نه‌نجام
 ده‌دا تا وای لی دئ بستیکی ده‌مینئ بکه‌وتیه دۆزه‌خه‌وه، به‌لام له‌زانیاری
 خودا دا به‌به‌هه‌شتی نووسراوه، ئیتر کۆتایی زانی به‌کرداری باش به‌سەر ده‌باو
 ده‌چینه ناو به‌هه‌شته‌وه. که‌واته: ده‌بی هەر بلین: هومیده‌وارین خودا به‌مان
 پاته به‌هه‌شته‌وه، به‌لوطفو که‌ره‌می خۆی کرده‌وه کانمان لی وهرگرئ، نابئ
 بلین: دلنیا ئی نابئ دلنیا بین له‌وهرگرئتی کرده‌وه باشه‌کانمان. وهرگرئتی
 کرداری چاکو پاداشت دانه‌وه‌یان به‌ده‌ست خودایه.

به‌لی حه‌زهره‌تی ئیبراهیم برپاری گۆشه‌گیری خۆی له‌خزم که‌سو کاری
 دا، ولاتو نیشتمانی به‌جئ هیشت، خۆی ته‌سلیم به‌خودا کردو له‌پیناو
 نایین دا سه‌ری خۆی هه‌لگرت، په‌روهر دگاریش به‌ته‌نیایی نه‌یه‌یشته‌وه، به‌لکو
 باشر که‌لینی خزم که‌س و کارو ولاتو نیشتمانی بۆ پر کرده‌وه. وه‌کو
 ده‌فرموی: ﴿فلما اعتر لهم وما يعبدون من دون الله و هبنا له اسحاق
 ويعقوب﴾ که حه‌زهره‌تی ئیبراهیم له‌باو کۆ خزم که‌سو کاری گۆشه‌گیر بوو،
 وازی له‌ولاتو نیشتمانی هینا، ئهو شوینه‌ی به‌جئ هیشت: که عیباده‌تی
 غه‌یری خودای تیدا ده‌کرا، به‌ردوام بوو له‌سەر ره‌تکردنه‌وی به‌ندایه‌تی کردن
 بۆ ته‌کانیان. له‌پیناو نایینی خودارا هیجهره‌تی کردو به‌ره‌و ناخی
 به‌یتوله‌م قدیسه که‌وتی: چونکه له‌وئ ده‌یتوانی به‌پاشکاوی نایینی خۆی بلاو
 بکاته‌وه، په‌روهر دگار که‌لینی که‌سو کاری به‌جئ هیشتووی بۆ پر کرده‌وه،

سارا خاتوونی خیزانی، حه‌زره‌تی نیسحاقی بوو، حه‌زره‌تی نیسحاقیش
 پیگه‌یی خودا یه‌عقوبی پیداً، ﴿وَكَلَّا جَعَلْنَا نِسَاءَ﴾ هه‌موویانمان کردن
 به‌پیغه‌مبهر بۆ شه‌وی حه‌زره‌تی نیبراهیم چاوی پی روون بینه‌وه، هه‌موو
 پیغه‌مبهرانی به‌نوئیسرائیل له‌وه‌چو شه‌وی شه‌م دوو پیغه‌مبهره به‌ریزه‌ن!
 هه‌موو خاوه‌ن ئایینیگ حه‌زره‌تی نیبراهیمی خوش ده‌وی، حه‌زره‌تی
 نیسحاقو حه‌زره‌تی یه‌عقوبیان به‌لاوه به‌ریزه، حه‌زره‌تی نیبراهیم پیش شه‌وی
 نیسحاقی بی، وه‌جاخ کویر بوو، حه‌زره‌تی یه‌عقوب هه‌رچه‌نده کویری
 نیسحاقه به‌لام به‌کوری نیبراهیم حسیب ده‌کری چونکه له‌ژیانی حه‌زره‌تی
 نیبراهیمدا به‌وله‌ده بوو، له‌باوه‌شی شه‌وداو له‌ژیان چاودیری شه‌ودا له‌خزمه‌ت
 شه‌ودا په‌روه‌رده بوو، قیری ئایین بوو، که‌وابی هه‌روه‌کوو کویری خوی بی وایه.
 ﴿وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا﴾ به‌خشیمان به‌نیبراهیمو نیسحاقو یه‌عقوب،
 له‌فه‌ضل به‌خششی خۆمان پیغه‌مبهرایه‌تی و مالو سامانو ژنو مندالو نامه‌ی
 ناسمانیمان پیدان. ﴿وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا﴾ مه‌دحو په‌سنی شه‌وانمان
 خسته سهر زوبانی ئاده‌میزاد، هه‌موو که‌س سوپاسگوزاریانه، شه‌هلی هه‌موو
 ناینه‌کان ریزیان لی ده‌گرن! صه‌لاتو سه‌لامی خودایان له‌سهر بی.
 جا چونکه عه‌ره‌به‌کان خۆیان به‌وه‌چو ره‌چه‌له‌کی حه‌زره‌تی نیبراهیم
 ده‌زانی و لافی شه‌ویان لی ده‌دا: که له‌سهر ئایینی شه‌ون، په‌روه‌دگار چیرۆکی
 شه‌وی بۆ گیرانه‌وه بۆ شه‌وی به‌خۆیاندا بچنه‌وه‌و په‌ند وهریگرن!

چیرۆکی حه‌زهره‌تی موسا عليه السلام

وَإِذْ كُنَّا فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥١﴾
وَنَدَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ
رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾

ئه‌مه چیرۆکی چواره‌مه بۆ تیگه‌یاندنی عه‌ره‌بو عه‌جه‌م به‌وه: که حه‌زهره‌تی موساش وه‌کوو حه‌زهره‌تی ئیبراهیم پیاویکی راستاڵ بوو، دڵسۆزانه به‌ندایه‌تی بۆ خودا نه‌نجام دا، هاوه‌لی بۆ خودا به‌پوا نه‌زانیه‌وه، رییابازی نه‌کردوه.

هه‌روا ناماژه بۆ ئه‌وه‌ش ده‌کا: که حه‌زهره‌تی موساو هارون وه‌چه‌و زپویتی حه‌زهره‌تی ئیبراهیم‌و له‌به‌ره‌بابی حه‌زهره‌تی ئیسه‌حاقی کوپی حه‌زهره‌تی ئیبراهیم. ده‌فه‌رموئ: ﴿وَإِذْ كُنَّا فِي الْكِتَابِ مُوسَى﴾ ئه‌ی موچه‌مه‌ه‌ه‌! ره‌وشتو سه‌رگورشته‌ی موسا بۆ قه‌ومه‌که‌ت بگێڕه‌وه، ئه‌وه‌ی ئیمه به‌نیگا لی‌ره‌دا بۆت نازل ده‌که‌ین بۆ ئومه‌ته‌که‌تی باس بکه: که پینج ره‌وشتی به‌رزی موسایه، لی‌ره‌دا بۆت باس ده‌که‌ین:

۱- ﴿إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا﴾ بێگومان ئه‌و زاته هه‌لبێ‌ارده‌بوو، خودا پالڤته‌ی کردبوو بۆ پێغه‌مبه‌رایه‌تی، له‌هه‌موو تاوانێک پاکمان کردبوه‌وه، وه‌کوو له‌شوێنێکی تر ده‌فه‌رموئ: ﴿إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي﴾ (الاعراف/۱۴۴).

ئه‌گه‌ر وشه‌ی (مُخْلَصًا) له‌نایه‌ته‌که‌دا به‌شێوه‌ی ئیسمی فاعیل بخوێنینه‌وه ئه‌و کاته مانای به‌م جو‌ره‌ ده‌بێ، موسا راستالانه به‌ندایه‌تی

خودای کرد له یه کتاپهرستی و طاعه تکرندا دلسۆز بوو، طاعه تو به ندایه تی
هر بۆ خدا بوو، هیچ ریبابازی نه ده کرد.

۲- ﴿وكان رسولاً نبياً﴾ پهروهردگار دوو سیفه تی گهلێک به رزی بهو
زاته دابوو؛ هم رهوانه کراو بوو هم خاوهن شهریه تی بوو، یه کیک بوو له پینج
پیغه مبه ره خاوهن عزمه ته کازو شهریه تی یاساشی بۆ نه تموه که ی
هینابوو.. واته: سیفه تی ره سولی و نه بییه تی هه بوو:

ره سول که سیکه به نیگا شهریه تیکی بۆ هاتبی و فرمانیشی پی کرابی
به گه یاندنی به خه لک، واته: نامه یه کی ئاسمانی بۆ هاتبی شهریه تی تیدابی و
فرمانی پی کرابی به گه یاندنی. وه کوو حه زره تی موسا ﷺ جا یان کتیبیکی
سه ره خۆی بۆ ئێردرابی، یان کار به کتیبی پیغه مبه ری پیش خۆی بکا.

نه بی: که سیکه نیگای بۆ کرابی به شهریه تیکی له خوداوه، جا فرمانی
پی کرابی تهو شهریه ته به گه یه نی به خه لک یان نا، به لام بۆ خۆی نامه ی سه ر
به خۆی بۆ نه هاتبی وه کوو حه زره تی یوشع.

۳- ﴿وناديناه من جانب الطور الايمن﴾ له لای راستی کیوی طوره وه
بانگمان له موسا کردو ناخاوتنمان له گه لدا نه نجام دا، واته: لهو شوینه وه: که
کهوتبوه دهسته راستی موسا لهو کاته دا که له (مه دیه ن) وه ده گه پایه وه بۆ
میسر ئیمه نیگامان بۆ کردو هه ولمان پی دا: که کردو ومانه به پیغه مبه رو
را به ری نه تموه ی ئیسرائیل. لهو کاته وه بووه ته (کلیم الله) و فروستاده ته مجار
دوای خنکانی فیرعه ونو دارو دهسته که ی واده مان پێدا بۆ سه رکیوی طوورو
لهو ته وراتمان بۆ نارد ه خواری.

۴- ﴿وقربناه نجیاً﴾ پلهو پایه ی تهومان له خۆ نزیک کرده وه، ریزو
شکۆمه ندیمان پێدا، له کاتی که دا راسته وخۆو بی ناوه ند به نه یینی گوفته گوئی
له گه ل کردین، واته: ریزو شه ره قیکمان پی به خشی گه ییشه تهو پلهو پایه: که
ناخاوتنمان له گه لدا کردو کردمانه قسه له گه ل کراوی خۆمان، له عاله می

ئەروا:حدا پلەو پایەمان ئەوەندە بەرز کردەو، وەکوئەو قسە لەگەڵ کەسیکی
نزیکدا بکا بەشیوەی چپە کردن!

مامۆستا سەید دەفەرمۆی: پەرەردگار پلەو پایەیی حەزرەتی موسای
ئەوەندە بەرز کردەو، لەخۆی نزیک کردەو، بۆ رادەیی قسە لەگەڵ کردن
لەشیوەی چپەکردن و سرتە سرتدا، ئیتر ئیمە نازانین ئەم چپە کردنە چۆن
بوو، موسا چۆن لێی حالی بوو، نازانین ئایا ناخواتنە کە دەنگیک بوو
بەگوێچکە بیستوین، یان (کییانە ئادەمیزادیە کە موسا بەگشتی) ئەو
ناخواتنە وەرگرتوو؟ نازانین پەرەردگار چۆن کیانی ئادەمیزادی موسای بۆ
ئەو ناخواتنە خودایی بە نامادەباش کردو، ئیمە پڕوامان وایە: ناخواتنە کە
بوو بەلام چۆنیەتیە کە نازانین. بێگومان بۆ خودا زۆر ئاسانە: کە
بەشیوەیە کە لەشیوەکان مەخلوقیکی خۆی بگەییەتی رادەیی ئەو کەلامی
ئەزەلی خودا بیسی. هەرەکوو چۆن لەسەر تادا ئادەمیزاد بەنەفخە کە
لەگیانی خودایی هاتۆتە وجود!!

٥- ﴿ووهبنا له من رحمتنا اخاه هارون نبيا﴾ بەفەضلو رەحمەت و
بەزەیی خۆمان، هارون: کە برای موسا بوو کەردمان بە پیغەمبەر لەبەر خاتری
ئەو بۆ یارمەتیدانی و پشتگیری کردنی، ئەمە لەو کاتەدا: کە موسا لەخودا
پارایەو و تە: ﴿واجعل لي وزيراً من اهلي، هارون اخي، اشدد به ازري
واشرکه في امري﴾ (طە/٢٩-٣٢). دواکە ی گێرابوو داخوازیە کە هاتە دی
﴿قال قد اوتيت سؤلک يا موسی﴾ (طە/٣٦). هەروا کە دەفەرمۆی: ﴿سنشد
عضدک باخیک﴾ (القصص/٣٥). شایانی باسە پلەو پایەیی (ئولولعەزمیەتی)
پلەو پایەییە کە بەرزو شکۆمەندە، پێویستی بە دەستەبەر بوونی چەند
رەوشتیکی تایبەتی هەیە، ئەو پێنج صیفەتانی قورئان بۆ حەزرەتی
موسای تۆمار کردوون بەشیکن لەو رەوشتە بەرزە پێویستانی ئەو پلەو پایە
شکۆمەندیە کە: لەزنجیرەیی پیغەمبەراندا تەنیا پێنج پیغەمبەر ئەم پلەو

پایه‌یان ده‌ست که‌وتووه. نیعه‌تیکی تر: که به‌خسراوه به‌موسا نه‌ویه: که له‌سر داوای خوی بو پشتگیریکردنی په‌یامه‌کی هارونی براشی کراوه به‌پیغه‌مبه‌ر نه‌مه‌ش نیعه‌تیکی گه‌وره بووه به‌سر هردو جوته برادا که‌بوونه پشتو په‌نای په‌کتری و به‌یه‌که‌وه په‌یامی خودایان گه‌یاندوه..

چیرۆکی هه‌زهره‌تی ئیسماعیل عليه السلام

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥٤﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾

نه‌مه پینجه‌م چیرۆکه: که له‌سوره‌تی مهریه‌دا تۆمار کراوه، نه‌ویش چیرۆکی هه‌زهره‌تی ئیسماعیلی کوپی هه‌زهره‌تی ئیبراهیمه دروودی خودایان لی بی هه‌زهره‌تی ئیسماعیل به‌گوێره‌ی شه‌ریعه‌تی باوکی په‌په‌وه‌ی کردوه، له‌یه‌کته‌په‌رستی و دژایه‌تیکردنی بته‌پرستی‌دا چاوی له‌باوکی کردوه، هه‌زهره‌تی ئیبراهیم وه‌کوو زانیمان باوکی عه‌ره‌به‌کانه به‌یه‌مه‌نی و موضهری‌یه‌وه، که‌واته نه‌و عه‌ره‌بانه‌ی له‌نه‌وه‌ی ئیبراهیم که‌وتوونه‌وه عه‌ره‌بی عاریبه‌ نین به‌لکوو موسته‌عه‌ره‌بن. بۆیه (طه‌ حسین) له‌نوسراوێکی‌دا ده‌لێ: عه‌ره‌ب نه‌ته‌وه‌یه‌کی عاطفین و هه‌ستو شعوریان به‌هێزه و نه‌ده‌ی لایه‌نی عاطیفه‌و خه‌یالیان به‌هێزه، لایه‌نی فیکره‌و مه‌نطیقیان لاوازه، بۆیه هه‌رگیز فه‌یله‌سوفیان تیدا هه‌لنه‌که‌وتووه، نه‌مجار ده‌لێ: نه‌گه‌ر بگوێری: نه‌دی نه‌وه نیه‌ پیغه‌مبه‌ریان تیدا هه‌لکه‌وتووه، خۆ له‌هه‌موو فه‌یله‌سوفیک فه‌یله‌سوف تره‌؟ (دکتۆر طه‌

حسین) هدر بۆخۆی وه‌لامی خۆی ده‌داتمه‌وه ده‌لی: موحه‌مه‌د عه‌ره‌بی عاره‌به
نیه، به‌لکوو موسته‌عه‌ره‌به!!

سوپێکی خاوه به‌ده‌هۆس چیرۆکو سه‌رگۆشته‌ی هه‌زه‌ته‌ی
نیسه‌ماعیل دا. که به‌زه‌بیح مه‌شه‌هۆه:

هه‌زه‌ته‌ی نیبراهیم خه‌وی بیینی (خه‌وی پێغه‌مبه‌رانیش هه‌قو راسته)
له‌خه‌ودا بیینی کوپه‌که‌ی خۆی ده‌کرده‌ قوربانی، به‌لای زوریه‌ی زانیانی
نیسه‌لامه‌وه‌ ئه‌و کوپه‌ هه‌زه‌ته‌ی نیسه‌ماعیل بووه. جا که به‌بیانی له‌خه‌و هه‌لسا
روداوی خه‌وه‌که‌ی بۆ نیسه‌ماعیل گێڕایه‌وه، ئه‌ویش یه‌کسه‌ر ره‌زامه‌ندی
به‌سه‌ربرینی خۆی راگه‌یانده‌ ﴿قال: یا ابت افعل ما تؤمر ستجدني ان شاء الله
من الصابرين﴾ (الصافات/۱۰۲).

جا که هه‌زه‌ته‌ی نیبراهیم ده‌ستی کرد به‌سه‌ربرینی نیسه‌ماعیل و
کێرده‌که‌ی خسته‌ سه‌ر گه‌ردنی کوپه‌ تاخانه‌که‌ی په‌روه‌ردگار نیگای بۆ نارد و
بانگی لی کرد، که ئیتر تۆ خه‌وه‌که‌ی خۆت به‌جێ هێنا و ئه‌و
فه‌رمانبه‌ردارییه‌ی تۆ نیشانه‌ی ئه‌وه‌یه: که خه‌وه‌که‌ت به‌راست گێڕا، ئیتر له‌و
کاته‌دا هه‌زه‌ته‌ی نیبراهیم به‌رانیکی گه‌وره‌و قه‌له‌وی له‌نزیک خۆیه‌وه‌ بیینی،
ئه‌وی سه‌ربری له‌جیاتی کوپه‌که‌ی خۆی، قورئان ئه‌و کوپه‌ دیاری نه‌کرده‌: که
هه‌زه‌ته‌ی نیبراهیم قه‌صدی سه‌ربرینی کرد، به‌لام سیاقی نایه‌ته‌کان و دوا
موژده‌دان به‌نیبراهیم به‌به‌خشینی ئیسه‌حاق پێی گه‌واهی ئه‌وه‌ن: که ئه‌و
کوپه‌ی فه‌رمان کرا به‌نیبراهیم به‌سه‌ربرینی هه‌زه‌ته‌ی نیسه‌ماعیل بووه. که
له‌سوره‌تی (الصافات) دا دوا چیرۆکی سه‌رپێنه‌که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿وبشرناه
باسحاق نبياً من الصالحين﴾ (الصافات/۱۱۲) ئاماژه‌یه‌ به‌وه: که ئیسه‌حاق
ئه‌و کوپه‌ نیه‌ فه‌رمان به‌باوکی کرابێ به‌سه‌ربرینی!

جوله‌که‌کان: پٚیان وایه‌ئو کورپه‌ی ئیبراهیم ویستی سهری بېړن ئیسحاق بووه، نه‌مه‌ش بۆ خۆه‌لنانه‌وه‌و فه‌خر کردن به‌وه‌ که باوکیان گیانی خۆی به‌خشی له‌پٚناو ره‌زامه‌ندی خودادا.

به‌لگه‌ زۆرن له‌سهر ئه‌وه: که ئیسماعیل ئه‌و کورپه‌بووه: که هه‌زهره‌تی ئیبراهیم ویستی سهری بېړن.

۱- ته‌ورات خۆی دان به‌وه‌دا ده‌نئ: که ئیبراهیم پرکیشی تاقه‌ کورپه‌که‌ی کرد بۆ سهربرین، دیاره‌ په‌نابردن بۆ سهربرینی تاقانه‌ ئه‌وپه‌ری پابه‌ندی گه‌ردنکه‌چی بۆ خودا تیدایه‌، ناشکراشه‌ هیچ کاتئ ئیسحاق تاقانه‌ نه‌به‌وه‌، چونکه‌ ئه‌و کاته‌ی ئیسحاق هاتۆته‌ دونیاوه‌ ته‌مه‌نی هه‌زهره‌تی ئیسماعیل چواره‌ سالان بووه‌. له‌ژیانیشدا ماوه‌، تا هه‌زهره‌تی ئیبراهیم کۆچی دوایی کردوه‌و سهرپه‌رشتی کفنی کردوه‌. که‌وابوو پٚش له‌دایکبوونی هه‌زهره‌تی ئیسحاق هه‌زهره‌تی ئیسماعیل تاقانه‌ بووه‌. هه‌روه‌ها روداوی هه‌ولدانئ سهربرینی کورپه‌که‌ له‌مه‌ککه‌ رووی داوه‌، ده‌ی هه‌زهره‌تی ئیبراهیم ئیسماعیلی به‌شیره‌خۆری بردوه‌ بۆ مه‌ککه‌ نه‌ک ئیسحاق!

سه‌گه‌زه‌شته‌ی ئیسماعیل و دایکی له‌مه‌ککه‌:

پاش دروستکردنی که‌عبه‌ له‌مه‌ککه‌ هیچ خانوو به‌ریه‌ک بنیات نه‌نراوه‌ هه‌تا سه‌ده‌ی دووه‌می پٚش هاتنی ئیسلام که‌ سه‌رده‌می قوزه‌ی کورپه‌ کیلاب بووه‌. ئه‌و له‌روژگاری خۆیدا (دار الندوة)ی دروست کرد، نه‌مجار قورپه‌یشیه‌کان له‌ده‌ورو به‌ری که‌عبه‌ خانوبه‌ریان بنیات نان.

فه‌رمووده‌یه‌ک هه‌یه‌ له‌بوخاریدا ئیبنو عه‌بیاس ریوایه‌تی کردوه‌ ده‌فه‌رموئ: پٚغه‌مبه‌ر فه‌رمووی: یه‌که‌م ئافره‌ت: که‌ پشتیانی به‌ست دایکی ئیسماعیل بوو پشتیانی به‌ست بۆ ئه‌وه‌ی دیارده‌ی سه‌که‌که‌ی له‌سارا خاتون به‌شاریته‌وه‌. نه‌مجار هه‌زهره‌تی ئیبراهیم (هاجره‌)و (ئیسماعیلی) کورپه‌ هٚنان لای که‌عبه‌ نیشته‌جئ‌ی کردن، ئه‌و کاته‌ ئیسماعیل شیره‌خۆره‌ بوو له‌ژوور

مەزگەوتەووە لەپشت زمزمەووە دای نان، ئەو سەردەمە مەککە هیچ کەسی
تێدا نەبوو، ئاویشی لێ دەست نەدەکەوت، لەوێ داینان و ھەمبەنەت
خورما و گۆزە ناویکی لەلا بەجێ ھێشتن و بۆ خۆی گەراپەووە بەرە و لاڵاتی
فەلەستین، دایکی ئیسماعیل دواي کەوت، وتی: ئەي ئیبراھیم! بۆ کوێ
دەڕۆی چۆن ئیمە لەم شوێنە چۆڵ و ھۆلەدا بەجێ دێڵی؟ چەند جارێک ئەم
پرسیارە لێ دووبارە کردووە، بەلام ئیبراھیم هیچ ولامی نەدایەووە ناوێ
لێ نەدایەووە، ئەمجار پێی گوت: ئەي ئیبراھیم! ئایا خودا فەرمانی پێ
کردووە بەو ئیمە لێرە جێ بێڵی؟ ھەزرەتی ئیبراھیم فەرمووی: بەلێ، وتی:
کەوابێ خەم نە، خودا ھەرگیز لیمان غافل نابێ و ئاگای لیمانە ئیتر
گەراپەووە بەدواوە.

ئیبراھیم رۆی تا لیان نەدیو بوو گەیشستە (الثنية) لەوێ رۆی کردە
کەعبە و دوو دەستی بەرز کردنەووە لەخودا پاراپەووە وتی: ﴿رب! اني اسكنت
من ذريتني بواد غير ذي زرع عند بيتك المحرم...﴾ تا دەگاتە ﴿یشکرون﴾.
ئیتەر (ھاجەرە) دایکی ئیسماعیل جێ نشین بوو خەریکی بەخێوکردنی
کۆپەکەیی بوو، شیرێ دەدا بەرۆڵەکەیی، ھەتا ئاوەکەیی لێ برپایەووە، تینوایەتی
تینی بۆ ھینا، خۆی کۆپەکەیی زۆریان تینوو بوو، بەچاوی خۆی بینی
رۆڵەکەیی لەتینوان جینگلی دەدا، ئیتەر چاوی بەراییی نەدا بروائیتە رۆڵەکەیی،
بۆیە کەوتە ھەولدان و ھاتوچۆ بۆ رزگار کردنی خۆی رۆڵەکەیی، کێوی عەفا
نزیکترین بەرزایی بەک بوو لێیەووە، چوووە سەر ئەو کێو، ئەمجار سەیری
شیوەکەیی کردو روانی بەلکوو یەکیک بینی فرایان بکەوێ، کەسی نەبینی،
لەسەر تەپۆلکەیی صەفاو ھاتە خوارێ بۆ ئا و دۆڵەکە، ئەمجار لایەکی داوینی
کراسەکەیی ھەلکردو کەوتە خێرا رۆیشتن و گورگەلۆقە، ھەتا دۆڵەکەیی بریو
چوووە سەر (مەرۆ) لەوێ روانی ناخۆ کەس نابینی، کەسی بەرچاو نەکەوت
حەوت جار ئەم ھاتووچۆو گورگە لۆقەیی ئەنجامدا.

ئیبینو عه‌بباس ده‌فهرموئ: پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی نه‌مه‌یه بناغهی هاتوچۆی حاجیان له‌نتیوان سه‌فاو مهره‌دا، جا که جاری جه‌وته‌م سه‌رکه‌وته سدر (مه‌روه) ده‌نگیکی بیست، خۆی به‌خۆی گوت: بیده‌نگ به! پاشان دووباره گوتی خۆی هه‌لخست، هه‌مان ده‌نگی گوتی لی بوو، نه‌مجار وتی: گویم لی بوو، نه‌گهر کۆمه‌کی و یارمه‌تیه‌کت لایه فریامان بکه‌وه! کاتی‌ک که روانی نه‌وا فریشته‌یه‌ک له‌شوینی بیرى زمزمی ئیستا به‌باللی زه‌وی هه‌لدایه‌وه هه‌تا ئاو ده‌رکه‌وت، نه‌مجار (هاجره) چوه‌ ناو بیره‌که‌وه‌و به‌لوپچ ناوی هه‌لده‌هینجاوه‌ ده‌یکرده‌ گۆزه‌که‌یه‌وه، چه‌ندیکی لی هه‌ل به‌هینجایه‌ ده‌هاته‌وه شوینی.

ئیبینو عه‌بباس ده‌فهرموئ: پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی: خودا ره‌حم به‌دایکی ئیسماعیل بکا، نه‌گهر وازی له‌زمزم به‌ینایه، یان فهرمووی ناوی لی هه‌ل نه‌هینجایه‌ زمزم ده‌بوه‌ کانیاو ناوی له‌بهر ده‌پۆیی!

نه‌مجار خاتو (هاجره) شیریدا به‌مندال‌که‌ی، فریشته‌ پس‌ی گوت: له‌فه‌وتان مه‌ترسن، ئا له‌م شوینه‌ خانوی کابه‌ دروست ده‌کری، نه‌م مندال‌ه‌و باوکی بنیاتی ده‌ئین، په‌روه‌ردگار خۆشه‌ویستانی خۆی زانیع ناکا.

ده‌وستکه‌ردنی کابه:

حه‌ززه‌تی ئیبراهیم به‌ینا به‌ین سه‌ردانی ئیسماعیلی کوپ‌ی ده‌کرد، له‌سه‌ردانیکی دا بۆ مائی هاجه‌ره‌و ئیسماعیل په‌روه‌ردگار فهرمانی به‌حه‌ززه‌تی ئیبراهیمو هه‌ززه‌تی ئیسماعیل کرد: که کابه‌ بنیات بنین، فه‌رمانبه‌ردار بووزو که‌عبه‌یان دروست کرد. که ته‌واویان کرد، په‌روه‌ردگار فهرمانی به‌حه‌ززه‌تی ئیبراهیم کرد، به‌خه‌لکی رابگه‌یه‌نی که کابه‌ی دروست کردوه‌ بۆ خودا په‌رستی، پتۆسته‌ له‌سه‌ر به‌توانا‌کانیان سالانه‌ هه‌جی مائی خودا بکه‌ن، نه‌مجار ئیبراهیمو ئیسماعیل له‌خودا پارانه‌وه: که مه‌ناسیکی هه‌جیان فیر بکاو نیشانیان بدا، که‌عبه‌ یه‌که‌م خانۆیکه‌ له‌سه‌ر زه‌وی بۆ خودا په‌رستی

دانراوه، حه زره تی ئیسماعیل دوانزه کوری بوون له ههر کورپکی وه چه و نهویه کی زۆر کهوتنه وه، کورپه کانی هه موویان بوون به سه روک هۆزو ریش سپی خیل. حه زره تی ئیسماعیل سه دو حه فتاو سی سال ژیا، له مه که که کۆچی دوایی کردوه، له په نا کابه لهو شوینه ی ئیستا به حیجری ئیسماعیل مه شهووره له په نا دایکی به خاک سپێردراوه.

﴿واذکر فی الکتاب اسماعیل﴾ ئه ی پیغه مبه ری خۆشه ویست! له قورئان دا سه رگورشته و ره وشتی ئیسماعیلی کوری ئیبراهیم ﷺ بو ئه و مه رد و مگه له باس بکه، نه و زانه باوه گه وه ی هه مو و لا تی حیجازه. نه مه ش صیفه تو ره وشتی ئیسماعیله: که له م سوره ته دا تو مار کراون:

۱- ﴿انه کان صادق الوعد﴾ بیگومان ئیسماعیل زۆر واده راست و پابه ندی به لینی خۆی بوو. هه روا ده و به لینیکی دابی به جی هیئا وه، هه ر شتی که ده رباره ی خودا په رستی فه رمانی پی کرابی، گه ردن که چ بو وه بو ی نه نجامی دا وه، کیفایه ته بو واده دروستی و به لێن راستی نه و زاته نواده ی به باوکی دا که ئاماده ش بی بو سه ر پرین و پابه ندی واده که ی بو، تا سه ر چه قوه که نارامی گرتو رازی بوو به قه زای خودا! وه کوو ده فه رموی: ﴿ستجدنی انشاء الله من الصابرين﴾ (الصافات/۱۰۲).

راستگزی له واده دا یه کی که له ره وشته په سن ده کانی ئاده می زاد له هه موو کاتو شو: نیک، واده به جی نه هی نا نه ره وشتی نیشیر نه و پیوسته خۆمانی لی پیار زین! قورئان سه رزه نشتی نه وانه ی کردوه: که واده ده ده نه و پابه ندی واده ی خۆیان نابن، وه کوو ده فه رموی: ﴿یاایها الذین آمنوا لم تقولون مالا تفعلون، کبر مقتاً عند الله ان تقولوا مالا تفعلون﴾ (الصف/۲-۳).

بوخاری و مه سلیمو تیر میزی و نه سائی له نه بو هورپر وه ریوا به تیان کردوه، ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: ((آیه المنافق ثلاث: إذا حدث کذب، وإذا وعد اخلف وإذا ائتمن خان)) نیشانه ی ئاده می زادی دوو روو سی شتن:

که قسه‌ی کرد درۆ بکا، که واده‌ی دا نه‌یباته سهر، نه‌گهر سپارده‌یه‌کی پی
سپتردرا خییانه‌تی تیدا بکا. جا که ثم ره‌وشتانه دزئوو ناشیرین بن، شه‌وه
پیچه‌وانه‌کانیان ده‌بنه ره‌وشتی خودا ناسان. که‌وابوو راستگویی و پابه‌ند بوون
به‌واده‌و پاریزگاری کردنی نه‌مانه‌ت تهر‌ازوی موسولمانه‌تی و راستاییه، همر
که‌سیک لافی موسولمانه‌تی لی بدا باله‌خوی بفکری ئاخو تا چ نه‌ندازه‌یه‌ک
ثم ره‌وشته په‌سندانه‌ی تیدان!!

هه‌لبه‌ته راستگویی و راست واده‌یی ره‌وشتی هه‌موو پیاوچاکوو
پیغه‌مبه‌ریکن، به‌لام وا دیاره ثم ره‌وشتانه له‌حزره‌تی ئیسماعیل دا زور
به‌رچاوه به‌ده‌ره‌وه بوون به‌راده‌یه‌ک: که شیایو شه‌وان ئاماژه‌یان پی بکری.

۲- ﴿وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا﴾ شه‌واته هه‌م ره‌وانه کراوه هه‌م نه‌بی بووه،
ره‌وشتی ریساله‌تو نبه‌ته‌تی تیدا بوون، ره‌وانه کراوه بۆ سهر هۆزی جوره‌هم
له‌مه‌که‌که، بۆ شه‌وه‌ی شه‌ریعه‌تی حزره‌تی ئیبراهیمیان بۆ شی بکاته‌وه و پیتیان
رابگه‌یه‌نی، که‌واته ره‌سول مه‌رج نیه نامه‌ی ئاسمانی سهر به‌خوی بی بنی‌دري،
به‌لکوو جاری وا ده‌بی شه‌ریعه‌تی پیغه‌مبه‌ریکی پیش خوی به‌خه‌لک
راده‌گه‌یه‌نی.

نایه‌ته‌که به‌لگه‌یه له‌سهر ریزداری حزره‌تی ئیسماعیل به‌سهر ئیسحاقی
برای دا، چونکه ئیسحاق ته‌نیا وه‌صفی نبه‌ته‌تی بۆ هیندراره، به‌لام بۆ
ئیسماعیل فهرمووی: ﴿وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا﴾ تیرمیزیش له‌پیغه‌مبه‌ره‌وه
فهرمووده‌یه‌ک ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرموویه‌تی: ((ان الله
اصطفى من ولد ابراهيم اسماعيل)).

۳- ﴿وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ﴾ فهرمانی به‌تۆمه‌تو هۆزو
خیزانی خۆی ده‌کرد به‌ئه‌نجامدانی نوێزو زه‌کات ده‌رکردنی مالو سامان.
به‌صه‌برو پشو درێژ بوو له‌سهر خودا په‌رستی ﴿وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا﴾ له‌لای
خودای خۆی پله‌ی ره‌زامه‌ندی به‌ده‌ست هینابوو، خودا لی‌تی رازی بوو، جا

هه‌زه‌تی ئیدریس یه‌که‌م که‌س بووه: که به‌قه‌له‌م نووسیویه‌تی، فی‌ری
زانینی ژماره‌و نه‌ستیره‌ناسی بووه، یه‌که‌م که‌س بووه پۆشاک‌ی دوورای له‌به‌ر
کردوه، یه‌که‌م که‌س بووه چه‌کی به‌کار هیناوه.

له‌صه‌حیحی موسلیم‌دا له‌باسی ئیسراو میعراج‌دا هاتوه: که پیغه‌مبه‌ر
ﷺ له‌شه‌وی میعراج‌دا له‌ناسمانی چواره‌دا به‌لای هه‌زه‌تی ئیدریس‌دا
تیپه‌ریوه.

هه‌ندی‌ک له‌میژوو نووسانی کۆنینه ده‌لێن: له‌ولاتی میصر له‌دایک بووه،
هه‌ندی‌کیش پێیان وایه له‌ولاتی بابل له‌دایک بووه. له‌سه‌ره‌تای ته‌مه‌نی‌دا
به‌گۆڕه‌ی زانیاری هه‌زه‌تی ئاده‌و شیث کاری کردوه، هه‌زه‌تی شیث باپیری
باوکی ئیدریسه.

قورئانی پیروژ به‌شیویه‌کی کورت لێره‌دا باسی هه‌زه‌تی ئیدریس ده‌کاو
ده‌فه‌رموی: ﴿واذکر فی الکتاب ادریس﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! له‌قورئان‌دا باسی
ئیدریس بۆ ئۆمه‌ته‌که‌ت بگێڕه‌وه، سێ ره‌وشتی شه‌م زاته بۆ ئاده‌میزاد رون
بکه‌ره‌وه.

۱- ﴿انه کان صدیقاً﴾ بیگومان ئیدریس زۆر راستگۆ بوو له‌گفتارو
کرداردا هه‌رگیز درۆی نه‌کردوه..

۲- ﴿نبیاً﴾ پیغه‌مبه‌ر بووه شه‌ریعه‌تی بۆ ئێردراوه، فه‌رمانی پێی کراوه
ئه‌و شه‌ریعه‌ته به‌ئۆمه‌ته‌که‌ی رابگه‌یه‌نی، په‌روه‌رگار سێ صه‌حیفه‌ی به‌نیگا
بۆ ناردوه.

۳- ﴿ورفعناه مکاناً علیاً﴾ به‌رزمان کردۆته‌وه بۆ پله‌و پایمو سه‌قامی‌کی
به‌رز، ریزدارمان کرد به‌وه: که پله‌و پایه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تیمان پێی به‌خشی.
هۆی به‌رزکردنه‌وه‌ی مه‌کانه‌تی ئیدریس به‌هۆی شه‌وه‌وه به‌و: که زۆر
خودا‌په‌رست بووه. به‌روژ به‌روژو بووه. به‌شه‌و خودا‌په‌رستی کردوه.

خاوهنی نهم جور ره وهشتانه قودهو رابه‌رن، پیوسته موسولمان چاویان
 لی بکاو به‌ره‌وشتی نهمان خوی نارایش بدا، قورنانی پیروز سرگورشته‌ی نهمو
 پیغه‌مبه‌راندی بۆ گنپاینه‌وه ره‌وشتی شیرینی نهمانی بۆ دیاری کردین، بۆ
 نهموی به‌راوردی بکه‌ین له‌نیوان نهمو کۆمه‌له به‌رزو پاکو راستاله له‌گه‌ل نهمو
 ههموو چینو تا‌قمه خراپه‌کاراندی: که دوا‌ی نهمان هاتوون، هه‌لسو که‌وتی نهمو
 تا‌قمه خودا‌په‌رسته نمونده‌ییانه به‌هه‌لسو که‌وتی نهمو تا‌وانبارانه به‌رامبه‌ر
 بکه‌ینو به‌یه‌کیان بگرنو نه‌مجار بۆ خۆمان حوکم به‌دینو چاکو خراپ لیک
 جیا بکه‌ینه‌وه، په‌په‌وی چاکه‌کاران بکه‌ینو له‌ره‌وشتی خراپه‌کاران به‌دوو‌ربینو
 خۆمان بیار‌یزین. خوداش پشتیوان بی!

برئ له‌ره‌وشته به‌رزه‌کانی پیغه‌مبه‌ران

(دروودی خودایان له‌سه‌ر بی) (۵۸)

أُولَئِكَ الَّذِينَ

أَنعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِن ذُرِّيَةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ
 وَمِن ذُرِّيَةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَءِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجَبَيْنَا إِذْ أَنْتَلَىٰ عَلَيْهِم

آيَةُ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾

له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار ناوو وه‌صفو په‌سنی ده پیغه‌مبه‌ری خوی
 را‌گه‌یاند، همر پیغه‌مبه‌ره‌و برئ له‌ره‌وشتی جوانی تو‌مار کردن، له‌کو‌تایی‌دا
 له‌ژیر چه‌تری ره‌وشتی‌کی فره‌م‌زندا کو‌ی کردنه‌وه، نهمیش به‌خشینی پله‌ی
 پیغه‌مبه‌رایه‌تی‌یه پی‌یانو شاره‌زایی کردنیانه بۆ ر‌نگای هیدایه‌تو
 هه‌لب‌ژاردنیانه له‌ناو مه‌خلووقات‌ی خوی‌دا به‌سه‌ر مه‌خلوقات‌دا.

هه‌لبه‌ته ئاماژه بۆ کراو بهوشه‌ی (أولئك) هه‌ر ئهو (ده) پێغه‌مبه‌ره نین: که له‌م سوره‌ته‌دا باس کراون، به‌لکوو مه‌به‌ست جینسی پێغه‌مبه‌رانه. ذیکری ئه‌شخاصه‌و مه‌به‌ست جینسه. ده‌فه‌رموئ: ﴿أولئك الذين أنعم الله عليهم من النبيين﴾ ئهو زاتانه‌ی له‌سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که‌وه تا ئیره باس کراون هه‌ر له‌زه‌که‌ریاوه تا ئیدریس، به‌لکوو هه‌موو پێغه‌مبه‌ران به‌گشتی، ئه‌وانه‌ن: که خودا نيعمه‌تی پێغه‌مبه‌رتی پێ به‌خشیونو له‌خۆی نزیک کردونه‌و و پله‌ی به‌رزو شکۆمه‌ندی پێداون. له‌ناو به‌نده‌کانی‌دا هه‌لێ بژاردوون، هیدایه‌تی داوونو شاره‌زای کردون بۆ ئه‌وه‌ی ببنه نموونه‌ی مرۆڤایه‌تی و رابه‌ری ئاده‌میزاد له‌خودا په‌رستی و به‌ندایه‌تی کردن‌دا، بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لک چاویان لێ بکه‌نو له‌په‌وشت و خودا په‌رستی‌دا شۆنیا‌ن بکه‌ون، ئه‌م زاتانه هه‌ندیکیان ﴿من ذریة آدم﴾ بریتین له‌و پێغه‌مبه‌رانه‌ی له‌وه‌چه‌ی ئاده‌م: وه‌کوو ئیدریس، ﴿ومن حملنا مع نوح﴾ هه‌ندیکی تریان وه‌کوو له‌ئه‌وه‌ی ئاده‌م: وه‌کوو ئاده‌م به‌باوه‌گه‌وره‌یان حسیب ده‌کرێ، له‌وه‌چه‌و ئه‌وه‌ی ئه‌وانه‌شن که له‌گه‌ژان نوح‌دا له‌که‌شتی‌یه‌که‌دا هه‌لمان گرتن، ئه‌وه‌ش وه‌کوو ئیبراهیم که له‌ئه‌وه‌ی (سام) ی کو‌ری (نوح) ه، هه‌شته‌که‌ی تریشیا‌ن ﴿من ذریة ابراهيم﴾ له‌ئه‌وه‌ی ئیبراهیم و وه‌کوو ئیسماعیل و ئیسحاق و یعقوب ﴿واسوا نيل﴾ هه‌ندیکی تر له‌و پێغه‌مبه‌رانه له‌ئه‌وه‌و وه‌چه‌ی ئیسرائیل: واته: له‌یه‌عقوب که‌وتونه‌وه: وه‌کوو موسا و هارون و عیسا و زه‌که‌ریا و یه‌حیا (دروودی خودا له‌سه‌ر هه‌مویا‌ن بێ) ﴿ومن هدینا واجتبینا﴾ ئه‌وانه له‌کۆمه‌لی ئهو پێغه‌مبه‌رانه بوون: که هیدایه‌تمان دان بۆ ئایینی ئیسلام؛ ئهو ئایینه‌ی: که به‌رنامه‌و ده‌ستووری هه‌موو پێغه‌مبه‌ران بووه، هه‌موو پێغه‌مبه‌ره‌کان بانگه‌وازیان بۆ کرده‌، له‌کۆمه‌لی ئهو زاتانه بوون: که هه‌لمان بژاردون بۆ پله‌و پایه‌ی پێغه‌مبه‌رایه‌تی و رێزلێنانو شکۆمه‌ندیان پێدان.

ئه‌و زاتانه: ﴿إِذَا تَلَىٰ عَلَيْهِم آيَاتِ الرَّحْمَنِ خَرَوْا سُجَّدًا وَبُكِيًا﴾ هه‌ر کاتئ نایه‌ته‌کانی خودای خاوه‌ن به‌زه‌یی و ره‌حم به‌خوئندرایه‌وه به‌سه‌ریان‌دا، به‌ره‌و رو به‌ده‌م‌دا ده‌که‌وتزو به‌گریانه‌وه سوژده‌یان بۆ خودا ده‌برد، گه‌ردنکه‌چی و به‌ندایه‌تی خو‌یان به‌ئه‌وپه‌ری شی‌وه‌ی زه‌لیلی نیشان ده‌دا، هه‌مدو سوپاسی خودایان نه‌نجام ده‌دا، له‌سه‌ر نیعمه‌تو به‌خششه‌کانی، ترسی سزاو تو‌له‌ی خودای خاوه‌ن ده‌سه‌لاتیان له‌دلا‌بو‌وا.

واته: ئه‌و زاته هه‌لبێژراوانه ره‌وشتو نیشانه‌ی ناشکریان نه‌مه‌بوو له‌خودا ترس بوون، ترسو بی‌می خودایان له‌دل‌دا جێگیر بوو، دل‌و ده‌رو‌زو هه‌ستو شعور‌یان وا پال‌فته‌و مشتو مال‌ کرابوو هه‌ر کاتئ نایه‌ته‌کانی خودایان ب‌بیستایه، به‌ل‌گه‌و ده‌لیلی هه‌بو‌زو تاک‌و ته‌نهایی خودایان به‌گوت‌دا بدرایه، یاساو شه‌ریعه‌تی خودایان بۆ شی بکرایه‌وه ده‌ست به‌جئ ده‌که‌وتنه سوژده‌و ده‌ستیان ده‌کرده‌ گریانو له‌رزینو فرمیسک باران له‌ترسی خودا.

نایه‌ته‌که ئه‌وه‌ی لئ وهرده‌گیرئ که پێ‌ویسته ئه‌و که‌سه‌ی قورئان ده‌خوئئ یان گوئی لئ ده‌گرئ بیر له‌مانای نایه‌ته‌کان بکاته‌وه، هه‌ول‌ بدا کار له‌دل‌و ده‌روونی بکاو گریان‌ی بئ، خو نه‌گه‌ر گریان‌ی نه‌هات خو‌ی بگریه‌نئ، پێ‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ((اتلوا القرآن وابکوا فان لم تبکوا فتابکوا)) قورئان به‌خوئینو بیری لئ بکه‌نه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی ترسو بی‌می عه‌زابی خودا به‌گریانتان بئینئ، نه‌گه‌ر گریان‌ی راستی و سروشتیان نه‌هات، به‌ناره‌زو خو‌تان بگریه‌ن.

(صالح المربی) ده‌لئ له‌خودا قورئانم بۆ پێ‌غه‌مبه‌ر ﷺ خوئند، پاشان پئی فەرمووم: ئه‌ی صالح! نه‌مه‌ خوئندنی قورئان بوو ئه‌ی کوا گریان؟ ئیبنو عه‌بباس ده‌فرموی: هه‌ر کاتئ نایه‌تی سو‌جده‌ی (سبحان) ه‌تان خوئند خیرا سو‌جده‌که مه‌به‌ن هه‌تا کول‌ی گریان‌ی خو‌تان هه‌ل‌نه‌ستین، خو نه‌گه‌ر چاوتان فرمیسکی نه‌هات با دل‌تان بگری!!

هده‌وه‌ها له‌نایه‌ته‌که‌ نه‌وه‌ش وهرده‌گیرئ: که‌ هه‌موو پیغه‌مبه‌ران
(قدوة‌ی) راست‌آلزو رابه‌ری راسته‌قینه‌ی مرؤ‌ق‌ایه‌تین، نمونه‌ی بیرو باوه‌ر
دروستی و عیباده‌ت‌کردنی زۆرو باشو نایینی راستو ره‌چه‌له‌کی پاک‌ئو نه‌سه‌بو
خانه‌واده‌ی به‌رزو پاک‌ئو خاوتین له‌ره‌وشتو سروشت دان.
نایه‌ته‌کانی (۸۳-۹۰)ی سوره‌تی (الانعام) به‌لگه‌ن له‌سه‌ر نه‌وه: که‌
مه‌به‌ست به‌م نایه‌ته‌ی ئیره‌ هه‌ر نه‌و ده‌ پیغه‌مبه‌ره‌ نین که‌ له‌م سوره‌ته‌دا باس
کراون، به‌لکوو مه‌به‌ست تی‌ک‌رای پیغه‌مبه‌رانن به‌گشتی..

صیفاتو ره‌وشتی وه‌چه‌و چینی دوا پیغه‌مبه‌ره‌کان
ره‌وشتی تۆبه‌کاران و نه‌وانه‌ی شیایو چوونه‌ ناو به‌هه‌شتن

﴿خَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ

خَلَفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا

﴿٥٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ

وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ

بِالْغَيْبِ إِنَّمَا كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًا ﴿٦١﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا

وَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ

عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾

دوای نه‌وی پهره‌ردگار وه‌صفو په‌سنی نه‌و پیغه‌مبه‌رانسه‌و
 شوینکه‌وتوانیانی تو‌مار کرد، به‌وه ناساندنی که له‌خوداترسو راستالن،
 په‌په‌روی فرمانی دین ده‌کهنو خو‌یان له‌و شتانه ده‌پار‌یزن: که خودا نه‌ی لی
 کرده، شاده‌میزادانی هه‌لنان بو‌چاو لی کردنو شوینکه‌وتنیان، باسی
 صیفاتو ره‌وشتی نه‌وانه ده‌کا که له‌روژگاری دوا نه‌وان دینه‌ کۆری ژبانسه‌وه،
 روو له‌نایین وه‌رده‌گپن، نه‌رکی نایینی پاش گو‌ی ده‌خه‌ن، سه‌رگرمی
 رابواردنو ناره‌زوبازی ده‌بن، نه‌مجار سزاو تو‌له لی ستاندنیان له‌روژی قیامت
 دا دیاری ده‌کاو ناهیلی هه‌روا به‌سهریانسه‌وه بجی، مه‌گه‌ر نه‌وانه‌یان نه‌بی: که
 تو‌یه ده‌کهن، نه‌وانه خودا تو‌یه‌یان لی وه‌رده‌گری‌و به‌هه‌شتی جوانو رازاوه‌یان
 به‌خه‌لات پی ده‌به‌خشی!

نیمامی رازی ده‌فهرموی: ظاهیری نایه‌ته‌که نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که مه‌به‌ست
 به‌و پاشماوه‌و وه‌چمو نه‌وانه‌یه‌چمو نه‌وی پیغه‌مبه‌ره‌کان بن.

موجاهید ده‌فهرموی: نه‌م نایه‌ته ده‌ریاره‌ی گه‌لو نه‌تمه‌یه‌ک نازل بو‌وه
 له‌توممه‌تی پیغه‌مبه‌رن، له‌سه‌ر ریگه‌وبان سواری یه‌کتری ده‌بن وه‌کو چۆن
 نا‌ه‌ل سواری یه‌کتر ده‌بن، شهرم له‌خه‌لکی ناکه‌نو له‌خواست ناترسن.

نه‌للاه‌ونه‌کبه‌ر! نه‌و پیغه‌مبه‌ره هه‌ست ناسک‌و دل‌و ده‌روون پاک‌و
 خا‌وینانه: که هه‌میشه دل‌یان به‌خوداوه په‌یوه‌سته‌و چاویان پر له‌فرمی‌سکه،
 هه‌ر که یادی خودا ده‌کهن دل‌یان وه‌له‌رزدی‌و ده‌کهنه‌ سو‌جده‌و دل‌یان وه‌کو
 مه‌نجه‌ل ده‌کولی‌و له‌ترسی خودا حه‌جمینیان نیه، له‌پاش خو‌یان وه‌چمو
 نه‌وه‌یه‌ک جی دیلن دوور له‌خوداوه خوداناسی، واز له‌نو‌یژ کردن ده‌هینن، بر‌ویان
 پی‌ی نیه، سه‌رگرمی رابواردنو هه‌واوه‌ه‌ش ده‌بن! نای له‌م جوداوازییه‌و له‌م
 موفاره‌قه‌یه؟

ده‌فهرموی: ﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا
 الشَّهْوَاتِ، فَسُوفَ يَلْقَوْنَ غِيَا﴾ پاش له‌دونیا ده‌چوونی نه‌وزاتانه، دوای نه‌و

بەھرە مەندو بەختە وەراندە شوینکە وتوانیان، وەچەو نەووە چینی و نوێژیک
 ھاتنە کۆپی ژيانەووە بەرواڵت جیگای ئەوانیان گرتەو، بەلام نوێژەکانیان
 زایەکردن وازیان لێ ھینان و پاشگوێیان خست، بەلکوو ھەر برۆیان پێ
 نەبوو. وازیان لەخودا پەرستی ھینا و دەستیان کرد بەخراپەو خراپەکاری، رۆچون
 لەگومرایی و ئارەزوویازی دا، دەستیان دایە زینا کردن و سەرپێچی فەرمانی خودا
 لەھەموو رویەکەو، سەرگرمی دنیا خواردن و لەبیرچوونەوێ رۆژی قیامت
 بوون، ئەوانە سزاو تۆڵەیان لێ دەستیندری و لەو بەمەلاو تووشی عەزابو
 مەینەتی دەبن، لەرۆژی قیامت دا نائومێدو خەسارەتمەند دەبن، دوچاری
 تۆڵە سەخت و دژواری گومرایی بەکەیان دەبن لەدۆزەخ دا. چونکە لەدونیادا
 تاوانیان نەنجام داو و نەرمکی سەرشاری خۆیان پاشگوێ خستو!

ئیمامی شەوکانی دەفەرموی: ھەر کەسێک نوێژ لەکاتی خۆی دا نەکا،
 نەرمکێک لەنەرمکەکانی سەرشاری بەجێ نەھێنێ، یان مەرجێک لەمەرجەکانی
 نوێژ یان روکنێک لەروکنەکانی پاشگوێ بخا بێگومان ئەو نوێژی زایە
 کردو.

بۆیە کۆمەڵیک لەزانایانی سەلفو خەلفو بڕیک لەشەرەزانو
 موحتەھیدەکان پێیان وایە نوێژنە کەر کافر، بەلگەشیان ئەو فەرمودەیە
 پیغەمبەر ﷺ کە فەرمویەتی: ((بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ))
 ئێوان نادەمیزاد و کوفر بریتیە لەوازیان لەنوێژ. یان ئەو فەرمودەیە: کە
 ئیمام ئەحمەد و تیرمیزی و نەسائی و ئیبنو ماجە لەبەریدەووە ریوایەتیان
 کردو دەفەرموی: ((الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ
 كَفَرَ)) ئەو پەیمان و بەلێنە لەئێوان تێمە ئەھلی کوفرا بە بریتیە لەنوێژ،
 کەسێک نوێژی نەکرد بێگومان بەکافر حەسبە.

ئەمجار پەروردگار لەدوچاریوونی ئەو سزا دۆزارە ھەندێ لەئادەمیزادان
 وەلا دەنێو لەو حوکمە چەرتیان دەکا و دەفەرموی: ﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ

وعمل صالحاً، فأولئك يدخلون الجنة ولا يظلمون شيئاً» وەلى كەسىك
تۆبە بكا لەتاوانى نوێژ نەكردنو لەشوتنكەوتنى ھەوسو ئارەزۆبازى،
بگەرپتەو ٻۆ خوداپەرستى، وێراى ئەو ەش باوەرى بەخودا قایم پتەو بكا،
كردارى چاكو بەسوود ئەنجام بدا، ئەوانە دەچنە ناو بەھەشتى رازاو ە
قەشەنگو ە، خودا لەتاوانیان خۆش دەبێ، چونكە تۆبەى راستەقینەو راستالانە
تاوانى لەو ەپیش دەسپرتەو ە وەكوو لەفەرمودەيەكى تردا ھاتوو ە ئیبنو ماجە
لەئیبنو مەسوود ەو ە رىوايەتى كردو ە دەفەرموێ: ((التائب من ذنب كمن
لا ذنب له)) كەسىك تۆبەى راستالانە بكاو لەتاوانەكانى پەشیمان بویتەو ە
وەكوو ئەو ە وایە تاوانى نەبێ، تاوانى نەكردبێ.

ئەم وەلاناو ئیستیشناكردنەى ئێرە وەكوو چەرتكردنو ئیستیشناى نایەتى
ژمارە (۶۸-۷۰) ی سوره تى (الفرقان) وایە: كە دەفەرموێ: ﴿والذين
لا يدعون مع الله إلهاً آخر، ولا يقتلون النفس التي حرم الله إلا بالحق ولا
يزنون﴾ پاشان دەفەرموێ: ﴿إلا من تاب وآمن وعمل عملاً صالحاً، فأولئك يبدل
الله سيئاتهم حسنات، وكان الله غفوراً رحيماً﴾.

ئەمجار پەرورەدگار وەصفو پەسنى ئەم باغانەى بەھەشت دەكا: كە
تۆبەكاران دەچنە ناویان، سێ وەصف ٻۆ ئەم باغانە تۆمار دەكا: كە دەبنە
مایەى خۆشگوزەرانى ئەوانەى دەچنە ناویانو تێیاندا دەمێننەو ە.

۱- ﴿جنات عدن التي وعد الرحمن عباده بالغيب﴾ ئەم بەھەشتە
بریتییە لەچەند باغو باغاتێك كە باغاتى (عدن)یان ناو ە، بەشێكە لەقاتو
تەبەقەى ناو بەھەشت، یان شوێنى نیشتهجێ بوونو مائەو ەى ھەتا ھەتایین،
پەرورەدگار وادەى ئەم بەھەشتە خۆش و رازاو ەيە داو ە بەبەندە باشەكانى: كە
بەندەیدەيى برۆیان بەھەبوونى ھەبەو كاری ٻۆ دەكەن، چاویان پێ نەكەوتوو ە
ئیمانیان پێ ھێناو ە، بەھۆى بەھیزی بیرو باو ەریانمو ە، دڵیان لەو ەى وادەى
خودا ھەردێو پاشگەزبوونەو ەى تیدا نی ە ﴿إنه كان وعده مأتياً﴾ بێگومان

خودا وادهی بهدی دئیو هرچی بهلینی پی دابی ده بی بیتسه جیو بهلین
پیدراوه کان بهمرازی خویان ده گنو هه موویان ده چنه ناو ئه و به هه شتانه وه.
وه کوو له شوینیکی ترده ده فرموی: ﴿وَكَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا﴾ (المزمل/۱۸).

۲- ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا﴾ ته هلی به هه شت؛ نه و
پی او چا کانهی خودا ده یان خاته به هه شت وه، له ویدا قسه ی پروپوچ نابیسن،
کهس قسه ی ناشیرینو بی سوودیان ئاراسته ناکا، به لکوو نه وهی ده بیسیسن
هر سه لامکردن له یه کتری سه لامکردنی فریشته یه لیان، دلناییی و
ئارامییان پی ده به خشری بۆ نه وهی هینده ی تر بکونه خوشی و له زه ته وه،
هیچ شتیک نه بی زه و قیان تیک بداو دلان گهرد بگری! وه کوو له شوینیکی
ترده ده فرموی: ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا إِلَّا قِيلًا سَلَامًا
سَلَامًا﴾ (الواقعة/۲۵-۲۶).

۳- ﴿وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًا﴾ هه یه بۆ نه و به هه شتیانه
له به هه شتدا رزقو رۆژی خویان به یانیو ئیواره، واته: نه وهی حه زیان لی بی
له خواردنو خواردنه وه له نه ندازه ی کاتی به یانیو ئیواره دا. بزیان دئی به بی
ماندوبوون، بیگومان له به هه شتدا شه و رۆژ نیه، به لکوو هه موو کاتی
له نوورو روناکی دان، تیپه پروونی کاته کان به هۆی هاتوو چۆی روناکیه کانو
کشانی چۆمه کان ده زانن. که واته ده بی بلین: مه به ست نه وه یه: به نه ندازه ی
کاتی نیوان به یانیو ئیواره ی نه م جیهانه خواردنو خواردنه و یان بۆ دئی، نیوان
قاوه لئی و نان خواردنی ئیواره یان به نه ندازه ی نیوان قاوه لئی و نان خواردنی
ئیواره ی نه م دونیا یه!

نیمام ته حمه دو بوخاری موسلیم له ته بو هورهیره وه ریا یه ت ده کمن؛
ده لی: پیغه مبهر ﴿فَرَمَوِي: ((أَوَّلُ زَمْرَةٍ تَلْجُ الْجَنَّةَ صُورَهُمْ عَلَى
صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، لَا يَبْصُقُونَ فِيهَا، وَلَا يَتَمَخَطُونَ فِيهَا، وَلَا
يَتَغَوَّطُونَ آتِيَتُهُمْ وَأَمْشَاطُهُمُ الذَّهَبُ وَالْفُضَّةُ، وَمَجَامِرُهُمُ اللَّوْلُوءَةُ،

ورشحهم المسك ولكل واحد منهم زوجتان، یری مخ ساقها من وراء اللحم من الحسن، لا إختلاف بینهم، ولا تباغض، قلوبهم على قلب رجل واحد، یسبحون الله بكرة وعشیا)).

﴿تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان تقياً﴾ نمو بههشته جوانو رازاوه یه: که بهو شیوه وه صف کرا به میرات دهیده یں به به نده تدقوا کاره کانمان، نموانه ی حمده سوپاسی خودا ده کهن له کاتی خویشی و ناخویشی دا، لهه موو حالیکدا فرمانبرداری خودای خویمان، نیمه ش بههشت ده کهینه ملکی راسته قینه ی نموانو وه کوو میرات پیمان ده به خشین.

هاتنی سروس و هیئانی نیگا به فرمانی خودایه

وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُم مَّا بَيْنَ

أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾
رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَأَصْطِرْ لِعِبَادَتِهِ
هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾

ده رباره ی هو ی نازل بوونی نایه تی ژماره (۶۴) نیمام نه حمده و بوخاری له نیبنو عه بهاسوه ریوایه تیان کردوه ده فرمانو: پیغه مبهر ﷺ به جویرائیلی فرمانو: بوجی زیاتر سهردانمان ناکه ی؟ تیتتر نایه تی ﴿وما تنزل إلا بسامر ربك﴾ هاته خواری!

نیبنو نه بی حاتم له عه که ره موه ریوایه ت ده کا؛ ده لی: چل روژ جویرائیل نیگای بو پیغه مبهر نه هیئا. که پیغه مبهر ﷺ لی پرسی بوجی وه نده دوا که وتی؟ جویرائیل هه مان ولامی دایوه.

نیبنو ئیسحاق له ئینو عهباسهوه ریوایهت دهکا: ده لئ کاتیک قوره ییشیه کان پرسیاران له پیغه مبهه کرد دهر باره ی نه صاحبولکه هه، پانه شهو نیگای بۆ نه هات، جا پاشان که جویرائیل هات بۆلای پیغه مبهه ﷺ فهرمووی: زۆر دواکه وتوی! نهویش هه مان ولامی دایهوه.

له ئینو عهباسهوه ریوایهت کراوه ده فهرمووی: کاتیک پرسیار له پیغه مبهه کرا دهر باره ی نه صاحبولکه هه ذیلقر نه بنو چۆنیه تی گیان، پیغه مبهه ﷺ نه یزانی چی وه لام بداتهوه، چه ند روژیکیش جویرائیل نه هات بۆلای پیغه مبهه پێی لئ دابری، ئیتر پیغه مبهه زۆر دلتسه نگ بوو، غه م په ژاره دایگرت. موشریکه کان وتیان: خودا که ی موحه ممه د وازی له موحه ممه د هیناوه و تپۆی کردوه، جا: که جویرائیل هات بۆلای: پێی فهرموو: نه ی جویرائیل خۆت لئ وون کردم، هه تا وام لئ هات گومانی خراب بهرم، حه زم زۆر به هاتنت کردو پێم خۆش بوو بێی. نهویش فهرمووی: من زیاتر به تا سوخه وه م بۆ دیده ئیت وه لئ من به نده یه کی فهرمان پێ کراوم، هه م کاتئ فهرمانم پێ کرا به هاتن دیم، که فهرمانم پێ نه کرئ نایه م. ئیتر په روه ردگار نه م نایه ته ی نازل کرد، چ مانعیکیش نه ی زوداوه کان زۆربو نه سبابی نزولیش زۆر بن!

په یوه ندی نه م کۆمه له نایه ته به یی پێشه وه له م روه وه یه: په روه ردگار له وه پێش چیرۆکی پیغه مبهه رانی وه کوو زه که ریواو ئیبراهیمو موساو ئیسماعیلو ئیدریسو باس کرد بۆ دلدانه وه ی پیغه مبهه و دامه زانندن دلو دهر وونی له سه ر په یامه که ی. هه روه ها باسی شه و نازو نیعمه ته نای کرد: که خودا به پیغه مبهه رانو نه وه کانیا نی به خشی بوو چۆنیه تی هه لسو که وتی ناشیرینی نه وه کانی دوا شه وانی دیاری کردو پاداشی هه ردوولایه نی رون کرده وه، بۆ شه و ی ئاماره بکا که قوره ییشیه کانو جوله که له و وه چه و نه وه پاشینه نه ن: که نوژیان زایه کردوه و شوین هه واه وه وه سی خۆیان که وترون،

هروه ها بؤ نهوی ثم ناخوتزو کورته چیرۆکهی ئیره ی سهرداری پیغه مبه ران
(حه زره تی موحه ممه د ﷻ) بکاته کوتایی چیرۆکه کانی سوره ته که ،
ده فهرموی:

﴿وما تنزل إلا بأمر ربك﴾ واته: پهروه ردگار فهرمانی به جویرائیل
کرد: که به پیغه مبه رابگه یه نی: که ئیمه ی فریشته دانابه زین به مه بهستی
نیگا هینان بؤ سهر پیغه مبه ران کات دوا ی کاتو بهینا و بهین مه گهر
به فهرمانی خوداو به گویره ی داخوای حیکمه تو زانایی زاتی پاکو به گویره ی
به رژه وندی بهنده کانی و به جوړیک خیری دینی و دنیایی نهوانی تیدابی،
ههرکاتی خودا فهرمانمان پی بکا داده به زین.

﴿له مابین آیدینا وما خلفنا وما بین ذلك﴾ ههر بؤ خودایه نه نجامدانی
هه موو کارو باریک، کاری دونیا و قیامه تمان رابوردو و ئیستا و داهاتوو مان
له هه موو کاتو شو ئیکدا به ده ست خودایه و بهیستی شو نه نجام ده دری،
ره خنه ی لی ناگیری و کهس رایه ی ناکه موئ بلی نهوت بؤ واکردو بؤ وات
نه کرد! ئیمه فریشته بهنده ی فهرمان بهرداری نهوین و بهی ئیزو فهرمانی نهو
له جیگایه که وه بؤ جیگایه کی تر ناچین.

﴿وما کان ربك نسیاً﴾ ههرگیز خودای تو نهی موحه ممه د! تو ی له یاد
نه کرده و لیت بی ناگا نه بووه، ههرچه نهده بؤ ماوه یه کیش نیگا و سروشت لی
دواکه وتوه، چونکه پهروه ردگار زانا و ناگاداره به ملکو مه له کووتی بوونه و هرو
ههرگیزاو ههرگیز بی ناگایی و له بیر چوونه و ی به سهردا نایه، کهوابی له تو
غافل نه بووه و له بیر نه کردوی، به لکو دواکه وتنی نیگا بؤ ماوه یه ک له بهر
حیکمه تیک بووه: که ههرخوی دهیزانی!!

ئینبو موندیرو ئینبو نهی حاته و ئینبو مهرد وه یه یو طبه رانی له نه بو
ده رداوه به مه رفووعی فهرموده یه کیان ریوایه ت کرده ده فهرموی: ((ما أحل
الله فی کتابه فهو حلال وما حرمه فهو حرام، وما سکت عنه فهو عافیه

فَاقْبَلُوا مِنْ اللَّهِ عَافِيَتَهُ فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُنْ لِيَنْسِيَ شَيْئًا)) نه‌مجار نه‌م
نایه‌تی خوینده‌وه ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا﴾.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار به‌لگه‌ له‌سهر نه‌و راستیانه‌ی پیشموه ده‌هینیتسه‌وه
ده‌فهرموی: ﴿رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ خودا به‌دیپهنه‌ری
ناسمانه‌کانو زه‌وی نه‌وی تییان دایه، هرچی له‌ناسمانه‌کانو زه‌وی دا هدیسه
ملکی خودایه‌و خه‌لقنده‌ی نه‌وه، جا که‌سیک خاوه‌نی هه‌موو بوونه‌وه‌ر بی،
به‌دیپهنه‌ری ناسمانه‌کانو زه‌وی بی، چۆن ته‌سه‌وور ده‌کری بی ناگایی و له‌بیر
چوونه‌وی به‌سهردا بی؟!

که‌وابی نه‌وی له‌سهر تو پئویسته‌ی پیغه‌مبه‌را ﴿فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ
لِعِبَادَتِهِ﴾ به‌رده‌وام به‌ له‌سهر عیباده‌کردن بو خودای خۆتو نارام بگره‌ له‌سهر
عیباده‌ت کردنو گوپرایه‌لی بو خودا، نه‌رکئو ناخۆشی خودا په‌رستی و
بانگه‌وازی بو نایین له‌نه‌ستو بگره، به‌هۆی دواکه‌وتنی نیگا و سروس بو
ماوه‌یه‌ک واز له‌خودا په‌رستی خۆت مه‌هینه، ﴿هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا﴾ نایا تو پی‌ت
وایه وینه‌و نمونه‌ی خودا هدیسه؟ نیستیفه‌امه‌که نیستیفه‌امی نینکارییه،
به‌مانا نه‌فیه. واته‌ که‌س نیه‌ وه‌کوو خودا شیاوی په‌رستش و به‌ندایه‌تی بو کردن
بی، ههر خودا به‌دیپهنه‌رو هه‌لسوپهنه‌ری بوونه‌وه‌ره، رزق و رۆژیده‌ره، هه‌موو
شتیک به‌ویستی نه‌و هاتۆته‌ وجود، ناده‌میزاد به‌جه‌سته‌و گیانی و به‌عه‌قل و
زانیاری و هه‌موو پئویستیاتیکی ژیا‌نی هه‌مووی خه‌لقنده‌ی په‌روه‌ردگار،
که‌وابی به‌خودا زانین و په‌رستش بو کردن ههر شیاوی نه‌وه، دان به‌خودایه‌تی دا
بنی و گهردنکه‌چی ده‌سه‌لات و فرمانی به‌!

بیرو بۆچونی موشریکه‌کان ده‌رباره‌ی هاتنی روژی قیامت
وَيَقُولُ الْإِنْسَنُ أَإِذَا مَا مِثُّ لَسَوْفَ
أَخْرَجَ حَيًّا ﴿٦٦﴾ أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَنُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ
وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ﴿٦٧﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ
لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾ ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ
شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِيبًا ﴿٦٩﴾ ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ
هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلِيًّا ﴿٧٠﴾ وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ
حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نُنْجِي الَّذِينَ أَنْقَوْا النَّفْسَ مِنَ الظَّالِمِينَ
فِيهَا حَيًّا ﴿٧٢﴾

دوای نه‌وی پهره‌ردگار نه‌وی رونکرده‌وه: که‌ئاده‌میزاد به‌عیباد ه‌تو
خودا په‌رستی له‌ته‌نگو چه‌له‌مه‌ی روژی حشر رزگاری ده‌بی ه‌ه‌رو روژی
قیامت ه‌ه‌ردیو گومانی تیدا نیه، زیندو کردنه‌وی شاده‌میزاد ناسانتره
له‌دروستکردنی ه‌ه‌وه‌لجاری، که‌سیک بتوانی له‌ته‌به‌وه. شاده‌میزاد بینیه
گۆره‌پانی ژبانده‌وه، جاریکی دی زیندو کردنه‌وی زور ناسانتره، ه‌هرچه‌نده بو
خودا کاری ناسازو گران نیه ه‌ه‌موو کاریک بو خودا ناسازو بی نکرکه‌و
ماندووونی تیدا نیه.

جا له بفر شهوى هدهد فى سوره ته كه چه سپاندنى دهسه لاتی خودايه له سهر
ژيانبه خشين و مراندن، له سهر به ديهينانو له نابردن، له سهر راستى هاتنى رۆژى
دوايى، بۆيه هه ندئ بىرو بۆچونى موشريكه كانى باس كرد: كه بپروايان به رۆژى
قيامهت و زيندوبوونه وه نيه، به به لگه ي به هتيز ره ددى دانوه و بۆرى دان.
ههروه ها هه ندئ له شه و ناخوشى و تهنگو چه له مانه باس ده كا: كه رۆژى
قيامهت تووشى موشريكه كان دئ شه مجار به شوين شه ودا شه وه روون
ده كاته وه: كه هه موو ئاده ميزاد به سهر ئاگر دا راده نويندريزو كه س له ناگر
رزگارى نابئ، مه گهر شه وانه ي ئيمانيان هيئاوه و ته قواى خودا ده كه نو كردارى
باش نه نجام ده دن.

كوله بى ده لئ: نايه تى ﴿ويقول الإنسان... الآية﴾ ده باره ي ئوبه ي كورپى
خه له ف نازل بووه، شه بوو ئيسقه رزيوئكى به دهسته وه گرتو هه ليگ لؤفت و
وردى كردو به رباي دا شه مجار وتى: موحه ممد پئى وايه ئيمه دواى مردنو
رزينى جهسته مان جاريئكى دى زيندو ده كرينه وه.
ئيبنو عه بباس ده فهرموى: ده رحه ق به وه ليدى كورپى موحه يره و ها وه لانى
نازل بووه.

ئيستاش با بزائين ديمه نى ئيره به چى ده ست پئى ده كا؟ ديمه نه كه به و
وته يه ده ست پئى ده كا: كه ههر له كۆنه وه بئى بپروايان ده يلئينو ده يلئينه وه،
وته يه ك: كه چه نده ها تا قهو گرو به دريژايى ميژوو گوتويانو ئيستاش
هه لگرانى بىرو باوه رپى ماددى كاويژى ده كه نموه. ﴿ويقول الإنسان: انذا
مامت لسوف أخرج حياً﴾ ئاده ميزادى دل بئى باوه رو دل ره ق ده لئ نايا كاتى
من مردم و لاشه م رزى بووم به خاكو خۆل، جاريئكى تر زيندو ده بمده وه له گۆر
راست ده كرئمه وه؟ واته: به لايه وه شتيئكى سه يره و زۆر به دوورى داد نه ي و پئى
وا نيه شتى وا راست بئى، هه لبه ته وتنى شه قسه يه پال هه موو كافرو

موشریکیک دراوه، همرچهنده هه‌موویان نهم وته‌یان نه‌گوتوه وه‌لی چونکه هه‌موویان پی‌ی رازی بوون بۆیه پال هه‌موانیان دراوه.

بیگومان نهم وتوو ره‌خنه‌یه‌ی کافرو بی‌ پروایان ره‌خنه‌یه‌کی زۆر نابه‌جی یه، له‌نه‌فامی و بی‌ ناگایی خۆیان ده‌رباره‌ی په‌یدابوونی خودی خۆیان له‌سه‌ره‌تادا سه‌رچاوه‌ی گرتوه، هۆی سه‌رسوڕمانیان بیرنه‌کردنه‌وه‌و تینه‌فکرینه له‌چۆنیه‌تی په‌یدابوونی ئاده‌میزاد له‌سه‌ره‌تادا، ﴿أولاً يذكر الإنسان انا خلقناه من قبل ولم يك شيئاً﴾ بۆچی ئاده‌میزاد بیر ناکاته‌وه له‌چۆنیه‌تی په‌یدابوونی خۆی؟ بۆ بیر له‌وه ناکاته‌وه: که ئیمه ئه‌ومان له‌نه‌بووه‌وه دروست کردوه، کاتیکی ئه‌و هه‌ر نه‌بوه، له‌نه‌بوونه‌وه هیناومانه‌ته وجود، بۆ بیر له‌وه ناکاته‌وه له‌کۆیه‌هاتوه، چۆن هاتوه؟ ده‌با بیر بکاته‌وه په‌یدابوونی خۆی له‌یه‌که‌مجاردا بکاته‌و نیشانو به‌لگه له‌سه‌ر گونجای دووباره‌ بوونه‌وه دروستکردنه‌وه‌ی. خۆ ناشکراشه دروستکردنی شت له‌سه‌ره‌تادا قورستره له‌دووباره‌ کردنه‌وه، زیندوکردنه‌وه دروستکردنه‌وه‌ی ئاده‌میزاد له‌جاری دوهم‌دا زۆر ئاسانتره وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿هو الذي يبدأ الخلق، ثم يعيده وهو أهون عليه﴾ (الروم/۲۷).

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار به‌شوین نهم ئینکاری کردنه‌ی کافره‌کان دا سویندیکه هه‌ر شه‌نامیز به‌زاتی خۆی ده‌خوا، ئه‌مه‌ش گه‌وره‌ترین سویندو سامناکترین هه‌ر شه‌یه له‌موشریکه‌کانو ده‌فرموی: ﴿قورك لنحشرهم﴾ سویند به‌خودای تۆ ئه‌ی موحه‌مه‌د ئیمه ئه‌و موشریکو بی‌ پروایانه پاش زیندوکردنه‌وه له‌سارای مه‌حشه‌ردا کۆیان ده‌که‌ینه‌وه، به‌ته‌نیا ئه‌وان کۆناکه‌ینه‌وه، به‌لکوو ﴿والشياطين﴾ له‌گه‌ل ئه‌و شه‌یاتینیانه‌ی که له‌دونیا دا هاو‌پراو هاو ره‌وشت بوونو گو‌م‌پ‌ریان کردن ئه‌وانیشیان له‌گه‌ل تیکه‌وه ده‌پێچینو رایپچی سارای مه‌حشمریان ده‌که‌ین بۆ لیکۆلینه‌وه لی‌ پرسینه‌وه تۆ له‌ لی‌ ستاندن. ئه‌مه‌ش بۆ زیده‌ سزاو ئازاردانی ده‌روونی بۆیان، بۆ ئه‌وه‌ی

په‌نجده‌ی په‌شیمانی بگمزن، بزائن چهنده نه‌فامو هه‌لخه‌له‌تاو بوون، بیر بکهنه‌وه: که بۆچی شه‌ونده نه‌فام بوون شوینی نهم شه‌یتانانه که‌وتن.

نه‌مجار قورشان دیمه‌نیکی سامناک راده‌نوینی و وینه‌یه‌کی زیندوو هه‌ست هه‌ژین ده‌کیشی و ده‌فرموی: ﴿ثُمَّ لَنَحْضُرْهُم حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثَا﴾ له‌پاش زیندو کردنه‌ووو کۆکردنه‌ویان له‌ده‌شتی مه‌حشرده‌ا نه‌مجار هه‌موو شه‌و کافرو موشریکانه له‌ده‌وری دۆزه‌خ حازر ده‌که‌ین له‌شیوه‌یه‌کی سه‌رنج راکیشدا، هه‌موویان به‌سه‌ر شه‌ژنودا که‌وتوون، له‌به‌ر شه‌وه که‌س خۆ به‌پیوه ناگری، ناتوانی له‌سه‌ر قاچی بوه‌ستی!

خوینه‌ری هه‌ژا! بۆ خۆت به‌خه‌یاڵ شه‌و دیمه‌نه بینه‌ پیش چاوی خۆت، دیمه‌نی شه‌و هه‌موو موشریکو کافران‌ه‌ی: که هه‌ر خودا ژماره‌یان ده‌زانن، هه‌موویان له‌ده‌وری دۆزه‌خ له‌ترسانو له‌سه‌رمان له‌قاج که‌وتووو خۆیان به‌پیوه بۆ ناگیری، به‌سه‌ر شه‌ژنودا که‌وتووو ترسو له‌رز دایگرتووو ئاره‌قی شه‌رمه‌زاری ده‌پژووو به‌چاوی خۆیان دیمه‌نی سامناکی دۆزه‌خ ده‌بینن، هه‌لاوو بلیسه‌ی بۆیان دیت، هه‌ست به‌گه‌رمی و ئازاری ده‌که‌ن، چاره‌پوانن ئیستا نایستا له‌پیلی رۆ دینو فری ده‌ده‌نه ناو شه‌و ئاگره‌ بی ئامازو سوتماکه‌. بیگومان قه‌له‌م کۆلو زمان کۆله‌ له‌ناست روونکردنه‌وه‌ی شه‌و به‌سه‌ره‌هاته‌داهاتوو، خه‌یاڵیش په‌ی پی ناباو هه‌موو ته‌سه‌وریکي ئاده‌می له‌ناستیا کورت دینن، به‌بیر لی کردنه‌وه‌ی دل وه‌له‌رز دئو هه‌ست ده‌حه‌به‌سی و پیست گرژ ده‌بی، هه‌رچه‌نده تارماییه‌کی شه‌و دیمه‌نه به‌ناو خه‌یاڵدا راده‌بری، قه‌تره به‌ده‌ریایه‌کی لی ته‌سه‌وور ده‌کری!

﴿ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِتَابًا﴾ پاشان به‌ته‌ئکید ئیمه له‌هه‌موو نه‌ته‌وه‌و کۆمه‌ل گرویه‌کی فه‌سادو گو‌مرا، سه‌ره‌قه‌ترینو زۆر یاخی بووه‌کانیان بر ده‌ده‌ین، کییان زیاتر سه‌ره‌ره‌قو خۆبه‌زلزانو ته‌جاوه‌زکار تر بوون به‌رامبه‌ر خودای به‌ره‌حمو به‌زه‌یی ده‌یانه‌پیننه

ریزی پیشه‌وه له ده‌وری دۆزه‌خ مۆلیان ده‌دهین، واته: سه‌رانی کوفرو رابه‌رانی گومرایی له کۆمه‌لی موشریکئو گومراییان دابو ده‌که‌ینو راکیشی سه‌ر لیواری دۆزه‌خیان ده‌که‌ین بۆ ئه‌وه‌ی پیشتر فریایان بده‌ینه ناو دۆزه‌خه‌وه.

واته: له سه وتاوه هم موو تاوانکاران لږ ده وړی د وزه له سمر نه ژتیاڼ مولا
ده دین، نه مجار هر کس تاوانبارترو یاخی تر بووی له خوداو زیاتر
سهرپیچی کړدې له پېشه وه نه وانه تور ده دینه ناو د وزه خوه.

﴿ثم لنحن أعلم بالذين هم أولى بها صلياً﴾ تہ مجار تيمہ بيگومان زور
باش دہ زانينو لہہ موو کہس شاره زاترين بهوانہی شايانترن بہ دوزہ خو چونہ
ناوی سوتان بہ ناگرہ بي نامانہ کدی، دہ زانين کي شياوی ٹہوہیہ فری بی بدہینہ
ناو دوزہ خہوہو بو ہدا ہتاہیہ تریدا بمینیتہوہو سزای دوچہندانہو زیاد
بچیژی! وہ کوو لہشوینیکی تردا دہ فرموی: ﴿اکل ضعف، ولکن
لا تعلمون﴾ (الأعراف/۳۸).

ٺه مجار پهروه دگار ههوالی ټهوه مان پي ډده دا: که هه موو ټاده ميزاد
 ده چنه ناو دوزه خهوه ده فهر موي: ﴿وان منکم الا واردها، کان علی ربک
 حتماً مقضياً﴾ هيچ کهس نيه له ټهوه ي ټاده ميزاد ټيلا له روژي قيامه تدا
 ده چي ته سهر ليواري دوزه خو به سهر پردي صيراطدا تيده په پي، ټهه لي
 نزيک بوونه وهو تيده پرينه به سهر دوزه خدا کاري کي هه ټمو بريار له سه ردراوه،
 پهروه دگار هوکمي پي کردوهو بپراوه ټهوه، ههر ده بي ټي ته جي و
 باشکه زيوونه وهو تي دا نيه.

هەندىك پىيان وايە (وارد) بوونى دۆزەخ بەمانا نزيكبوونموهيه لىتى.
بەم جۆرە لە دەوروو بەرى دۆزەخ كۆيكرىنموه.

هه‌ندیکى تر ده‌لێن: (وارد) بوونی دۆزه‌خ به‌مانا چوونه‌ ناویه‌تى هه‌رچی
ئاده‌میزاد هه‌یه به‌چاکو خراپاانه‌وه ده‌بێ بچنه‌ ناو دۆزه‌خ، جابه‌لام بۆ

موسولمانان ساردو سه‌لامه‌تو نایان سووتینئ وه‌کوو چۆن به‌فرمانی خودا
ناگر ئیبراهیمی نه‌سوتاندو بۆی ساردو سه‌لامه‌ت بوو.

وه‌لی رای سه‌حیح نه‌وه‌یه که (وارد) بوون لی‌رده‌ا به‌مانا تی‌په‌ری‌پوونه
به‌لای‌دا یان به‌سه‌ری‌دا. به‌به‌لگه‌ی ئەم فرموده‌یه‌ی: که ئیبنو نه‌بی حاتم
له‌ئینو مه‌سعوده‌وه‌ ری‌وایه‌تی کردوه ده‌فرموی: ((یرد الناس جميعا
الصراط وورودهم قیامهم حول النار، ثم یصدرون عن الصراط
بأعمالهم، فمنهم من یمر مثل البرق، ومنهم من یمر مثل الريح،
ومنهم من یمر مثل الطیر، ومنهم من یمر كأجود الخیل، ومنهم من
یمر كأجود الأبل، ومنهم من یمر کعدو الرجل حتی آخرهم مرا رجل
نوره‌ علی موضع ابهامی قدمیه، یمر فیتکفأ به‌ الصراط، والصراط
دحض مزلة، علیه حسک کحسک التقاد، حافتاه ملائكة معهم کلالیب
من نار، یختطفون بها الناس)). ئەم فرموده‌ ئیبنو مه‌سعود
له‌پیغه‌مبه‌ری ژنه‌وتوه‌.

ئینو جهریر له‌ئینو مه‌سعوده‌وه‌ ری‌وایه‌ت ده‌کا ده‌فرموی: ((الصراط
علی جهنم مثل حد السیف فتمر الطبقة الأولى كالبرق، والثانية
كالريح، والثالثة كأجود الخیل، والرابعة كأجود البهائم، ثم یمر
والملائكة یقولون: اللهم سلم سلم)).^(۹)

ماموستا سه‌یید نه‌و مانایه‌ی به‌لاوه‌ په‌سنده: که بگوترئ (وارده‌ا)
له‌نایه‌ته‌که‌دا به‌مانا نزیک‌بوونه‌وه‌ تی‌په‌ری‌پوونه‌ به‌لای دۆزه‌خ‌دا، ده‌فرموی:
موسولمانان ئەم دیمه‌نه‌ سامناکه‌ ده‌بینو له‌دۆزه‌خ‌ نزیک‌ ده‌بنه‌وه‌ به‌لای‌دا
تیده‌په‌رن، ده‌بینن دۆزه‌خ‌ له‌کله‌ودایه‌و لرفه‌ی دئ، ده‌بینن دیکتاتۆرو سه‌ره‌ره‌قو
گومراکانی دنیا یه‌که‌ یه‌که‌ فرئ ده‌درینه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه‌ ﴿ثم نجي الذین

(۹) ئەم دوو فرموده‌یه‌ له‌سه‌حیحی مسله‌دا هه‌ن به‌لام به‌هه‌ندئ جیاوازی له‌وشو رسته‌یان‌دا. سه‌حیحی
موسلم له‌ (الإیمان) دا (۱۸۳) باب (۸۱) مانای (دحض مزلة) شونیکه‌ که قاج له‌سه‌ری ناو استن.

اتقوا ﴿ پاش ئەوێ هەموو ئادەمیزاد لە دەوری دۆزەخ کۆکرانەو، ئەوێ
کەوتە ناو دۆزەخەو کەوتە ناوی لە کافرو یاخی بو، ئەمجار تەقوا کارو
خۆپاریزان لە تاوان بە گۆتێ کردەو کانیان رزگار دەکەین دالەیان دەدەینو
ناهیڵین بکەونە ناو دۆزەخەو، بەهۆی تیمازو کردەو یانەو بەسەر پردی
صیراطدا تێپەر دەبن، ﴿وَنذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثًا﴾ کافرو ستمکارو یاخی
بوو کانی لە دۆزەخدا دەهیڵینەو بەشیوەی بەچۆکاها توویی، لەسەر ئەو شیوەی
کە لە دەوری دۆزەخ گرد کرابوونەو ئاوا لێیان دەگەرێن بە ئەو دۆزەخدا
بسوێن، هاتنە دەرەو یان نیە، توانای رزگار بوونیان نیە.

هەلبەتە ئەوانە لە دۆزەخدا دەمێنەو کە خودا بپاری مانەوێ هەتا
هەتایی بۆ دابن. بەلام تاوانبارانی موسوڵمان دواي تۆلە لێ ستاندنیان
بە گۆتێ تاوانە کانیان لە ناگر رزگاریان دەبی، هەر کەسێک جارێک بە راستی
(لا إله إلا الله) ی گۆتیی بە کردەوێ چاکیشی نەکردیی پاش تۆلە لێ
وەرگرتەو لەسەر تاوانە کانی لە دۆزەخ رزگار دەکری.

بێگومان بێنێز نزیکبوونەوێ هەموو ئادەمیزاد لە دۆزەخو تێپەر بوون
بەسەری دا کارێکی واقعو شتیکی هەر دەبی و نەبوونی محالە! دەبی هەموو
ئادەمیزاد بە موسوڵمانو نامۆسولمانەو دۆزەخ بێنێز لێی نزیک ببنەو جا
خودا پەرستان لێی رزگار دەبنو ستمکاران تی دەکەون.

ئێبنو عەبباسو ئێبنو مەسعودو کەعبولئەحبارو (السدي) و حەسەنی
بەصری وشە (وارد) لە تايەتە کەدا کە لە چاوگە (ورود) وەرگیراوە بەمانا
رۆیشتن بەسەر پردی صیراطدا تەفسیریان کردەو.

حەسەن بە راشکاوی دەلی: (ورود) لە تايەتە کەدا بەمانا چۆنە ناو نیە.
ئەوێتا لە زمانی عەرەبی دا دەگوتری: (وردت البصرة ولم أدخلها) کەوابوو
(واردا) بەمانا رۆیشتن بەسەر پردی صیراطدا یە، ئەمجار دەلی: ئەوێتا
خودا بۆخۆی دەفرموی: ﴿ان الذين سبقتم لهم من الحسنی اولئك عنها

مبعدون ﴿الانبياء/١٠١﴾. واتە: ئەوانەى تۆفیقمەن داوێ بۆ کارى خێر بپارى ئەوەمان داوێ چاکەیان لەگەڵ بکەین ئەوانە لەدۆزەخ دوور دەخرێنەوێ.. دەى کەسیک خودا بۆى بەرعۆدە بووی لەدۆزەخ دوورى بختەوێ چون تەبەوری ئەو دەکرێ بچیتە ناو دۆزەخەو؟!

هەروەها پەرەردگار لەئایەتى ژمارە (١٠٢) ی هەمان سورهتدا دەربارەى ئەو خوداپێداوانە دەفەرموێ: ﴿لایسمعون حسیسها﴾ دەنگى بلیسەى ناگرى دۆزەخ نابیسن، دەى ئەگەر ئەوانە بچنە ناو دۆزەخەوێ دەنگى بلیسەى ناگرە کە دەبیسن. لەلایەکی ترهوە قورئان لەشوئینیکی تردا دەفەرموێ: ﴿وهم من فزع يومئذ آمنون﴾ (الفمل/٨٩).

هەندیکى تر لەموفەسسرین دەفەرموون: رانای (منکم) لەئایەتە کەدا تایبەتە بە کافرەکانەو. واتە: ئەى موحەممەد! بە کافرەکان بلی: هەر یەکی لەئێوێ دەبێ بچیتە ناو دۆزەخەو.

وێلى زوربەى زانایانى تەفسیر دەفەرموون: رانای (منکم) لەئایەتە کەدا دەگەریتەوێ بۆ هەموو ئادەمیزاد بە کافرو موسولمانیەو، وێلى ناگرە کە بۆ موسولمانان ساردو سەلامەت دەبێو بەسەلامەتى لى رزگار دەبن.

خالیدی کورپى میعدان دەلی: کە ئەهلى بەهەشت چوونە ناو بەهەشتەوێ لەناو خۆیاندا دەلێن: ئەرى خودای ئیمە ئەیفەرموو ئیمە دەچینە ناو دۆزەخەو؟ ولامیان دەدریتەو، بەلى چوونە ناوی وێلى ناگرە کە بۆتان بوو بەخۆلەمی.

قورطوبى دەفەرموێ: ئەم رایە هەموو رایەکان کۆ دەکاتەو چونکە کەسیک چوێ ناو دۆزەخەوێ بەگەرمايىو بلیسەى ناگرە کە ئەزبەتى ئەبینى مانای وایە لەناگرە کە دوور خراوەتەوێ لى رزگار بوو!!

هه لّخه له تانی موشریکه کان به خوشگوزهرانی و

له شساعی و ساماندارییان له دونیادا

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا

لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾ وَكَمْ

أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّنْ قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثْنًا وَرِيًّا ﴿٧٤﴾ قُلْ مَن

كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ

إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَن هُوَ شَرٌّ مَّكَانًا

وَأَضَعُفٌ جُنْدًا ﴿٧٥﴾ وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى

وَالْبَقِيَّةُ الصَّلَاحُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا ﴿٧٦﴾

دوای نهوهی پهروهر دگار به لگه‌ی له‌سهر موشریکه قوره‌یشیه‌کان راست
کرده‌وه، به‌به‌لگه نهوانه‌ی بوږدان که ټینکاری زینلو بونونه‌ویان ده‌کرد
نه‌مجار وټسرای هدره‌شه‌کردن لییان شو به‌هو بیرو بوچوټیکه‌ی هه‌له‌ی تریان
را ده‌نوټنئ نه‌ویش نه‌وه بوو به‌موسولمانه‌کانیان ده‌گوت: نه‌گهر راست ده‌که‌ن
ټیوه له‌سهر حه‌قزو ټیمه له‌سهر به‌تالټین، ده‌بویه حالو گوزهرانی دونیاتان
له‌هی ټیمه خوشر بوایه، چونکه ناگونجئ خودای حه‌کیهو دانا خوشه‌ویستانی
خوئ بخته عه‌زابو زه‌لیلی‌یه‌وه، دوژمنه‌کانیشی بخته خوشی و
شکو‌مه‌ندییه‌وه، جا که واقع نیستا به‌پیچ‌هوانه‌ویه مانای وایه ټیمه له‌سهر
ته‌فسیری ره‌وان (۱۳۹)

حه‌قینو ئیوه له‌سەر به‌تالێ، ئه‌وه‌تا ئیمه له‌خۆشگوزه‌رانی و روفاهیه‌تداین له‌شساغو ساماندارینو له‌سەر حه‌قین، ئیوه له‌ته‌نگو چه‌له‌مه‌و ناخۆشی‌دان فه‌قیرو له‌ش به‌بارن که‌وابی ئیوه له‌سەر به‌تالێ!

ئیتیر په‌روه‌ردگار ره‌ددی دانه‌وه، فه‌رمووی: کافرو بته‌په‌رسته‌ پێشینه‌کان له‌ئیوه خۆشگوزه‌رانترو ساماندارتریوون که‌چی خودا به‌عه‌زایی ره‌شه‌که‌ر له‌ناوی بردن، که‌وابی پێدانی نازو نيعمه‌تی دونیا به‌که‌سیک نابێته‌ نیشانه‌ی خۆشه‌ویستی خودا بۆ ئه‌و که‌سه، هه‌روه‌کو ناردنی نه‌خۆشی و هه‌ژاری ته‌نگو چه‌له‌مه‌ بۆ سه‌ر که‌سیکی تر نابنه‌ نیشانه‌ی ئه‌وه که خودا ئه‌ر که‌سه‌ی ناخۆش ده‌وی.

ده‌گێڕنه‌وه ده‌لێن: بێژه‌ری ئهم قسه‌ نابه‌جییه (النضری کوری الحارث) و هه‌واخواهانی بوون، کاتیکی که‌ بینیان هاوه‌لانی پێغه‌مبه‌ر ﷺ پۆشاکیان شپرو ژیانیان زیرو کوله‌مه‌رگییه، بۆخۆشیان له‌رابواردنو خۆشی‌دا به‌وون ئیتیر ئه‌و بیرو بۆچوونه‌یان له‌لا گه‌له‌بوو.

ده‌فه‌رمووی: ﴿وَإِذَا تَلَّى عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا يَنَابِتَ قَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا:﴾ هه‌ر کاتی ئایاتی قورئان به‌سه‌ر ئه‌و موشریکه‌ سه‌ره‌په‌قانه‌دا به‌خوێندریته‌وه، به‌لگه‌و نیشانه‌ی ئاشکرا و روون له‌سه‌ر تاکو ته‌نها‌ی خودا به‌گوییان دا بدری، رووی خۆیان و هه‌ر ده‌گێڕنو پشت هه‌له‌که‌ن، به‌فیزه‌وه خۆیان هه‌له‌پێنه‌وه، فه‌خرو شانازی به‌سه‌ر موسوڵمانه‌کان دا ده‌که‌ن، له‌شساغو سامانداریی خۆیان ده‌که‌نه‌ به‌لگه‌ی راستی ئایین و بیرو باوه‌ریان، ده‌که‌نه‌ موسوڵمانه‌کانو پێیان ده‌لێن: ﴿أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا﴾ کام لا له‌ئیمه‌و له‌ئیوه شوێنو مه‌نزلی خۆشته‌ره، خانوو به‌ره‌ی په‌رداخو رازاوه‌ تره؟ کێمان له‌شساغ ترو پۆشته‌و په‌رداخ ترین؟ کێمان یارمه‌تیده‌رو لایه‌نگیرمان زۆره؟ کێمان دیوه‌خانو کۆرو مه‌جلیسی قه‌ره‌بالغ ترو رازاوه‌ تره؟؟ چۆن ئیمه به‌و هه‌موو دونیا به‌یده‌ست بوونه‌ بۆمان له‌سه‌ر به‌تالینو ئیوه به‌و هه‌ژاری

که م ده رame تیه وه لسه ر حه قن؟؟ هدرگیز نه مه راست نایاته وه و ناچیتیه وه
عه قلمه وه! چۆن ده بی نه و روتو ره جالانه ی له مالی (الأرقم) دا خویان
شاردۆتیه وه له سهر حه ق بنو ئیمه به وه هه موو شکومه ندی و ده سه لاتو
سامانداریه وه له سهر به تان بین؟؟ وه کوو له نایه تیکی تر دا پهره ر دگار
ده رباره یان ده فرموئ: ﴿وقال الذين كفروا للذين آمنوا: لو كان خيراً
ما سبقونا إليه﴾ (الأحقاف/ ۱۱).

بهائی ئسو نه فامه له خۆبایی بوانه به پڕوالهتی حالو وه زعی جیهانیان
له خۆبایی بووزو پینان وایه: ههر کهسێ ساماندارو دونیا پیدراو بێ له سهر
حدهو ریبازی راستی گرتوه! ههر کهسیکیش ههژارو نه دار بێ له سهر نایینی
به تالو بووجه!

نای که پیوریکی هه‌له‌یان داناوه به‌ته‌رازوئیکی لار شته‌کان ده‌کیشن!
قیاسو منه‌طیقتیکی خوارو خٚچیان داناوه! چمن به‌هه‌له‌چووزو چۆن بیرو
بۆچونیان هٚرو ناریکه!

ئىتىز خۇداي مەزىن رەددى شۇبھىمۇ بىررۇ بۆچۈنە كەيىانى دانىمۇدە فەرمۇى:
﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثَاًا وَرِثَاًا﴾ زۆر لەگەلو نەتەودە
رابوردۇە كانمان بەهىلاک بىردون لەوانەى پىغەمبەرانىان بەدرۆ خىستونەودە،
بەردەوام بوون لەسەر كوفرو بىدىنى خۇيان، ئىمە رىشە كىشمان كىردن، وە لەحال
ئەوانە زۆر لەئەمان شۇخو شەنگىرو پۇشتەو پەرداخىرو پىتر خاوەن مالىو
سامان و كەلو پەلو ئامىرىيون، دەى شۇخو شەنگى و دەولە مەندىيان نەبۇە
لەمپەر لەبەردەم وىستى خۇدادا، كاتى وىستى لەناويان بەرى.

بہ کورتی :

دیاردەیی دەولەمەندی و دەست روشتویی پۆشتەو پەرداخی و شوخو
شەنگی نیشانەی ئەو نەبە کە لای خۆدا ئەوانە خوشەوێستن، ئەو مێژوو

شاهیدە پەرۋەردگار زۆر گەلو نەتمەۋى خوشگوزەرانى لەناو بىردى ھەزارو بى
نەۋاى صالحو راستالى رزگار كردون.

بىگومان ئەمە ھەرەشەيە لەو دەۋلەمەندە موسولمانە گىلانەى پىيان
وايە گوزران خوشيان لە جىهاندا نىشانەى ئەۋەيە خودا لىيان رازىيەو حالى
قيامەتيشيان خوش دەبى!

ئەمجار پەرۋەردگار جەخت لەسەر ھەرەشەكانى دەكاتەۋە دەفەرموى:
﴿قُلْ: مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدَدًا﴾ ئەى موحەمەد! بەو
موشرىكە بى باۋەرانە بلى: كە لافى ئەۋە لى دەدەن ئەوانە لەسەر حەقزو
ئەتۆ و شوئىنكە وتوانت لەسەر بەتالەن، پىيان بلى: لەئىمەو لەئىۋە ھەر
لايە كمان لەسەر رىبازى گومرايى بىن، ئەۋە پەرۋەردگار سزاي دەدا بەۋە
مۆلەتى دەدا لەگومرايى دا بىنئىتەۋەو زياتر گومرايى ھەتا كاتى ئەۋەى دى
گىيانى بکيشرىو تەمەنى تەۋاو بىي، ئەمجار بىخاتە ناو دۆزەخەۋەو
بەتوندترىن سزا تۆلەى خراپەكارىيەكانى لى بستىنى!

ئەمەش دابو نەرىتى خودايە، پشى پشى ستمەكارانو ياخى بووان بكا،
لىيان بگەرئ لەگومرايى خۆياندا بىننەۋە، بەلكو زياتر نازو نىعمەتى
دونىيان پى دەدا بۆ ئەۋەى زياتر لەگومرايى دا رۆبچزو شىاۋى عەزابو تۆلە
لى ستاندن بن. ۋەكو لەشۋىتىكى تردا دەفەرموى: ﴿إِنَّمَا نَعْلَمُ لَهُمَ لَيْزَادًا﴾
اشما (آل عمران/ ۱۷۸). يان دەفەرموى: ﴿وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ﴾ (الأنعام/ ۱۱۰).

بەكورتى پەرۋەردگار ئەوانە ئىستىدراج دەكاو بەپشى پشى كىشيان دەكا
﴿حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَآيُوعِدُونَ أَمَّا الْعَذَابُ أَمَّا السَّاعَةُ﴾ ھەتا بەچاۋى خۆيان
ئەۋەى ۋادەيان پىدراۋەو ھەرەشەيان پى لى كراۋە دەيىنن: جا ئەۋەزابە
عەزابى دونىايە بەگرتزو شەر لەگەل كردنو ترساندنو كوشتنو بىرنو
تالانكردن: ۋەكو لەجەنگى بەدردا روى دا، يان ھاتنى رۆژى قىامەتو

زیندوبرونه و هیانه به‌ناگه‌هانی و له‌نکاو دووچار بوونیان به‌و هه‌موو عه‌زابو
ته‌نگو چه‌له‌مه‌یدی تی‌ی ده‌که‌مون، ئیتر ئه‌و کاته بۆیان ده‌رده‌که‌وئ کئ
شوئنی ناخۆشو خه‌ساره‌تمه‌نده، کئ بئ پشتیوانو بئ ده‌سه‌لاتو مایه‌پوچه؟
ده‌زانن کئ به‌خته‌وه‌رو خودا پێداوه، به‌پێچه‌وانه‌ی بیرو بۆچوونی دونیا‌یان: که
به‌دیوه‌خانزو له‌شساغی و سامان‌داری خۆیان هه‌ل‌خه‌تابوونو پێیان وا بوو
له‌قیامه‌تیشدا هه‌مان تاسو هه‌مامه!

ئه‌و کاته حه‌قیقه‌تیان بۆ ده‌رده‌که‌وئ بۆیان ناشکرا ده‌بی: که ئه‌وان بئ
هیزو بئ ده‌سه‌لانن، خواردنیان کێمو زوخاوو قه‌ترانو ئاوی کولاتووه،
پۆشاکیان لیباسی ئاگرینه، ده‌مو چاو هه‌لقه‌چاوو هه‌ل‌په‌روازه، ئه‌و کاته بۆیان
ده‌رده‌که‌وئ: که له‌گومرایی دا بوونو په‌شیمانن، به‌لام په‌شیمان بوونه‌وه چ
سوودیان پئ نابه‌خشی.. شاعیری عه‌ره‌ب ده‌لئ:

ندم البقاة ولات ساعة مندم والبغي مرتع مبتغية وخيم!

نایه‌ته‌که ناماژه به‌وه ده‌کا: که مۆله‌تدانی تاوانباران، خۆشی و رابواردنی
جه‌بباران، ده‌وله‌مه‌ندی سته‌مکاران، نیشانه‌ی فه‌زلو هونه‌رو که‌مالی ئه‌وان
نیه، به‌لکوو مه‌به‌ستی شه‌ری پێیانمو ئیستیدراجکردنیانه بۆ به‌ته‌له‌وه‌ بوونو
چوونه‌ ناو دۆزه‌خ.

له‌هه‌مان کاتدا ناماژه به‌وه‌ش ده‌کا: که هه‌ر ناخۆشی و نا‌په‌هه‌تیه‌کی
تووشی موه‌ولمانان دئ، هه‌ر که‌مو کورپه‌کی خودا به‌سه‌ر خۆشه‌ویستانی
خۆی دا ده‌هێنئ بۆ سودو قازانجی ئه‌وانمو بۆ زنده‌پالفته‌کردنو قالبونو
له‌بۆته‌دانیه‌نه، بۆ ئه‌وه‌یه‌ شتی باشتریان بداتئ. ده‌فه‌رموئ: ﴿ويزيد الله الذين
اهتدوا هدى﴾ ئه‌وانه‌ شوئین په‌یامی پێغه‌مبه‌ر ده‌که‌وونو پێگای هیدایه‌ت
ده‌گرنه‌ به‌ر، خودا زیاتر هیدایه‌تیان ده‌دا بۆ ئیمان‌هێنانو ئیمان پته‌و بوون، پتر
شاره‌زایان ده‌کا بۆ خێرو چاکه، چونکه‌ چاکه چاکه‌ی له‌دوايه. ﴿والباقيات
الصالحات خير عند ربك ثواباً وخير مرداً﴾ ئه‌و بیروباوه‌ره راستو په‌سنده‌ی

ئەو چاکانه هه‌یانه، ئەو کردارو هه‌لوێسته باشانه‌یان که له‌دو‌نیادا هه‌یانه‌و پابه‌ندن پێوه‌ی بۆیان پاشه‌کهوتو په‌زمه‌نده ده‌بێ‌و ده‌چێته سه‌ر ره‌صیدی کرده‌وه‌کانیان، ئەو خوداپه‌رستیو کرده‌وه باشانه‌ی ته‌نجامی ده‌ده‌ن، ئەوه لای خودای تۆ زۆر باشترو به‌سو‌د‌تره له‌باره‌ی پاداشرو به‌ره‌مه‌وه بۆ پاشه‌روژ له‌و نازو نيعمه‌ته کاتیانه‌ی دراوه به‌کافره‌کانو که‌شخه‌ی پێوه ده‌که‌نو خۆی پێوه با‌ده‌ده‌ن به‌سه‌ر موسو‌لماناندا.

ئەو طاعه‌تو خوداپه‌رستی‌یه‌ی موسو‌لمانان سه‌رده‌کێشی بۆ خۆشه‌ختیو کامه‌رانی هه‌تا هه‌تایی، پاداشرو ئاکامی زۆر باشت‌ره له‌ما‌ئو سامانو دیوه‌خانی کافره‌کان، زۆر به‌سو‌ود‌ تره بۆ خاوه‌نه‌کانیان! پاشه‌روژی ته‌وانه چاکه چونکه ده‌چنه ناو به‌هه‌شتی رازاوه‌وه، ئەو نازو نيعمه‌ته نه‌پراوانه‌یان به‌نسیب ده‌بێ‌، به‌راستی لێره‌دا قورئان موقابه‌له‌و به‌رامبه‌رییه‌کی ئاشکراو نو‌مایانی له‌خۆگرتوه له‌ئێوان کافرو موسو‌لماندا، ئەوه‌تا په‌روه‌ردگار پاداشی خوداپه‌رستان به‌وه ده‌داته‌وه: که بیرو باوه‌ریان پته‌و ده‌کاو ئیمان‌یان زیاد ده‌کا، له‌هه‌مان کاتدا پاداشی کافره‌کان به‌وه ده‌داته‌وه که زیاتر پشی پشیان ده‌کا بۆ زنده گوم‌پابونو رو‌چوون له‌گوم‌پایی‌دا. وه‌کوو له‌شو‌نیک‌ی تردا ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿وَإِذَا مَا أَنْزَلْتُ سُورَةً، مِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيْكُمُ زَادَتْ هَذِهِ إِيْمَانًا، فَمَا الَّذِينَ آمَنُوا فزادتهم إِيْمَانًا، وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ. وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فزادتهم رجسًا إِلَىٰ رَجْسِهِمْ، وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ﴾ (التوبة/۱۲۴-۱۲۵).

قسه نابہ جیئہ کانی موشریکہ کان دہربارہی

زیندوبوونہ و ہو حشر

أَفْرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّكَ مَالًا وَوَلَدًا

﴿۷۷﴾ أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمْ أَخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿۷۸﴾ كَلَّا

سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿۷۹﴾ وَنَرِثُهُ

مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿۸۰﴾

دوای تہوی پەرہردگار چہند بہ لگہیہ کی ہینایہوہ لہسہ راستی ہاتنی
روژی قیامت، نہ مجار گومانو بیرو بوجوونی نہوانہی باس کرد: کہ
نینکاری زیندو بوونہوہ دہ کمن. پاشان دیتہسہر گیرانہوہی ہہندی قسہی
نابہ جیئان کہ بہ لاقرتیہوہ ناراستہی موسولمانانی دہ کمن بہ مہ بہستی
گالتہ پیگردزو تانہو تہشہردان لہنایینو ہاتنی روژی قیامتو حشر.

نیمامانی فہرموودہ نہ حمہدو بوخاریو موسلیمو تیرمیزیو طہہرانیو
نیبنو حہبازو ہی تیش لہ خہبابی کوری تہرہ تہوہ ریوایت دہ کمن، دہ لئی:
من کابرایہ کی ناسنگہربوم، قہرزم لہسہر (العاص)ی کوری وانیل بوو،
چوومہ لای بو تہوہی قہرزہ کہمی لی وہریرگرمہوہ. وتی: سویندم وابیو وابی
ہہتا لہنایینی موحمہد ژئیوان نہ بیہوہ ناتدہ مہوہ، دہ لئی: منیش پیم گوت:
وہ لہا ہرگیز من لہو نایینہی موحمہد ہیناویہتی ژئیوان نابہوہ، ہہتا
دہ مریو پاشان زیندو دہ بیہوہ لہوئی مافی خومت لی دہستینم، (العاص)
وتی: باشہ: کہ مردہو دوایی زیندو کرامہوہ وہرہ بو لام تہو کاتہ مالو

مندالو سامانم زور دهبی نهوسا حقی خوتت دهدهمی، ئیتیر پهروهردگار نهه
نایهتهی نازل کردو فهرمووی:

﴿أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا، وَقَالَ لَأُوتِينَ مَالاً وَوَلَدًا﴾ نایا ههوالت
نهدهمی بهسهر گورشتهی نهو کافرهی که سنورشکینی دهکاو ریگه بهخوی
دهدا بهریرهکانی خدا بکا، جورتهت بهرامبهر خدا بنوینی وهنده بی شهرمو
حهیا بی بلی من لهقیامهتدا مالو مندالو سامانم پی دهدری!!

ئیتیر پهروهردگار بیرو بۆچوونی نهه جۆره کهسانه پوچهل دهکاتهوه،
چونکه قسهیهکی بی بهلگمو بیرو بۆچویتیکی پۆچو بی بناغیه، پشتی
نهبهستوه بهبهلگهیهکی غهیبی وادهو بهلینیکی خودای. بهسهرسامو
تهعهجوبهوه وپرای دهپرینی پیزاری لهو وته نابهجیهیان دهفهرموئ: ﴿أُطْلِعَ
الْغَيْبَ أَمْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا﴾ نایا ناگاداری بهسهر غهیبدا ههیه؟ یان
لهخوداوه وادهو بهلینیکی لهو بارهوه وهرگرتوه؟ واته: نهوهی نهو کافره
سهررهقه دهیلئ: بهیهکی لهو دوو ریگایه نهبی نازانری، دهی خز نهو ههچ
کامی لهم دوو ریگایهی بۆ دهستههر نهبووه.. که دهفهرموئ: ﴿أُطْلِعَ الْغَيْبَ﴾
ئاماژهیه بۆ نهوه که ناگادار بوون بهسهر زانیاری غهیبی دا کاریکی زهحههتو
گرانه، بۆ ههموو کهس نابئ، چونکه خدا کهس بهسهر غهیبدا ناگادار ناکا
مهگر کهسانیک که لیان رازییه لهپیغهمبهران.

نههجار پهروهردگار ههپهشهی تووندیان لی دهکاو دهفهرموئ: ﴿كَلَّا﴾
نهوهی نهو بهتهمایهتی وای نهو نایهتهدی، بهههلهچوهه ﴿سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ﴾
نهوهی دهیلئ: بۆی دهنوسینو بۆی پهزمهنده دهکهینو لهقیامهتدا سزای
دههینهوه، ناهیلین بهسهریهوه بجئ، ﴿وَعَذَابُ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مِثْلًا﴾ سزاو
عهزابی بۆ زیاد دهکهیتن لهسهر نهو قسه ناشیرینو نابهجیهیانیهی کافربوونی
بهخوداو برپا نهکردنی بهپیغهمبهری خوداو گالتهکردنی بهنایینی خودا،
لهباتی نهوهی لهقیامهتدا مالو سامانو مندالی بهدینئ عهزابی بۆ زیاد

ده‌که‌مین، ﴿وَنُورُثُهُ مَا يَقُولُ: وَيَأْتِينَا فَرْدًا﴾ له‌دونیا ده‌یمرنیزو نه‌و مالو سامانه‌ی هه‌یه‌تی به‌میرات ده‌دری به‌یه‌کیکی ترو هه‌مووی لی ده‌ستینین، رۆژی قیامت دی بۆ لای ئیمه به‌روتو قوتی نه‌مالی له‌گه‌له نه مندالی پییه، هه‌رچی له‌دونیا دا هه‌ی بووه هه‌موویان لی ستاندۆتوه، ده‌ی چۆن به‌ته‌ما نه‌وه‌یه له‌قیامت دا مال و سامانی به‌ه‌نی؟ وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌هه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرْكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ﴾ (الانعام/۹۴).

ره‌ه‌دانه‌وه‌ی بته‌هرسته‌کان له‌لایه‌ن بته‌کانیا نه‌وه

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾ كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤْزُهُمْ أَزًّا ﴿٨٣﴾ فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَذَابًا ﴿٨٤﴾ يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾ وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وَرِثًا ﴿٨٦﴾ لَا يَمْلِكُونَ الشَّفْعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾

په‌وه‌ردگار له‌وه‌پیش باسی هه‌شرو نه‌شرو زیندو بوونه‌وه‌ی کرد، نه‌ه‌مجار ره‌ه‌ددی بته‌هرسته‌کان ده‌ه‌داتوه، به‌یربۆچونی نه‌وانه پوچ ده‌ه‌کاته‌وه: که بته‌کانیان کردونه خودای خویان به‌هومییدی نه‌وه رۆژی قیامت بۆیان بینه پشتو په‌ناو ته‌فسیری ده‌وان

شەفاعەتیان بۆ بکەنۆ لەتەنگۆ چەلەمەو بەهێلاکچوون رزگاریان بکەن! ئەو
روون دەکاتەو: کە ئەو پەرستراوانە روژی قیامت دەبنە دوژمنیان نەک
پشتیوان بۆیان، ئەو هەش روون دەکاتەو: کە هۆی گومراپوونەکیان وەسوەسەو
ختوکە ی شەیاتینی یەکانە، فەرمانیشی بە پیغەمبەر ﷺ کرد: کە پەلە لەهاتنی
عەزابی ئەو موشریکانە نەکا، تەمەنۆ مانەویان لەدوێدا ماوەیەکەو بەسەر
دەچی.

ئەمجار بەرامبەری پێک گرتنێک لەنیوان دیمەنی چوونی موسولمانان
بۆ بەهەشت و راپیچکردنی کافرەکان بۆ دۆزەخدا ئەنجام دەدا.
دەفەرموی: ﴿واتخذوا من دون الله آلهة ليكونوا لهم عزاً﴾ سەیرە! ئەو
کافرو موشریکانە ی نایاتی خودا رەتدەکەنەو، جگە لەخودا چەند شەتییان
کردو بە پەرستشی خۆیان بەندایەتییان بۆ دەکەن، بەتەمای ئەوەن لەلای
خودا پشتگیریان لێ بکەنۆ نەهێلن خودا عەزاییان بدا، بەهومییدی ئەوەن
بۆیان ببە شەفاعەتکارو لەخودایان نزیک بکەنەو، هەلبەتە موشریکەکان
هەیان بوو فریشتە ی دەپەرست، هەیانبوو جەنۆکە ی دەپەرست، هەیانبوو بەردو
داری دەتاشی و دەپەرست، بەخەیاڵی خۆیان ئەم پەرستراوانە دەبنە
شەفاعەتکارو کۆمەگیار بۆیان. جا پەرورەدگار دەفەرموی: ﴿کـ
سـیـکـفـرون بعبادکم، ویـکـون علیهم ضداً﴾ کار بەو شیوە نیە: کە ئەوان تێ ی
گەییشتنۆ بەتەمان، نەخەیر بەهەلەچونۆ ئاواتو هومییدیان نایەتە جێ،
بەلکۆو پەرستراوەکانیان تەنانت ئەوانەشیان کە بێ گێانن خودا وەزمانیان
دینیو بەدرۆیان دەخەنەو، ئینکاری عیبادهتو پەرستشی ئەوان دەکەن،
خۆیانیان لێ دوور دەخەنەو، یەخە ی خۆیانیان لێ دادەپەن، لەجیاتنی ئەو
شەفاعەتیان بۆ بکەن دەبنە دژو دوژمن بۆیان، بە پیچەوانە ی ئەو ی لێیان
چاوەڕوان دەکەن، بەدرۆیان دەخەنەو دەلێن: درۆ دەکەن ئیوە عیبادهتی
نێمەتان نەکردو، وەکوو لەشوێنێکی تردا دەفەرموی: ﴿واذا رای الذین

اشركوا شركاءهم قالوا: ربنا هؤلاء شركاؤنا الذين كنا ندعو من دونك فآلقوا إليهم القول انكم لكاذبون ﴿النحل/٨٦﴾. يان ده لئين: ﴿ما كانوا ايانا يعبدون﴾ ﴿القصص/٦٣﴾. يان ده فمرموى: ﴿اذ تبرا الذين اتبعوا من الذين اتبعوا وراوا العذاب، وتقطعت بهم الاسباب﴾ ﴿البقرة/١٦٦﴾.

ئەو ھالدا ۋەزەيپانە لەگەڵ بۆ پەرستراوە کانیان لەروژی قیامەتدا بەو
چۆرە رەد دەدرێنەو ھەبەرۆ دەخرێنەو، ئەم دەبێ ھالێ ئەو کافرانە لەگەڵ
شەیتانییەکان لەدویدا چۆن بێ؟ دەفەرموێ: ﴿ألم تر آتانا أرسلنا
على الكافرين تؤزهم أزاً﴾ ئەتۆ نەترانیو ھەم ھەمما ھەمما ھەمما
شەیتانییمان بەسەر کافرەکاندا زالا کردو، جیگیرمان کردوون بۆ گومرا
کردنیان، ھەنە ھەنەیان دەدەن، ھەلیان دەتێن بۆ ئەنجامدانی تاوازو رۆچوون
لەگومراییدا. ھەلیان دەخلێن بۆ ئەو ھەمما بکەوێ ناو زلکاوی تاوانەو، رێگای
کوفرو بیدینییان بۆ جوان دەکەن، ئیزن دراوون بۆ گومراکردنی ئادەمیزاد، ئەو
کاتەو شەیتان داوای لەخودا کرد: کە رێگەیدا ئادەمیزاد گومرا بکا، ئەم
ئیزنەیان ھەرگرتو، ۋەکو لەشویئیکی تردا دەفەرموێ: ﴿واستغز من
استطعت منهم بصوتك، وأجلب عليهم بخيلك ورجلك وشاركهم في الأموال
والأولاد﴾ (الإسراء/۶۴).

كهوابو ئەي پيغه مېهر! ئەتۆ دلتەنگ مەبە، ھۆي ئيمان نەھيئانە كەيان
 نەو ھەيە: شەياتيني دەنووكيان لەسەريانەو بەرەو گومپايي رايان دەدەنو ناھيئەن
 روو لەرئيبازي ھيدايتەتو بەختەو ھەري بگەن، ھۆي كەمتەرخەمي تۆ نە
 لەبانگەوازي ھەولۆ تېكۆشانتدا. ئەتۆ ئەرکي خۆت ئەنجام داو ھەو پەيامي
 خۆت گەياندەو، ئيمان نەھيئانە كەيان بەھەند مەگرەو پەي دلتەنگ مەبە
 ﴿فلا تعجل عليهم﴾ ئەي موحەممەد! پەلەي ئەو ھەيان لى مەكە زوو لەناو
 بچن، داواي ھاتنى عەزابي ريشە كيشكەرۆ كۆكۆريان لى مەكە، داخوازي
 ئەو مەبە بەھۆي سوور بوونيان لەسەر كوفرو پيدينى ھەموانيان لەناو بەرين،

چونکه ماوهی ژبیانیان کورتمو کاتی لئناو بردنیان نزیکه، ﴿انما نعدّ لهم عدا﴾
چهند رۆژو کاتیکیان لهدونیدا ماوه، رۆژو سمعاتیان لی دهژمیین، ههتا
سهروکارو کردهوهیاتمان کۆنترۆل کردوه، لییان دهگهڕیین بۆ کاتو ساتیکی
دیاریکراو که کۆتایی تهمهنیانه، ئهو کاته حیسابو لیکۆلینهوهیان لهگهڵ
دهکهین سزای شیایو خۆیان وهردهگرن، ئهوان بهرو عهزابه که دهچن
عهزابه کهش بهرو رویان دی ماوهی نیوان ئهوانو عهزابی سهخت چهند رۆژو
ساتیکو بهم زوانه یهخهیان دهگرن، ههموو شتیکی چارههروانکارو لهمه‌دوا
هاتوو نزیکه، هاكا پهیداوو، هاكا یهخه‌ی گرتن ﴿ولا تحسبن الله غافلاً عما
يعمل الظالمون﴾ (ابراهیم/۴۲). یان ده‌فرموی: ﴿فمهل الكافرين أمهلهم
رويداً﴾ (الطارق/۱۷). یان ده‌فرموی: ﴿نمتعهم قليلاً ثم نضطرهم إلى عذاب
غليظ﴾ (لقمان/۲۴).

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار دیمه‌نیکی رۆژی قیامه‌ت راده‌نویسی، وینه‌ی
سه‌ره‌نجامی حیسابو لیکۆلینه‌وه ده‌کیشی و ده‌فرموی: ﴿يوم نحشر المتقين
إلى الرحمن وفداً﴾ ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر! باسی ئهو رۆژه بۆ گه‌له‌که‌ت بکه: که ئیمه
کۆمه‌لی خوداناسان کۆ ده‌که‌ینه‌وه بۆ لای خۆمان؛ بۆ لای خودای خاوه‌ن
ره‌حمو به‌زه‌یی به‌شیوه‌ی ریزو حورمه‌ت، ده‌یان به‌ین بۆ ناو به‌هه‌شت
به‌سواری و ریزه‌وه، ئیمامی عه‌لی ده‌فرموی: پێغه‌مبه‌ر ﷺ فرموی:
سویندم به‌و که‌سه‌ی گیانی منی به‌ده‌سته‌ خودا په‌رستان به‌پیا‌ه؛ نا‌پۆن بۆ
به‌هه‌شت، به‌ل‌کوو ولاغی سواریان بۆ ده‌هینن: که هیچ که‌س نه‌ی بینسون،
به‌زینی ئالتونو جله‌وی زوبه‌رجه‌ده‌وه ئاماده‌کراون، به‌سواری ئهو ولاغانه
ده‌چن بۆ به‌هه‌شت. ئه‌مجار ئه‌م نایه‌ته‌ی خوینده‌وه.

﴿ونسوق الجرمين إلى جهنم ورداً﴾ تاوانباران به‌پیا‌هیه‌ی را‌پنج ده‌که‌ین
بۆ لای دۆزه‌خ، ماندوو شه‌که‌تن تینوو برسین. به‌و حاله‌ ده‌یان. هینه‌ به‌رو

راپيچيان ده كه مين وه كوو چۆن گه له حوشترو گاران: كه راپيچى دوتلى ناو ده كرتن!

كهس له هانايان نايو ﴿لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا﴾ هيچ كه سيك لاي خدا مافى نهوى نيه شه فاعهت بۆيه كيكي تر بكا، مه گهر كه سيك له خوداوه وادهو به لينيكي وهر گرتبي، كه شايه تيدانه به تاكو ته نهايي خوداو راستى پيغه مبهرايه تى و هاتنى رۆژى قيامهت.

شايه تى (أشهد أن لا إله إلا الله وأنَّ محمدًا رسول الله) نهم شايه تيهى دابى و مافى خوښى دابى به شايه تيه كهى، نهركى سهرشاني خوڻى نه نجام دابى، عه قيه دهى راست بووى، له كردارو گوفتاردا راستان بووى، له ژيانى دونياى دا هادى و موصلح بووى، نهوه له قيامهت دا شه فاعهت بۆ كراو ده بى، وه لى شه فاعهت كرتنى بتو سه نههه بۆ په رستشكارانيان نهوه خه يان پلاوهو هيچى به سهر هيچه وه نيه، چونكه زيانو قاوانجيان بۆ خودى خوڻان نيه چ جايى بۆ غه ير!

ئيبنو نه بى حاتم له (الأسود) كورى زه يده وه ريوايهت ده كا: ده لى: عه بدوللاى كورى مه سهوود نهم نايه تى خوڻنده وه ﴿إِلَّا مَنْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا﴾ نهم جار فهر مووى: خه لكينه! له لاي خودا وادهو به لى وهر بگرن، چونكه خودا رۆژى قيامهت ده فهر مووى: ههر كه سى لاي خودا وادهو به لى هه يه با هه آسى، هاوه لان وتيان: نهم نهم نهم عه بدورره حمان فترمان بكه چۆن وادهو به لى له خودا وهر بگرن: فهر مووى: بلين: (اللهم فاطر السموات والأرض، عالم الغيب والشهادة، اني أعهد إليك في هذه الحياة الدنيا ألا تكلني إلى عمل يقربني من الشر ويباعدني من الخير، وانني لا أثق إلا برحمتك، فاجعل لي عندك عهداً تؤدبه إلى يوم القيامة، انك لا تخلف الميعاد). په روهرد گارا! نهم به ديهيته رى ناسمانه كانو زهوى، نهم زاناو ناگادار به سهر هه موو نه ينى و ناسكرايه ك، نهم ن تكات لى ده كهه كه نه مخه يه سهر كارىك

له‌شه‌ر نزیکم بختمه‌وه، له‌خێر دوورم بختمه‌وه، بێگومان من بتمانە
بەرەحمەتی تۆ دەکەم بەس! خودایە عەه‌لو پەیمانی‌کم لێ وەرگیره‌ روژی
قیامەت سوودی لێ وەرگیرم، بێگومان واده‌ی تۆ پاشگەزیوونمه‌وی تیدا نیه‌.
مه‌به‌ست به‌ (عه‌د) لێره‌دا شایه‌تیدانی ئاده‌میزاد به‌تا‌کتو ته‌نهایی خوداو
هه‌لسو که‌وت کردن به‌گوێره‌ی ئه‌و شه‌هاده‌ته‌، چونکه‌ رێوایه‌ت زۆر هه‌ن
له‌سه‌ر ئه‌وه‌: که‌ ته‌ه‌لی فه‌ضلو عیلمو پیاوچاکان روژی قیامەت شه‌فاعەت
دەکەن بۆ تاوانبارانو شه‌فاعەته‌که‌شیان لێ قبول دەکری.

ئێبنو مەسعود ده‌فه‌رموی: له‌پێغه‌مبه‌رم ژنه‌وت به‌هاوه‌لانی ده‌فه‌رموو:
(ایعجز احدکم ان یتخذ کل صباح ومساء عند الله عهداً؟ قیل:
یا رسول الله وماذاک؟ قال: یقول: کل صباح ومساء: اللهم فاطر السموات
والارض عالم الغیب والشهادة، انی اعهد الیک فی هذه الحیاة الدنیا بأني
اشهد ان لا اله الا انت وحدک لا شریک لک وان محمداً عبداً ورسولک،
فلا تکلني الى نفسي، فانک، ان تکلني الى نفسي تباعدني من الخیر
وتقربني من الشر، واني لاثق الا برحمتک، فاجعل لي عندک عهداً
توفنيہ يوم القيامة، انک لاتخلف الیعاد، فاذا قال ذلك طبع الله علیها
طابعاً ووضعتها تحت العرش، فاذا کان يوم القيامة نادى مناد: أين الذین
لهم عند الله عهد؟ فيقول فيدخل الجنة)).

رەتدانەوه‌ی ئەوانە‌ی منداڵ وەپاڵ خودا دەدەن (۸۸-۹۵)

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ۖ لَقَدْ

جِئْتُمْ شَيْئًا إِذَا ۖ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَنْفَطَرْنَ مِنْهُ ۖ

جِئْتُمْ شَيْئًا إِذَا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَنْفَطِرْنَ مِنْهُ
وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾ أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا
﴿٩١﴾ وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾ إِنْ كُلُّ مَنْ فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتَى الرَّحْمَنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾ لَقَدْ أَحْصَاهُمْ
وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ عِندَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾

لعه پيش پيرو دگار رهدی بتهرسته کانی دایمیه، نه مجار لیله دا رهدی
نه وانه ده داتهوه که ده لئین: خدا مندالی هیه، رهدی موشریکه کانی عه رب
ده داتهوه: که ده لئین: فرشته کان کچی خودان، رهدی موشریکه کانی جوله که
ده داتهوه: که ده لئین: عوزهیر کوری خودایه، رهدی موشریکه کانی مه سیحی
ده داتهوه: که ده لئین: عیسا کوری خودایه. ده فمرموی: ﴿وقالوا: اتخذ الرحمن
ولدا، لقد جئتم شيئا ادا﴾ کافره کانی قوره یشو جوله که و نه صارا ده لئین:
خودا مندالی بو خوی داناوه، مندالی هیه؛ موشریکه کانی قوره یشو ده لئین:
فرشته کچی خودان، جوله که کان ده لئین: عوزهیر کوری خودایه،
مه سیحیه کان ده لئین: عیسا کوری خودایه! به راستی شو کافره نه فامانه بهم
قسو بیرو بو چو و نانه یان هه لوئستیکی ناشیرین ده نوئینن، قسه یه کی زور
ناشیرینو به عه قلدا نه چوو ده لئین. تاواتیکی گموره به لایه کی سامناک بو
خویان دینه دی! نای که بوختانیکی گموره ده کهمن! بوختانه که یان هینده
سامناکه ﴿تکاد السموات يتفطرن منه وتنشق الأرض، وتخِر الجبال هدا﴾
نزیکه ناسمانه کان شهق بهرن، شهقار شهقار ببن! زهوی بقه لشیو روچی،
کیوه کان تیگ روخیزو وردو خاش ببن! خهریکه کهون وه لهرز بی، قه باره

زله کانی بوونهوهر به ئه رزو ئاسمانه وه هه رچه نه ده بئی گیانن بکه ونه له رزو
 جه جمینیان لی هه لگیری، تاوانه که هینده گه وره یه بئی زمان وه زمان دینی و
 بئی گیان ده له مرزینی، ئه م ره تانه وه پئی ناخو شبونو نا ره زایی ده برینه
 ئاسمانه کازو زه ویو کیه کان به شداری تیدا ده کهن، هه موویان وه کوو
 شه قشه قه ده که ونه له رزو راده چله کین ﴿ان دعوا للرحمن ولدا﴾ له بهر نه وه ی
 نه وه نه فامانه مندا له وه پال خودا ده دن، ده لئین: خودا کوپی هه یه کچی هه یه .
 بونهوهر تیکرا تو قره ی لی هه لده گیری، وه کوو میژولک ده له مرزی، له بهر
 به گه وره گرنتی خودا و به دوور گرنتی له هه موو عه یبو نه نگه یه ک، چونکه
 خودا تا کو ته نه یه وه بئی ها وه ل و بئی وینه و بئی خیزانو مندا له، نه نه جامدانی
 نه و بوختانه گه وره هینده سامنا که بونهوهر ده ده ژینی.

ئىبنو عەبباسو كەعب دەڧەرموون: ئاسمانەكانو زەوى كىئەكان
ترسانو لەرزىان لى ھات بەلكوو ھەموو مەخلوقات جگە لەنادەمىزادو
جندۆكە كەوتنە لەرزەو نرىكبوو لەبەرىدەك دەرىچىن، فرىشتە رقىان ھەلسا،
دۆزەخ زىاتەر ھەلگىرساو گەرم بوو، دەرەختەكان شكاتيان كرد، زەوى گرژ بوو،
كاتىك ئەو كافرانە وتیان خودا مندالى ھەبە!

موحه ممه دی کورپی که عب ده لی: نریک بوو دوژمنانی خودا قیامت له سه رخویان هه لستین، پیش وهخت دنیا ویران بکهن! بیگومان نه مه ترس بهرناتیکی زۆر گهوره و سامناکه! وه لی نه گهر حیکمهت و حیل می خودا نه بوايه، نه گهر له بهر شه نه بوايه: که خودا بی باکه و موبالات به کوفرو بی دینی موشریکه کان نادا، قیامت راده بوو بوو نه وه تیک ده چوو، به لام خودا چه کیمو چه لیمه، حیکمهت و دانایی ده خوازی شه بوو: که مؤلّه تیان بداو ده و دهست تۆلّه یان لی نه ستین! هه لیان بگری بۆ کاتیکی تر!

﴿وما ينبغي للرحمن أن يتخذ ولدا﴾ هرگز نه گونجاو و نابی خدا
مندالی هه بی، لایق نیه بو خدا، چونکه هه بوونی منداڵ نیشاندهی

١١٢
١١٣
١١٤
١١٥
١١٦
١١٧
١١٨
١١٩
١٢٠
١٢١
١٢٢
١٢٣
١٢٤
١٢٥
١٢٦
١٢٧
١٢٨
١٢٩
١٣٠
١٣١
١٣٢
١٣٣
١٣٤
١٣٥
١٣٦
١٣٧
١٣٨
١٣٩
١٤٠
١٤١
١٤٢
١٤٣
١٤٤
١٤٥
١٤٦
١٤٧
١٤٨
١٤٩
١٥٠
١٥١
١٥٢
١٥٣
١٥٤
١٥٥
١٥٦
١٥٧
١٥٨
١٥٩
١٦٠
١٦١
١٦٢
١٦٣
١٦٤
١٦٥
١٦٦
١٦٧
١٦٨
١٦٩
١٧٠
١٧١
١٧٢
١٧٣
١٧٤
١٧٥
١٧٦
١٧٧
١٧٨
١٧٩
١٨٠
١٨١
١٨٢
١٨٣
١٨٤
١٨٥
١٨٦
١٨٧
١٨٨
١٨٩
١٩٠
١٩١
١٩٢
١٩٣
١٩٤
١٩٥
١٩٦
١٩٧
١٩٨
١٩٩
٢٠٠
٢٠١
٢٠٢
٢٠٣
٢٠٤
٢٠٥
٢٠٦
٢٠٧
٢٠٨
٢٠٩
٢١٠
٢١١
٢١٢
٢١٣
٢١٤
٢١٥
٢١٦
٢١٧
٢١٨
٢١٩
٢٢٠
٢٢١
٢٢٢
٢٢٣
٢٢٤
٢٢٥
٢٢٦
٢٢٧
٢٢٨
٢٢٩
٢٣٠
٢٣١
٢٣٢
٢٣٣
٢٣٤
٢٣٥
٢٣٦
٢٣٧
٢٣٨
٢٣٩
٢٤٠
٢٤١
٢٤٢
٢٤٣
٢٤٤
٢٤٥
٢٤٦
٢٤٧
٢٤٨
٢٤٩
٢٥٠
٢٥١
٢٥٢
٢٥٣
٢٥٤
٢٥٥
٢٥٦
٢٥٧
٢٥٨
٢٥٩
٢٦٠
٢٦١
٢٦٢
٢٦٣
٢٦٤
٢٦٥
٢٦٦
٢٦٧
٢٦٨
٢٦٩
٢٧٠
٢٧١
٢٧٢
٢٧٣
٢٧٤
٢٧٥
٢٧٦
٢٧٧
٢٧٨
٢٧٩
٢٨٠
٢٨١
٢٨٢
٢٨٣
٢٨٤
٢٨٥
٢٨٦
٢٨٧
٢٨٨
٢٨٩
٢٩٠
٢٩١
٢٩٢
٢٩٣
٢٩٤
٢٩٥
٢٩٦
٢٩٧
٢٩٨
٢٩٩
٣٠٠
٣٠١
٣٠٢
٣٠٣
٣٠٤
٣٠٥
٣٠٦
٣٠٧
٣٠٨
٣٠٩
٣١٠
٣١١
٣١٢
٣١٣
٣١٤
٣١٥
٣١٦
٣١٧
٣١٨
٣١٩
٣٢٠
٣٢١
٣٢٢
٣٢٣
٣٢٤
٣٢٥
٣٢٦
٣٢٧
٣٢٨
٣٢٩
٣٣٠
٣٣١
٣٣٢
٣٣٣
٣٣٤
٣٣٥
٣٣٦
٣٣٧
٣٣٨
٣٣٩
٣٤٠
٣٤١
٣٤٢
٣٤٣
٣٤٤
٣٤٥
٣٤٦
٣٤٧
٣٤٨
٣٤٩
٣٥٠
٣٥١
٣٥٢
٣٥٣
٣٥٤
٣٥٥
٣٥٦
٣٥٧
٣٥٨
٣٥٩
٣٦٠
٣٦١
٣٦٢
٣٦٣
٣٦٤
٣٦٥
٣٦٦
٣٦٧
٣٦٨
٣٦٩
٣٧٠
٣٧١
٣٧٢
٣٧٣
٣٧٤
٣٧٥
٣٧٦
٣٧٧
٣٧٨
٣٧٩
٣٨٠
٣٨١
٣٨٢
٣٨٣
٣٨٤
٣٨٥
٣٨٦
٣٨٧
٣٨٨
٣٨٩
٣٩٠
٣٩١
٣٩٢
٣٩٣
٣٩٤
٣٩٥
٣٩٦
٣٩٧
٣٩٨
٣٩٩
٤٠٠
٤٠١
٤٠٢
٤٠٣
٤٠٤
٤٠٥
٤٠٦
٤٠٧
٤٠٨
٤٠٩
٤١٠
٤١١
٤١٢
٤١٣
٤١٤
٤١٥
٤١٦
٤١٧
٤١٨
٤١٩
٤٢٠
٤٢١
٤٢٢
٤٢٣
٤٢٤
٤٢٥
٤٢٦
٤٢٧
٤٢٨
٤٢٩
٤٣٠
٤٣١
٤٣٢
٤٣٣
٤٣٤
٤٣٥
٤٣٦
٤٣٧
٤٣٨
٤٣٩
٤٤٠
٤٤١
٤٤٢
٤٤٣
٤٤٤
٤٤٥
٤٤٦
٤٤٧
٤٤٨
٤٤٩
٤٥٠
٤٥١
٤٥٢
٤٥٣
٤٥٤
٤٥٥
٤٥٦
٤٥٧
٤٥٨
٤٥٩
٤٦٠
٤٦١
٤٦٢
٤٦٣
٤٦٤
٤٦٥
٤٦٦
٤٦٧
٤٦٨
٤٦٩
٤٧٠
٤٧١
٤٧٢
٤٧٣
٤٧٤
٤٧٥
٤٧٦
٤٧٧
٤٧٨
٤٧٩
٤٨٠
٤٨١
٤٨٢
٤٨٣
٤٨٤
٤٨٥
٤٨٦
٤٨٧
٤٨٨
٤٨٩
٤٩٠
٤٩١
٤٩٢
٤٩٣
٤٩٤
٤٩٥
٤٩٦
٤٩٧
٤٩٨
٤٩٩
٥٠٠
٥٠١
٥٠٢
٥٠٣
٥٠٤
٥٠٥
٥٠٦
٥٠٧
٥٠٨
٥٠٩
٥١٠
٥١١
٥١٢
٥١٣
٥١٤
٥١٥
٥١٦
٥١٧
٥١٨
٥١٩
٥٢٠
٥٢١
٥٢٢
٥٢٣
٥٢٤
٥٢٥
٥٢٦
٥٢٧
٥٢٨
٥٢٩
٥٣٠
٥٣١
٥٣٢
٥٣٣
٥٣٤
٥٣٥
٥٣٦
٥٣٧
٥٣٨
٥٣٩
٥٤٠
٥٤١
٥٤٢
٥٤٣
٥٤٤
٥٤٥
٥٤٦
٥٤٧
٥٤٨
٥٤٩
٥٥٠
٥٥١
٥٥٢
٥٥٣
٥٥٤
٥٥٥
٥٥٦
٥٥٧
٥٥٨
٥٥٩
٥٦٠
٥٦١
٥٦٢
٥٦٣
٥٦٤
٥٦٥
٥٦٦
٥٦٧
٥٦٨
٥٦٩
٥٧٠
٥٧١
٥٧٢
٥٧٣
٥٧٤
٥٧٥
٥٧٦
٥٧٧
٥٧٨
٥٧٩
٥٨٠
٥٨١
٥٨٢
٥٨٣
٥٨٤
٥٨٥
٥٨٦
٥٨٧
٥٨٨
٥٨٩
٥٩٠
٥٩١
٥٩٢
٥٩٣
٥٩٤
٥٩٥
٥٩٦
٥٩٧
٥٩٨
٥٩٩
٦٠٠
٦٠١
٦٠٢
٦٠٣
٦٠٤
٦٠٥
٦٠٦
٦٠٧
٦٠٨
٦٠٩
٦١٠
٦١١
٦١٢
٦١٣
٦١٤
٦١٥
٦١٦
٦١٧
٦١٨
٦١٩
٦٢٠
٦٢١
٦٢٢
٦٢٣

﴿لقد أحصاهم وعدهم عداً﴾ بیگومان پدروزدگار همه موو بهنده کانی
خوی، همه موو دروستکراوانی خوی سمر ژمیر کردونو دهوری داون، همه موویان
له ژیر فدرمازو ته گبیری نمودان، ناگاداری همه موو هلسرو کموتیکیان، هیچی
لی نادیار نیهو لی بی گوم نابی، همه موو بهنده کانی خوی سمر ژمیر کردون،
کردارو گوفتارو هه ناسهو جهو جولیان کونتروژل کرده، همه موو شتیک لای
خودای زاناو ناگادار بهنده دازه و مزه نده به.

«وکلهم آتیہ يوم القيامة فرداً» ھەریەکی لەبەندەکانی رۆژی قیامت
دینە خزمەت پەرەزدگاریان بەتەنیاو بێ کەسو بێ یارمەتیدەر، ھانا بۆ خودا
دینی و ئاتاجی بەزەیی و رەحمی خودایە. ھەموو ھەلوێستو کارو کەفتاریکی
لای خودا تۆمار کراوە، بەتەنیاو بێ کەسو بێدەر دیتە بەردەم دادگایی خودا،
کەس گیانی کۆمەکی و ھەمناھەنگی تیدا نەماوە، ھەموویان لە شعور
بە کۆمەک ھەمناھەنگی روت کراونەو روتو قوتو تەنیاو بێ کەس لەبەردەم
دادگای خودادا خۆیان دەسیننەو!

خۆشه‌ویستی خودا بۆ موسولمانان و ئاسانکردنی تیگه‌بیهشتن
له‌قورئان و له‌ناوبردنی تاوانباران

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ
الرَّحْمَنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾ فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ
الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لَّدَا ﴿٩٧﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم
مِّن قَرْنٍ هَلْ يُحِشُّ مِنْهُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

باش ئه‌وهی په‌روه‌ردگار رهدی کافره‌کانی دایه‌وه‌ حالو وه‌زعی دونیاو
قیامه‌تی رونکردنه‌وه، نه‌مجار حالو چۆنیه‌تی موسولمانان دیاری ده‌کا، ئه‌وه
رون ده‌کاته‌وه: که خۆشه‌ویستی ئه‌وان ده‌خاته‌ دلی به‌نده‌کانیه‌وه، ئه‌وه‌ش
را ده‌گه‌یه‌نی: که قورئانی به‌زوبانی پیغه‌مبه‌ر بۆ ناردوونو لی تیگه‌بیهشتنی بۆ
ئاسان کردون.

نه‌مجار کۆتایی سوره‌ته‌که به‌په‌ندو ئامۆژگاریه‌کی کاریگه‌ر ده‌هێنیو
هه‌ره‌شه له‌موشریکه‌کان ده‌کا به‌له‌ناوچوونو ریشه‌کێش کردنیان وه‌که‌و چۆن
گه‌له پیشینه‌کانی له‌ناو بردوه. ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا﴾ بێگومان ئه‌وانه‌ی بره‌وايان به‌تاکنو
ته‌نهاهی خوداو پیغه‌مبه‌ریتی پیغه‌مبه‌ر هێناوه، کرده‌وه‌ی باشو به‌سوودیان
ته‌نجام داوه، ئه‌رکی سه‌رشانیان به‌گوێره‌ی توانا به‌جێ هێناوه، ئه‌وه‌ی ئایین
به‌حه‌لالی دانابی به‌حه‌لالی بزانه‌ی ئه‌وه‌ی ئایین به‌حه‌رامی دانابی لایان
حه‌رامه. په‌روه‌ردگار لای به‌نده‌ی صالحه‌کانی خۆشه‌ویستیان ده‌کا، نه‌حه‌مه‌دو
بوخاریو موسلیهو تیرمیزی له‌ئهبو هوره‌یره‌وه ریه‌ایه‌ت ده‌که‌ن ده‌فه‌رموی:

پێغه مبه ر فهرمووی: (هه ر کاتی خودا بهنده کانی خۆی خوش و یست بانگی جویرانیل ده کاو ده فهرموئ: من فلانکه سم خوش دهوئ ته توش خوش بوئ. تهویش خوشه ویستی خۆی بو ئه و کابرایه به ئاسمانه کاندایا بلاو ده کاته وه ته مجار خوشه ویستی به که ی بو ئه و بهنده یه ده خاته ئیو دلی دانیشته وانی سه رزه و ی. ته گه ر خودا بهنده یه کی خۆی ناخوش و یست، ته وه به جویرانیل راده گه یه نیو ده فهرموئ: من فلانکه سم ناخوش دهوئ، تهویش ته م هه وئه به ئاسمانه کاندایا بلاو ده کاته وه، پاشان ته و رق لی بوونه وه یه ده خاته ئیو دلی دانیشته وانی سه رزه و ی).

ته م خوشه ویستی به له و ی خزمایه تی و هاوه ئی به وه ده سه ته به ر نابئ، به لکو و خودا ته و خوشه ویستی به یان بو له دلی بهنده کانی دا ده خوئقی نی! به خشر و نیعه ته یکی خودایه بو موسو لمانان.

شته یکی ئاشکرا و نومایانه قورئان مزگینی یه بو موسو لمانانی له خواته رس و هه ره شه یه له موشریکه کانی سه ر ره ق ته و دوو شته کاری گرنگی قورئان دوو مه به ستی سه ره کی ته و که لامه ئاسمانییه و خودا به زمانی عه ره بی نازلی کردوه بو ته وه ی بیخوئنه وه و لی ئی خالی بین.

پێگومان خودای خاوه ن رهحمه به زه یی هه ر پێغه مبه رێکی ره وانه کردبئ بو سه ر هه ر گه لو نه ته وه یه کئو هه ر کتییکی ئارده یته خواری به زمانی ته و گه لو نه ته وه بوو: که یه که مجار بانگه وازیان ئاراسته کراوه بو ئیماهیئان، چونکه ته گه ر وانه به وایه تی نه ده گه ییشتن، بانگکردنه که بی سود ده بوو، خه لکه که بیانویان ده بوو له وه دا: که شوئنی نه که ون، به لام: که پێغه مبه ر له ره گه زی خۆیان بوو، شه ریعه ته و یاسا که ی به زمانی ته وانه بوو بیانویان نامینی و ئاماده باشی ته و یان تیدا ده بی وهری بگرن، ته وانه ی خاوه ن فامو دلی زینه دوون زوو وهری ده گرنو په یه وه ی ده که من، ته وانه ی دلیان مردوه بیانویان نامینی و به هانه یان ده برئ. ته و سا که ئایینه که جیگیر بوو، خه لکی

لیّ کۆ بووه و ئیتر رونکردنوه و رافه کردنی ئه‌و شه‌ریعه‌ته به‌زمانی ترو بۆ خه‌لکی تر ئاسانه و سود به‌خش ده‌بێ، جا چونکه ئه‌و گه‌له‌ی یه‌که‌مجار ئه‌م قورئانه‌ی پێ راگه‌یه‌ندراوه عه‌ره‌بی زمان بوون حیکمه‌تی خودا و داخواز بووه پیغه‌مبه‌ره‌که له‌خۆیان بۆ قورئانه‌که‌شی به‌زمانی ئه‌وان بێ، بۆ ئه‌وه‌ی ورده ورده ئه‌و گه‌له‌ بپروای پێ بکه‌نو بکه‌ونه ژێر به‌یداخه‌که‌یه‌وه و پاشان له‌ رێگه‌ی ئه‌وانه‌وه به‌هه‌موو جیهاندا بلاو بکریته‌وه گه‌لو نه‌ته‌وه‌کانی تریش ورده ورده لیّ حالی بزو به‌زمانی خۆیان رافه‌و لیکۆلینه‌وه‌ی تیدا نه‌نجام بده‌ن. په‌روه‌ردگار له‌چهند نایه‌تی‌که‌دا ئه‌م مه‌به‌سته‌ روون ده‌کاته‌وه، یه‌کێ له‌و نایه‌تانه ئه‌م نایه‌تیه‌که له‌کۆتایی ئه‌م سورتهدا ده‌فه‌رموی: ﴿فَاِنَّمَا يَسْمُرُ نَاهٍ لِّكَ النَّاسُ يَحْشُرُونَ لَكَ الْغَايِبَ عَلَیْكَ مِنْهُمْ لَخِصَمُ الْغَالِيَةِ﴾ ئیسه ئه‌م قورئانه‌مان ئاسان کردوه به‌وه که به‌زمانی تۆ نازلمان کردوه بۆ ئه‌وه‌ی موژده‌ بده‌ی به‌وانه‌ی ته‌قواکارو له‌خودا ترسن، ئاماده‌باشییان تیدا به‌و بۆ ئه‌وه‌ی بچنه‌ ریزی خودا ئاسانه‌وه، موژده‌ بده‌ی به‌وانه‌ی به‌پیر بانگه‌وازی یه‌که‌ته‌وه دێن خودا به‌تاکو ته‌نیا ده‌ناسن، پرا به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تی تۆ ده‌که‌ن، موژده‌ی به‌هه‌شتیان پێ بده‌ی، له‌هه‌مان کاتدا به‌م قورئانه‌ کۆمه‌لو که‌سانێکی تر بترسین: که سه‌رره‌قو دل‌په‌قن، ده‌مدریژو چه‌قه‌ چه‌ناون، هه‌زیان له‌کیشه‌و جده‌له‌ به‌ناحه‌ق، له‌هه‌ق لایان داوه‌و رویان له‌به‌تاڵ کردوه، هه‌ره‌شه‌یان لیّ بکه‌ی به‌ئاگری دۆزه‌خ له‌تۆله‌ی ئه‌و خراپه‌کاریه‌ی نه‌نجامی ده‌ده‌نو ئه‌و بیرو بساوه‌ره‌ی سوورن له‌سه‌ری!

ئه‌مجار کۆتایی سورته‌که به‌هه‌رپشه‌یه‌کی سامناک ده‌هینێ و ده‌فه‌رموی: ﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هَلْ تَحْسُ مِنْهُمْ مِنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا﴾ له‌پێش ئه‌و عه‌ره‌به‌ موشریکانه‌وه زۆر گه‌لو نه‌ته‌وه‌و تاقبو کۆمه‌لمان له‌ناو بردون، خستوماننه‌ توونی نه‌مانه‌وه، به‌هۆی کوفرو بیدینی یه‌وه به‌هۆی به‌دروختنه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌کانیانوه، ئایا ئیستا که‌سیان لیّ ده‌بینی، هه‌ست

به‌هیچ جبو جولۆ هاتوچۆی ئەوانه ده‌که‌ی؟ ئایا هیچ سرکه‌و پرتمو ده‌نگو
 صه‌دایه‌کیان لی ده‌بیسی؟ واته: پیش ئەم عه‌ربه‌ موشریکانه زۆر گه‌لو
 نه‌توه هه‌بوون وه‌کوو ئەمانه سهرکی‌شو دله‌رقو سهرپێچی که‌ر بوون، نه‌هاتنه
 سهر رێبازی هه‌قو بره‌وان به‌پێغه‌مبه‌ره‌کانیان نه‌کردو خودا ئاسه‌واری
 برپه‌وه‌و له‌ناوی بردن، ده‌ی با ئەم گه‌له‌ی تۆش بترسن ته‌می خواردوو ببنو
 په‌ند له‌و گه‌لو نه‌توه پێشینانه وه‌ریگرن که خودا له‌سهر کوفرو بیدینی
 له‌ناوی بردون!

به‌یارمه‌تی خودا لی‌ره‌دا سوره‌تی (مريم) ته‌واو بوو
 خودا یارمه‌تی‌مان بدا بۆ ته‌واو کردنی سوره‌ته‌کانی تو...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره‌تی (طه)

بۆیه ناوئراوه سوره‌تی (طه) چونکه سوره‌ته‌که به‌بانگ کردن له‌و ناوه ده‌ست پێ ده‌کا، ده‌فرموی: ﴿طه! ما انزلنا عليك القرآن لتشقى﴾. (طاها) ناوی‌که له‌ناوه‌کانی پێغه‌مبەر ﷺ ته‌مه‌ش خۆی له‌خۆیدا رێز لێ‌ناوه له‌پێغه‌مبەر و ته‌سه‌للا دانوه‌یه‌تی له‌ باره‌ی ئه‌و ته‌زیه‌ت و ناڕه‌حه‌تی‌یه‌ی تووشی ده‌بوو له‌لایه‌ن گه‌له‌که‌یه‌وه.

مۆناسه‌به‌و بپوه‌ندای ئه‌م سوره‌ته به‌هه‌ی پێشه‌وه له‌چه‌ند پوویه‌که‌وه‌یه:

۱- سوره‌تی (طه) له‌ پوی میژوویی یه‌وه، وه‌کو ئیبنو عه‌بباس ده‌فرموی: له‌ دوا‌ی سوره‌تی (مریم) نازل بووه.

۲- سوره‌تی (مریم) چیرۆکی (۲۵) پێغه‌مبهری تێدا‌بوو وه‌کو: زه‌که‌ریا- یه‌حیا- عیسا- ئیبراهیم - موسا. چیرۆکی هه‌زه‌تی موسا له‌سوره‌تی (مریم) دا به‌کورتی باس کراوه له‌م سوره‌ته‌دا به‌دورو درێژی پونکراوه‌ته‌وه، له‌ سوره‌تی (مریم) دا ده‌رباره‌ی چیرۆکی هه‌زه‌تی ئاده‌م ته‌نها ناوه‌که‌ی هه‌تانه‌ له‌م سوره‌ته‌ دا چیرۆکه‌که به‌ته‌واوی‌پون کراوه‌ته‌وه.

۳- له‌ کۆتای سوره‌تی (مریم) دانوه‌ی پاگه‌یانده‌: که‌ قورئان به‌ زوبانی عه‌ره‌بی نێردراوه‌ته‌ خوارێ و ئاسان کراوه‌ بۆ ته‌وه‌ی لێی حاڵی بن. سه‌ره‌تای ئه‌م سوره‌ته‌ش ته‌ئکیده‌ی کۆتایی سوره‌تی پێشوو ده‌کاته‌وه.

ئه‌م سوره‌ته مه‌که‌کیی یه‌ جگه‌ له‌ نایه‌تی ژماره‌ (۱۳۰ - ۱۳۱) نه‌و دوو نایه‌ته مه‌دینه‌یین. ژماره‌ی نایه‌ته‌کانی ئه‌م سوره‌ته‌سه‌دو سی و پێنج نایه‌ته.

باسه‌ گرنگه‌کانی ئه‌م سوره‌ته وه‌کوو باقی سوره‌ته‌کانی تری مه‌که‌کی چه‌سپاندنی بنه‌مای نایین له‌باره‌ی یه‌کتاپه‌رستی و پێغه‌مبهرایه‌تی و زیندوو بو‌نه‌وه. سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که کاریگه‌ریه‌کی تایبه‌تی هه‌یه، جهره‌سو نیحایه‌کی

داچله کینه‌ری هدی، بۆیه: که حه‌زهرتی عومهری کورپی خه‌ططاب کاتیک له‌سه‌ره‌تای نیسلام بوونی‌دا گوئی له‌سه‌ره‌تای نهم سوره‌ته بوو، یه‌کسه‌ر داچله‌کی و دلی گۆرا. وه‌کوو له‌چیرۆکی موسولمان بوونیدا تۆمارکراوه.

نهم سوپه‌ته نهم خالانه‌ی له‌خۆگرتون:

۱- قورئانی پیروژ یادخه‌ره‌وه‌یه بۆکه‌سیک له‌خوای بالاده‌ست بترسی، ده‌رخستنی که‌سایه‌تی پیغه‌مبه‌رو نه‌نجامدانی نه‌رکی سه‌ر شانی و له‌هه‌موو بواره‌کاندا به‌ته‌واویی تیدا روون کراوه‌تموه.

۲- پروونکردنه‌وه‌و شیکردنه‌وه‌ی سه‌ر گوزشته‌ی حه‌زهرتی موسا هه‌رله‌ رۆژی له‌دایک بونی‌یموه تاکۆتایی ژیا‌نی.

۳- ناماژه‌کردن به‌فائیده‌و سوودی چیرۆکی قورئان و دیاریکردنی سزای نه‌وانه‌ی پروو له‌قورئان وهرده‌گێرن.

۴- وینه‌کێشانی دیمه‌نی ترسناکی هه‌شرو وردو خاشکردنی کێوه‌کان و حال و چۆنیه‌تی تاوانباران له‌رۆژی قیامت دا.

۵- قورئان به‌زمانی عه‌ره‌بی‌یمو پیغه‌مبه‌ر ﷺ هیچی له‌یاد نه‌چۆته‌وه.

۶- پانواندنی چیرۆکی حه‌زهرتی ئاده‌م و هه‌لس و کهوتی شه‌یتان له‌گه‌لیدا.

۷- نمونه‌هێنانه‌وه‌و په‌ند وهرگرتن له‌به‌هیلاک‌کردنی گه‌ل و نه‌ته‌وه‌ پێشینه‌کان و مۆله‌تدانی عه‌ره‌به‌ موشریکه‌کان تارۆژی قیامت.

۸- پێنمویی کردنی خودا بۆ پیغه‌مبه‌ر ﷺ و گه‌له‌که‌ی، بۆنه‌وه‌ی به‌رده‌وام بۆ له‌سه‌ر خودا په‌رستی‌وبه‌ جوانی و پازاوه‌یی دونیا هه‌لنه‌خه‌لتی و فه‌رمان به‌ خاوو خه‌یزانی بکا بۆ نه‌نجامدانی نوێژ.

۹- باسی داواکردنی موشریکه‌کان: که خودا نیشانه‌ی مادیان نیشان بدا، هه‌رواییانوو برانی کافه‌ره‌کان دوا‌ی ناردنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ و نازلکردنی قورئان و هه‌ره‌شه‌کردن لێیان به‌ناردنی عه‌زاب.

قورئانی پیروژ هوئی به‌خته‌وه‌ری‌یه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طه ﴿۱﴾ مَا أُنزِلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴿۲﴾ إِلَّا نَذْكِرَةً
لِّمَن يَخْشَى ﴿۳﴾ تَزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى ﴿۴﴾
الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ﴿۵﴾ لَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى ﴿۶﴾ وَإِنْ تَجَهَّرَ بِالْقَوْلِ
فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى ﴿۷﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ
الْحُسْنَى ﴿۸﴾

سهره‌تاو کۆتای نهم سوره‌ته پیروژه خیطابه له‌گه‌ل پیغه‌مبهر ﷺ و
به‌یان‌کردن و پون‌کردن‌هوی نهرکی سهر شانیه‌تی، نهمه پون ده‌کاته‌وه: که
نازل‌کردنی قورئان بۆ سهری مایه‌ی نه‌گبه‌تی و نه‌زیه‌ت دان نیه، به‌لکو
بانگه‌وازی و بیر خسته‌نه‌ویه، موژده پیدان و ههره‌هه‌ره‌شه‌ی ئی‌کردنه،
فرمان‌کردنه به‌تاده‌میزاد که به‌ناگا بی‌نه‌وه و بزائن: که‌خودای نه‌وان خودایه‌کی
تاو و ته‌نیاو بی‌هاوه‌لو نه‌زیره. بالاده‌سته به‌سهر بونه‌وه‌دا، ناگاداره به‌سهر
هه‌موو کون و که‌له‌به‌ری‌کی‌دا، ناگاداری په‌نامه‌کی و نه‌یینی ناو دلانه،
له‌کۆتایی‌دا هه‌موو که‌سی‌ک بۆ لای خودا ده‌گه‌رته‌وه، پاداشت و سزای هه‌موو
که‌سی‌ک به‌گویره‌ی کرده‌وه کانیاں ده‌داته‌وه. ده‌فرموی (طه) نهم پیت به‌پرا‌نه:
که‌له‌سه‌ره‌تای هه‌ندی سوره‌ت دا چه‌سپاون بۆ به‌ناگا هینانه‌وه و ناگادار
ته‌فسیری ره‌وان (۱۶۲)

کردنه‌وی موخاطبه به: که خوی ناماده باش بکا بۆ ئه‌و نیگایه‌ی بۆی ده‌کری،
بۆ ئه‌و په‌یامه‌ی پی‌ی راده‌گه‌یه‌نری:

هر وه‌ها بۆ ته‌حده‌ا کردنی عمره‌ب و ناعمره‌به: که ناتوان وینه‌ی قورتان
بخه‌نه‌ پرو، پییان ده‌فرموی: قورتان له‌م جوژه‌ پیتانه‌ پیک هاتوه، ده‌ نه‌گه‌ر
نیوه‌ نازان و درۆ ناکه‌ن، نه‌مه‌ عمرزو نه‌مه‌ گه‌ز، وینه‌ی نه‌م که لامه‌ بخه‌نه‌رو!
به‌لکو ده‌سوره‌تی ته‌نانه‌ت وینه‌ی سوره‌تیکیشی! هه‌ندیکیش له‌ راقه‌ که‌رانی
قورتان لی‌ره‌دا فرمویانه: (طه) ناوه‌ بۆ پیغه‌مبه‌ر ﷺ ماناکه‌ی نه‌وه‌یه: نه‌ی
موحه‌مه‌د! خۆت بخه‌ سه‌ر زه‌وی و نیسراحت بکه‌، پالده‌ره‌وه! نیبنوئه‌نباری
ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ زۆری نوێ ده‌کردو له‌ نوێژدا به‌ پیوه‌ راده‌وه‌ستا هه‌تا
قاچه‌کانی هاوسان پیوستی به‌ نیسراحت و پشوو دان هه‌بوو؛ نیتر به‌م په‌یامه‌
فرمانی پی‌ی کرا: که نه‌وه‌نده‌ له‌نوێژدا خۆی ماندو نه‌کا نازار به‌قاچه‌کانی
بگا.

﴿ما انزلنا عليك القرآن لتشقى! الا تذكرة لمن يخشى﴾ نيمه‌ قورتانان
بۆیه‌ بۆسه‌ر نازل نه‌کردوی: که نه‌وه‌نده‌ خۆت ماندو بکه‌ی و نه‌وه‌نده‌ خه‌م و
خه‌فه‌ت بخۆی: که نه‌وانه‌ نیمان ناهیتن، تیمانه‌یتانی نه‌وان به‌ده‌ست تۆ نیه، تۆ
له‌وه‌ به‌ر پرسیار نی، به‌لکوو نيمه‌ قورتانان: که بۆ ناردوی بۆ نه‌وه‌یه
به‌مه‌ردومی رابگه‌یه‌نی و تییان بگه‌یه‌نی، نه‌تۆ هه‌ر راگه‌یاندنو تیگه‌یاندنت
له‌سه‌ره‌، له‌وه‌به‌و لاوه‌ گوێ به‌ سه‌رپیچی و پو وه‌رگێرانی نه‌وانه‌ مه‌ده‌، نه‌وه‌نده‌
زه‌خت له‌خۆت مه‌که‌ زیان به‌دل و ده‌رون و جه‌سته‌ت بگا، نه‌وه‌ی له‌خودا
ده‌ترسی: که خودای به‌ر ده‌که‌ویتته‌وه‌په‌ند شامیژ ده‌بی، ته‌قوای خودا ده‌کاو
داوای لی‌ خوشبوون و به‌مراز گه‌یشتنی لی‌ ده‌کا، به‌مه‌ش ته‌رکی پیغه‌مبه‌ر ﷺ
کۆتایی دی، چونکه‌ ته‌رکی سه‌ر شانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ راگه‌یاندنی په‌یام و
موژده‌ دان و ترساندنه‌!

جووه‌بیر له‌ ضه حاك و موقتیلوه ریوایه‌ت ده‌كا ده‌لی: ئه‌ قورئان به‌نیگا بۆ پیغه‌مبه‌ر ﷺ هات، خۆی و هاوه‌لائی پاپه‌ندی فه‌رمان و نه‌هیه‌كانی بوون، موشریكه‌ قوره‌بیشیه‌كان وتیان: خودا كه‌ته‌م قورئانه‌ی بۆ سه‌ر موحه‌مه‌د ناردوه‌ بۆ ئه‌وه‌ ناردویه‌تی موحه‌مه‌د توشی نه‌گبه‌تی بكا.. ئیتر په‌روه‌ردگار ئه‌م ئایه‌ته‌ی نازل كرد، فه‌رموی: ئه‌وانه‌ به‌هه‌له‌ چون، وه‌كو ئه‌وان ده‌لێن كار وانیه‌، به‌لكوو كه‌سیك په‌روه‌ردگار نیگای بۆ بنیروی و فیتری دینی بكات به‌خته‌وه‌ره‌، سه‌رفرازه‌، خیر له‌خۆ دیوه‌. له‌ فه‌رموده‌یه‌ كدا: كه‌موعاویه‌ لیی ریوایه‌ت ده‌كا و له‌صحیحه‌یندا هاته‌وه‌. ده‌فه‌رموی: ((من یرد الله به‌ خیرا یفقهه‌ فی الدین)) هه‌ركه‌سی خودا بیه‌وی تروشی خیر و فووشی بكا شاره‌زای نایینی ده‌كا.

﴿تَنْزِيلًا مِّنْ خَلْقِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى﴾ ئه‌م قورئانه‌ی بۆ تۆ هاته‌وه‌ ئه‌ی موحه‌مه‌د! وه‌جبه‌ وه‌جبه‌ به‌سروش به‌ره‌به‌ره‌ بۆت نازل كراوه‌ له‌لایه‌ن خودای خۆته‌وه‌: كه‌ به‌دییه‌نه‌ری زه‌وی و ئاسمانه‌ به‌رزه‌ ئانه‌، راته‌: هه‌رچی هه‌یه‌ له‌قه‌باره‌ نزمه‌كان و قه‌باره‌ به‌رزه‌كان و له‌زه‌وی و به‌رزاسی‌دا، هه‌روا هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی نامادین و قه‌باره‌یان نیه‌و خودا بۆ خۆی پێشان ده‌زانێ و له‌ئێمه‌ نه‌پێن. هه‌موو دروست كراوی خوا‌ی په‌روه‌ردگارن، ئه‌و خودایه‌ی قورئانی نازل كردوه‌، كه‌وابێ پێزی ئه‌و قورئانه‌ بگرن و بیه‌كه‌نه‌ به‌رنامه‌ی ژیا‌نتان، به‌گوێه‌ی فه‌رمان و نه‌ه‌یه‌كانی په‌یره‌و بكن.

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾ ئه‌و كه‌سه‌ی قورئانی ناردۆته‌ خواری خودای به‌ره‌حم و به‌زه‌یی‌یه‌، خاوه‌ن نیعمه‌ت و فه‌زله‌ به‌سه‌ر به‌نده‌كانیدا، هه‌موو نیعمه‌ته‌ی له‌ئه‌وه‌وه‌یه‌و ئه‌و خاوه‌نیه‌تی.. ئه‌و خودایه‌یه‌: كه‌ به‌سه‌ر عه‌رشدا بالاده‌سته‌و كۆنترۆلی كردوه‌. هه‌موو باریکی بوونه‌وه‌ر به‌ ده‌ست ئه‌وه‌و ئه‌و هه‌لیده‌سوپێتی.

* عەرش لەزمانی عەرەبی دا ناوھ بۆ تەخت و کورسی رازاوھ ی پاشایان. لە شەرعدا ناوھ بۆ مەخلوقێکی پەرەردگار کە لە ژوورھەموو تاسمانەکانەو یەو ھەر خودا دەزانێ چەند گەرەو بەر فراوانە، ھەشت فریشتە یان ھەشت کۆمەڵ فریشتە ھەلیان گرتوھ. لەدەورووبەری فریشتە ی زۆر ھەن: ھەر خودا دەزانێ ژمارەیان چەندەو چۆن ھەر یە کە میان کاری تایبەتی پێ سپێردراو! بە گوێرە ی زاھیری قورئان ھەموو فەرمان و بریارێکی خودای پەرەردگار دەربارە ی ھەموو بوونەو ھەر لەعەرشمو ھەردەچن.

ھەلبەتە عەرش عاڵەمیکی غەیبی یەو لەتیمە نھیتی یەو نازانین چۆنەو چی یە؛ بۆیەواچاکە لێی نەدوین و حەوالە ی عیلمی خودای بکھین.

* ووشە ی (استوی) لەزمانی عەرەبی دا بەمانا جێگیربوون و نیشتە جی بوونی شتێک لە سەر شتێک ھاتوھ. دەگوێرێ: (زید استوی علی السطح) (الفارس استوی علی الفرس)... دە ی ئەم ووشە یە یەو مانایە ناگوێجی بۆ خودا بەگار بەھێندری و دەچیتە پێری نایاتی (موتەشایبەتەو) کەواتە دەبی (استوی) بەشیوەیە ک مانا بکری: کە بۆخودا بگوێجی و لایەنی مادییەت بە بەر چا و نەگیری. بۆیە زانایانی ئیسلام بوون بە دوو تاقم و ھەر تاقمەیان مانایەکی بۆ داناوھ.

١- زانایانی سەلەفی صالح:

نەوانە ی ئیمانیا ن بەصیفات ی خودا ھە یە بەو جۆرە ی خودا بۆخۆ ی پال خۆی داو ن، ھێچ گۆران و تەئویل و لێکچواندن بریار نادەن، ئەمانە دەلێن: پەرەردگار نیستیوای بەسەر عەرش دا کردو ھەو جۆرە ی لەگەڵ گەرەو ھە یو شکۆمەندی خۆی دا دەگوێجی، تێر چ پێویست بەتەئویل و مانا گۆرین ھە یە؟ خودا بۆخۆ ی (استوی) ی بۆ زاتی خۆی بەکار ھێناو ھە تێمە بۆچی بەبی بەلگە لەسەر مانای خۆی لای بدھین. ئەم کۆمەڵە سەلەفە سالحە دەلێن: خودا زات و صیفات ی ھەن، زات و صیفات ی لەدروست کراوانی جوداوازن، خودا عیلمی تەفسیری رەوان

هه‌یه و ناده‌میزادیش عیلمی هه‌یه به‌لام عیلمی خودا جودا واز له‌عیلمی ناده‌میزاد، خودا صیفه‌تی بیستو دیتنی هه‌یه وه‌لی بیستو دیتنی خودا له‌بیستو دیتنی ناده‌میزاد جیایه. که‌وابوو هه‌موو ئه‌و وشانه‌ی که له قورئان دا بۆ خودا به‌کار هیتراون وه‌کوو (وجه، ید، قدم، استوی... هتد) له‌سه‌ر مانای خۆیان ده‌یانیه‌یلینه‌وه، به‌لام به‌ته‌تکید چۆنیه‌تی مانای ئه‌م وشانه که بۆ خودایان به‌کار به‌یتن جودا وازه له‌وه‌ی که بۆ مه‌خلوقاتیان به‌کار به‌یتن.

۲- زانایانی خه‌له‌ف:

ئه‌مان بۆ ئه‌و جوړه وشانه ته‌ئویل ده‌که‌ن و مانای تایبه‌تی دیاری ده‌که‌ن، بۆ نمونه وشه‌ی (ید) که‌له قورئان دا به‌کار هیتراوه هه‌ندێ جار به‌مانای هیترو تواناو هه‌ندێ جار به‌مانای چاکه‌و نيعمه‌ت ته‌ئویلی ده‌که‌ن. (استوی) به‌مانا زالبوون و بالاده‌ستی و کۆنترۆل کردنی عه‌رش مانا ده‌که‌ن.. به‌هه‌ر حال پابه‌ند بوون به‌یه‌کی له‌م دوو پرایه به‌بێ زێده‌ پره‌وی کردن تیان دا چ زیانیکی تێدانه‌یه، هه‌ردوو پرایه‌کان بیرو بۆ چوونی تاقم و پێڕیکی زانایانی تیکۆشه‌ری ئیسلامن و بجه‌ نه‌ ظه‌رو به‌لگه‌ی خۆیان هه‌یه. په‌حه‌تی خودا له‌هه‌موانیان بێ و خودا پاداشتی هه‌ول و تیکۆشانیان بداته‌وه.

هه‌لبه‌ته ته‌ئویلی ئه‌وانه‌ی که زێده‌ پره‌وی ده‌که‌ن و ده‌لێن: هه‌موو وشه‌یه‌کی قورئان دوو مانای هه‌یه؛ مانایه‌کی ظاهیره‌و مانایه‌کی باطن، ناچیتته بازنه‌ی رای خه‌له‌ف و دژی رای سه‌له‌فیشه به‌لکو ئه‌مه‌ بیرو بۆ چوونیکه‌ی ناپه‌سه‌نده‌و له‌گه‌ل پۆحی قورئان ناگووچێ، ئه‌و جوړه ته‌فسیرانه عه‌ره‌ب ووتنه‌ی (المعنی فی بطن الشاعر!) ه: خودا په‌حمیان پێ بکا.

﴿لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى﴾
واته: ئه‌و خودایه‌ی قورئانی بۆ نازلکردوی خاوه‌نیه‌تی و ملکایه‌تی ناو ئاسمانه‌کان و سه‌ر زه‌وی و هه‌رچی له ئاسمان و زه‌وی دا هه‌یه، ته‌نانه‌ت ئه‌وه‌ی

له ژیرگل و خولیشدایه به لکرو هه موو شتیکی ناو بوونه وهر هسی خودایه و نه و
ته صدرونی تیدا ده کاو بهویستی خۆی هه لیده سورینی !

﴿وان تجهر بالقول فانه يعلم السر واخفى﴾ نهی موحدهمه! نه گهر تۆ به دهنگی بهرز له خودا بپارێهوه و ذیکری خودا به ناشکرا بکمی یان به نهیئنی و له سهره خۆ ئه نجامی بدهی، نهوه تۆ باش بزانه: که خودا زاناو ناگاداره به سهر هه موو نهیئنی یهک و شاراوهر له نهیئنی، ناگای له چیهو شاراوهر له چیه هیه، وه کوو نیازو خه تهره ی دل، نهیئنی وه کو نیازو خه تهره ی دل: که ئیستا به دل دا دین، شاراوهر تریش لهو نهیئنی یه وه کو نهو نیازو خه تهرانه ی له داها تودا به دل دا دین.

زانیاری بدو شتانهو ناگاداریی بهسدریان دا بههموو ناشکراو نهیئی و
 شاروهر له (نهیئی) بش بۆ خودا چون په که !!

سهر بکه قورنان چۆن ته نسیق ده خاته نیتوان دیمه نی ناشکراو بهر چاو له
کهون داو هه روا نهو دیمه نانهی که له بهر دووری و که ورهیی نيمه نایان بینین.
هه مویان دیننی و له گهل قسه و گفتو گوئی ناشکراو چپه و شتی نهیننی و
شاراوهی ژیر گل لیکیان ده داو دهیان کاته تابلویه کی سهرنج پاکیش و هه ست
بزوین و دل وه خورپه هین بۆ نه وهی ته سه لای پیغه مبه ر ﷺ بداته وه و دل نیای
بکا: که خودای نهو، هه موو شتی که ده بیسی و ناگای لییه تی و بهر ه لای نا کا
توشی نه گبه تی و ناخوشی بی و به بی پشتیوان بکه ویته ژیر دهستی کافره کان،
نه گهر به ناشکراو دهنگی بهرز هاواری بکاتی ته وه گوئی لی یه و گومانی تیدا
نییه، ته ناندت نه گهر به چپه و نهیننی تریش له چپه روی تی بکا نهو هه ر
ده بیستی. ناهیلی به تنها بیت له هه لسان و نه غامدانی نه رکی نه م قورنانه
له بهر هنگاری کردنی موشر بکه کاندأ.

ناشکراشه هدر کاتی دل ههستی کرد به نژیکی له خواوه، زانی: که خودا ناگای له ناشکراو نهپینی و شاراهه تریش ههیه. نارام ده گری و ههست به

ته‌نیای و بی کسی ناکا. له‌ناو نهو کۆمه‌لگایه سهر په‌قو نه‌فام و بی ویزدانه‌دا. نهو کۆمه‌لگایه‌ی دژی عه‌قیده و بیروباوه‌ری بوون...

شایانی باسه دو‌عا و پارانه‌وه له‌خودا: که‌به زمان ته‌نجام ده‌دری بۆ نه‌وه‌یه: زیاتر دل و ده‌روون ته‌رکیز بجه‌نه سهر ذیکرو یاده‌که‌مو پتر نه‌یخلاصی تیدا بی و هه‌سته‌کان ته‌رخان بکرتن بۆ زی‌کرو یاده‌که‌، فیکرو هۆش به‌ملاو نه‌ولادا نه‌روا، وه‌کو له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فهرمووی: ﴿وا ذکر ربک فی نفسک تضرعا و خیفه و دون الجهر من القول﴾ (الاعراف/۲۰۵).

نه‌جار ناماژه به‌ تاک و ته‌نهای خودا و صیفه‌ته‌کانی که‌مالی ده‌کا و ده‌فهرمووی: ﴿الله لا اله الا هو له الاسماء الحسنی﴾ په‌رستراوی به‌حق و تاک و ته‌نیا ((الله)) یه، هیچ خودای تر نین جگه‌ له‌نه‌و، ههر نه‌و په‌روه‌ردگاره و شه‌ریک و هاوه‌لی نی‌یه، جوانترین ناو و جوانترین صیفاتی هه‌یه: که‌نیشانه‌ی که‌مال و جه‌مالی زاتی بی وینه‌ین، زاتی پاکی نه‌وه‌و نو ناوی له‌ قورنان و هه‌دیث دا هاتوه، له‌ پاقه‌ کردنی نایه‌تی ژماره (۱۱۰) ی سوره‌تی (الاعراف) دا به‌ دورو درێژی ته‌م باسه‌مان پونکردۆته‌وه. پیوست ناکا جارێکی تر لی‌رده‌ا دووباره‌ی بکه‌ینه‌وه.

تا ئێره نایه‌ته‌کان وه‌سفی په‌روه‌ردگار ده‌که‌ن به‌وه: که‌ به‌دیته‌نهری زه‌وی و ناسمانه‌کانه، خاوه‌ن نهمه‌ت و به‌خششه به‌ سهر به‌نده‌کانیدا، کۆنترۆلی عه‌رشێ کردوه و به‌ویستی خۆی بونه‌وه‌ر هه‌لده‌سوپیتنی، هه‌موو بونه‌وه‌ر به‌ملکایه‌تی و به‌پێوه‌ بردن و گۆرانکاری تیدا هی ته‌وه، زاناو ناگاداره به‌سهر هه‌موو شتیکی ناشکرا و نه‌یننی و شاره‌وه‌ تریش دا، خودایه‌کی بی وینه‌و بی شه‌ریکه، هه‌رچی ناوی جوان و صیفاتی به‌رز هه‌یه هی ته‌وه. جا خودایه‌ک نه‌وه تواناو ده‌سه‌لات و ناو و صیفاتی بی، نایا ده‌گونجی خه‌یالی ته‌وه بکری: که‌ قورنان له‌ لایه‌ن غه‌یری نه‌و خودایه‌وه هاتبی. نایا عه‌قل ده‌یگری بیتیکی

داتاشراو له بهرد یان له دار یان له‌هر موعده‌نیکي تر بکړیته هاوه‌لی خوداو
بپه‌رستۍ؟؟

بویه حذره‌تی عومر ﷺ له سهره‌تای نیسلام بوونیدا هیشتا نیمانی
نه‌هینا بوو، که نهم نایه‌ته‌ی سوره‌تی (طه‌ی) گوۍ لی بوو داچله‌کی و سهر
له‌هر گیانی وه‌لهرزه هاتو بیروباوه‌ری گوزراو وازی له بت په‌رستی هیناو
موسولمان بوو!

* موسولمان بوونی نیمامی عومر ﷺ: عومری کورې خه‌تتاب پیش
موسولمان بوونی زوری رق له موسولمانان بوو، به تاییه‌تی به خوینی سهری
پیغه‌مبهر ﷺ تینوو بوو، پژتیک شمشیری هه‌لگرتو خوی ناماده کرد
له‌مالی خوی دهر کهوت ده‌یه‌ویست زیان به پیغه‌مبهر ﷺ بگه‌یه‌نی، له ریگا
نوعه‌یی کورې عه‌بدوللا؟؟ توش بوو، ووتی: نه‌ی عومر! بو کوی ده‌چی ؟
وتی: ده‌مه‌وی بچم نه‌و شیتته واته (محمد) له‌ناو به‌رم، چونکه دوو به‌ره‌کی له‌ناو
قورپه‌یش دا ناوه‌ته‌وه، په‌خنه له‌نایینی قورپه‌یش ده‌گری، جوین به‌ته‌کانیان
ده‌دا، برپارم داوه بچم به‌م شمشیره بیکورم!

نوعه‌یم پنی گوت: سویند به‌خودا تیک جووی و له سهر خوت نه‌ماوی
نه‌ی عومر! پیت وایه: که تو موحه‌ممدت کوشت به‌نو عه‌بلو م‌ناف لی‌ت
ده‌گه‌رین به سهر زه‌وی دا برۍ و ناتکوژنه‌وه؟! کوره مال ویران نه‌وه تو ده‌لی
ی چی و چی ده‌که‌یت؟! نه‌تو برۍ ناگاداری مال و مندال و خزم و ک‌س و کاری
خوت به‌و مه‌هیله نه‌وان پڼگیان لی گوم بی، وتی: بو مال و مندالی خوم
چیانه؟ ووتی: کوره زاواکت می‌ردی خوشکه‌کت؟ کورې مامت: سه‌عدی
کورې زه‌یدو فاطمه‌ی خوشکت موسولمان بوون: نه‌تو ناگات له چی‌یه؟ ده
نگه‌ر نازای برۍ نه‌وان ته‌مبی بکه، حه‌قی موحه‌ممدت نه‌بی. تیر عومر
ﷺ به‌توپه‌یی گه‌رایه‌وه‌و روی کرده مالی زاواکه‌ی و خوشکه‌که‌ی، له‌و کاته‌دا
خه‌بابی کورې نه‌ره‌ت ﷺ لایان بوو به‌شینکی له‌قورشان به‌ده‌سته‌وه بوو

سهره‌تای سوره‌تی (طاها)ی تیدانوسرا بۆوه پی‌ی ده‌خویندنه‌وه. کاتی هه‌ستی عومهر یان کرد ترسان، خه‌باب خۆی خسته ناو که‌ژاوه کۆنیکه‌وه، فاطیمه‌ش پارچه‌ قورنانه‌که‌ی خسته ژیر پانیه‌وه، به‌لام عومهر پیش نه‌وه‌ی هه‌ستی پی‌ بکه‌ن گوئی له‌ قورنان خویندنی خه‌باب بوو بۆیان، نیت که‌ چوه ژور ووتی: نه‌وه چی بوو ده‌تان خوینده‌وه؟ گویم لی‌ بوو، پیم بلین خۆتایم لی‌ هه‌له‌ مه‌که‌ن.

زاواکه‌ی وفاتیمه‌ی خوشکی ﷺ وتیان: کوا هیچت نه‌بیستوه. وتی: به‌لی‌ گویم لی‌ بوو، بیستوشمه‌ نیتوه ههر دوکتان نیمانتان هیناوه‌و شوین موحه‌مه‌د که‌وتوون، نیت په‌لاماری سه‌عیدی زاوای دا، فاتیمه‌ی خوشکی هه‌لسا نه‌هیللی له‌ میرده‌که‌ی بدا دوو سی‌ پلارو مسسته‌کۆلی له‌ویش دا خوینی لی‌ هات، نیت سه‌عیدو فاتیمه‌ ﷺ رقیان هه‌ستاو وتیان: به‌لی‌ نیمانان هیناوه‌و چیت له‌ ده‌ست دی‌ منه‌ت نه‌بی:

کاتی عومهر ﷺ نه‌وه‌ی بینی خوشکی خوینی پیدا ده‌هاته‌ خوارئ په‌شیمان بووه وه به‌ خوشکی گوت نه‌و پارچه‌ کتیبهم بده‌نی: که‌ گویم لی‌ بوو ده‌تاخوینده‌وه بزایم موحه‌مه‌د ﷺ نه‌مه‌ چی‌یه هیناویه‌تی خوشکه‌که‌ی وتی: به‌ خدا ترسمان هه‌یه لیت ناویرین پیشانتی بده‌ین. ووتی: نه‌ خه‌یر ترستان نه‌بی، سویندی بۆخواردن و په‌یمانی پیدان: که‌ پیشانی بده‌ن ده‌خوینیتسه‌وه‌و دوا‌یی ده‌یان داته‌وه‌وه، که‌وای پێ گوتن خوشکه‌که‌ی هومیدی نه‌وه‌ی لی‌ کرد، که‌ موسولمان ببی، وتی: برای خوشه‌ویستم نه‌تۆ به‌هۆی بته‌هرسته‌یه‌وه‌ پیسی، نه‌مه‌ش قورنانه‌ که‌سیک پاک نه‌بی، نابێ ده‌ستی بکاتی.

نیت عومهر چوو‌خۆی شتو هاته‌وه‌، فاطیمه‌ قورنانه‌که‌ی پیدا سوره‌تی (طه) ی تیدا بوو نیت که‌سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که‌ی خوینده‌وه، پی‌ی سه‌رسام بوو: ووتی: نای له‌م که‌لامه‌ جوان و پرمه‌عناو سه‌رنج راکیشه‌؟! یه‌ راستی که‌لامیک‌ی عه‌جایه‌به‌: که‌ خه‌باب ﷺ گوئی له‌م قسه‌یه‌ی عومهر بوو هاته‌

پیشده و پی گوت: نهی عومر! هومیده وارم خوی گه وره دلی توئی نهرم
 کرد بی و دوعای پیغه مبروت ﷺ بؤ گیرا بوو بی، گویم لی بوو ته شریفی
 ده پارایوه دهیفرموو: ((اللهم اید الاسلام بابی الحکم بن هشام، او بعمر
 بن خطاب)) نای خدنی له خوت نهی عومر!
 عومر ﷺ ووتی: نهی خه باب! پیتم بلی موحه ممد له کوئی یه ده چمه
 خزمه تی و نیمان ده هیتم. نیر چوو ده خزمه تی پیغه مبرو ﷺ نیمانی هیئا!!

جیروکی حه زره تی موسا علییه

ناخوتنی موسا ﷺ له گهل خوداو نیگا بؤ کردنی

وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿٩﴾ إِذْ رَأَى نَارًا
 فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ
 أَوْ أَجْدُ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَمْوَسَى ﴿١١﴾
 إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٢﴾
 وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى ﴿١٣﴾ إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا
 فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾ إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ
 أَكَادُ أُخْفِيهَا لِيُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى ﴿١٥﴾ فَلَا يَصُدُّكَ
 عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَى ﴿١٦﴾

له پاش راگه یاندنی نهم پی شه کییه سهرنج پاکیش و داچله کینه ره، پاش
 نهوهی پهروه دگار گموره بی قورثانی باس کرد، حال و وه زعی پیغه مبهری ﷺ
 دهر باره ی راگه یاندنی په یامه که ی و نه رک ی سهر شانی پروون کرده وه،
 سهر گورشته یه که دینیتته کایه وه بو نه وه ی دل ی پیغه مبهری ﷺ دامه زری و پتر
 له سهر راگه یاندنی په یامه که ی سوور بی، چیرۆکی هه زره تی موسا ﷺ بو
 پیغه مبهری ﷺ ده گپرتته وه، بو نه وه ی پیغه مبهری ﷺ زیاتر د دنیا بی له
 کۆمه کی و چاودیری خودا بو نه وه که سانه ی هه لگری په یامی حه قن، هه موو
 کاتی که له قورثان دا چیرۆکی پیغه مبهری که له پیغه مبهران ده گپرتته وه
 مه بهستیکی سهره کی له چیرۆکه که بو زیاتر دل دامه زراندنی پیغه مبهره ﷺ
 له سهر په یامه که ی.

وه کو له شوینتیکی تر دا ناماژه به نه مه ده کا و ده فهرمو ی: ﴿وَكَلَّا نَقْصُ
 عَلَیْكَ مِنْ اَنْبَاءِ الرِّسْلِ مَا نَتَّبِعُ بِه فَوَاكِلْ﴾ (هود/۱۲۰)

لیره دا به چیرۆکی هه زره تی موسا ﷺ ده ست پی ده کا بو نه وه ی
 پیغه مبهری ﷺ چا و له نهو بکا له باره ی هه لگری نه رک و قورسای ی
 پیغه مبهرایه تی و راگه یاندنی په یامه که ی خۆگری و پشوو درێژی له سهر
 نه زیه تدان و کویره وه ی و روبه پروو بو نه وه ی ته نگ و چه له مه و به ره نگاری
 کردنی کۆمه لانی کوفرو بته ره سته کان. چونکه هه زره تی موسا ﷺ فونه ی
 خۆگری و پشوو درێژی بووه له بهرام بهر نه زیه تدان و سهر پیچی کردنی
 گه له که یه وه.

له قورثاندا چیرۆک و به سهرهاتی هه زره تی موسا ﷺ له سهر گورشته و
 به سهرهاتی پیغه مبهره کانی تر زیاتر و فراوانتر هاتوه. به چه ند زنجیر و دیمه نیک
 له چه ند سورته تیکدا پیشان دراوه، له هه موو سورته تیکدا به شیوه یه که زنجیره که
 هینراوه: که گونجاو بی له گه ل ناوه رۆک و مهوزوعی سورته ته که.

هه‌تا ئیستا چند زغیره‌یه‌ک لهم چیرۆکه گرنگو پیروژه له‌سوره‌تی (البقرة، سورة المائدة، سورة الاعراف، سورة يونس، سورة الاسراء، سورة الكهف) دا رانویتراره، نه‌مه جگه له‌وه‌ی له‌چند سوره‌تیکی تردا ناماژه‌ی بۆ کراوه.

ئه‌وه‌ی له‌سوره‌تی (المائدة) و (الکھف) دا هاتوو هه‌ر یه‌که‌ی زغیره‌یه‌کی تایبه‌تین له‌و دوو سوره‌ته‌دا هه‌من و له‌هیچ سوره‌تی تردا دووباره نه‌کراوه‌ته‌وه، به‌لام ئه‌وه‌ی له‌سوره‌تی (البقرة) و (الاعراف) و (یونس) و (طه) دا هاتوو هه‌ریه‌که‌ی چهند جارێک دووباره بوونه‌وه‌یان پێوه دیاره، به‌لام له‌هه‌موو سوره‌ته‌کان دا زغیره‌کان جوداوازییان هه‌یه‌و هه‌ر زغیره‌یه‌ک له‌گه‌ڵ ناوه‌پۆک و مه‌به‌سته‌کانی سوره‌ته‌که‌دا گونجاوه‌و بۆ مه‌به‌ستێکی تایبه‌تی هینراون و وه‌کوو دووباره‌وه‌بوو حسیب ناکرین.

سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که‌ به‌باسی به‌به‌زه‌یی و چاودێری خودا بۆ هه‌لگرانی په‌یامی حق ده‌ست پێ‌ده‌کا، نه‌جاره‌ دوا‌به‌دوای ئه‌وه، سه‌رگوزشته‌ی هه‌زره‌تی موسا دیتن، چهند بارو روویه‌کی چیرۆکه‌که‌ نیشان ده‌دا، هه‌مووی چاودێری و ره‌حم و به‌زه‌یی خودا رون ده‌کاته‌وه، ئاوینه‌یه‌کی بالانومایه‌ بۆ ژیا‌نی هه‌زره‌تی موسا هه‌ر له‌ رۆژی له‌ دایکبوونی‌وه‌ هه‌تا کۆتایی ژیا‌نی!

له‌یه‌که‌جاره‌وه‌ به‌ شێوه‌یه‌کی سه‌رنج را‌کیش سۆزو ئاره‌زو ده‌خاته‌ ناو دڵ و ده‌روونه‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ی به‌تاسوخه‌وه‌ گوی له‌ چیرۆکه‌که‌ بگرین و دڵمانی بۆ بکه‌ینه‌وه‌ و گۆیچه‌که‌مان بۆ ده‌نگ و باسه‌که‌ هه‌ل‌خه‌ین، به‌رسته‌یه‌کی کاریه‌گر ده‌ست به‌ گیرانه‌وه‌ی چیرۆکه‌که‌ ده‌کا و ده‌فه‌رمووی: ﴿و هل اناك حديث موسى﴾ ئه‌ی مو‌حه‌مد ئایا تۆ سه‌رگوزشته‌و به‌سه‌ره‌اتی موسات بۆ هاتوو؟ ده‌زانی چی به‌سه‌ره‌ات به‌ ده‌ست فیرعمون و دارو ده‌سته‌که‌یه‌وه؟ ده‌زانی سه‌ره‌تا چۆن نیگامان بۆ کردو ئاخاوتنمان له‌گه‌ڵ نه‌جم دا؟ وشه‌ی (هل) که‌ بۆ ئیستفهامه‌ چه‌سپاندن ده‌گه‌یه‌نی «هه‌واله‌که‌ له‌ دڵی مو‌خاطب دا

﴿فَقَالَ لَاهِلَهُ امْكُثُوا﴾ به خیزانه‌کی گروت: ئیوه لیڤه بمیننه‌وه دانیشن به شوینی من دا مهین ﴿إِنِّي آنَسْتُ نَارًا﴾ بیگومان من ناگریکم بینی ده‌چم بۆلای نمو ناگره بزانم چی‌یهو چۆنه ﴿لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ﴾ به‌لکو لهو ناگره سهره بزوتیک سهره چلوره ناگریکتان بۆ بیتم خۆتانی پی گهرم بکه‌نه‌وه، یان بۆ نه‌وهی بیکه‌ینه رووناکی بۆخۆمانو ریگای پی دهرکه‌ین ﴿أَوِ اجِدْ عَلَيَّ النَّارَ هَدًى﴾ یان به‌لکو له‌لای ناگره‌که کهسانیکم ده‌ست بکه‌وی ریگامان پیشان بدا، وه‌کو ناماژه‌مان پی کرد دانیش‌توانی لادی و مهرز نشین و کۆچهریه‌کان دابوو نهریتیان وابوو له‌سهر ته‌پۆلکه‌و شوینی به‌رزدا ناگریان ده‌کرده‌وه، بۆ نه‌وهی ری‌بوارانی ده‌شت و بیابانه‌کان ریگای پی دهریکه‌ن، یان بچن بۆلای ناگره‌که‌و میوان داریان بکری.

به‌ئێ حه‌زهره‌تی موسا عليه السلام به‌ری که‌وت بۆ نه‌وه بچی سهره بزوتیک بینی، یان شاره‌زا بکری بۆ ریگاکه، وه‌لی که له‌ناگره‌که نزیک بووه وه موفاجه‌نه‌یه‌کی سه‌یری توش بوو، پرووداویکی بینی تاقانه پروودا و بوو له ژيانی موسادا عليه السلام، ناگری بینی به‌لام چ ناگر؟ ناگریک: که گهرم که‌ره‌وه‌ی گیان بوو نه‌که هی جه‌سته، ناگریک شاره‌زای که‌ر نه‌که بۆ ریگای عاده‌تی به‌لکوو شاره‌زایی که‌ر بۆ کۆچی گه‌وره، ناگریک بوو بوو به‌هۆی به‌خته‌وه‌ری دونیا و قیامه‌تی حه‌زهره‌تی موسا عليه السلام خاوو خیزانی و گهل و نه‌ته‌وه‌ی. ناگریک بووه وه‌رچدرخانی میژووی نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیلی له‌خۆ گرتبوو، ﴿فَلَمَّا آتَاهَا نُودِيَ يَامُوسَى﴾ کاتیک هاته‌لای ناگره‌که بانگی لی‌کرا: نه‌ی موسا! گوئی بگره، ﴿إِنِّي أَنَا رَبُّكَ﴾ من: که بانگت لی ده‌که‌م په‌روه‌ردگاری تۆم، نه‌و شوینه‌ی تۆ لیتی وه‌ستاوی شوینیکی پی‌وژه، پاک و خاوینه‌و به‌ره‌که‌تی تی‌خراوه، که‌وابی ﴿فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ﴾ له‌بهر ری‌زگرتنی شوینه‌که پیتلاوه‌کانت داکه‌نه، چرونکه پی‌خواسی نیشانه‌ی خۆ به‌که‌م زانین و به‌ندایه‌تی کردنه بۆ خودا ری‌زنانه له‌و که‌سه‌ی قسه‌ت له‌گهل ده‌کا، نیشانه‌ی ته‌ده‌بو و په‌وشتی

بهرزه بهرامبهر خودای بهدییهتر! ﴿انك بالواد المقدس طوى﴾ بیگرمان
ئیستا تو وای لهشیوو دۆلئیکی پاك و خاوین دا پئی دهگوتری (طوی) له تاخی
سینادایه، وهکو لهنایهتیکی تردا دهفرموی: ﴿نودی من شاطيء الوادی
الايمن فی البقعة المباركة من الشجرة: ان یا موسی! انی انا الله رب
العالمین﴾ (القصص/ ۲۵) بهلّی حهزرهتی موسا علیّه السلام گهیشته لای ناگره کهو
تهماشای کرد ناگریکی سپیی، نوریکی سپیی ته درهوشیتته وهو ناگریکه
له درهختیکی سهوزه وه دردهچی!

به راستی دل وهلهرزه دی و موچورکه بهجسته دا دی، گیانی ئاده میزاد
دههژی، تنها به تهصورکردنی نهو دیمه نه، موسایه کی تاقه کهس لهو
چۆلهوانی و دهشته کاکی به کاکی یه دا، له شهویکی زستانی سارد داو به
تاریکه شهویکی نهنگوسته چاو، همول و تهقه لای سه لکه بزوتیکی یه تی
دهیهوی دهسته چیله ناگریکی دهست بکهوی بییهنی بۆلای خیزانی سه رما
بردووی، له پریکا نیدای غهیی لی بگری، ئاده میزادیکی بی هیزو برسی و
سه رما بردو و بهو شیوه ناخاوتنی له گه لدا بگری، یه کسه ر په یام له که سینکه وه
وه رگری له وانه یه ئاسمانه کان و زهوی و بوونه و هه مووی له عه بیسه تان و
له ناستی شکۆمه ندی و گه ره بی نهو کهسه بتوینه وه، هه لبه ته نهو دیمه نه
هیئنده گه ره و سامناکه، هیئنده بهرزو شکۆمه نده، زمان و پینوس له ناستی
پوونکردنه وی کۆل و کۆله وارن! خه یالیش به راشکاوی بهو فهزا بهر فراوانه دا
ههوا په رواز نابی، دیمه نیکه هه ر خودا ده زانی چۆنه و چۆن بووه. ته مه په حم و
لوتفی خودایه، نه گینا ئاده میزادیکی بی هیزو لاواز له کووی و نهو پتیز لیتانه
له کووی؟ ته م ساته وه ختانه سات و کاتیکن ئاده میزاد تییدا بهرز ده کریتته وه،
ده گاته نهو راده یه ناخاوتن له گه ل په روه ردگاری بکا! به راستی بهرزی یه که
بهرزی له وه بهرز تر نیه: که ئاده میزاد نهو توانایه پی بیبه خشری له خودا وه
راسته و خو په یام وه رگری، بهسه بو ئاده میزاد: که ئاماده باشی ته م

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەشئۆھىدەك لە شىئۆھەكان تىدبابى! ئەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چۆن ئەنجام درا، ئەم كيانە بەشئۆھىدە چۆن ئەونىدايەى بىيىست و چۆن ۋەرىگرت؟ نازانين چۆن بوو، عەقلى ئادەمىزاد ناگاتە ئەم ئاستە ئەمە بزانى، ئەم پەرى تواناي عەقلى ئادەمىزاد ئەمەيە: لە بەرامبەر ئەم ۋەروادوانەدا دۆش دايمىتى و دەستە ۋەسان بىي و ئيمان بىيى و مل كەچ بىي!!

ھەزرەتى موسائىم (عليه السلام) بانگى لى كرا، بەجۆرىك ئەيتوانى تەھدىدى مەصدەرى بانگ لى كەندەكە بزانى، ئەيتوانى شىئۆھى بانگكەرو چۆنىيەتى بزانى. بانگى لىكرا بە شىئۆھەك لە شىئۆھەكانى بانگ كەردن، ئەويش بەشئۆھەكى تاييەتى ئەم پەيامەى ۋەرىگرت، بەلام ئىمە نازانين چۆن بوو، ئەمە شىئۆھەك لە ئەمەرى پەروەردگار، پەروامان بەرودانى ھەيەو پەرسىيار لەچۆنىيەتەكەى ناكەين، چۆنكە زانينى چۆنىيەتەكەى لەژوورتواناي ئادەمىزادەو ناتوانى تەسەۋورى بكا.

﴿وانا اخترتك فاستمع لما يوحى﴾ ئەمەن ئەمە خودايەم تۆم ھەلپەزادەو ھەلپەزادەو ھەلپەزادەو پەيغەمبەرئىتى ئەركى پەرىو پەيغەمبەرئىتى خراۋەتە سەرىشان. فەرمانى ئىمە بىيىسەو ۋەرى بگەرە، ئەمە پەيامەى بۆت دى، لىي ھالى بىەو كارى پىي بكە، ۋەكوو لەنايەتتىكى تردا دەفەرموى: ﴿انى اصطفيتك على الناس برسالاتي و بكملى﴾ (الاعراف/۱۴۴) واتە: مەن تۆم ھەلپەزادەو ھەلپەزادەو ھەمەو ئادەمىزادانى سەردەمى خۆت دا...

ئەمە ناۋەزەكى نىگاگەى پىي پادەگەيەنى و دەفەرموى: ﴿انى انا الله لا اله الا انا، فاعبدنى، واقم الصلاة لذكرك﴾ بىيگومان ئەمە كەسەى بانگت دەكا پەروەردگارە، خوداي خۆتە، ئەمە دووبارە بوونەو ھەتەكىدى پەستەى ﴿انى انا ربك﴾ ھەي پەيغەمبەرئىتى.

ئەمە ئەرك و ۋاجىبەكە پەيغەمبەرئىتى بىزانى و ددانى پەيغەمبەرئىتى، بەدل پەروات پىي ى ھەي و بەزمان بىلەركىتى: كەھىچ خودا نىن جگە لەزاتى (الله) خودايەكى

تاك و ته‌نیا به كهس هاوه‌لّو شهریکی نیه. ته‌نھا به‌ندایه‌تی بۆ من بكه من به خودایه‌کی تاك و ته‌نیا بناسه، چونكه همر من خودام و همر من شیایو پهرستش و به‌ندایه‌تی بۆ كردنم و كهسی تر شیایو نه‌وه نیه. پاریزگاری نویژه‌كانت بكه، چۆن فرمانت بی ده‌كری ناوا به‌رێك و پێکی نه‌نجامیان بده، نه‌ركان و مه‌رجه‌كانیان به‌جی‌پینه بۆ نه‌وه‌ی له‌نویژه‌كانت یادی من بگه‌یه‌وه، به‌دلسۆزی لیم بیارپیه‌وه و خالیصانه من پهرستی، به‌لیپراوی به‌ندایه‌تیم بكه‌ی. به‌تایبه‌تی باسی نویژی كرد، چونكه نویژ گه‌وره‌ترین تاعه‌ت و خودا پهرستی‌یه. نه‌مه نه‌گهر لامی (لذكري) لامی ته‌علیل و بایس بی. نه‌گهر لامی ته‌وقیت بی نمو کاته مانا‌كه‌ی به‌م جۆره‌یه، نویژه‌كانت به‌جی به‌پینه له‌كاتی وه‌بیر هاتنه‌وه و یاد كردنی من. نه‌مه‌ش به‌گوێره‌ی نه‌وه فرموده‌یه‌ی نیمام ته‌حمده له‌نه‌نه‌سی کوپی مالی‌كه‌وه ﴿لَه‌یِّغْه‌مْبِرْه‌وَه﴾ ریوایه‌تی کردووه فرموی: ((اذا رقد احدکم عن الصلاة او غفل عنها فليصلها اذا ذكرها، فان الله تعالى)) قال: ﴿واقم الصلوة لذكرك﴾ همر کاتێ به‌کێ له‌ئێوه خه‌وی لی‌که‌وت و نویژی نه‌کرد بوو یان له‌نویژه‌که‌ی بی ناگابوو، همر کاتێ بیری هاته‌وه بانویژه‌که‌ی بکا، چونكه په‌روه‌ردگار ده‌فرموی: ﴿واقم الصلوة لذكرك﴾. دووباره له‌نه‌نه‌سه‌وه له‌صه‌حیحه‌ین دا هاتوه ده‌لێ: پیغه‌مبەر ﴿فرموی: ((من نام عن صلاة او نسيها، فكفارتها ان يصلها اذا ذكرها، لا كفارة لها الا ذلك)))).

تیرمیزی و ئیبنوماجه له‌ نه‌بو هوریه‌ره‌وه ریوایه‌ت ده‌که‌من: ده‌لێ: پیغه‌مبەر ﴿فرموی: ((من نسي عن صلاة فليصلها اذا ذكرها، فان الله قال: واقم الصلاة لذكرك)))).

فرموده‌که دوو حاله‌تی دیاری‌کردوه: نوستن و له‌بیر چونه‌وه. چونكه حق وایه موسولمان که‌متر خه‌می نه‌کا له‌ته‌نجامدانی نویژ، جا نه‌گهر به‌ته‌نقه‌ست نویژه‌که‌ی نه‌کرد نه‌وه گێرانسه‌وه ته‌نجامدانی به‌ قه‌زا کاریکی

پئویست تره ده‌بی چی زووه نویژه فهوتاوه‌کە‌ی بگێڕێته‌وه. چونکه چواندنی
نویژ جگه له گێڕانه‌وه‌ی هیچ نە‌رکیکی تری تێدا نیه!!

نه‌جاره باسی هاتنی پۆژی قیامه‌ت ده‌کا، سه‌ره‌نجامی مه‌خلوقات دیاری
ده‌کاوه‌فرموی: ﴿ان الساعة اتية اکاد اخفيها لتجزى كل نفس بما
تسعى﴾ بێ‌گومان قیامه‌ت هه‌ر دی و گومان له‌هاتنیدا نی‌یه، پووداویکه هه‌ر
ده‌بی پوو بداو نه‌هاتنی محاله. نه‌من ده‌مه‌وی له‌خۆشی به‌شارمه‌وه، جاچۆن
که‌سانی دیکه پێی ده‌زانن؟ نه‌م جووره ناخاوتنه له‌ زمانی عه‌ره‌بی‌دا باوه.
نه‌گه‌ر یه‌کێک زێده‌په‌وی بکا له‌نه‌هتینی کاریکی دا ده‌لتی: (کتمت سری من
نفسی) نه‌من نه‌هتینه‌که‌م له‌خۆشم شارد‌وه مه‌به‌ستی نه‌وه‌یه: که‌نه‌هتینه‌که‌ی
به‌وپه‌ری ترانه‌وه شارد‌وته‌وه. سوودی نه‌هتینی کردنی هاتنی قیامه‌ت و دیاری
نه‌کردنی کاته‌که‌ی بۆ ترساندن و هه‌ر شه‌کردنه له‌ئاده‌میزاد، بۆنه‌وه‌ی هه‌موو
کاتی له‌ ترسو ناماده‌ باشیدا بن بۆ خودا په‌رستی، هه‌ر بۆ یه‌شه‌ خودا کاتی
مردنی هه‌موو ئاده‌میزادیکی له‌ خۆیان نه‌هتینی کرد‌وه. چونکه ئینسان نه‌گه‌ر
بیزانیایه‌ که‌ی ده‌مری، هه‌تا پێش مردنی سه‌رگه‌رمی گونا‌هویی نه‌مری خودا
ده‌بوو، نه‌جاره به‌ ماوه‌یه‌ک پێش مردنی ته‌وبه‌ی ده‌کردو ده‌ستی ده‌کرد
به‌کرده‌وه‌ی باش، نه‌مه‌ش ده‌بوو به‌هۆی هه‌لئانی ئاده‌میزاده‌کان بۆ تاوانکاری،
وه‌لی په‌رهردگار زانینی کاتی مردنی له‌ ئاده‌میزاده‌کان شارد‌وته‌وه. بۆ نه‌وه‌ی
هه‌موو کاتی له‌ حه‌زه‌رو ناماده‌باشید بن بۆ خودا په‌رستی و هه‌موو کات
ترسی سه‌رگیان هه‌بی، وازله‌ گونا‌هو سه‌رپێچی فه‌رمانی خودا به‌هێن و تۆ به
بکه‌ن به‌ نه‌وپه‌ری لێ‌پران و لێ‌بورد‌ویی و دلسۆزی خه‌ریکی خودا په‌رستی بن و
تۆ به‌ دوانه‌خه‌ن و هه‌موو کات چاوه‌روانی هاتنی مردن بن.

ووشه‌ی (اکاد) زیاده‌یه‌و بۆ جوانی مانا هێتراه، واته: ﴿وان الساعة
اتية اخفيها﴾ بێ‌ گومان قیامه‌ت راده‌بی، کاتی هاتنه‌که‌م شارد‌وته‌وه.
هاتنه‌که‌ی هیچ شک و گومانی تێدا نیه: ﴿لتجزى كل نفس بما تسعى﴾

بۆنهوهی هه موو که سیڤک پاداشتی کردهوه کانی خۆی بدریتتهوه وه کوو له شویتینکی تر دا ده فهرموئ: ﴿انما تجزون ما کنتم تعلمون﴾ (الطور/ ۱۶) یان ده فهرموئ: ﴿فمن يعمل مثقال ذرة خیراً یره، ومن يعمل مثقال ذرة شراً یره﴾ (الزلزله/ ۷-۸).

ئه بچار پهروهردگار چه زهتی موسا علیه السلام ده ترسینئ له که مهترخه می کردن له قیامت و خۆ بۆ ئاماده نه کردنی. ده فهرموئ: ﴿فلا یصدنک عنها من لا یؤمن بها، واتبع هواه فتردی﴾ باتۆ بی ئاگانه کا له هاتنی قیامت و لات نه دا له پرا بوون به قیامت و پروو داوه کانی، که سیڤک: که پروای به هاتنی نیه و چاوه پروانی پاداشت و سزای نه و پۆژه نیه، له سزاو عیقابی خوا ی گه و ره ناترسی و بی په پرا سه ری پیچی فهرمانی خوا ده کا و گوئ به نه هیه کانی نادا، شوین هه وا و هه وه سی خۆی ده که وئ! نه تۆ نه گهر و ابکه ی به هیلاک ده چی و خه ساره تمه ند ده بی، خیتابه که به ته نیا بۆ چه زهتی موسا علیه السلام نیه به لکو و هه موو که س ده گریتتهوه، خیتابه که ئاراسته ی چه زهتی موسا علیه السلام کراوه وه لی ئاده میزادانی تر مه به ستن.

ئه مه له نمونه ی نه و په نده کوردیه یه که ده لی: (بوکی له گهل تۆمه خه سوو گویت لی بی) به کورتی: ئیوه نه ی ئاده میزادینه! شوین ری بازو بیرو باوه ری نه وانه مه که مون: که: پروایان به هاتنی قیامت نیه، هه رده م خه ریکی رابواردن و سه ری پیچی کردنی فهرمانی پهروهردگارن! هه رکه سیڤک شوین بهرنامه ی نه وان بکه وئ خه ساره تمه ندو مالتویرانه.

تیلینی:

به جیهینانی نوێژ له کاتی بۆدیاری کراوا پیویسته و ده بی نه بجام بدرئ. نه گهر له کاتی خۆیدا به هۆی خه وه یان هه ر بیانویه کی تر نه بجامی نه دا ده بی بیگی پیتتهوه. نه گهر که سیڤک به ته نه قهست نوێژه که ی نه کرد نه وه جه ماوه ری زانایان کۆن له سه ر نه وه که پیویسته قهزای بکاته وه، هه رچه نده به دوا خه ستنی ته فسیری ره وان

نویژه که گونا هبار بووبی. که سیک به هوی خمو یان له بیر چونه وه نویژه که ی دوا کهوت تاوانبار نابی، وه لی نه گمر به نه نقهست دوا ی خست تاوانبار ده بی.

به لگهی جه ماوهری زانایان نه وه یه: ده لئین: پهروهر دگار ده فره موی: ﴿واقیموا الصلاة﴾ (البقرة/۴۳) نیت دهست نیشانی نه وه ی نه کردوه کردنی نویژه که له کاتی خوی دا بی یان دوا ی تیپه ریوونی کاته که ی. خو ناشکرا شه وشه ی (اقیموا) فره مانمو وجوب ده گه یه نی. نه وه ش چه سپاوه که سیک خهوی لی کهوت یان له بیری چون نویژه که ی له کاتی خوی دا نه نجام نه دا ده بی دوا بی بیگی پرتته وه، همرچهنده به دوا خسته که شی گونا هبار نه بووه، ده ی که سیک به نه نقهست نویژه که ی له کاتی خوی نه نجام نه داو دوا ی عشا باشتر ده بی گه رانه وه ی له سهر پیویست بی. ههروها خواردنی رۆژوێک به نه نقهست و به بی عوزرو بیانوی شرعی داخوازی نه وه یه بگی پرتته وه نویژیش که چوو ده بی قهزا بکرتته وه.

نه گمر وارپیکهوت کاتی نویژیک هاتبوو کابرا خوی ناماده ده کرد بۆ به جیهینانی لهو کاته داو هیری هاته وه که نویژیکی له وه پیشی یازیتری چواندوه، به گویره ی ریبازی مالیکیه کان ده بی دهست بکا به نویژه چواوه که، به مهرجی نویژه فهوتاوه که پینج یان کهم تر بن، ته نانهت نه گمر گپرانه وه ی نویژه چواوه کان بیته هوی دوا کهوتنی نویژه حازره که له کاتی خوی هه رده بی نویژه رابردوه که بگی پرتته وه. به لام نه گمر نویژه چواوه کان زیاد له پینج نویژ بوون نه وه ده بی نویژه حازره که نه نجام بدا. مه زه بی حه نه فیه کانیش ههروها یه به لام وهنده هیه نه وان ده لئین ته رتیب بۆ گپرانه وه ی نویژه چواوه کان پیویسته له شو رۆژه که دا. به مهرجی ماوه که به شی نویژه چواوه کان و نویژه حازره که ش بکا.

خو نه گهر بهشی نه کرد ده‌بی جاری نویژه حازره که بکا نه‌جا دست بکا
به‌گپرانوهی فوتاوه‌کان، نه‌جار نه‌گهر نویژه فوتاوه‌کان له‌نویژی شه‌وو پوژتیک
زیاتر بوون نه‌وه‌ته‌رتیب له‌گپرانوه‌که‌یاندا واجب نیه..

شافعی ده‌فهرمووی: وا باشه له‌پیش‌شه‌وه نویژه فوتاوه‌که به‌گپرتیه‌وه
به‌مهرجی نویژه حازره‌که‌شی نه‌فهرمووی، خو نه‌گهر وای نه‌کردوو له‌پیش‌شه‌وه نویژه
حازره‌که‌ی کرد، نه‌وه چ قهیدی نیه نویژه‌که‌ی دروسته.

نیمامی (الاثرم) له‌نه‌حه‌ده‌وه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌فهرمووی: ته‌رتیب
پتویسته، ته‌نانه‌ت نه‌گهر نویژه فوتاوه‌کان هی شه‌ست سالو زیاتریش بن.
فهرموویه‌تی: دروست نیه کابرا نویژی فوتاوای له‌سهر بی‌و له‌یادی بی نویژی
تر بکا.

به‌لگه‌ی نه‌وانه‌ی ده‌لین: ده‌بی نویژی فوتاوا پیش نویژی حازر بخری نه‌وو
فهرمووده‌یه‌یه له‌صه‌حیدا هاتوو و جابری کوپی عه‌بدوللا، ریوایه‌تی
ده‌کا: ده‌لی: پوژی خه‌نده‌ق پیغه‌مبهر نویژی عه‌سری بو نه‌کرا تاخوړ
ئاوابوو، کاتی نویژی مه‌غریب هات، نیت پیغه‌مبهر له‌پیش دا نویژی
عه‌صری قه ضاکرده وه نه‌جار نویژی مه‌غریبی کرد، تیرمیزی له‌ئینبو
مه‌سعوده‌وه ریوایه‌ت ده‌کا: ده‌لی: له‌پوژی خه‌نده‌قدا موش‌سریکه‌کان
پیغه‌مبهریان مه‌شغول کرد چوار نویژی بو نه‌کران، شه‌و به‌سهردا هات و
هه‌ندیکی لی پوژی، نیت فهرمانی به‌بیلال کرد بانگی داو قامه‌تی کردوو نویژی
نیوه‌پوژی کردوو پاشان قامه‌تی کردوو نویژی عه‌صری نه‌غامدا، پاشان قامه‌تی
کرد نویژی مه‌غریبی کردنه‌جار قامه‌تی کردوو نویژی عیشای کرد.

زانایان راجیایان همیه له‌وه‌دا: که‌کابرا به‌بیری بیت‌هوه: که‌نویژیکی له‌وه
پیشی نه‌کردوو، نویژه حازره‌که‌شی کاتیکی که‌می ماوه له‌م مه‌وزوعه‌داسی
رایان همیه:

۱- نیمامی مالیک و (اللیث و) (الزهری) فەرموویانە دەبیّ جاری لەپیشدا
نویژه فەوتاوە کە بکا هەرچەندە سەربکێشی بۆ نەمانی کاتی نویژه حازرە کە.
۲- حەسەنی بەصری و شافعی و زانایانی عیلمی حەدیث و (المحاسیبی) و
نیبنو وەهەب لەزانایانی مالیکی دەفەرموون: دەبیّ جاری نویژه حازرە کە ی
بکا.

۳- ئەشەهەب دەفەرمووی: کابرا سەربشکە بەنارەزوی خۆی کامیان
پیش بخا کەیفی خۆیەتی. وەلیّ ئەگەر کەسێک لەنویژدا بوو وەبیری هاتەوێ:
کەنویژیکی لەو پێشی نەکردووە، ئەو ئەگەر لەدوا نیمامەوێ نویژی دەکرد،
ئەو ئەوانە ی دەلێن تەرتیب واجبەو ئەوانە ی دەلێن: واجب نیە، کۆکن لەسەر
ئەو کە لەگەڵ نیمامدا درێژە بەنویژە کە ی بدا هەتا تەواو دەبیّ، ئەجا لەوێ
دوا کێشەیان تێکەوتووە:

(أ) نیمامی ئەحەدو ئەبو حەنیفە دەفەرموون: دەبیّ ئەونویژە بکا
کەبیری کەوتۆتەو پاشان ئەو نویژە بکا: کە لەگەڵ نیمام کردوویەتی، مەگەر
لەنێوان نویژە فەوتاوە کەو نویژە حازرە کە ی کە لەگەڵ نیمامدا دەیکا زیاد
لەپینج نویژە هەبیّ.

(ب) نیمام مالیک دەفەرمووی: کەسێک لەنویژی حازردا نویژی فەوتواری
وەبیر هاتەوێ، بادوو پرکات بکاو سلاو بداتەوێ. جانەگەر ئەو کەسە پیش نویژ
خوێن بوو، نویژی خۆی مەنموومەکانی بەتالّ دەبیّتەوێ، ئەگەر نویژە حازرە کە
چوار پرکاتی بوو لەپرکاتی سێیەمدا بیری هاتەوێ کە لەوێ پیش نویژیکی
نەکردووە بارپرکاتی چوارەم تەواو بکا ئەجار سەلاو بداتەوێ، نویژە کەشی بۆ
دەبیّتە نویژی سووننەت و بەتالّ ناییتەوێ.

عصای موسی ﷺ ده بیته نه ژدیها

وَمَا تِلْكَ

بِیْمَنِكَ یَمُوسٰی ﴿۱۷﴾ قَالَ هِیَ عَصَاۤی اَتَوَكَّلُ عَلَیْهَا

وَاَهْتَشُّ بِهَا عَلٰی غَنَمِیْ وَلِیْ فِیْهَا مَخَارِبٌ اٰخَرٰی ﴿۱۸﴾ قَالَ اَلْقِهَا

یَمُوسٰی ﴿۱۹﴾ فَالْقَنَہَا فَاِذَا هِیَ حِیَۃٌ تَسْعٰی ﴿۲۰﴾ قَالَ خُذْهَا

وَلَا تَخَفْ سَنُعِیْذُهَا سِیْرَتَہَا اَلْاُولٰٓئِی ﴿۲۱﴾

دوای نهوہی پهره‌ردگار له گهل موسادا ﷺ ناخاوتنی نه نجام دا، نیر موعجیزه و نیشانه‌ی پیغه مبه‌رایه‌تیه که‌ی باس ده‌کا بۆراستی په‌یامه‌که‌ی. یه‌که‌م نیشانه‌و موعجیزه‌شی گۆرانی عصا که‌یه‌تی‌یه نه‌ژدیها، هه‌روا به‌پیچه‌وانه‌وه‌شه...! موعجیزه‌ی گۆرانی عصا به‌نه‌ژدیها موعجیزه‌ی یه‌که‌می حه‌زرتی موسا ﷺ بووه. موعجیزه‌یه‌کی وابووه جگه له‌خودا که‌سی تر نه‌وه‌ی بۆپیک نایه‌و له‌سهر ده‌ستی پیغه مبه‌ر نه‌بی به‌دی نایه.

واپێده‌چێ حه‌زرتی موسا ﷺ به‌م بانگ لی‌کردن و په‌یام پێدانه، به‌بیستنی ئەم نیدا ئاسمانییه به‌رزو پیرۆزه‌ خۆی له‌بیر چۆیتیه‌وه، نه‌وه‌شی له‌بیر چووبیتیه‌وه بۆچی چووه بۆئهو شوینه، به‌ته‌واوی هه‌ست و هۆش و شعوری کردبئه‌وه بۆ بیستن و تیگه‌یشتنی ئەو بانگه ئاسمانییه. به‌دوادا چوونی ئەو په‌یامه‌ی ئاراسته‌ی ده‌کری، جا له‌و کاته‌دا: که‌نه‌و تقوومی ئەم حاله‌ته تایبه‌تییه بووه: که‌تیێ که‌وتوووه میثقاله زه‌ریه‌که نییه له‌کیانی ئەودا ئاوێ له‌شتی تر داته‌وه‌و بیر له‌شتی تر بکاته‌وه، پرسیارێکی ئاراسته ده‌کری ته‌فسیری ره‌وان (۱۸۴)

پتویستی به‌وه لَام نی‌یه، پرسیارِیکه بۆ به‌ناگا هیتانه‌وه و هسه‌ر خۆ هاتنه‌وه‌یه، بۆ سه‌رنج راکیشانیه‌تی بۆلای عه‌صای ده‌ستی، بۆ نه‌وه‌ی به‌ناگاداریه‌وه موعجیزه‌ی بوونی عه‌صا به‌نه‌ژدیه‌ها ببینی، له‌به‌ر نه‌وه به‌و شیوه پرسپاری ناراسته ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا تِلْكَ يَمِينُكَ يَا مُوسَى﴾ نه‌ی موسا نه‌وه چیه به‌ده‌ستی راسته‌وه‌یه؟

بێگومان خودا ناگاداری هه‌موو شته، هیچ نی‌یه له‌نه‌و په‌نه‌هان بی، که‌واته‌هر پرسپاری له‌خوداوه ناراسته بکری مه‌به‌ست زانا کردنی خودا نییه‌به‌و شته‌ی پرسپاری لی کردوه، به‌لکو مه‌به‌ستی تری تیداوه‌و به‌گویره‌ی شوین و جێگاده‌زانری. که‌واته لی‌ره‌دا پرسپاره‌که بۆ به‌ناگا هیتانه‌وه‌ی حه‌زه‌ره‌تی موسایه‌و بۆ سه‌رنج راکیشانی‌یه‌تی بۆ ببینی موعجیزه‌و داپرائی له‌و حاله‌ی که‌تیدا تقوم بووه.

نێتر به‌و پرسپاره هاته‌وه سه‌رخۆ، ترسو بیمی له‌وه پتشی نه‌ما، به‌ده‌می خۆی دانی به‌وه‌دا نا: که‌نه‌وه‌ی له‌ده‌ستی نه‌ودایه عه‌صایه، داریکی ره‌قو ته‌قو بی گیانه، نه‌ج‌ار به‌چاری خۆی ببینی به‌فه‌رمانی خودا ده‌بیته ماریکی زیندوو پاشان ده‌بیته‌وه به‌عه‌صاکه‌ی پتشیو!

حه‌زه‌ره‌تی موسا عليه السلام له‌وه‌لامی نه‌و پرسپاره‌ی: که‌ناپاراسته‌ی کرابوو: ﴿قَالَ: هِيَ عَصَايَ، أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَى غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ أُخْرَى﴾ وتی: نه‌وه‌عه‌صاکه‌مه، له‌کاتی پزیشتن دا خۆمی سه‌رده‌ده‌م، گه‌لای دره‌خته‌کانی پی هه‌لده‌وه‌رینم بۆ نه‌وه‌ی ناژه‌له‌کانم بیخۆن. چه‌ند مه‌به‌ست و به‌رژه‌وه‌ندی ترم تیدا هه‌یه و بۆزۆر شتی تر به‌کاری ده‌هینم، تیشووی پی هه‌لده‌گرم، مه‌تاره‌ ناوی پی هه‌لده‌گرم، مارو دوو پشکی پی ده‌کوژم درنده‌ی پی له‌خۆم دوور ده‌خه‌مه‌وه. نه‌مه هه‌موو نه‌و زانیاریانه بوون: که‌حه‌زه‌ره‌تی موسا عليه السلام ده‌ریاره‌ی عه‌صاکه‌ی ده‌زانی، به‌عه‌مه‌لی گۆچانه‌که‌ی بۆ نه‌و جوهره کارانه به‌کار هیتابوو، چونکه ده‌سال شوانی بۆ حه‌زه‌تی شوعه‌یب عليه السلام

کردبوو، ده‌شَلین له‌کاتی گه‌رانه‌وه‌شی‌دا جه‌له‌بَیْک مه‌رو بزنی له‌گه‌ل خَی‌دا
هَینابزوه و به‌ته‌ما بوو بیانباته‌وه به‌ختی‌ان بکا.

به‌لام نه‌وه‌تا قودره‌ت و ویستی خودا له‌و عه‌صا داره‌ی به‌ده‌سنی موسا
ﷺ وه‌یه شتیکی لی پیدایا ده‌کا: که‌هر به‌خه‌یالی موسا ﷺ دا گوزه‌ری
نه‌کردبوو، خاریقولعه‌ده‌یه‌کی لی پیداده‌بی ده‌بیته ریخ‌وشکه‌ره و سه‌ره‌تا بۆ
پیغه‌مبه‌رایه‌تی و کاری گه‌وره. خودا فەرمانی پی‌کرد به‌وه عه‌صاکه‌ی فری بدا
بۆ نه‌وه‌ی موعجیزه‌ی گه‌وره ده‌ریکه‌وی ﴿قَالَ﴾ په‌روه‌ردگار پی‌ی
فهرموو: ﴿الْقَہَا یاموسی﴾ نه‌ی موسا! نه‌و عه‌صایه‌ی به‌ده‌ستی راسته‌وه‌یه
فری بی‌ده، بی‌هاویژه سه‌ر زه‌وی، حه‌ززه‌تی موسا یه‌کسه‌ر ﴿فَالْقَہَا﴾
عه‌صاکه‌ی فری‌دا ﴿فَاِذَا هِی حِیةٌ تَسْعٰی﴾ هه‌ر له‌گه‌ل فری‌ی دا روانی کتوپر
عه‌صاکه‌ی ماریکه‌و ده‌خشی و ده‌کشی به‌سه‌ر زه‌وی دا، ده‌ست به‌جی عه‌صای
بی گیان بوو به‌ ماریکی دریزی گورج و گۆل. له‌نایه‌تیکی تر دا ده‌فهرموو:
﴿فَلَمَّا رَاہَا تَهْتَزُّ کَأَنہَا جَانٌ وَّتٰی مَدْبَرًا وَّلَمْ یَعْقُبْ﴾ (النمل: ۱۰) واته: کاتیک
بینی عه‌صاکه‌ی ماریکی گه‌وره‌یه به‌لام له‌به‌ر گورج و گۆلی به‌بچوکی ده‌هاته
به‌رچاو، دیمه‌نه‌که سه‌رنج راکیش بوو، موسا ﷺ پاشمو پاش کشایه‌وه ولی‌ی
ترسا، ناحقه‌ی نه‌بوو، کی هه‌یه له‌روداوی ناوادانه‌شله‌ژی نه‌ترسی. عه‌صای
بی گیان بوو به‌ماری گیاندار، نه‌و موعجیزه‌ی گه‌وره‌یه به‌کتو پری له‌ پیش
چاوی موسا ﷺ پروی دا!! موعجیزه‌ی گیان به‌به‌ردا کردنی شتی بی گیان،
هه‌رچه‌نده نه‌م جوړه موعجیزه له‌هه‌موو نان و ساتیک دا پرووده‌دا، وه‌لی
خه‌لکی بی ناگان لی‌ی. وینه‌ی نه‌و موعجیزه له‌هه‌موو چرکه‌یه‌ک دا
به‌فهرمانی خودا پرووده‌دا، له‌هه‌موو سات و کاتیک دا به‌ملوینه‌هاخانه بی
گیانه‌کان ده‌بنه‌ خانه‌ی گیاندار: به‌لام خه‌لکی پی‌ی سه‌رسام نان و ه‌کوو
به‌بوونی عه‌صای موسا ﷺ به‌مار سه‌رسام ده‌بن، هۆی نه‌مه‌ش ده‌گه‌ریته‌وه
بۆ نه‌وه: که‌ئاده‌میزاد دیلی هه‌سته‌کانیه‌تی، دیلی نه‌زمون و

تاقیکرده وه کانیه‌تی، له بیرو بۆچوونی دا زۆر له مه‌ودای هه‌سته‌کانی
تیناپه‌ری، وه‌رگه‌رانی عه‌صابه ماریکی گورج و گۆل و تیژ ره‌و دیارده‌یه‌کی
حیسی‌یه به‌ره‌نگاری هه‌سته‌کانی ده‌بیته‌وه لیک ده‌که‌ون!

به‌لام دیارده شاردراوه‌کانی سه‌ره‌تای ژبان، که گه‌ردیله بی گیه‌نه‌کان
ده‌بنه خه‌لیه‌ی زیندوو، نه‌وه ناکه‌ونه به‌ر مه‌ودای هه‌سته‌کان و نه‌اده‌میزاد
هه‌ستیان پی ناکا، به‌تایبه‌تی بار پتوه گرتن و زۆر دووباره بو‌نسه‌وه‌یان
کاریگه‌ریان له‌سه‌ر هه‌ست که‌م ده‌کاته‌وه به‌شتیکی ناسایی دینه به‌رچاوی!
که عه‌صاکه بوو به مارو که‌وته جم و جۆل به‌خێرایی ده‌کشا، هه‌زه‌تی موسا
ﷺ ترساو پاشمو پاش کشایه‌وه، ﴿قَالَ﴾ په‌روه‌ردگار پتی فهرموو: ﴿خُذْهَا
وَلَا تَخَفْ﴾ به‌ده‌ست بیگه‌رو لیتی مه‌ترسه، ﴿سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى﴾ هه‌ر
که‌ده‌ست پتی گه‌ییشه‌وه ده‌یگێرینه‌وه بۆ شتیه‌که‌ی یه‌که‌جاری و ده‌یکه‌ینه‌وه
به‌دار عه‌صاکه‌ی پیشوو.

هه‌زه‌تی موسا ﷺ دلتیا بووه و، ده‌ستی بۆ ماره‌که بردوو خودا
کردیه‌وه به‌دار عه‌صاکه‌ی پیشوو نه‌گیانی تیدا ما نه جم و جۆل، نه‌مه‌ش
موعجیزه‌یه‌کی تر بوو، خودا نیشانی دا.

موعجیزه‌ی دووه‌م بۆ موسا ﷺ (یه‌دی بیضا) بوو

وَأَضْمَمَ يَدَكَ

إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سَوَاءٍ ؕ آيَةٌ أُخْرَى ﴿٢٢﴾ لِنُرِيكَ

مِنْ ؕ آيَاتِنَا الْكُبْرَى ﴿٢٣﴾ أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿٢٤﴾ قَالَ

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾ وَاسْرِرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾ وَأَحْلِلْ عُقْدَةً مِنْ

لِسَانِي ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٢٨﴾ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ﴿٢٩﴾ هَٰرُونَ
 أَخِي ﴿٣٠﴾ أَشَدُّ بِهِ أَزْرَى ﴿٣١﴾ وَأَشْرِكُهُ فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾ كَىٰ نُسِخَكَ
 كَثِيرًا ﴿٣٣﴾ وَنَذْرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾ إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٥﴾

دوای نه‌وی پمروهر دگار موعجیزه‌ی عه‌صای باس کرد: که نیشانه‌ی
 پیغه‌مبه‌ریتی حه‌زرتی موسایه موعجیزه‌ی یه‌که‌میده‌تی.

نه‌جار باسی موعجیزه‌ی دووه‌می ده‌کا، نه‌ویش موعجیزه‌ی ده‌ست
 دره‌وشانه‌ویه: که به‌فرمانی خودا ده‌ستی ده‌به‌شتیکی پرشنگذار وه‌کوو خۆر
 ده‌دره‌وشایه‌وه و چاوی له‌بهر هه‌لنه‌ده‌هات. نه‌جار دوای نیشاندانی نه‌و دوو
 موعجیزانه، فرمانی پی کرد که بچی بۆ سهر فیرعه‌ون و په‌یامی خودای پی
 بگه‌یه‌نی و بانگه‌وازی بکا بۆ خودا په‌رستی. نیت حه‌زرتی موسا عليه السلام له
 خودا پارایه‌وه و چوار شتی داوا لی‌کرد: دل فراوان کردنی و کار ناسانی بۆی.
 زمانی بکریته‌وه و لالی نه‌میتنی. هارونی براشی له‌گه‌ل دا بکری به‌ پیغه‌مبه‌رو
 پشتیوانی بی، جاریکی تر فرمانی خودای ته‌عالا بۆ موسا عليه السلام دره‌چوو
 فرمانی پی کرا به‌م چه‌شنه: پی ی‌گوترا ﴿واضمم يدك الى جناحك﴾
 ده‌ستی راست به‌ره بۆین هه‌نگلت بیلکینه به‌ژیر بالته‌وه، ﴿تخرج بيضاء﴾
 دیته ده‌روه به‌دره‌وشاوه‌یی پرووناکی یه‌کی زۆر ده‌به‌خشی.. به‌شه‌وو به‌روژ
 پرووناکی یه‌که‌ی دیاره وه‌کوو پرووناکی خۆرو مانگ وایه. ﴿من غير سوء﴾
 سپیه‌تیه‌که‌ی پرووناکی و دره‌وشانه‌ویه، نه‌خۆشی و ده‌ردی به‌له‌کی نیه،
 نیشانه‌ی عه‌یب و نه‌نگی نیه پیته‌وه. دوایی نه‌و ده‌سته بخه‌روه باخه‌لته‌وه،
 وه‌کوو پیشووی لی دیته‌وه، په‌نگی گه‌نم په‌نگی به‌خۆوه ده‌بینیتته‌وه!

نه‌گهر جادو بازه‌کانی فیرعه‌ون هه‌ولتی نه‌وه‌یان دابی: که موعجیزه‌ی
 عه‌صا به‌تال بکه‌نه‌وه و به‌ره‌ره‌کانی بکه‌ن، که‌چی یه‌کیکیان هه‌لی نه‌وه‌ی

نه‌داوه موعجیزه‌ی یددی به یضا پووجل بکاتمهوه. نهم دهست دره‌وشانه‌وه‌شت
 ﴿ایة اخری﴾ موعجیزه‌یه‌کی تره‌و نیشانه‌یه‌کی که‌یه له‌سهر راستی
 پیغه‌مبه‌رایه‌تیت، نه‌وه‌مان بۆیه کرد ﴿لنریک من ایاتنا الکبری﴾ بۆ‌نه‌وه‌ی
 بریک له‌نیشانه‌ی گه‌وره‌یی خۆمانت نیشان بده‌ین، پیت بزانیئین: که‌نیمه‌ بالا
 ده‌ستین به‌سهر هه‌موو شتیک له‌ناو بوونه‌وه‌ردا.

لیره‌دا پرسیاریک هاته‌ پێشه‌وه، ده‌گوتری: بۆچی موعجیزه‌کانی هه‌زره‌تی
 موسا علیه‌السلام له‌و جۆره موعجیزانه بووه؟.

بۆ‌وه‌لامی نهم پرسیاره ده‌گوتری: په‌روه‌دگار بۆ‌خۆی زاناو ناگاداره
 به‌سهر هه‌موو شتیک، له‌هه‌موو چه‌رخ و رۆژ گاریکدا به‌پیتی بارو دۆخ و دلۆ
 ده‌روونی خه‌لکی نه‌و سه‌رده‌مه موعجیزه‌ی داوه به‌ پیغه‌مبه‌رانی، جا چونکه
 له‌چاخ و سه‌رده‌می هه‌زره‌تی موسا علیه‌السلام دا جادوبازی باوبوه. خه‌لکه‌که
 چاویان بریبوه شتی‌سهر سوورپه‌ینه‌ری جادو بازی، بۆیه موعجیزه‌ی هه‌زره‌تی
 موسا علیه‌السلام له‌و جۆره موعجیزانه بووه که جادو بازیه‌که‌یان پوچهل
 بکاته‌وه. نه‌جار دوای نه‌وه‌ی په‌روه‌دگار نهم دوو جۆره موعجیزه گه‌وره‌یه‌ی
 به‌خشی به‌هه‌زره‌تی موسا علیه‌السلام، فه‌رمانی پێ کرد: که بچی بۆ‌سهر فیرعه‌ون و
 پێی فه‌رموو: ﴿اذهب الی فرعون انه طغی﴾ به‌ پیغه‌مبه‌ری بچۆ بۆ‌لای
 فیرعه‌ون: که پاشای میصره‌و تۆ له‌ترسی نه‌و هه‌له‌تاه‌تبوو. بچۆره‌ سه‌ری نه‌وه
 موعجیزه‌ی گه‌وره‌و خاریقول عاده‌مان پێ‌داوی، بانگه‌وازی بکه بۆ‌خودا
 په‌رستی و به‌ندایه‌تی بۆ‌کردن، فه‌رمانی پێ بکه: که‌چیت نه‌ته‌وه‌ی نیسرانیل
 نه‌چه‌وسیتیتته‌وه، له‌گومرایی و مله‌ه‌ورپ خۆی وازیئین، بچۆره‌لای فیرعه‌ون و نهم
 جۆره په‌یامه‌ی به‌گوێچه‌که‌دا بده، چونکه بیگومان نه‌و له‌خۆی بایی
 بووه، کافرو سه‌رکه‌ش بووه، سنووری ناده‌میزادیتتی خۆی شکاندوه، باوه‌شی
 به‌دونیدا کردوه و قیامه‌تی له‌بیر خۆی بردۆته‌وه و لافی خودایه‌تی لی‌ده‌داو

به‌نه‌ته‌وهو گه‌له ژئردسته‌کانی خۆی ده‌لی: من خودای همره گه‌ورهو به‌رزنی
نیوهم، له‌من زیاتر خودای ترتان نیه!!

جا‌که په‌روهر‌دگار نهم فەرمانه‌ی ناراسته‌ی هه‌زه‌تی موسا عليه السلام کردو
په‌وانه‌ی سهر فیرعه‌ونی کرد، که‌له راستی‌دا تابلێ ی ئهرکیکی گران و ترسناک
بوو، نه‌و له‌ترسی فیرعه‌ون هه‌لا‌تووه، نیستا بچیتته سه‌ری دا‌وای نیمان هینانی
لی بکا‌و پی‌ی بلێ شوینم بکه‌وه: نه‌و بو‌خۆی فیرعه‌ونی باش ده‌ناسی، ده‌یزانی
چ مله‌ورو سه‌ته‌مکاریکه، بۆیه هه‌زه‌تی موسا عليه السلام له‌خودا پارایه‌وه هه‌شت
شتی بو‌ فەرهم بی‌نی:

۱- ﴿قال: رب اشرح لي صدري﴾ موسا عليه السلام ووتی: خودایه: سینگم
فراوان بکه دل‌و ده‌روونم به‌هێز که‌ بو‌ وهرگرتن و هه‌لگرتن و گه‌یاندنی نه‌و
په‌یامه، به‌ دل‌ئیکی فراوانه‌وه به‌ به‌روایه‌کی پته‌وه‌وه بتوانم نه‌و په‌یام و سه‌روشه
بکه‌یه‌م. بێگومان نه‌و ئهرکه ئهرکیکی قورسو کارئیکی گه‌وره‌یه پی‌وستی
به‌یارمه‌تی تو هه‌یه وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تر‌دا ده‌فه‌رموی: ﴿ويضيّق صدری
ولا ينطلق لسانی﴾ (الشعراء/۱۳) دا‌وای له‌خودا کرد: که‌نه‌و دل‌نه‌نگیه‌ی
لا‌به‌ری‌و دل‌ فراوانی بکا بو‌ نه‌وه‌ی پشو و درێژ بی‌و بتوانی نه‌زیه‌تدان و
سه‌ری‌بچی کردنی خه‌لکی پی‌ قبول بکری ئهرکی پی‌غه‌مه‌به‌رایه‌تی پی‌
هه‌لبگیری:

۲- ﴿ويسر لي امري﴾ کار و فرمانم بو‌ ئاسان بکه، نه‌گهر تو یارمه‌تی
ده‌رم نه‌بی نه‌من که‌ی توانا و هێزی نه‌و ئهرکه گرانم هه‌یه: هه‌رچه‌ند نهم دوو
دا‌وایه‌ی هه‌موو پێ‌دا‌وێسته‌کانی ده‌گرتته‌وه، به‌لام چونکه نهم مه‌به‌ستانه‌ی که
له‌مه‌دوادین زۆر لای گرنگ بوون بۆیه به‌تایبه‌تی ناویان ده‌هێتی:

۳- ﴿واحلل عقدة من لساني يفقهوا قولي﴾ زمانم په‌ها‌به‌که گرتی سهر
زمانم لا‌به‌ره، لاتی و توریم مه‌هێله، بتوانم به‌بی گه‌و گرفت قسه‌به‌که‌م:
بو‌نه‌وه‌ی له‌کاتی را‌گه‌یانندی په‌یامه‌که‌م دا له‌ قسه‌و نا‌خاوتنم تی بگهن،

چونکه راگه‌یاندنی په‌یام و ناموژگاریی له‌لایمن ره‌وان بیژو قسه ره‌وانه‌وه
کاریگه‌رترو زیاتر خه‌لکی دل و گوچه‌کیانی بو ده‌که‌نمه‌وه.

وه‌کو ده‌گیرنمه‌وه، ده‌لین: هه‌زرتی موسا عليه السلام گرییه‌ک له زمانی دا
بوو، نه‌ویش له‌وه‌وه بووه به‌مندالی له‌باوه‌شی فیرعه‌ون دا بووه پیشی
رنبه‌ته‌وه، فیرعه‌ون رقی لیتی هه‌لساوه، ویستویه له‌ناوی به‌ری، خیزانی
فیرعه‌ون به‌رگری لی ده‌کاو ده‌لی مندالو هیشتا عه‌قلی په‌یدا نه‌کردوه.

نه‌بجار فیرعه‌ون ده‌لی: به‌تاقی ده‌که‌مه‌وه، دینی چهند ده‌نکه خورمایه‌ک و
چهند پشکو ناگر ده‌خاته به‌ر ده‌ستی بو نه‌وه‌ی بزانی کامیان هه‌لده‌گری، نیت
موسا عليه السلام ده‌ست ده‌با بو پشکو ناگره‌که‌وه ده‌یخاته سهر زمانی به‌وه توژیک
توور بووه گریی تیدا په‌یدا بووه.

۴- ﴿واجعل لی وزیراً من اهلی، هارون اخی﴾ خدایه! یارمه‌تیده‌رو
پشتیوانیکم بو دابنی له‌برئ کاردا یارمه‌یتم بدا، نه‌و که‌سه له‌خزمی خۆم بی، هارونی برام بی
بو نه‌وه‌ی له‌گه‌ل من نه‌رکی پیغه‌مبه‌رایه‌تی هه‌لبگری، نه‌و زمانی شیرین و
ره‌وانه، دل دامه‌زراوو بار قۆل و له‌سه‌ره خۆیه. هه‌زرتی موسا بو خۆی
پیاویکی توندوتیژو نیفیع‌عالی بوو، بۆیه داوای له‌په‌روه‌ردگاری خۆی کرد:
که‌پشت نه‌ستوری بکا به‌براکه‌ی، بو نه‌وه‌ی دوویه دوو نه‌وکاره‌ گرنگه‌ی پێیان
سپێرداوه‌ناجمی به‌دن.

۵-۶ ﴿اشدد به‌ ازری و اشركه فی امری﴾ خدایه! به‌براکه‌م پشت
نه‌ستورم بکه، بیکه‌ره‌هاویه‌شم له‌پیغه‌مبه‌ریتی دا، بو نه‌وه‌ی نه‌رکی سهر
شانی خۆمان به‌شیویه‌کی پتویست نه‌نجام به‌هین.

۷-۸ ﴿کی نسبحک کثیراً ونذكرک کثیراً﴾ بۆنه‌وه‌ی بتوانین
ته‌سبیحاتی زاتی پاکت بکه‌مین، به‌دوورت بگرین له‌و شتانه‌ی شیای زات و
صیفاتی تو نه‌یه، بتوانین به‌زۆری یادت بکه‌مین و به‌تاک و ته‌نها بتناسین و که‌س
نه‌که‌ینه‌هاوه‌ل و هاویه‌شت له‌هه‌موو عیب و خه‌وشیکه‌ بته‌پاریژین.

هەزرەتی موسا ئەو ھەموو داوايانەى پێشنیار کردن، داواى کرد: سنگى فراوان بى کارى بۆ ئاسان بکړى، گرتى زمانى بکړیتە ھارونى براى بکړیتەوہ پیغەمبەرو یارمەتیدەر... ھەموو ئەمانە بۆ ئەوہى بېنە یارمەتیدەر بۆ تەسبیحاتى زۆرو یاد کردنى خودا بە زۆرى. وەرگرتن و بیستنى زۆرلە خودای بېناو شنەوا.

موجاهید دەلى: بەندە ((بەذاکرى))ى تەواو حسیب ناکړى ھەتا واى لى نەى بە ھەموو شتوہىك یادى خودا بکا، بەپتوہ بەدانیشتنەوہ بەپراکشانەوہ. ﴿اِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا﴾ خودایە! بێگومان زاتى پاکت لە حال و ھەزعى ئیمە ناگادارە، دەزانى بۆچى ئیمەت ھەلبژاردووە و پلەو پایەى پیغەمبەرىت پى داوین، دەزانى بۆچى دەمان نىرى بۆلای فیرعەونى ملھوپو ستەمکار، ئەو فیرعەونەى داواى خواىەتى دەکا، ئیمە پابەندو ملکہچى تۆین و سوسپاس گوزارین، ئەتۆش بۆخۆت پتویستى ئیمە دەزانى، ناگادارى بەوہى: کە ئیمە ناتاجى یارمەتى و کۆمەگى تۆین!

بێگومان ھەزرەتی موسا ﷺ درتۆھى بەپارانەوہ و پێشنیارەکانى دا داواى یارمەتى و کار ئاسانى کرد، خودای بەرزو بالا دەست گوێى لى یەو دەبیسى، ئەو میوانى خواى پەرورەدگارە، ناخاوتنى لە گەل ئەنجام دەدا، پەرورەدگارى خاوەن فەضل و کەرەم میوانى خۆى ناتومێد ناکاو داواکارىیەکانى دوا ناخا.

په‌روه‌ردگار هه‌شت نیعه‌تی جو‌راو جو‌ری به‌خشیون
به‌حه‌زره‌تی موسا عليه السلام پی‌ش پی‌غه‌مبه‌ری‌تی

قَالَ قَدْ

أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى ﴿٣٧﴾
إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمَمِكَ مَا يُوحَىٰ ﴿٣٨﴾ أَنْ أَقْرِضْنِي فِي التَّابُوتِ فَأَقْرِضْنِيهِ
فِي الْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّي وَعَدُوٌّ لَّهُمْ وَأَلْقَيْتُ
عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلِئُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِي ﴿٣٩﴾ إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ
فَنَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن يَكْفُلُهُ فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمَمِكَ كِي تَقَرَّ
عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَقَلَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَّكْنَا فَنُونا
فَلَيْتَ سِينِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَا مُوسَى ﴿٤٠﴾
وَأَصْطَفَيْنَاكَ لِنَفْسِي ﴿٤١﴾

دوای شه‌وه‌ی هه‌زره‌تی موسا عليه السلام هه‌شت پی‌شنیاری ناراسته‌ی
په‌روه‌ردگار کردن، لی‌ره‌دا په‌روه‌ردگار شه‌وه‌ی راده‌گه‌یه‌نی: که سه‌ره‌جم
دواکاریه‌کانی جی‌به‌جی کران، ﴿قال: قد اوتيت سوءلك يا موسى﴾ په‌روه‌ردگار
فه‌رمووی: هه‌موو دواکاریه‌کانت پی‌ دران، هه‌ره‌جی داوات کرد شه‌وه‌ی ده‌ست
به‌جی پی‌م به‌خشی، خوشی و به‌خته‌ودری هه‌زره‌تی موسا عليه السلام له‌وه‌دایه‌ی وێ‌رای
ته‌فسیری ره‌وان (۱۹۳)

جی به جی بوونی داواکاریه کانی خودا پزیزیکی تریشی لی نا به‌وه: که به‌ناوی
خوی بانگی لی کرد، جا چ پزیز لیتنایک له‌وه گه‌وره‌ترو به‌نرخ تره
که په‌روه‌ردگاری بالاده‌ست بانگی به‌نده‌یه‌ک له‌به‌نده‌کانی خوی بکا به‌ناوی
صهریمی خوی!!!

﴿وَلَقَدْ مَتْنَا عَلَيْكُمْ مَرَّةً أُخْرَى﴾ بیگومان جاریکی تریش چاکه‌مان
له‌گه‌ل تو کرد، منه‌تو نیعمه‌تی خو‌مانان به‌سهردا پرستی، پیش نه‌وه‌ی پله‌و
پایه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تیت پی بیبه‌خشین چهند نیعمه‌تو وه ضلی خو‌مانان پی
داوی.

۱- ﴿إِذَا أُوحِنَا إِلَىٰ أَمَلِكْ مَا يُوحَى﴾ نه‌وکاته‌ی نیگامان کرد بۆلای دایکتو
نه‌وه‌ی پی‌ویست بوو تیتی بگه‌یه‌نین تیمان گه‌یاند، شتی‌کمان تیگه‌یاند هه‌ر
به‌نیمه ده‌کرا تیتی بگه‌یه‌نین، وه‌کوو چه‌سپاوه‌و زانراوه، فیرعه‌ونی سته‌مکار
برپاری ده‌رکردبوو به‌له‌ناو بردنو و کوشتنی هه‌ر مندالیککی نی‌رینه‌ی به‌نو
ئیسرائیلی که‌له‌و ساله‌دا له‌دایک ده‌بی، جاکه‌موسا عليه السلام له‌دایک بوو، دایکی و
که‌سو کاری تینیان لی په‌یدا بوو، نه‌یاند ه‌زانی چون له‌چنگ یاساوه‌له‌کانی
فیرعه‌ون رزگاری بکه‌نو و چۆنی بشارنه‌وه‌و نه‌هیلن پیتی بزائن.

په‌روه‌ردگار ویستی وابوو موسا عليه السلام له‌و کوشتنو برینه‌ی رزگار بکا،
کاریکی وابکا فیرعه‌ون خویشی په‌روه‌رده‌ی بکاو پیتی بگه‌یه‌نی: بۆیه
په‌روه‌ردگار نه‌وه‌ی خسته‌دلی دایکییه‌وه.

ده‌فرمووی: نیگامان کرده دایکتو خستمانه‌ دلپه‌وه، که ﴿إِنْ أَقْدَ فِيهِ
فِي التَّابُوتِ﴾ کورپ تازه له‌دایک بووه‌که‌ت بخره‌ناو صندوقه‌ داریکه‌وه ﴿فَلَقَدْ
فِيهِ فِي الْيَمِّ﴾ نه‌بحار فریتی ده‌ناو ده‌ریاوه، واته: ده‌ریای نیله‌وه. ﴿فَلْيَلْقَ الْيَمَّ
بِالسَّاحِلِ﴾ نه‌بحار ده‌ریاکه‌ش وه‌لای بخاو فریتی بداته‌ قه‌راخه‌وه، تاله‌ناکام
دا ﴿بِاخْذِهِ عِدُولِي وَعِدُولَهُ﴾ که‌ستیک بیگریته‌وه: که‌ دوژمنی من و دوژمنی
نه‌ویشه. واته: فیرعه‌ون صندوقه‌که‌ بگریته‌وه و بیباته‌ لای خوی.

وہ کرو دہ گپنہوہ لہ چہ مى نیلہوہ جۆگایہک وەرگپرابو بۆلای باخہ گہى
 فیرعہون، جا لہ کاتیک دا فیرعہون لہ گہل خیزانہ کەیدا لہ سەر حەوزیک
 دانیشتبووون پروانیان ئەوا صدوقیک بە سەر ناوہوہیہ. ئەویش فەرمانى کرد بە
 گرتنہوہى صدوقہ کەو ھەلپچرینى، ھەر خیرا دەست و پتوہندەکانى صدوقیان
 کردەوہو ھەلیان پچرى و بینیان مندائیکى تابلیتى جوان و خنجیلەى تیدایە،
 فیرعہون بە چاپیکەوتنى زۆرى خوش و یست و خیزانیشى ھەر زۆر لہ دلی
 شیرین بو!

۲- ﴿والقيت عليك محبة مني﴾ لہ لایەن خۆمەوہ خۆشەویستىە کى زۆرم
 خستە سەرت! لہ دلی خەلکى دا شیرینم کردى. خۆم خۆشم و یستى و بەو ھۆیەوہ
 کەسانى دیکەش خۆشیان و یستى، یان لہ دلی نادەمیزادان دا خۆشەویستم
 کردى و فیرعەونیش خۆشى و یستى و کردیتى بە کورپى خۆى و پەرورەدەى کردى.
 خۆشەویستى یەک وای لہ فیرعەون کرد: کە خیالى ئەوہنەکا بتکوژى،
 بەلکو بریار بدا بتکەنە کورپى خۆیان، وەکو لەشوینىکى تردا ناماژە بە مە
 دەکا و دەفەرمووى: خیزانى فیرعەون زۆر خۆشى و یستى و زۆر بە دلیدا چوروى
 تەنانەت بە فیرعەونى گوت: ﴿قرة عين لي ولك، لا تقتلوه عسى ان ينفعنا او
 نتخذہ ولدا﴾ (القصص/۹).

۳- ﴿ولتضع علي عيني﴾ خۆشەویستیم بە سەردا رشتى بۆنەوہى
 کەسانى دیکەش خۆشیان بوى، پەرورەدە بکریى لەژێر چاودێرى ئیەدا،
 دەبى چ توژی نەوہو لیکۆلینەوہیەک بتوانى شتىک زیاد بکا لەو مانایەى ئەم
 پرستە قورئانیە گەیانندوویەتى؟

بێگومان ھیچ شەرح و راڤە کردنىک ناتوانى شتىکى دى بڤاتە سەر ئەو
 مانا ناسک و شیرینەى ئەم تەعبیرە قورئانییە دەیکە یەنى. دەبى زوبانى
 نادەمیزاد چ بلێ بەرامبەر کەستیک لەژێر چاودەدێرى پەرورەدگاردا پەرورەدە
 بووبى؟

بینگومان ساتموه ختیکی چاودیتی پهروردگار بو ناده میزاد نهو پهری
پلهو پاییه نهی دهبی کهسیک هه میسه له ژیر چاودیتی خودادا پهرورده
بووبی چ پلهو پاییه کی هه بی؟؟

مندالتی تازه له دایک بوو هه رچهنده شوینو جیگای باشی بۆسازدرا بوو،
له باله خانهی فیرعمون دا بریار بوو پهرورده بکری، به لام دایکی دلی بو
هه لده چۆتی و له تاوانی هه راسانی لی هه لگیراوه و تۆقره ناگری. له م لاشه وه
پهرورده کردنی له باوهشی دایکی داو شیر پیدانی له لایمن نهو وه زۆر گرنگه و
هیچ خۆراک و بژیوتیک جیگای شیر دایک ناگریتموه و هیچ شوینیک بۆمندالتی
ساوا هیندهی باوهشی دایک خۆش نیه. بۆیه خودا کاریکی وای کرد: که
دایک و فرزند ی شیر خۆره یه کتری بگرنه وه، زارۆکی تازه له دایک بوو
بگه رپیتوه بۆ باوهشی دایکی خاوهن سۆز. به م جۆره خودا وای کرد نهو منداله
مه مکی هیچ نافره تیک نه گری، چهند نافره تیان هینا بیکه من به دایه نی به لام
مه مکی هیجیانی نه گرت. بۆیه ناچار بوون هه ول بدن نافره تیکی شاره زا
بدۆزنه وه بتوانی شیر بدا به موسا عليه السلام.

له م لاشه وه خوشکی موسا عليه السلام به رینمویی دایکی خۆی گه یاند بووه
مالی پاشا و به نهین سیری هه لسو کهوتیان ده کا و گوی له ته گیر و پاو بو
چوونیان ده گری، نیت ده م ده باته پیتسه وه پیتان ده لی: من نافره تیکتان
پیشان ده ده م هه مو مندالتیک مه مکی ده گری، ته گه ر حه زتان لیتی پیتان
ده لیم و ناویشانیان ده ده می! دارو ده سته ی فیرعمونیش بی ناگان نهو هی نهو
نافره ته دایکی خۆیه تی، به م شیوه موسا عليه السلام مان گیرایه وه بۆ باوهشی
دایکی، سهیر له وه دایه دایکی موسا عليه السلام به رواله ت کوری پاشا به ختو
ده کا و دایه نی نهو مالی پاشای له موشکیله یه کی گه وره رزگار کردوه،
که وایی به م بۆنه شه وه ده بی مالی پاشا نازو نیعمه تی خۆیانیان به سه ر مالی
دایه ندا رشتبی و له هه مان کاتیشدا کوری خۆیان به ختو ده که ن!! به راستی هه ر

خودا دهتوانی کارى ناوا بسازینى و نیشى ناوا رېك بجا، تههمیه پروهرده بوون
له ژیر چاودیری خودا!!

۴- ﴿اذ تمشى اختك﴾ واته: له لایه ن خۆمهوه خۆشهویستیم به سهردا
رېشتی، لهو کاته دا: خوشکه کت به شوینته وه بوو به قمراغ ده ریادا رپویشست، بۆ
نه وه ی بزانی صندوقه که له کوئی ده وه سیتته وه. ده یهویست هه والته بزانی،
هه تا له مالى فیرعه ون دا توئی دوزیه وه له حاله تیک دا بوون: که ده گهران
دایه نیکیان ده ست بکه وی شیرت پی بدا.

﴿فقول: هل ادلكم على من يكفله﴾ تهویش وتی: نایه رپنمونیتان
نه که م بۆ نافرته تیک بتوانی بیته دایه نی و شیرى بداتی نه وه نده کاراما بی
وابکا نه م مندا له مه مکی بگری، به جوانی به رعو ده ی به خپو کردنی بی؟؟
نه وانیش رازی بوون و چوو دایکی هیناو یه کسه ر مه مکی نه وی گرت، به م
شیوه ﴿فرجعناک الی امک کی تقرعینها ولا تحزن﴾ ناوا به و جوړه
گیرامانی وه بۆلای دایکت بۆنه وه ی به تو چاوی فینک بینه وه، دلای نارام
بگری، غه م و په ژاره ی له ده ست دانى رپوله ی جگه ر گو شه ی نه می نی.

۵- ﴿وقلت نفساً فنجیناک من الغم﴾ پیاوینکت کوشت له تاقمی
فیرعه ون نه و کاته ی کابرای قیبطی له گهل کابرایه کی به نوو نیسرائیلی شهریان
بوو، کابرای به نوو نیسرائیلی هانای بۆ هینای داوای یارمه تی لی کردی،
ته تو ش زله یه کت لی داو کابرا گیانی ده رچوو، به مه که وتیه غه م و
په ژاره وه و ترسی تو له و سزای فیرعه ون ت بۆ پهیدا بوو ﴿فنجیناک من الغم﴾
نیمه له و ترسو بیمه ی بۆت پهیدا بوو بوو رزگارمان کردی، به هوئی تو یه
کردن ته وه له گونا هی پیاو کوشتنه کت خو ش بووین و تاوانه که تمان سپیه وه،
رینگامان نیشان دای که ههل بیی برپوی بۆ ولاتی مه دیه ن به مه ش له چنگ
تو له ی فیرعه ون رزگارت بوو.

۶- ﴿وَفَتْنَاكَ فِتْنًا﴾ بەچەند شیوەی جۆراو جۆر بە تاقیمان کردیتەو،
پیش ئەوێ هەلت بژێرین بۆ پێغەمبەری، دووچاری چەند تەنگ و چەلەمەو
بەلاو ناخۆشیمان کردی، لەبۆتە تاقیکردنەوەمان دای، لەهەموو ئەو
تاقیکردنەوانە پزگارمان کردی، هەتا وات لێهات بەکەلکی ئەو بێ ئەرکی
پێغەمبەرایەتیت پێ بسپێردری.

۷- ﴿فَلَبِثَ سَنِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ﴾ چەند سالتیک لەناو دانێشتوانی ولاتی
مەدینە دا مایتمو: کەنیزیکە هەشت قوناغ لەمیسەر دوور بوو، دەریدەری و
هەزاریت چەشت، بووی بەرەنجبەر و شوانی شوعەیب عليه السلام لەپاساوی مارەیی
خیزانت.

﴿ثُمَّ جِئْتُ عَلَىٰ قَدَرٍ يَامُوسَىٰ﴾ پاشان کەدەسالت شوانیت تەواو کرد،
هاتیت بۆ ئەم شوێنە کەلەو پێش بپارم لەسەر دابوو بۆ قسە لەگەڵ کردنت،
بۆ ئەوێ بۆتکەمە پێغەمبەر و بۆسەر فیرعەون و ئەتەوێ ئیسرائیل. رەوانەت
بکەم.

۸- ﴿وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي﴾ تۆم هەلبژاردوو و تاییبەتم کردووی
بەپێغەمبەرایەتی و قسە لەگەڵ کردن دا، بۆ ئەوێ بانگی ئادەمیزاد بکە
بۆ ئایینی من، کردوومی بەفرستادەو رەوانە کراو بۆسەر بەندەکانم بۆ ئەوێ
ئایینیان پێ رابگەیەنی، شارەزایان بکە بۆ پێبازی خودا پەرستی و شەریعەتی
حەق.

رینموونی پهروهردگار بو چه زرهتی موسا و هارون علیهما السلام
دهرباره ی بانگه وازی کردنیان بو فیرعه ون

أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا نُنِيبَا
فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾ أَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾ فَقُولَا لَهُ قَوْلَا لِنَا
لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾ قَالَ رَبَّنَا إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُفْرِطَ عَلَيْنَا
أَوْ أَنْ يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾ قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَىٰ
﴿٤٦﴾ فَأَنبِئَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ
وَلَا تُعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنِ اتَّبَعَ
الْهُدَىٰ ﴿٤٧﴾ إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَنْ كَذَّبَ
وَتَوَلَّىٰ ﴿٤٨﴾

دوای نهو ی پهروهردگار هشت نیعمه تی خو ی: که دا برونی به چه زره تی
موسا و هارون علیهما السلام باس کردن، نه جار لیژده دا فرمان و رینمووی خوی بو چه زره تی
موسا و هارون باس ده کا، تهوجیهات و تعلیماتی پیوستیان ده داتی بوته و هی
له نه غامدانی نه رکه کانیان دا سرکه وتوو بن، بتوان په یامی خویان بگه یه نن و
بانگه وازی فیرعه ون بکن بو نیمان هینان.

نه مهش فرمان و نه هیه کانن که له خوداوه ناراسته ی چه زره تی موسا و
هاروونی برای کراوه. ده فیرموی: ﴿اذْهَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي﴾ نه ی موسا!
ته فیسری ره وان (۱۹۹)

له‌گه‌ل براكه‌ت دا برۆنه سهر فیرعه‌ون و قه‌ومه‌كه‌ی، برۆن بانگه‌وازی فیرعه‌ون و دارو ده‌سته‌كه‌ی بکه‌ن به‌و به‌لگه‌و موعجیزانه‌ی پی‌م دا‌ون و کرد‌وم‌ن به‌نیشانه‌ی راستی پی‌غه‌م‌برایه‌تیان، نۆ موعجیزه‌و نیشانه‌ن به‌نی‌وه‌م به‌خشی‌ون ﴿ولاتیا فی ذکرى﴾ سستی و که‌م‌ته‌رخ‌ده‌می مه‌که‌ن له‌گه‌یان‌دنی په‌یامی من دا، له‌یاد کردن و ناو هی‌تانی من، هه‌موو کاتێ منتان له‌یاد بێ، چونکه‌ یادو زی‌کری خودا هێ‌زو توانا ده‌به‌خشی به‌دل‌و ده‌روون.

﴿اذه‌با الی فرعون﴾ برۆن بۆ‌لای فیرعه‌ون بانگه‌وازی لی بکه‌ن بۆ‌ئیمان‌هێ‌تان ﴿انه طغی﴾ بی‌گومان نه‌و له‌سنوور ده‌رچوه‌و، زی‌ده‌ ره‌وی کرد‌وه‌و له‌تا‌وان و گو‌م‌پایی‌دا، به‌به‌لگه‌و نیشانه‌ی گو‌رچک‌پ له‌دا‌وا‌ی لاف‌ی خودایه‌تی ژێ‌وانی بکه‌نه‌وه‌و، با‌به‌خۆ‌یدا به‌جێ‌ته‌وه‌و، له‌مله‌ه‌وپ‌وی و که‌له‌ ره‌قی خۆ‌ی دا‌به‌زی‌.

نه‌جا رێ‌نمو‌ویی‌ان ده‌کا بۆ‌بانگه‌وازی کردن‌ی و پ‌و‌وبه‌ پ‌و‌ر بو‌ونه‌وه‌ له‌گه‌ل‌ی‌دا. ده‌فه‌رم‌وی: ﴿فقلوا له قولا لينا﴾ به‌نهر‌م و نیانی قسه‌ی له‌گه‌ل‌دا بکه‌ن، به‌تو‌وندو تی‌ژی له‌گه‌ل‌ی مه‌ج‌و‌ل‌ینه‌وه‌و، ﴿لعله يتذكر او يخشى﴾ به‌ل‌کو‌و بیر بکه‌ته‌وه‌و له‌په‌ندو نامۆ‌زگاری ئی‌وه‌ ورد بێ‌ته‌وه‌و، قسه‌تان لی وه‌ری‌گری‌و بۆ‌ی ده‌ری‌که‌وی: که‌نی‌وه‌ راست ده‌که‌ن! یان هیه‌چ‌که‌ نه‌بی‌ گومان‌ی راستیتان لی بکا‌و به‌هۆ‌ی نه‌وه‌و به‌تر‌سی له‌سزا و تۆ‌له‌ی خودا، بانگی بکه‌ن بۆ‌ خودا‌په‌رستی، نو‌م‌یدی نه‌وه‌شتان هه‌بی‌ که‌بانگه‌وازی کرد‌نه‌که‌تان سو‌ود به‌خش ده‌بی‌، چونکه‌ هه‌ر که‌سی‌ک به‌کارێ‌ک هه‌ل‌سا ده‌بی‌ به‌نو‌م‌یده‌وه‌ هه‌ول‌ بدا، نه‌گه‌ر به‌نا‌نو‌م‌یدی خه‌ری‌ک بو‌و، خه‌ری‌ک‌بو‌نه‌كه‌ی گه‌رم و گو‌رنا‌بی‌.

هه‌لبه‌ته‌ په‌روه‌ردگار ده‌یزانی: که‌فیرعه‌ون ئیمان نا‌هێ‌تی، که‌چی نا‌وا به‌جه‌خته‌وه‌ فەرمان‌ی‌دا بۆ‌ بانگ کردن‌ی و هه‌ول‌دان له‌گه‌ل‌ی بۆ‌ نه‌وه‌ی ئیمان به‌ی‌تی، نه‌مه‌ش بۆ‌ نه‌وه‌ی به‌پ‌و‌اله‌ت قسه‌ی نه‌م‌یتی‌و به‌هانه‌ی به‌پ‌ی، له‌هه‌مان کات‌دا تا‌نا‌ما‌ژبه‌ی که‌په‌یره‌و کردن‌ی هۆ‌کاره‌کان بۆ‌ گه‌یشتن به‌مه‌به‌ست شتی‌کی پ‌ی‌وسته‌و ده‌بی‌ گر‌نگیان پ‌ی‌ بدری‌. جگه‌ له‌مه‌ش برپاری خودا وایه‌ که‌تۆ‌له‌و

سزاو پاداش له سهر کردوهی بهنده کان خویان بی. له هه مان کاتدا ری نیشاندا ن
بی. بۆرا بهران و بانگ خوازانی ناین: که به گویره ی توانا هه ول و تی کو شانی خویان
بخه نه گهر بۆ گه ییشتن به تاما بجه کانیا ن جا نا واته که یان بیته دی یان نه یه ته دی
ئه وه ئه وان بهرپر سیار نین و نه جرو پا داشتی خویان ده ست ده که وی.

هه تا ئیره ناخاوتنی پهروه ردگار له گه ل هه زه تی موسادا ﷺ..
نه نه که دیه نی گفتو گوئی نیوان پهروه ردگار و هه زه تی موسایه ﷺ له و
سارایه دا. نزاو پارانه وی موسا ﷺ له کار دایه وه لی ئه و له لیره دا سیاقی
قورئان مه سافه و کاته کان ده پیچیتمه و، هارونیش ده یینی له گه ل موسادا شان
به شانی یه ک نزا ده که ن و پهروه ردگار ناخاوتنیا ن له گه ل دا ده کا. که و ابو
ده توانین بلین: نه مه جار یکی تره و جو دایه له یه که جار: که موسا ﷺ به ته نیا
بوو، نه جار هه ر خودا ده زانی له نیوان ته م دوو جار ده چهند رووداو پرویا ن
دابی. به م جو ره دوا ی نه وی: که یه که جار پهروه ردگار سروهی بۆ موسا ﷺ
کرد نه جار به هاو به شی سروهی بۆ کرد بن، نه جار له گه ل موسادا یه کیان
گرتبی و به یه که وه ده ستیا ن کرد بی به نزاو پارانه وه و خودا ناخاوتنی له گه ل
کرد بن. به لام قورئانی پیرو ز هه موو نه مانه ی پیچایه وه و باسی نه کردن،
چوونکه باسکردنه که یان چ گرنگیه کی بۆ سه رگورشته که نه.

جگه له وه ش نه وی که مو ترا وه ناما ژه بۆ نه و ترا وه که ده کا و لینی
وه ده گیر ی. نه نه ش ئه و لوی یکه له قورئان دا زۆر جار به کار ها تو وه.

﴿قَالَ: رَبَّنَا إِنَّا نِخَافُ أَنْ يُفْرَطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْفِئَ﴾ هه زه تی موساو
هارون به یه که وه ووتیا ن: نه ی خودای ئیمه! زۆر له وه ده تر سین نه گه ر فیرعه ون
بانگ بکه ین بۆ خودا په رستی و یه کتا په رستی گوزو گو مه ت په لامار مان بدا و
باغخاته بهر حهمله ی یاسا وه کانی و تووشی چه مره سه ریا ن بکا و گیرۆ ده ی
سزاو تۆله ی دژواری سه ته مکارانه ی بین، چوونکه فیرعه ون مله پوو سه ته مکاره،

کۆ له هیچ شتیك ناکاته وهو ئیمهش بئی دهسه لات و بئی پشت په ناین و ئه سمان له گه ل نیه.

﴿قال: لا تخافا انی معكما اسمع واری﴾ پهروهردگار پیتی فهرموون: نانا له فیرعه ون مه ترستین، نه من پشتیوانیتان ده کهم، دلنیا بن ده تان پارێزم، گۆمه گیتان پی ده کهم، ههرچی پرویدا له نیتوان فیرعه ون و ئیوه دا نه من ده بیبسم و ده بیبیم، لیتان بئی ناگا ناچم، شهرو نه زیهت دانی نه وتان لی دوور ده خه مه وه، هه زه ته موسا و هارون به مه زۆر دلنیا بوون، چ ترسو بیسیکیان نه ما، چونکه خودایان له گه له و نیت ده بی فیرعه ون چ نرخیکی هه بی. نه مجار و تپرای کۆمه گی و دل نارام کردنیان رینموویشی کردن بۆشیوه ی بانگ کردن و پی راگه یاندنی په یامی خودا و چۆنیه تی ووتو وێژ کردن له گه لی دا.

﴿فاتیاه فقولا انا رسول الربك﴾ بچنه لای و له مه جلیسی خۆی دا به پاشکاو ی پیتی بلین: ئیمه فرستاده و په وانه کراوی خودای تۆین. بۆ نه وه ی له سه ره تا وه بزانی: که خودایه که هیه خودای نه وو ناده میزاده به گشتی خودای هه موو بوونه وه ره، ههر خودای موسا و هارون نیه، ههر خودای به نوتیسرا نیل نیه، بۆ نه وه ی له یه که مجاره وه نه و خه رافات و بیرو بۆچوونه ی نه و پرژگار ه قه لاچۆ بکا: که پیتیان وابوو بۆ ههر هۆزو خیتلیك یان بۆههر گه ل و نه ته وه یه که خودایه که یان چهند خودایه که هیه.. یان نه و بیرو باوه ره په وه یته وه که له هه ندی چهرخ و سه ره مدا باو بوو ده یانگوت: فیرعه ون له نه وه ی خودا کانه و ده بی له میصردا به ره ستری!!

نه مجار دوا ی پروونکردنه وه ی په یامی خۆتان و خۆناساندتان پی ی، پیتی بلین: ئیمه له خوا وه نیت دراوین بۆلای تۆ، باش بزانه خودای هه ق و راست (الله) یه، نه تۆ: که بۆخۆت لافی خودایه تی لی ده ده ی بوختانیکی گه وه و نیدی عایه کی بئی مانایه.

که‌واته: ﴿فَارْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَاقِيلَ وَلَا تَعْذِْبْهُمْ﴾ ده‌ست له‌چه‌وسانه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل هه‌لبگره، چیت عه‌زاییان مه‌ده، واز له‌سهر برینسی نیرینه‌کانیان بهینه، تهرکیک مه‌خه سهر شانیان: که‌نه‌توانن پیتی هه‌لسن، نه‌وه‌بوو فیرعه‌ون وای بریار دابوو ههر مندالیککی نیرینه‌یان بی به‌ساوایی له‌ناوی به‌ری، مینه‌کانیشیانی ده‌هیشته‌وه، پیاوه‌کانیانی به‌سوخره ده‌گرتن و به‌بیگار کاری بیناو گواسته‌نه‌وه‌ی که‌مه‌سی خانوو به‌ره‌وه هه‌موو نیشیککی کرکیکاری قورسی پی ده‌کردن. هه‌زهرتی موساو هارون له‌سهره‌تاوه داوای تیمان هینانیان له‌فیرعه‌ون نه‌کرد. به‌لگو دلوی نازاد کردنی که‌له‌که‌یانیان لی کرد، چونکه نه‌وه له‌سهر دل و ده‌روونی فیرعه‌ون سووکت بوو، له‌وه‌ی داوای تیمان هینان و بیرو باوه‌ری لی بکه‌ن، له‌لایه‌کی تره‌وه نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل له‌ناخه‌وه بیرو باوه‌ریکیان به‌خوداو به‌پیغه‌مبه‌ره‌ه‌بوو، که‌وابوو پرگار کردنی نه‌وان مه‌به‌ستیکی گرنگتر بوو له‌بانگکردنی فیرعه‌ون بو تیمان هینان.

﴿قَدْ جَنَّكَ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكَ﴾ نیتمه که‌په‌وانه کراوین له‌لایه‌ن خودای خۆته‌وه بو سهر تۆو که‌له‌که‌ت موعجیزه‌وه به‌لگکی به‌هیزمان هینان گه‌واهی نه‌وه‌ن: که نیتمه به‌راستی پیغه‌مبه‌رین. ﴿وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مِنْ تَابِعِ الْهُدَى﴾ پرگار بوون و نه‌مینی له‌قارو غه‌زه‌بی خودا له‌سهر که‌سیک بی شوین هیدایه‌تی خودا ده‌که‌وی، پروا به‌پیغه‌مبه‌ره‌کانی ده‌کا، واز له‌سته‌وه گومرایی دینی!

شایانی باسه نه‌م پرسته‌یه زۆر جار له‌نامه‌کانی پیغه‌مبه‌ردا ﴿بِأُولَئِكَ نَبْشِطُ النَّفْسَ الْكَافِرَةَ﴾ پاشاکانی رۆم و فارس و سهره‌که هۆزو خێله‌کانی ده‌رویه‌ره ده‌نوسرا!

نه‌جار سووکه ههره‌شه‌یه‌کیان لی کرد به‌لام راسته‌وه خۆو په‌په‌و پونا، بو نه‌وه‌ی زۆر رقی هه‌له‌نه‌ستی و له‌سنوور ده‌رنه‌چی هه‌م دلنه‌وااییان کرد و هه‌م ترسیان خسته‌به‌ر، به‌مه‌ پێیان فرموو: ﴿إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ كَذَبَ﴾ و توی بێگومان نیتمه نیگامان له‌خوداوه بو هاتووه: که عه‌زایی دونیاو قیامه‌ت له‌سهر که‌سیکه په‌یامی خودا به‌درۆ بخته‌وه و پشت له‌نایینی

حق و هر گیتی. هر که سیّک بپروا به تیمه نه کاو به درّمان بخاتمه و پشت
له خدا پرستی هه‌لبکا نموه دۆزه‌خ جی‌گایه‌تی و به‌ناگر ده‌سوتیندری.

وه‌کو له‌نایه‌تیکی ترداده‌فرموی: ﴿فاما من طغي و اثار الحيوۃ الدنيا
فان الجحيم هي الماوی﴾ (النازعات/۳۷-۳۹) یان ده‌فرموی: ﴿فانذرتکم
نارا تلظى، لا یصلها الا الاشقی﴾ (اللیل/۱۴-۱۶)

تیلینی:

له‌نایه‌تی ﴿انا لخاف ان یفرط علینا او ان یطغی﴾ نموه وهرده‌گیری:
که ترسان له‌ده‌ست درێژی کردنی سته‌مکارو مله‌ورانی وه‌کوو فیرعه‌ون شتیکی
سروشتیوه له‌ناخی ناده‌میزاد هه‌یه.

که‌وابوو هه‌یج غه‌ریبو نامۆ نه‌بوو: که‌موساو هارون بلّین: ﴿انا لخاف ان
یفرط علینا او ان یطغی﴾.

زانایانی نی‌سلام فەرموویانه: کاتیک ترسو بیم توشی حه‌زهره‌تی موساو
هارون بوو، په‌روهر دگار دنیای کردن، که‌ده‌ستی فیرعه‌ون نایان گاتی. نه‌م
نایه‌ته به‌ره‌برج دانوه‌ی نه‌وانه‌یه: که‌ده‌لّین: خودا په‌رست نابی بترسی. ترسان
له‌دوژمنی مله‌ور پت‌بازی پت‌غه‌مبه‌ران و خودا په‌رستانه، هه‌رچه‌نده نه‌وان
بتمانه‌یان به‌خوداو یارمه‌تی دانی هه‌یه.

قورنانی پی‌رۆز له‌چمند نایه‌تیک دا ترسانی حه‌زهره‌تی موسا عليه السلام
له‌دوژمنانی باس ده‌کاو به‌شتیکی سروشتی داده‌نی، خو نه‌گه‌ر نه‌و جوړه
ترسانه په‌ه‌شتیکی ناشرین بوایه، نه‌ده‌بوو له‌حه‌زهره‌تی موسا و هارون دا
وجودی هه‌بوایه. چونکه پت‌غه‌مبه‌ران له‌په‌ه‌شتی ناشرین و نه‌نگی به‌دوورن:
نه‌وه‌تا قورنان ده‌رباره‌ی حه‌زهره‌تی موسا عليه السلام ده‌فرموی:

﴿فخرج منها خائفاً یتربّ﴾ (القصص/۲۱) یان ده‌فرموی: ﴿فأصبح
فی المدینة خائفاً یتربّ﴾ (القصص/۱۸) یان نه‌وکاته‌ی: که‌جاده‌ بازه‌کان
گوریه‌کانیان فریدا موسا عليه السلام ترساوه‌کوو ده‌فرموی: ﴿فأوجس فی نفسه
خيفةً موسی، قلنا لا تخف انک انت الاعلی﴾ (طه/۶۷-۶۸).

لەم سورەتەش دا (طه/۲۱) لەبارەی عەساکەیمووە دەفەرموی: ﴿قَالَ: خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى﴾.

ئەوێتا پێغەمبەری ئیسلام لەترسی دوژمنان، بەدەوری مەدینەدا خەندەقی لی‌دا، بۆ ئەوێ مال و گیانی موسولمانان بپاریزی، خو‌ناشکراشە هیچ کەسێک بەئەندازەی پێغەمبەری ئیسلام؛ حەزەرەتی موحمەد ﷺ پشت بەستوو نەبۆ بەخوداو، لەهەموو کەس زیاتر بتمانەیی بەپاریزگاری و یارمەتی خودا هەبۆ.

هەر لەترسی کافەرەکان جاریک هاوێلانێ کۆچیان کرد بۆحەبەشەو دوا جاریش بۆمەدینە بەخۆی و هاوێلانیمووە شاری مەککەیان بەجی هێشت.

گوفتو گۆی نیوانی حەزەرەتی موسا ﷺ و فیرعەون

دەربارەی خودایەتی

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَمُوسَى ﴿٤٩﴾ قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى

كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى ﴿٥٠﴾ قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَى ﴿٥١﴾

قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنْسَى ﴿٥٢﴾

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ

مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّن نَّبَاتٍ شَتَّى ﴿٥٣﴾ كُلُّوا

وَارْعَوْا أَنْعَمَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِأُولِي النُّهَى ﴿٥٤﴾ ﴿٥٤﴾

خَلَقْنَكُمْ فِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٥﴾

له‌وه پیتش زانیمان: که‌ه‌زرتی موسا و هارون به‌فرمانی خودا رَیشتن بۆلای فیرعه‌ون و گه‌یشتنه شویتنی فرمان‌پ‌ه‌وایی فیرعه‌ون، رینگایان پیّ درا بچنه لای. جاپۆن گه‌یشتنه لای، به‌ناسانی به‌ناخۆشی، زوو دره‌نگ قورشان باسی ناکا! به‌کورتی به‌هەر جۆرێک بوو، چوونه لای. نه‌جار قورشان چۆنیه‌تی گرفتو گۆی نیتوان فیرعه‌ون و نه‌وان باس ده‌کا. فیرعه‌ونی خۆ به‌لزانو ته‌که‌ببور که‌رو خۆ به‌خودا زان پرسپاری له‌ه‌زرتی موسا و هارون کرد: خودای ئیوه کییه‌ که‌نیتوه به‌ناویموه قسه ده‌که‌ن؟

نه‌وه‌تا که‌هاتنه لای فیرعه‌ون و په‌یامی په‌روه‌ردگاریان پێپ‌ا‌گه‌یانده، فیرعه‌ون فسقه‌ل بوو، به‌شپوهی توپه‌یی و لا‌ق‌رتی کردن پووی کرده‌ه‌زرتی موسا و هارون ﴿قال﴾ وتی ﴿فمن ربکم یا موسی؟﴾ ده‌ی نه‌گه‌ر ئیوه پیغه‌مبه‌ری خوداو خودا ئیوه‌ی ناروده، پیم بلین نه‌و خودایه‌ی ئیوه کییه‌؟ تیبینی ده‌کری: که‌فیرعه‌ون له‌پرسپاره‌که‌ی دا دانسی به‌وه‌دا نه‌نا: که‌ خودای موسا و هارون خودای نه‌ویشه. چونکه‌ خۆی به‌خودا ده‌زانی و موسا و هارونی به‌درۆزن ده‌زانین.. هه‌روه‌ها خیتابه‌که‌ی ناراسته‌ی موسا ﷺ کرد، چونکه‌ نه‌و پیغه‌مبه‌ره‌و به‌پرسپاری به‌که‌مه، له‌په‌یامه‌که‌، هارون پشتیوان و یارمه‌تیده‌ره. به‌کورتی ده‌یه‌وی بلی: نه‌و خودایه‌ کی‌یه‌ نه‌ی موسا: که‌تزی کردوه به‌پیغه‌مبه‌ره‌و په‌وانه‌ی کردوی؟ نه‌من نایناسم چونکه‌ من پیم وانیه جگه له‌من خودای ترتان هه‌بی!!

ه‌زرتی موسا ﷺ وه‌لامی ده‌داته‌وه‌و خودای پیّ ده‌ناسینتی به‌م په‌نگه‌ صیفه‌تی به‌دی هینان و ده‌ست په‌نگینی و کار سازی بۆ خودا ده‌چه‌سپینتی و ده‌لتی خودای نیتمه‌ خاوه‌نی نه‌و جۆره‌ صیفه‌تانه‌یه. ﴿قل﴾ موسا ﷺ وتی: ﴿ربنا الذی اعطى کل شیء خلقه ثم هدى﴾ خودای نیتمه نه‌و خودایه‌یه: که‌ وجودی به‌خشپوه به‌هه‌موو شتی‌ک و له‌نه‌بووه وه‌ هیناویه‌تیه جیهانی بوونه‌وه، هه‌رشتیکی دروست کردبی نه‌و شپوه و سه‌رو سیمایه‌ی شیاوی حال و وه‌زعیه‌تی

پیتی داوه، بۆ نه‌وه‌ی همر شته‌و کاری سروشتی خو‌ی پی بکری، بۆ غوونه ده‌ست بۆ هه‌لمه‌ت و وه‌رگرتن و هاویشتن.. قاچ بۆ رویشتن و زمان بۆ ناخاوتن و چاو بۆ بینین و گوێچکه بۆ بیستن...هتد.

نه‌جار شاره‌زای کردون بۆشیوه‌ی سود بینین به‌و شیوه سروشتی‌یه‌ی پی به‌خشیون، بۆ نه‌وه‌ی هه‌موو شتیك له‌بوا‌ری خۆیدا به‌کار بینن، بۆچی دروست کراوه بۆ نه‌وه به‌کار بی.

به‌پاستی ئهم وه‌صفه‌ی په‌روه‌ردگار: که قورئانی پیرۆز له‌زمان موساوه عليه السلام ده‌یگێڕێته‌وه، پوخته‌ی دیارده‌و نیشانه‌و ده‌سه‌لاتی خودایه، نه‌و خودایه‌ی ئهم بوونه‌وه‌ره هه‌لده سووڕپێتی، به‌خشیینی وجود بۆ هه‌موو شتیك له‌سه‌ر شیوه‌و باری شیاوی خو‌ی، پێنموویی کردنیان بۆ نه‌غامدانی نه‌و نه‌رکه‌ی بۆی دروست کراون! همر کاتی ئاده‌میزاد به‌چاوی سه‌ر له‌ خو‌ی بپوانی و به‌چاوی دل له‌ده‌وره‌به‌ری خو‌ی ورد بێته‌وه، به‌گوێره‌ی توانا سه‌رنج له‌بوونه‌وه‌ر بدا، دیارده‌و شوێنه‌وارو جی ده‌ستی نه‌و شوێنه‌واره په‌هایه له‌هه‌موو گه‌ردیله‌یه‌کی ئهم بوونه‌ره فراوانه‌دا ده‌رده‌که‌وی. همر له‌زه‌رپه‌ تا مه‌جه‌رپه، له‌بچووکترین خانه‌وه هه‌تا پێشکه‌مووتوو ترین شیوه‌ی ئاده‌میزاد هه‌موویان دیارده‌و نیشانه‌ی قودره‌تی خودای په‌روه‌ردگارن!

ئهم بوونه‌وه‌ره گه‌وره‌و فراوانه‌ی که‌پێك هاتوو له‌گه‌ردیله‌و خانه، له‌هه‌موو ته‌باره‌و زینده‌وه‌ریکدا، هه‌موو زه‌رپه‌یه‌که له‌م بوونه‌وه‌ره‌دا ده‌ماری زیندوی لی ده‌داو، هه‌موو خانه‌یه‌کی به‌جۆریك له‌جۆران زیندوو، هه‌موو زیندویه‌کی جولانه‌وه‌و بزوتنه‌وه‌ی هه‌یه، هه‌موو کاتینیکی تیدا پێکه‌وه‌و گونجاوو هاریکارن، هه‌موو گه‌ردیله‌و قه‌باره‌و پارچه‌کانی بوونه‌وه‌ر به‌تاک و به‌کۆ له‌چارچێته‌ی ئهم یاسایه‌ی له‌سروشتی‌دا دانراوه‌و له‌گه‌ل پێکهاته‌ی شیلراوه، تێکرا له‌گه‌ردان و به‌بی وه‌ستان و پشو و دان، به‌بی نه‌وه‌ی ساته‌ وه‌ختیك له‌کار بکه‌ون له‌هه‌ل‌سو‌پان و نه‌غامدانی نه‌رکی سه‌رشانی خۆیان‌دان،

ئای لیم کهون و کانیاته سه‌یرو سهر سوور هیتیره، ئای لهو قودرته و ده‌سه‌لاته‌ی ئەم بوونه‌وه‌ی پێک هیتاوه؟!

هه‌موو کاتینیکی ئەم بوونه‌وه‌ره بۆخۆی عاله‌میکی سه‌ربه‌خۆیه، له‌ناو ئەم عاله‌مه‌دا زه‌پرپه‌و خانمو پارچه‌و که‌ره‌سته‌کانی به‌گوێره‌ی ئەو سروشته‌ی تێیدا دانراوه‌و له‌سه‌ری دروست کراوه‌په‌رێک و پێکی کاری خۆیان نه‌نجام ده‌ده‌ن، به‌گوێره‌ی یاسای خۆیان فرمان به‌ردارن!

زانیا‌ری ئاده‌میزاد چه‌ندێک پێش بکه‌وی و چه‌ندێک زانایان هه‌ول به‌دن ناتوانن زانیا‌ری ته‌واو توێژینه‌وه‌ی هه‌مه‌لایهن له‌کاتینیکی بوونه‌وه‌ردا بکه‌ن و حه‌قیقه‌تی عیلمی تێدا به‌ده‌ست به‌یئن، زانیا‌ری ئاده‌میزاد و هه‌ول و ته‌قه‌للا‌ی سنوور داره‌و ناتوانی بگاته‌ بنج و بناوانی ناسینی ئەو شته‌و زانیا‌ری کۆششی کول و کۆله‌واره‌، تازانیا‌ری وه‌ده‌سته‌ بێنی باشت بۆی ناشکرا ده‌بی که‌نازانی و ده‌سه‌ پاچه‌و داماره‌.

که‌ وابوو پاک و موونه‌ززه‌ هه‌ ئەو خودایه‌ی بۆه‌موو شتی‌ک شیوه‌و روخساری خۆی داوه‌تی؟ به‌پاستی ئەو که‌سه‌ خودایه‌ که‌ هه‌موو شتی‌کی له‌ نه‌بوونه‌وه‌ به‌دی هیتاوه‌و شیوه‌و سه‌رو سیمای شیاوی خۆی پێ به‌خشیوه‌، شاره‌زاشی کردوه‌ که‌چۆن هه‌لس و که‌وت بکا و سوود وه‌رگیری و سوود به‌خش بی.

وابی ده‌چی وه‌لا مه‌که‌ی حه‌زه‌تی موسا عليه السلام زۆر کاریگه‌رو گوڕچک برپوه‌و فیرعه‌ونی بۆ داوه‌، بۆیه‌ فیرعه‌ون چیدی له‌سه‌ری نه‌پرویشته‌ و با‌ری قسه‌کانی گۆپی و په‌رسیا‌ریکی تری قوت کرده‌وه **﴿قال﴾** وتی **﴿فما بال القرون الاولی﴾** ده‌ی باشه‌ ته‌وه‌ی تۆ ده‌یلا‌ی ته‌گه‌ر راست بی؟ ته‌ی وه‌زع و حا‌لی گه‌لو نه‌ته‌وه‌ پێشینه‌کانی وه‌کوو گه‌لی عاد ته‌ موود چۆنه‌و چۆن بووه‌؟ بۆکوی چوون؟ کێ خودایان بووه‌؟ خو‌ نه‌وان فه‌وتاون و ئەو خودایه‌یان نه‌په‌رسته‌وه‌ که‌تۆ با‌سی ده‌که‌ی و به‌خودای ده‌زانی؟

حه‌زره‌تی موسا وه‌لامی دایم وه ﴿قال﴾ فہرموی: ﴿علمها عند ربی فی کتاب لا یضل ربی ولا ینسی﴾ زانیاری لهو باره وه لای خودای منه، خودای من هیچی لی گوم نابیی و هیچی له بیر ناچیته وه. بیگومان بیرو باو پرو کرده وهی هه موو نهو مه‌خلوقاتانه لای خودا تۆمار کراوه وه له له و حوله حفرظدا نووسراوه و سهر ژمیر کراوه، نه‌گه‌وره وه نه‌بچوک نه‌که‌م و نه‌زۆر هیچی لی نه‌فوتاه وه هیچی لی له‌یاد ناکری، پۆژی قیامت هه‌رکه‌سه به‌گویره‌ی کرده وه‌کانی پاداشت و سزای خۆی پراو پرو عادیلاته و هره‌گریته وه.

به‌م جۆره‌ حه‌زره‌تی موسا علیه‌السلام نهو پۆژگار ه‌کۆنینه و پابردوه غه‌یبیه نه‌دیاره‌ی حه‌واله‌ی خودا کردو پیتی راگه‌یاند: که‌زانیاری په‌روه‌ردگار وه‌کوو زانیاری ناده‌میزاد نیه شتی لی تیک بچی‌یان لیتی گوم بیی یان له‌بیری بچی!! هه‌لبه‌ته فیرعه‌ون مه‌به‌ستی به‌م پرسیاره نه‌وه بوو ویستی حه‌زره‌تی موسا علیه‌السلام له‌زغیره‌ی قسه‌کانی لایدا و نه‌هیتلی چی‌دی نیشانه‌ی ده‌سه‌لاتی خودا رابنوینی و به‌لگه‌ کوتی بکا؛ نه‌وه‌کوو له‌ناکاما راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و به‌لگه‌کانی بۆ خه‌لکه‌که‌ ده‌ریکه‌وی و نیمانی پی به‌یتن، ویستی بیخاته ناو جه‌نگه‌لی میژووی کۆنه‌وه به‌گیرانه‌وه‌ی حیکایات و سهرگورشته‌ی گه‌له‌ پشیننه‌کان مه‌شغوولی بکا، به‌لام حه‌زره‌تی موسا علیه‌السلام زوو تیتی گه‌یشت و خۆی له‌ جه‌نگه‌له‌ پر کون و که‌له‌به‌ره‌ پرگار کردو به‌کورتین وه‌لام و جوانترین مانا وه‌لامی دایه‌وه زانیاری نه‌و شتانه‌ی حه‌واله‌ی خودای غه‌یب زان کردو خۆی به‌شیکردنه‌وه‌ی نه‌و بواره هه‌له‌و گیر نه‌کرد!

دوای نه‌وه‌ی حه‌زره‌تی موسا علیه‌السلام به‌شیوه‌یه‌کی گشتی فه‌ضل و به‌خشنده‌یی خودای بۆ هه‌موو بوونه‌ور رانواند، چه‌ندبه‌لگه‌یه‌کی هینایه‌وه نه‌جار به‌شیوه‌یه‌کی تایبه‌تی نیشانه‌ی ده‌سه‌لات و تاو و ته‌نهایی و به‌خشنده‌ی په‌روه‌ردگار بۆ ناده‌میزاد راده‌نویتی و ده‌فهرموی:

۱- ﴿الذی جعل لکم الارض مهذا﴾ خودای من خودایه کی و هایه زهوی بۆ ئیوه وه کوو فەرش راخستوه، باوی خوش کردوه و گوڤاندویه تی بۆئهموی بتوانن به تاسانی به سه ری دا بین و بچن، بتوانن له سه ری جیگی بن و تییدا بجهوینه وه. یان زهوی کردوه به شوینی حه وانهمو نارام گرتنتان تییدا وه کوو چۆن له بیشکه دا منداڵ نارام ده گری.

۲- ﴿وسلك لکم فیها سبلا﴾ له سه ر زهوی بۆئیوه ی ره خساندوه چهند ریگا و بانیک بۆهاتوو چۆی خۆتان و کهلو پهلو کالاتان له شوینیکه وه بۆشوینیکی تر وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فەرموی: ﴿وجعلنا فیها فجاجاً سبلا، لعلهم یهتدون﴾ (الانبیاء ۳۱) یان ده فەرموی: ﴿الذی جعل لکم الارض مهذا، وجعل لکم فیها سبلاً لعلکم تهتدون﴾ (زخرف/ ۱۰) یان ده فەرموی: ﴿والله جعل لکم الارض بساطاً، لتسلكوا منها سبلاً فجاجاً﴾ (نوح/ ۱۹-۲۰).

۳- ﴿وانزل من السماء ماءً، فاخرجنا به ازواجاً من نبات شقی﴾ په روه ردگار له به رزایی یه وه له هه وره وه بارانی باراندوه وه ده باریتی، به و بارانه جوړه ها پوه ک ده پوینن دانمویتلو به رو بوومی جوړاو جوړو په نگاو په نگ له تام و بۆن شیوه په نگ و پوو خسارو سود به خشی دا ده په خسینن، پرێکیان به که لکی ئاده میزاد دیو هه ندیکی بۆ ئاژهل باشه. بۆیه دا به دوای نه وه فەرموی: ﴿کلوا وارعوا انعامکم﴾ واته: ئیمه جوړه ها پوه کمان له زه ویدا په خساندوه، هه ندیکی بۆئیوه ی ئاده میزاد باشمو سوودی لی وهرده گری، هه ندیکی بۆ ئالقی ئاژهل باشه، نه وی بۆخۆتان باشمو له گهل سروشتان ده گوڤی لی بی بخۆن و بی که نه خۆراک و میوه ی خۆتان، ته مجار ئاژهل کانتانی لی بلموه پرتن، به وشکی و ته ری بی که نه ئالف و خۆراکی مه رو بزن و په شه وولاخ و حوشترو گیانله به ره مالیه کانی ترتان و به ئاره زوی خۆتان به ره لایان بکه ن بالی بلموه پرتن. ﴿ان فی ذلك لآیات لأولی النهی﴾ بیگومان له وه ی

بۆمان باس کردن، نیشانه و به لگه ی جورا و جور هه ن له سهر تاك و تهنهایی
خودا بۆكه سائيك عه قل و هۆشيان ته واوه و سروشتیان رێك و پێكه، نه گهر
بیریان لی بکه نه وه تییان بفکره ده زانن: كه جگه له خودای تاك و تهنه خودای
تر نین، ههركه سی لافی خودایه تی لی بدا یان شتی تر به خودا بزانی نه وه سهر
لی شیواوو و گومرپایه، بوختان ده كاو زیده پۆیه و خۆی تووشی سزای سهخت
ده كا.

نه جا پهروه ردگار دوا ی نه وه ی: كه باسی زهوی و ناسمانی كرد،
سوود و قازانجی بوونه وه ی بۆ ئاده میزاد پوون كرده وه نه وه پاده گه یه نی:
كه هه بوونی خێرو بیتری ناسمان و زهوی و مه بهستی سهره کی له م ژيانده
قیامه ته، به لكو پێویسته بكرین به هۆکاری به خته وه یی ژيانی دووایی و نازو
نیعمه تی به هه شتیان پێ دهسته بهر بكری!

ده فهرموی: ﴿مَنْهَا خَلْقْنَاكُمْ﴾ نێوه مان له زهوی دروست كردوه، هه موو
جهسته ی ئاده میزاد له زهوی دروست بووه، بژیوی زهوی ده خوا و ناوی
زهوی دخوا ته وه، هه وای سهر زهوی هه لده مژی، باوه ئاده میشتان له گلی زهوی
دروست كراوه، نه و دلۆپه تۆمه ی نێوه ی لی پهیدا بووه له خۆراك پهیدا بووه،
خۆراكیش له زهوی فهراهم هیندراوه. ﴿وَفِيهَا نَعِيدُكُمْ﴾ دووباره
ده تانگێرینه وه بۆناو زهوی، كه مردن له ناو زهوی داده نیژرێن و جهسته تان
ده پرزی و ده بنه وه خاك و خۆل.

﴿وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى﴾ له وه بهولاوه زیندوتان ده كه یه نه وه
له گۆره كانتان ده رتان ده هینینه ده ری و پاپیچی حیساب و لیكۆلینه وه ی سارای
مه حشه رتان ده كه یین.

مه بهستی نایه ته كه موونه زهه ی خودایه له هه موو نهنگی و ناته واوی یهك و
وه بیر خسته وه یه بۆ فیرعه ون به بناغه و ته صلی خۆی و سهره نجام و ناكامی
ژیانی، مردن و زیندوو بوونه وه ی، پێی ده زانی نی: كه روژیکی سهخت

له‌پیشیه‌وه‌یه‌تی و پرسپاری هه‌موو کارو کرده‌وه‌یه‌کی جیهانی لی ده‌کری و سزاو عیقای بی کرده‌وه‌کانی وهرده‌گریتموه. وینه‌ی نهم نایه‌ته نایه‌تیکی تره: کده‌فهرموئ: ﴿فیه‌ا تحیون، و فیه‌ا تموتون، و منها تخرجون﴾ (الاعراف/۲۵).

تۆمه‌ت بارکردنی هه‌زه‌تی موسا علیه‌السلام به‌جادو بازی

وَلَقَدْ

أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَىٰ ﴿٥٦﴾ قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا
مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَمْوَسَىٰ ﴿٥٧﴾ فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِّثْلِهِ
فَأَجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلَفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا
سُوءٍ ﴿٥٨﴾ قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْنَةِ وَأَنْ يُخَشِّرَ النَّاسُ صُحُفَ

٥٩

دوا‌ی نه‌وه‌ی فیرعه‌ون پرسپاری ئاراسته‌ی موساو هارون کرد و تی: خودای نیوه‌ کتیه‌ نه‌ی موسا علیه‌السلام !؟

هه‌زه‌تی موسا وه‌لامی دایه‌وه‌ به‌لگه‌و نیشانه‌ی به‌هیزی هینانه‌وه. نه‌جار هه‌زه‌تی موسای تۆمه‌تبار کرد به‌جادو بازی و داوای به‌رامبه‌ری و پیشپه‌کیی کرد له‌گه‌ل جادو بازه‌کانی خۆ‌داو پۆزی پیشپه‌کییان دیاری کرد. ده‌فهرموئ: ﴿وَلَقَدْ أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَىٰ﴾ بێگومان ئیمه‌ چه‌ند نیشانه‌و به‌لگه‌یه‌کی که‌ونیمان نیشانی فیرعه‌ون دان، زۆر موعجیزه‌ی گه‌وره‌و

به‌لگه‌ی جؤراو جؤر که‌هه‌موویان نیشانه‌ی تاك و تنه‌هایی و خودایه‌تی نیمه
 پیغه‌مبه‌رایه‌تی موسا عليه السلام بوون نیشانی فیرعه‌وفان دان، هر نو
 موعجیزه‌که‌ی موسای به‌چاوی خؤی بینین: به‌لام به‌هؤی کوفرو عینادی خؤی
 به‌درؤی خسته‌وه و پروای پی نه‌کردن، هیدایه‌تی و هر نه‌گرت و نیمانی نه‌هیتنا،
 زور به‌سهر ره‌قی جولایه‌وه، له‌موعجیزه‌کان وورد نه‌بووه، خؤی له‌به‌رده‌م
 به‌لگه‌و نیشانه‌کانی حزره‌تی موسادا پانه‌گرت و نه‌یتوانی پهره به ووتوو ویژی
 هیمنانه بدا، فسقل بوو، هه‌لچوو، شیلگیر بوو: ﴿قال: أجتنا لخرجنا من
 ارضنا بسحرک یا موسی!﴾ به‌توره‌یه‌وه ووتی: نه‌ری موسا! نه‌تؤ له‌خاکی
 مه‌دیه‌نه‌وه هاتوو بؤلامان بؤخؤت لی‌کردوین به پیغه‌مبه‌رو، خه‌ریکی به‌م
 ده‌ست و عه‌صا جادو بازیته له‌زیتو نیشتمانی خؤمان دهرمان بکه‌ی.

فیرعه‌ون بؤیه باسی به‌زؤرده‌کردنی خؤیانی کردو نهم لایه‌نه‌ی وروژاند،
 بؤ نه‌وه‌ی بوو؛ گهل و نه‌ته‌وه‌که‌ی له‌دژی حزره‌تی موسا عليه السلام و په‌یامه‌که‌ی
 گال بداو هه‌لیان بنی بؤ پاپه‌رین و به‌گؤدا چوونه‌وه‌ی و وه‌دهرنانی له‌خاکی
 میصر.

فیرعه‌ون ویستی به‌دوو جؤر به‌ره‌نگاری حزره‌تی موسا عليه السلام
 و په‌یامه‌که‌ی بکا:

۱- به‌چاوو پاوو پرو پاگه‌نده رقو کینه‌ی خه‌لکه‌که هه‌لسینی و پرپان
 بکا و له‌دژی موسا عليه السلام بیانورویژینی، ویستی نه‌ه‌یان له‌دل دا بچه‌سپینی:
 که‌موسا عليه السلام نیازی خراپی هه‌یه‌و ده‌یه‌وی به‌ناوی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و بانگ
 خوازییه‌وه له‌ولاتی خؤیان دهریان بکا و خؤی بییته فهرمانه‌وه به‌سهر وولاتی
 میصردا! هه‌لبه‌ته نه‌مه پیشه‌و هه‌لس و که‌وتی هه‌موو مله‌پور سته‌مکاری‌که
 له‌هه‌موو چهرخ و رۆژگارێک دا، هر که زانیان یه‌کێک په‌یامی راستی و خودا
 په‌رسی پی‌یه، بانگه‌وازی ده‌کا بؤ عه‌داله‌تکاری و چه‌سپانی ثابینی خودا
 له‌سهر زه‌وی، نه‌و جؤره پرو پاگه‌ندانه‌یان ناراسته ده‌که‌ن و خه‌لکی

واتیده گیه نن: که نه مانه مه بهستی تاییه تی خویان هیه، نه مانه به کری
گیرای بیگانه نو تابوری پینجه من. له ژیره وه کار بۆ فلان تاقم و فلان وولات و
فلان پیرده کهن!!!

من بۆ خۆم چهند جار که ووتومه ناو گیتراوی ده مه ده می
به ره چدانه وی خه لکی سافیلکه و تی نه گیه ندر او: که حیزه بانگ
خوازه نیسلامیه کانی کوردستانی عیراق به کری گیراون!!! سهیره کوری گهنج
ریشی هیشتۆته وه سیواکی له باخه لدا یه چه کی جیهادی به شانیه وه یه و
(۵) دیناری له باخه لدا نیه. هه موو سهرو سیمو ره وشتی له هاوه لانی پیغه مبه ر
ﷺ ده کا که چی به فیتی کهسانی چلگاو خۆرو مله ور خه لکی سافیلکه
بوختانی جۆراو جۆریان بۆ ده کهن.

کوری گهنجی موسولمان به شیوه ی له سه ره خۆی و ناشتی خوازانه
خزمه تی بی نه وایان ده کهن، له کاتی برسیتیدا خواردن به سه ره هه ژاران دا
دابه ش ده کهن، مزگه وت و خسته خانه و پرۆژه ی خیرخوازی جۆراو جۆر
بۆ کوردستان دروست ده کهن، له هه ندران سوال و سه ده قه ده کهن و ده یه یین
بۆ یقه و ماوانی کوردستان، که چی بوختانی به کری گیراویان بۆ ده کهن، شتی
وایان بۆ هه لده به ست له قوتوی هیچ عه تاریک دا نیه.!!! مه لایه که له مزگه وتدا
دوو قسه ی حق ده کا، ده لێن نه وه به دۆلار موچه وهرده گری!!!

۲- فیرعه ون ویستی موسا ﷺ به سیحربازو جادوگر پیشانی گه له که ی
بدا، بۆ نه وه ی خه لکی به پیغه مبه ری نه زانن. مو عجیزه کانی به سیحرو جادو
له قه له م بدن. چوونکه له و پرۆژگاره دا سیحرو جادو باو بووه، ساحرو جادو باز
زۆر هه بوون، به خه یالی فیرعه ون نه گه ر به چه سپی: که موسا سیحری کردوه
نیت به ر به رچدانه وه ی ئاسانه و ده زاندی: که مو عجیزه که ی له خودا وه
نه هاتوه و نه ویش یه کێکه وه کوو هه موو ساحرو جادو بازه کانی نه و پرۆژگاره.

بۆیه یه کسمر ئەوهی راگیاندو ووتی: ﴿فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسَحَرٍ مِّثْلِهِ﴾ سویندم وایی، بهوتنه‌ی ئەو سیحره‌ی تۆ ئیتمه‌یش سیحرێک ده‌خه‌ینه‌ پوو، زۆر لامان ئاسانه‌ به‌پرهرچی سیحره‌که‌ت به‌هینه‌وه، چونکه‌ له‌و جووره‌ سیحره‌مان زۆر لایه!!

که‌واته‌ به‌و سیحره‌ له‌خۆت با‌یی مه‌به‌و وامه‌زانه‌ هه‌ر تۆ ده‌توانی سیحری ئاوا به‌کی!!

ئه‌جار فیرعمون وتی: ﴿فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلَفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ﴾ ئە‌ی موسا! پڕۆژیک‌ی دیاریکراو دا‌بنی، ئیتمو ئە‌تۆ تێیدا کۆ ده‌بینه‌وه، هه‌یچمان دوانه‌که‌وین بۆ ئە‌وه‌ی له‌پیش چاوی خه‌لکی به‌و سیحره‌ی هه‌مانه‌، سیحره‌که‌ت به‌ر په‌رچ به‌هینه‌وه، بیسه‌لێنین: که‌نێمه‌ش وه‌کو تۆ خاوه‌ن سیحرین و تۆش یه‌کیکی وه‌کوو ئە‌و هه‌موو سیحر بازانه‌ی ئیتمه‌ فیرعمون بۆیه‌ ئە‌م پێشنیاره‌ی کردو ئە‌م قسه‌ی ئاراسته‌ی هه‌زره‌تی موسا کردو ئە‌وه‌ی سه‌ر پشک کرد پڕۆزه‌که‌ دیاری به‌کا. تاده‌ری به‌جا: که‌ به‌خۆی پاده‌په‌رموی و له‌هێزو توانای خۆی د‌نیا‌یه‌و ده‌توانی به‌ره‌نگاری موعجیزه‌که‌ی هه‌زره‌تی موسا عليه السلام به‌کا، هه‌رکات‌ی موسا حازر بێ ئە‌و ناماده‌یه‌.

﴿مَكَانًا سَوِيًّا﴾ با‌ئه‌و شوینه‌ی تێیدا کۆده‌بینه‌وه ده‌شتیک‌ی پان و پۆرپی، چال و که‌ندو ته‌پۆلکه‌ی تێدا نه‌بن، هه‌موو که‌س چاوی لی بێ و بزانی: که‌بۆرت ده‌ده‌ین و به‌ر په‌رچت ده‌ده‌ینه‌وه.

هه‌زره‌تی موسا عليه السلام ته‌حه‌دداکه‌ی فیرعمونی قبولکردو پڕۆژی به‌هه‌نگار بوونه‌وه‌ی دیاری کردو: ﴿قَالَ: مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْنَةِ﴾ ووتی باشه‌: مه‌وعیدو پڕۆژی دیاریکراو بۆتان پڕۆژی خۆرازانده‌نه‌وتان بێ، رۆژی پشوودانی ئاده‌میزادان بێ، ته‌پۆرۆزه‌ بێ که‌خه‌لکی میصر هه‌موویان کۆده‌بنه‌وه‌و خه‌ریکی رابواردن ده‌لێن: ئە‌و پڕۆزه‌ دیاری کراوه‌ پڕۆژی جه‌زنی نه‌ورۆز بووه‌.

بۆنمدهی زۆرتین کەس لەهاولاتیان نامادە بن و حازری کێیەریکیکە بن.
﴿وان یحشر الناس ضحی﴾ باکوونەوه کە کاتی چێشتەنگاوی، کاتیک، بێ
خەلک لە نەو پەری نیشتا دا بن و دونیا تەواو پروناک بێ، بەم جۆرە حەزەرەتی
موسا ﷺ بەرامبەری و تەحەدداکە فیڕعەونی کردو، بێ باکی خزی لە کێ
بەریکیکە پاگەیانندو پۆزو کاتیکێ هەلبژارد: کەزۆرتین خەلکی تێدا
کۆبییتەوه، پروناکترین و گونجاو ترین کات بێ بۆ بینینی بەرامبەری یەکە،
بەیانێ زووی هەلنەبژارد چونکە ئەو کاتە زوو هەموو کەس لەمال نایەتە
دەری. نیو پۆشی هەلنەبژارد چونکە لەوانەیە گەرما بێ، ئیوارەشی دانەنا
چونکە لەوانەیە تاریک بێ خەلکی پروداوە کە نەبینن.

فیڕعەون ساحیرەکان کۆدەکاڵەوه حەزەرەتی موسا ﷺ

لەعەزایی خودا دەیان ترسێنی

فَتَوَلَّىٰ فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَىٰ ﴿٦٠﴾ قَالَ لَهُمُ
مُوسَىٰ وَيَلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُم بِعَذَابٍ
وَقَدْ خَابَ مَن أَفْتَرَىٰ ﴿٦١﴾ فَتَنَزَعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا
النَّجْوَىٰ ﴿٦٢﴾ قَالُوا إِن هَٰذَا لَسَاحِرٌ يُرِيدُ أَن يُخْرِجَ أَكْثَرَكُمْ
مِّنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَآ وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْلَىٰ ﴿٦٣﴾ فَاجْمَعُوا
كَيْدَكُمْ ثُمَّ أَتَتُوا صَفًّا وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَن أَسْتَعْلَىٰ ﴿٦٤﴾

ههزههتی موسا عليه السلام و فیرعهون له دیاری کردنی پوژی کی برکیکه ریک
کهوتن پوژی جه ژنیان دانا بوئمو پوویهرو بوونهویه.

ههلهته لیله دا سیاقی قورنان به کورتی باسی هملو تهقه لائی فیرعهون
دهکا، چوئن ساحیره کانی کوکردنهوه، چوئن ناموژگاری کردن و وادهو بهلیننی
جوړاو جوړی پیدان، ههلینان، بهلیننی بهخشیش و دیاری پیدان نه گهر
سهرکهوتو بوون، ده فیرمووی: ﴿فتولی فرعون فجمع کیده ثم اتی﴾ نیت
فیرعهون له خو کهوت وکهوته هملو تیکوژشان و دهستی کرد به کوکردنهوهی
ساحیرو جادوبازی ناو ولات، ساحیرو جادوباز کوپوونهوه خوین ناماده کرد و
چاوهروانی هاتنی پوژی دیاریکراو بوون، پیش هاتنی پوژی بریار دراو
فیرعهون کوپوونهوهی به ساحیره کان کردو گهره پیاوانی دهریارو کاربه دهسته
گهره کانی نامادهی شهو کوپوونهوه بوون و وادهو بهلیننی زورو چهوری پیدان،
پوژی دیاریکراو هات و خو ره لات، فیرعهون و کاربه دهسته کانی بهرو
گوژه پانی دیاریکراو پویشتنو له شویتیکی بهرچاو جیگه یان گرت، ههزههتی
موسا و ههزههتی هارون، گهیشتنه گوژه پان، ساحیره کانی فیرعهون به کوژه
هاتنه شوینی دیاریکراوه بهریتز و هستان، فیرعهون دوپاره ههلینان، تهماعی
بهرنان، هه ره شهی لی کردن، ترساندن، ساحیره کان ویستیان بزانش، ناخو
نه گهر سهر کهوتو بوون خه لات و بهخشیشان چیه؟، فیرعهون کرینان ده داتی،
﴿قالو: لفرعون: ائنا لنا لاجراً ان کنا نحن الغالیین؟ قال: نعم، وانکم لمن
المقریین﴾ (الشعراء/ ۴۲).

فیرعهون وادهی بهخشیشی ماددی و شهدهبی پیدان وتی: بهلی: نه گهر
سهرکهوتن پاداشتان دهدهمهوه دیاری و بهخششی باستان دهدهمی له خو متان
نیک ده کهمهوه هسهستان دهرپوهریتان لی ده گرم.

ههزههتی موسا عليه السلام وای به باش زانی - پیش نهوهی موباراته که دهست
پییکا - ناموژگاری ساحیره کان بکا، بیانترسینی له اکامی درو بوختان و

بهربره‌کانی موعجیزه‌ی راست و حق، ﴿قَالَ لَهُم﴾ حه‌زره‌تی موسا عليه السلام به‌ساحیره‌کانی وت: ﴿وَيُلْكُمْ﴾ کوره‌ه‌وار بۆتیه، مال و یران خۆتان، بیریک له‌خۆتان بکه‌نمه‌ه ﴿لَا تَقْتَرُوا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَيَسْحَکْمَ بِعَذَابٍ﴾ له‌سهر خودا درۆ هه‌لمه‌به‌ستن!! نه‌گهر درۆ هه‌لبه‌ستن خودا به‌سزای ریشه‌ کیش له‌ناوتان ده‌باو ده‌تانه‌وتیتنی. نه‌که‌ن و ابزانن: که‌نمه‌ موعجیزه‌ من ده‌نیوتیم حق نیه‌و سیحرو چاو به‌سته‌کیه‌و جۆریکه‌ له‌و سیحره‌ی نیه‌ه نه‌غامی ده‌ده‌ن ﴿وَقَدْ خَابَ مَنْ أَفْتَرَى﴾ بیکومه‌مان به‌هیلاکچو که‌سیکه‌: که‌ درۆ به‌ده‌م خوداوه هه‌لبه‌ستی!! قسه‌ی راست و هه‌لقولاو له‌دلی پاکوه‌ پۆلی خۆی هه‌یه، جاری و اهه‌یه ده‌چیتته‌ ناو دله‌وه‌و کاریگهری ده‌بی. واپنده‌چی نه‌م نامۆزگاریانه‌ی حه‌زره‌تی موسا عليه السلام له‌دلی ساحیره‌کاندا جیگیر بوون، بریک له‌ساحیره‌کان به‌نامۆزگاری موسا عليه السلام که‌وتنه‌ دوودلی یه‌وه، له‌برامبه‌ری کردن و دژایه‌تی حه‌زره‌تی موسا عليه السلام ژێوان بوونه‌وه‌ هه‌ندیکیشیان سوور بوون له‌سهر دژایه‌تی کردن و روبه‌پروو بوونه‌وه‌ی حه‌زره‌تی موسا عليه السلام، نیتر ﴿فَتَنَازَعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَى﴾ ساحیره‌کان له‌ناو خۆیاندا کیشه‌یان تی که‌وت، که‌وتنه‌ ده‌مه‌ ده‌می و چپه‌ کردن، ده‌یانه‌ویست حه‌زره‌تی موسا عليه السلام گوئی له‌ناخاوتنه‌ که‌یان نه‌بی. هه‌ندیکیان هه‌ندیکیان هه‌لده‌نا بۆ سوور بوون له‌سهر روبه‌پروو بوونه‌وه، هه‌ولیان ده‌دا نه‌وانه‌ی دلیان سارد بۆتیه‌ه بیانیه‌تته‌وه‌ سهر بیرو باوه‌ری پیتشوویان و نه‌هیلن پاشه‌ کسه‌ بکه‌ن. چاوو پاریان له‌ژێوان بووه‌ کان ده‌کردو ده‌یانترساندن له‌سهر که‌وتنی حه‌زره‌تی موسا و هارون، قسه‌کانی فیرعه‌ونیان بۆشی ده‌کردنه‌وه، ده‌یانگوت نه‌مانه‌ مه‌به‌ستی تایبه‌تی خۆیان هه‌یه‌و ده‌یانه‌وی بینه‌ فرمانه‌روای میصرو بیرو باوه‌ری دانیشنوان تیک بده‌ن، پیتویسته‌ هه‌موومان یه‌ک هه‌لویست بین و به‌رامبه‌ریان به‌وستین. ته‌ه‌پۆ پۆژی پروو به‌پروو بوونه‌وه‌ی یه‌کالا که‌ره‌وه‌یه‌و نابێ وابکه‌ین به‌هیلن ته‌م دوو پیاوه‌ بالا ده‌ست ببن. نیتر به‌ناشکرا قسه‌کانی فیرعه‌ونیان کاویژ کرده‌وه ﴿قَالُوا: أَنْ

هذان لسا حران یریدان ان یخر جاکم من أرضکم بسحرهما، ویذهبا بطریقکم المثلی. ئەوانەیان: کەسوور بوون لەسەر بەر بەرەکانی کردنی حەزرەتی موسا و ھاروون، بەوانەیان دەگوت: کەدوو دل بوون و تاقوژگاریەکانی حەزرەتی موسا ﷺ کاری تۆ کردبوون. دەیانگوت: بەراستی نەم دووانە: کەلافی پیغەمبەرایەتی لی دەدەن، دوو جادو گەرن، دەیانەوی بەهۆی سیحەرەکیانەو لەخاک و زێدی خۆتان دەرتان پەریتن، وولاتان داگیر بکەن و خۆیان ببە پاشا و فەرمانرەوای میصرو بیروباوەرو یاسا و پێسای ژیاانتان لەناو بەرن، ئەو نایینە جوانی هەتانه نەمیێ. ئەو ئازادی و سەربەستیە یۆتان دەستە بەر بوو لێتان بستیننەو!

ناشکرایە: کەقسەکانیان دووبارە کردنەوی وتەکانی فیرعەونە، ئەمانیش ھەمان پروپاگەندەو درۆو دەلەسە دەلێنەو. ئەمەش داب و نەڕیتی چلکاو خۆرانی دەرباری ملھوړو ستەمکاران لەھەموو پۆژگارێک دا باوە و پەیرەو دەکری.

﴿فاجمعوا کیدکم﴾ کەوابی پێویستە لەسەرمان ھەموومان بەیەکریز لەبەردەم خەتەری ئەمانە رابووستین، دەی چیتان لەدەست دی لەبەرگری کردن، چ فیل و جادوێک دەزانن بۆیەر پەچدانەوی نەم دووانە بیخەنە گەر و ﴿ثم ائتونی صفا﴾ پاشان ھەمووتان بەیەک ریز بوەستن و بەیەکجار نەوی لاتانە پیشانی بدەن با بینەران ھەموویان سەر سام بن ولیتھاتووی و زانا ئیمان ناشکرا ببی و بەسەر نەم پیاو نیاز خراپانەدا زال ببین ﴿وقد افلح الیوم من استعلی﴾ ییگومان نەمپۆ ئەو کەسە بەمراز گەشتووە لەنێمەو لەئەو دووانە کە لەبەرە بەرکانیدا زال ببی و بەسەر بەرامبەرە کە ی دا سەرکەوتوو بی، ئەمپۆ پۆژی تەنگانەیی و پۆژی یەکاڵا کەرەویە، پێویستە کۆری تەنگانە بین لەناستی ئەو بەرپرسیاریەدا بین: کە فیرعەون خستویەتە ئەستۆمان.

خویندیری هیژا بۆخۆت هه‌لویتستهیه‌ک بکه‌و سه‌رنج بده، بره‌وانه‌ی هیژی
 ئیمان و باوه‌ر به‌خودا چه‌ند کاریگه‌ره؟ دوزمنان چه‌ند لیتی ده‌ترسن؛ چون
 حیسابی بۆده‌که‌ن، چ ترس و بیمیک ده‌خاته‌ناو دلی کۆمه‌لی کوفرو بی‌دینه‌وه،
 چون وه‌له‌رزیا‌ن دینسی، چه‌چینیان لی هه‌لده‌گری، نه‌گینا چه‌زهره‌تی موساو
 چه‌زهره‌تی هاروون دوو که‌سن، دوو هه‌ژارن له‌گه‌ل و نه‌تفه‌ویه‌کی ژیر ده‌سته،
 چه‌ند ساله‌گه‌له‌که‌یان ده‌چه‌وسیندریتفه‌وه، کوره‌کانیان به‌زارۆکه‌یی سه‌ر ده‌پین و
 میینه‌یان ده‌هیلزیننه‌وه بۆکاره‌که‌ری، نه‌مان دوو که‌سن و که‌سیان له‌پشته‌وه
 نیه، ساحیره‌کان زۆرن و له‌پشتیانمه‌وه فیرعه‌ون و ده‌سه‌لات و له‌شکرو جه‌به‌روتی
 «مال و سامانی بی شاره‌و دارو ده‌سته‌ی گوی له‌مست! به‌لام موساو هاروون
 خودایان له‌پشته‌وه به‌هیژو توانای نه‌وه‌وه‌ناو پشت نه‌ستوو چا و نه‌ترسن.

نه‌وه‌هه‌بیه‌ت و شکۆمه‌ندیه، هیژی ئیمان به‌خودا خسته‌ویه‌سه‌ر
 موساو هاروون‌ناو فیرعه‌ونی سته‌مکارو مله‌وپی هیناوه‌ته‌عامیلکه‌،
 پیساوانی ده‌ریارو پاره‌کارانی که‌وتونه‌جم و جۆل و پیلان دانان، ساحیره‌و
 جادوبازانی ولاتیان کۆکردۆتفه‌وه‌و نه‌م هه‌موو چه‌شاماته‌چه‌وونه‌به‌ره‌نگاری دوو
 که‌س به‌لی دوو که‌س.

که‌واته: ده‌بی موسولمان هه‌میشه‌له‌گه‌ل خودا بی، پشت به‌خودا
 بیه‌ستی، بره‌وی وابی که‌سیک خودای له‌پشت بی هه‌ر نه‌و سه‌رکه‌وتوو به‌مه‌راز
 گه‌یشته‌وه.

به‌لی به‌ره‌والت پلان سه‌ری گرت، ساحیره‌کان هه‌موویان هاتنه‌پیشه‌وه‌و
 ریزیان به‌ست له‌به‌ره‌امبه‌ر دوو که‌س.

دهست پی کردنی موبارهزه له‌نیوان چه‌ره‌تی موسا علی‌ه‌السلام و

ساحیره‌کان داو پاشان نیمان هینانیان

قَالُوا يَمُوسَىٰ إِمَّا أَنْ تُلْقَىٰ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَىٰ ﴿٦٥﴾ قَالَ
 بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا جَاءَهُمْ وَعَصِيَّتُهُمْ يُخِيلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَىٰ
 ﴿٦٦﴾ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَىٰ ﴿٦٧﴾ قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ
 أَنْتَ الْأَعْلَىٰ ﴿٦٨﴾ وَأَلْقَىٰ مَا فِي يَمِينِكَ تَلَقَفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا
 كَيْدٌ سَحِيرٌ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ ﴿٦٩﴾ فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سُجَّدًا
 قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَىٰ ﴿٧٠﴾ قَالَ ءَامَنْتُمْ لِمُ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ
 لَكُمْ إِنَّهُمْ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ
 وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خَلْفٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمَنَّ
 آيَاتُنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَىٰ ﴿٧١﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنْ
 الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرْنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ
 الْحَيَوَةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾ إِنَّا ءَامَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطِئَنَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا
 عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿٧٣﴾ إِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا

فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ﴿٧٤﴾ وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ
عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى ﴿٧٥﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ
يَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى ﴿٧٦﴾

دوای نموهی ساحیره‌کان هاتنه گۆره‌پان و ریزیان به‌ست و به‌رامبه‌ری
ده‌ستی پی‌کرد، ساحیره‌کان هه‌زهره‌تی موسا یان سهر پشک کرد، ﴿قَالُوا﴾
وتیان: نه‌ی موسا! ﴿أَمَا أَنْ تَلْقَى﴾ واما ان نکهون اول من ألقى ﴿بَوْهَوْتَ سهر
پشک به، یان تۆله‌پیشدا عدصاکت به‌اویتۆه و توانای خۆت نیشان به‌ده، یان
نیمه یه‌که‌م که‌س ده‌بین بۆ‌هاویشتنی گوریسه‌کانمان.

نهم سهر پشک کردنه‌یان جۆره نه‌ده‌ییکی تیدا بوو له‌لایهن ساحیره‌کانه‌وه
به‌رامبه‌ر هه‌زهره‌تی موسا عليه السلام، ناماژهی نموه‌شی تیدایه: که‌نه‌وان ریودانیان
به‌خهرج داو جۆره ته‌وازوعیکیان نواند، ههر ده‌لئی خودا نموه‌ی خسته‌نه دله‌وه.
هه‌زهره‌تی موسا عليه السلام وای به‌باش زانی: که‌نه‌وان یه‌که‌جار سیحری خۆیان
نه‌نجام به‌دن، چونکه نه‌گهر نه‌وان توانای خۆیان به‌خهرج داو نموه‌ی لایان بوو
خسته‌تیانه روو، دوایی خودا ده‌سه‌لائی نمو سهرده‌خاو به‌حق به‌تال
ده‌پووچینیته‌وه، موعجیزه به‌سهر سیحردا سهرده‌خاو ده‌بیته نیشانه‌ی به‌ر
چاوو ناشکرا بۆ ته‌ماشاشا که‌ران و په‌ندو نامۆژگاری بۆ‌ههر که‌سیک تی‌یفکری.

﴿قال﴾ هه‌زهره‌تی موسا پیی وتن: ﴿بَلِ الْقَوْمُ﴾ به‌لکو ئیتوه له‌پیشدا
سیحری خۆتان به‌اویتۆن، باسهره‌تا سیحره‌که‌ی ئیتوه بیینیو ناوه‌پۆکی کاری
ئیتوه دهر بکه‌وئ، جا که ساحیره‌کان سیحری خۆیان نواند، سیحریکی سهرنج
پاکیش بوو، جو جۆلیکیان به‌گوریسه‌کانیان کرد گۆره‌پانه‌که‌یان
هه‌ژاندته‌نانه‌ت موساشیان ترساند. ﴿فَإِذَا جَاءَهُمْ﴾ و عَصِيْهُمْ بِخَيْلٍ إِلَيْهِ مِنْ
سَحَرِهِمْ أَمَّا تَسْعَى ﴿نموه بوو: کاتیک گوریسو گۆچاته‌کانیان هه‌لدا بۆ‌ناو

گۆرپانه که، موسا عليه السلام و خه لکه که تیگرا وایان زانی: که به پراستی نهو حه بل و گۆچانانه گیانیان به بهردا کراوهو ماریی راستین.

وشه ی ﴿اذا﴾ به لای زومه خسه ریسه وه ﴿اذا﴾ هی موفاجه ته یه نیما می پازی ده لی نهم ﴿اذا﴾ یه به مانا کاته واته ظه رفه.

ویندی نهم نایه ته نایه تیکی تره: که ده فهرموی: ﴿فلما القوا سحروا اعین الناس، واسترهبوهم، وجاءوا بسحر عظیم﴾ (الاعراف/ ۱۱۶) نه وه بوو ساحره کان جیوه یان به کار هینابوو، خسته بویانه ناو بۆشایی حه بل و گوریسه کانیان و به گهرمای خۆر ده که وتنه (هه له که سه ما) هه رکه سی چاوی پییان بکه وتایه وایده زانی نهو گوریسانه به ویستی خۆیان وه جمو جول هاتون، وایده زانی گۆرپانه که پرپوه له ماری راستی.

بۆیه ﴿فاوجس فی نفسه خیفه موسی﴾ موسا له دلی خۆیدا ترسی لی نیست، فیرعه ونو دارو دهسته که ی که یفو خۆش بوون وایان زانی نیتر ساحره کان براوه نو به سه ر موسا و هاروون دا سه رکه وتیان به ده ست هینا. ﴿قلنا لا تخف، انک انت الاعلی﴾ وتمان مه ترسه بیگومان تو سه رکه وتوی. نه تو حه قت له گه لدا یه و نه وان له سه ر به تالن، نه تو بیرو باوه رت له گه لدا یه و نه وان چاوبه سته کی و ده ست سووکی، نه تو خودات له گه لدا یه و نه وان فیرعه ونی مله وری سته مکار له پشتیان!

﴿والنّی مافی یمینک تلقف ما صنعوا، انما صنعوا کید ساحر، ولا یفلح السّاحر حیث اتی﴾ نه ی موسا! هیچ مه ترسه نهو عه صایه که وابه ده سته وه یه بیهاویژه یه که سه ر ده بیته نه ژدیهاو هه موو عه صاو گوریسه کانی نه وان قووت ده دا، نه وه ی نه وان چاوبه سته کیان پی لهو خه لکه کسروه فرت و فیللی سیحر بازانه، جادو بازی و خه یال لهو حه قیقه تی نیه و به رده وام نابی، هه رگیز سیحر باز سه رکه وتوو نابی، هه رچی بیکاو له هه ر شویتیکه وه بی به مرار ناگا.

حه‌زره‌تی موسا عليه السلام عه‌صا‌که‌ی خو‌ی هاویش‌تو کاره‌سات پرووی دا،
موعجیزه‌ی گه‌وره‌هاته‌ دی و به‌لگه‌ ناشکرابوو حق ده‌رکه‌وت، بینه‌ران
هم‌موو سه‌رسام بوون، چونکه‌ بینیان عه‌صا‌که‌ی موسا عليه السلام بووبه‌ نه‌ژدیه‌او
هم‌موو ماره‌ دروژنه‌کانی نه‌وانی قووت دا، ساحیره‌کان هه‌ستیان کرد: که‌نه‌وه
جادو بازیو سی‌حر نیه، نه‌وه‌ کاری خودایه، موعجیزه‌ی پی‌نغه‌مبه‌ره. ﴿فَالْقَى
السَّحَرَةُ سَجْدًا قَالُوا: آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَى﴾ ساحیره‌کان که‌وتنه
سوژده‌و هم‌موو به‌یه‌ک ده‌م هاواریان کردو وتیان: ئیمانان هی‌نا به‌خودای
موساو هارون، قیامه‌تیان به‌سمر دونیادا هه‌ل‌ب‌ژارد، به‌تالیان واز لی هی‌ناو
باوه‌شیان به‌حق دا‌کرد.

تیبنو عه‌بباسو عوبه‌یدی کو‌پی عومه‌یر ده‌ل‌تن: نه‌وانه‌ چیشته‌نگاو
ساحیرو جادوز بوون، که‌چی بو‌ئ‌ت‌واره بوون به‌شه‌هیدی خودا پ‌د‌او.

عی‌کریمه‌ له‌تیبنو عه‌بباسه‌وه‌ ر‌پ‌وایه‌ت ده‌کا ده‌فه‌رمو‌ی: ساحیره‌کان هه‌فتا
که‌س بوون به‌یانی ساحیرو ئ‌ت‌واره بوونه‌ شه‌هید.

ئیمامی نه‌وزاعی: ده‌فه‌رمو‌ی: که‌ساحیره‌کان که‌وتنه‌ سوژده‌ به‌هه‌شتیان
نیشان دراو باش باش بینیان.

زومه‌خشه‌ری ده‌فه‌رمو‌ی: به‌راستی پروودای نه‌مانه‌ سه‌یر بوو: حه‌بل و
عه‌صای خو‌یان هاویش‌تن له‌به‌ر کو‌فرو ئ‌ینکاری‌کردن، پاشان سه‌عاتیک سه‌یریان
خسته‌ سه‌ر زه‌وی بو‌ سو‌پاس گوزاری و سوژده‌ بردن. سو‌ب‌جانه‌للاً نه‌م
دوو‌هه‌لو‌یسته‌ چهند لی‌ک جوداو‌ازن.

تی‌بینی ده‌ک‌ری: ساحیره‌کان که‌که‌وتنه‌ سوژده‌ وتیان: ئیمانان هی‌نا
به‌خودای موساو هاروون. نه‌یان گوت ئیمانان هی‌نا به‌خودای بوونه‌وه‌ر....
چونکه‌ فیرعه‌ون لافی خودایه‌تی لی ده‌داو خو‌ی به‌خودای هه‌ره‌ بالا‌ حسی‌ب
ده‌کرد. نه‌وه‌ بوو گوتی ﴿إِنَّا رَبُّكَ الْأَعْلَى﴾ (النازعات/۲۴) یان گوت‌بو‌وی
﴿مَا عَلَّمْتُ لَكُمْ مِنْ آلِهِ غَيْرِي﴾ (القصص/۳۸) جاته‌گه‌ر ساحیره‌کان

بیانگوتایه (آمنای برب العالمین) فیرعه‌ون ده‌یگوت: تموه نیمانیان به‌من هینا. ده‌زائن من خودای نه‌وانم و به‌ندایه‌تی همر بۆمن ده‌کهن.

نه‌وجۆره‌ ته‌عبیره‌یان ده‌رپری بۆنه‌وه‌ی یه‌کسه‌ر خودایه‌تی فیرعه‌ون په‌ت بکه‌نه‌وه. به‌لگه‌مان له‌سه‌ر نه‌م بۆچونه‌ پیش‌خستنی ناوی هاروونه‌ به‌سه‌ر ناوی موسادا، چونکه‌ نه‌گهر بیانگوتایه ﴿آمنای برب موسی وه‌ارون﴾ نه‌وکاته‌ فیرعه‌ون ده‌یگوت: مه‌به‌ستیان منه، چونکه‌ من موسام پی‌گه‌یاندوه‌و به‌مندالی به‌خیتوم کردوه‌و من په‌بیبی موسام. وه‌کوو قورنان له‌زمان فیرعه‌ونه‌وه‌ ده‌گیرپیشه‌وه. ده‌لی: ﴿الم نریک فینا ولیدا﴾ (الشعراء/۱۸) جا فیرعه‌ون: که‌نه‌م حاله‌ی بینی، نه‌وه‌ی به‌ته‌مابوو بیتده‌ی به‌پی‌چه‌وانه‌وه‌ هاته‌دی، کوردی گوته‌نی، (چوو شاخ بکا گویشی دانان) تینی بۆهات و که‌وته‌ مه‌وقیفیکی همریچه‌وه. ترسا له‌وه‌ی مه‌ردومگه‌له‌که‌ تیکرا بکه‌ونه‌ سوژده‌و چاو له‌ساحیره‌کان بکه‌ن و تیمان به‌خودای به‌رزو بالاده‌ست به‌ینن، بۆیه‌ خیرا مه‌وقیفه‌که‌ی قۆزه‌وه‌و گومانیکی تری هاویشه‌ سه‌ر یدیامی هه‌زه‌تی موساو هاروون. ﴿قال: آمنتم لقبل أن آذن لکم؟ انه لکبیرکم الذی علمکم السحر﴾ وتی: نه‌ری تموه تیمانتان هیناو باوه‌رتان به‌موسا کرد پیش نه‌وه‌ی من مؤله‌تتان بده‌م؟؟

پی‌گومان تیمان هینانه‌که‌تان به‌موسا له‌تفکرین و ورد بوونه‌وه‌ نیه، به‌لگو ئیوه‌ له‌موساوه‌ فیری سیحر بوون و نه‌و مامۆستا و پابه‌رتانه، ئیوه‌ قوتابی نه‌ون و له‌پیشه‌وه‌ پێک که‌وتوون و له‌ناو خۆتان دا، له‌گه‌ل موسا نه‌م پی‌لانه‌تان دارشته‌وه‌و دژی من و گه‌له‌که‌م و ده‌تانه‌وی موسا به‌سه‌ر من دا زال بۆ!! وه‌کوو له‌شوینیکی تردا ده‌فرموی: ﴿ان هذا لمکر مکرتموه فی المدینه لتخرجوا منها اهلها فسوف تعلمون﴾ (الاعراف/۱۲۳).

فیرعه‌ون ویستی به‌م قسانه‌ی گومان بخاته‌ دلی بینهرانه‌وه‌ بۆنه‌وه‌ی نه‌وانیش وه‌کوو ساحیره‌کان تیمان نه‌هینن نه‌گینا فیرعه‌ون بۆخۆی باشباش

ده‌یزانی: که ساحیره‌کان له‌موساوه عليه السلام فیری سیحر نه‌بوون، له‌نیوان حه‌زهره‌تی موسا و نه‌واندا ههرگیز په‌یوه‌ندی نه‌بووه.

نه‌جار فیرعمون په‌نای بۆههره‌شه‌و چاو سوورکردنه‌وه برد، نه‌مه‌ش پیشه‌ی هه‌موو مله‌وړو دهره‌به‌گیکه، ههرکاتی نه‌یان توانی دل‌ه‌کان داگیر بکه‌ن، گیانه‌کان به‌یده‌ست بکه‌ن، په‌نا ده‌بهنه بهر سزادان و نه‌شکه‌نجه‌دان، چاوو سوور کردنه‌وه و ههره‌شه‌کردن، سه‌یر بکه‌ فیرعمون چۆن ساحیره‌کان ده‌ترسینی، چ ههره‌شه‌یه‌کیان لی ده‌کا؟ ههره‌شه‌ی کوشتن و برین، ههره‌شه‌ی هه‌لواسین و ده‌ست و قاچ برینه‌وه!!

﴿فلا قطعن ایدیکم وارجلکم من خلاف، ولاصلبنهم فی جذوع النخل﴾ سویند بی، شهرت و قه‌رار بی، من ده‌بی که‌له‌پارچه‌تان بکه‌م، ده‌ست و قاچتان راست و چه‌پ ده‌برم (ده‌ستی راست و قاچی چه‌پ یان به‌پێچه‌وانه‌وه) نیبنو عه‌بباس ده‌فرمووی: فیرعمون یه‌که‌م سته‌مکاریکه که‌ته‌و جوړه‌سزایه‌ی داهینا. به‌مه‌ش تاده‌میزاد به‌ته‌واوی له‌گل و گو ده‌که‌وی. هه‌روه‌ها سویندم وابی به‌سهر دارخورمای به‌رزوه هه‌لتان ده‌واسم، بۆنه‌وه‌ی هه‌موو که‌س بزانی چیتان به‌سهر هاتروه‌وبینه په‌ندو عیبره‌تی رۆژگار!!

﴿ولتعلمن اینا اشد عذاباً وابقی﴾ به‌ته‌نکید ده‌زانن و بۆتان ده‌زده‌که‌وی له‌من و خودای موسا کامه‌مان سزای توند ترو هه‌میشه‌تره!! نه‌مه‌ش ته‌حه‌دا کردنی ده‌سه‌لاتی خودایه‌و به‌سوک زانینی موسایه‌و ئاماره به‌ده‌سه‌لات و هیژو توانای خۆیه‌تی! به‌لام تازه کار له‌کار ترازابزو، نیمان و باوهر کاری خۆی کردبوو، بیرو باوهری راسته‌قینه گه‌یشتبووه ناو دل‌یان و جیگیر بوو بوو، جگه له‌خودا له‌هیچ نه‌ده‌ترسان، باکیان له‌ههره‌شه‌و ژیان و کالای دونه‌یا نه‌بوو، ته‌نانه‌ت نه‌و کاته‌ش که‌فیرعمون په‌لاماری دان، نه‌وان ههر سوور بوون له‌سهر هه‌لوستی خۆیان و گیانی خۆیان به‌لاوه مه‌به‌ست نه‌بوو، به‌ناشکراو له‌و

تەنگانەیدەدا ﴿قَالُوا: لَنْ نُّؤْتِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيْنَاتِ وَالسَّادَىٰ فَطَرْنَا﴾
وتیان: ئیتمە تۆ ھەئنا بۆ ئیرین بەسەر ئەو پەيام و ھیدایەتەى حەزەرەتى موسا
ﷺ لە خواوە بۆ ھیناوين، ئەو ھەتا موعجیزەى جۆراو جۆرو ناشکراو
نومایانى نیشان داوين، بپراو یەقینمان بۆ پەیدا بوو: کەئەو پێغەمبەرەو
لەخوداوە نێردراو.

ئیتە تۆ ھەئنا بۆ ئیرین بەسەر دروسکەر و بەدیھیتنەرمان لەنەبوو، ھەر
ئەو خودایەو ئەو شیاوی عیبادەت و بەندایەتى بۆکردنە ئەک تۆ.

﴿فَاقْصُصْ مَا نَتِ قَاضٍ﴾ چیت لە دەست دى تەقصیری مەکە: بى منەت
بە ﴿إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾ ئەو ى تۆ ئەنجامى بەدەى لەم ژيانى
دونيایەدا، ھەر ئەو ەندە دەتوانى بمانکۆژى لەناومان بەرى، خو ئەو زیاتر
ناتوانى چى تر بکەى، لەپاش مردنمان ھىچى تەرت بۆلەگەل ناکرێن. دەى ئیتە
ئیتستا پیمان خو شە لەم ژيانە پزگارمان بى و بکەوینە ژيانى نەپراو ى
قیامەتەو.

﴿إِنَّا أَمْنَا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا﴾ ئیتە ئیمانمان بە خودای خو مان
ھیناوە، ئەو خودایەى خاوەن بەخششە. ئیمانمان ھینا بۆ ئەو ى تاوانەکانمان
بەسپرتەو، لەگوناھمان خو ش بى، بەتایبەتى ﴿وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السَّحَرِ﴾
ئەو تاوانەى بەزۆر پیت کردین لەسیحرو جادوبازى. بۆ ئەو ى بەرەنگارى
موعجیزەى حەق بکەین.

(الحسن) دەفەر موو: ساحیرەکان بۆیە کۆکرا بوونەو بەرەنگارى موسا
ﷺ ببینەو، بەتۆزى کۆکرا بوونەو بەزۆر سیحریان پى ئەنجام دان،
سەرۆکەکانیان حەفتا و دوو کەس بوون، دوو کەسیان قیبطى بوون، ئەوانى تر
لەنەتەو ى ئیسرائیل بوون، فیرەو ن زۆرى لى کردبوون: کە فیرى سیحر بن.
﴿وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾ خودا زۆر لەتۆ باشترە لەبارەى پاداش دانەو و
بەردەوامى پاداشى، عەزاب و سزای زۆر لەعەزاب و تۆلەى تۆ بەردەوام ترە.

که‌واته: گوئی‌ایله و ملکه‌چی په‌روردگاری خۆمانین و باکمان له‌هه‌ره‌شه‌و
تۆقاندنی تۆنیه.

نه‌جار ساحیره‌کان خودا خستیه دلّیانه‌وه: که نامۆزگاری فیرعه‌ین بکه‌ن و
له‌سزای تۆله‌ی دۆزه‌خ بیترسینن و ته‌ماعی خوشی و رازاوه‌یی به‌هه‌شتی بخه‌نه
به‌ر چاو، و تیان: ﴿انه من یات مجرمًا﴾ بئگومان شه‌نن و حال وایه: هه‌ر که‌سی
پۆژی قیامت به‌تاوانباری بیته‌ خزمه‌ت خودا، واته: به‌کافر یی بمری، نه‌وه
﴿فان له جهنم﴾ بئگومان بۆه‌تا هه‌تایه دۆزه‌خ جیگایه‌تی و به‌ناگری بی
نامان عه‌زاب ده‌دری ﴿لایموت فیها ولا یحیا﴾ له‌دۆزه‌خدا نامری هه‌تا رزگاری
ببی و له‌کۆل بیته‌وه، ناژی به‌ژیانی که‌سودی هه‌بی، نه‌و که‌سه‌ نازار ده‌چیژی
تاده‌گاته‌ حاله‌تی مردن وه‌لی وای لی نایه‌ هه‌ست کردنی نازاری نه‌میینی،
به‌کوردی نه‌ژیانی ژیانوه‌ نه‌ده‌مری.

صه‌حر کابرایه‌کی عه‌ره‌ب بوو نه‌خۆش بوو، له‌خه‌زانه‌که‌یان پرسی صه‌خر
چۆنه؟ وتی: نه‌وایه‌ بژی و به‌ته‌مای بین، نه‌وه‌یه‌ بمری و بۆی بگرین.

وینه‌ی نه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره: که ده‌فه‌رموی: ﴿لایقضی علیهم
فیموتوا، ولا یخفف عنهم من عذابها، کذلک نجزی کل کفور﴾ (فاطر / ۳۶)

﴿ومن یأته مؤمناً قد عمل الصالحات فأولئک لهم الدرجات العلی﴾
که‌سی که‌ش به‌خزمه‌ت خودای خۆی بگاته‌وه به‌موسولمانی بمری، نیمانی
به‌خودا و به‌ پیغه‌مبه‌ری خودا و به‌موعجیزه‌ی پیغه‌مبه‌رانی هه‌بی: که‌هه‌ندی
له‌موعجیزه‌ی پیغه‌مبه‌ران نه‌م موعجیزانه‌ بوون: که‌ئیمه‌ بینیمانن. و پیرای نه‌و
نیمانه‌ کردوه‌ی باشی هه‌بی، کردوه‌کانی نیشانه‌ی راستی نیمانه‌که‌ی بن،
نه‌وه‌ نه‌وانه‌ به‌هۆی نیمانی راستیان و کردوه‌ی یشیانه‌وه‌ به‌قه‌ضل و په‌حه‌تی
خودا به‌هه‌شتی رازاوه‌یان بۆه‌ینه، له‌به‌هه‌شتی جوان و رازاوه‌دا پله‌ی به‌رزیان
ده‌دریتی، ده‌خرینه‌لای ژوو‌رووی به‌هه‌شته‌وه.

له صه حیخی بوخاری و موسلیم دا هاتوره ده فمرموی: ((أَنْ اَهْلَ عَلَیْنِ لَیْرُونَ مِنْ فَوْقَهُمْ کَمَا تَرُونَ کَوْکَبَ الْغَايْرِ فِیْ اَفْقِ السَّمَاءِ لَتَفَاضِلْ مَا بَیْنَهُمْ، قَالُوا یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ تِلْکَ مَنَازِلُ الْاَنْبِیَاءِ، قَالَ بَلٰی وَالَّذِیْ نَفْسِیْ بَیْده رَجَالٌ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَصَدَقُوا الْمُرْسَلِیْنَ)) له ریوایه تیکی ترده هاتوره ده فمرموی: نه بو به کرو عومهر نمو شوینه دیان به نسیب ده بی.

نه جار قورشان پله به رزه کانی به ههشت پروون ده کاتمهوه. ده فمرموی: ﴿جَنَّاتٌ عِدْنُ تَجْرِیْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِیْنَ فِیْهَا﴾ نه پله پهرزانه ی به ههشت بریتین له چهند باخ و باختیکی وه ها: که شوینی تییدا مانه وهو تییدا رابواردن، به ژیر باله خانمو ژووره کانیان دا چوم و جوگای ناوی جوان ده کشین، بوه تا هه تایه له وباخ و باله خانانده ده میتنه وه ولیی ده رناچن!

﴿وَذٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزْکٰی﴾ به خشینی نمو به ههشته پییان پاداشی که سیکه خوی له تاوان پاک کرد بیتمهوه.

خودا په رستی کرد بی، شوین په یامی پیغه مبه رانی خودا که وتبی! جا نه گهر فیرعه ون هه پرشه له وانده ده کا به عمزابی به مرده وام و سهخت، نه وه تا: که سیک به تاوانباری بیته لای خودا عمزابی هه میشه بی ده دری له کوئی نابیته وه له ناو نمو عمزابه دا نه ژیانی ژیا نه نه مردنی مردنه، له لایه کی تره وه بو خودا په رستان نمو ده رجه به رزانه ی به ههشت ناماده کراون و ده چنه ناوی بویه تیکرا نه وانده ی ئیمانیا ن هینا گالته یان به هه پرشه کانی فیرعه ون هات و به ئیمانی پته وه وه به ره نگاریان کرد.

خنکانی فی‌رعده‌ون و له‌شکره‌کهی له‌ده‌ریاداو

نیعمه‌تی خودا به‌سهر به‌نی ئیسرائیل دا

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاصْرَبْ لَهُمْ طَرِيقًا
 فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَافُ دَرَكًا وَلَا تَخْشَى ۖ ﴿٧٧﴾ فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ
 بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ۖ ﴿٧٨﴾ وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ
 وَمَا هَدَىٰ ۖ ﴿٧٩﴾ يَبْنِي إِسْرَاءَ يَلَقَا قَدْ أَبْغَيْنَاكَم مِّنْ عَدُوِّكُمْ وَوَاعَدْنَاكَم
 جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلَوى ۖ ﴿٨٠﴾ كُلُوا
 مِمَّنْ طَبَخْتَ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي
 وَمَن يَحِلَّ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَىٰ ۖ ﴿٨١﴾ وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ
 وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ ۖ ﴿٨٢﴾

په‌رده‌ی به‌سهر دیمه‌نی پیتشودا دایه‌وه، دیمه‌نی سهرکه‌وتنی حه‌ق و نیمانی
 له‌واقیعی مه‌شه‌وودا به‌سهر کوفرو نیلحادا رانواند، بیرو باوه‌پ له‌دلی
 ساحیره‌کاندا رسکا و به‌ره‌هات و به‌سهر ده‌ست سووکی و کارامایی دا زال بوو،
 نیمان له‌دل و ده‌روندا به‌سهر هه‌ره‌شه‌و تو‌قاندندا سهرکه‌وت، ته‌جار لی‌ره‌دا باسی
 نه‌وه ده‌کا: چۆن حه‌ق و راستی به‌سهر به‌تال داسهرکه‌وتوو ده‌بی، هیدایه‌ت
 به‌سهر گو‌مپراییی‌دا، نیمان به‌سهر یاخی بوون دا چۆن له‌کار دایه‌و چۆن زال
 ده‌بی. زال بوون و سهرکه‌وتن له‌عالمی واقیع دا کاتی ده‌سته‌به‌ر ده‌بی

کدله عالهمی دهر وون دا باش ره گی داکوتا بی، همرکاتی نیمان له دلان دا کامل بوو دیارده کانی له کرده دا: له عالهمی واقع و ظاهر دا دیارو بهر چاوه! نه و هتا چونکه نیمان له دلی موسا و هار وون دا ره گی داکوتا بوو چ باکیان له سیحری ساحیره کان نه بوو، دوایش چونکه نیمانی ساحیره کان له ناخه وه جیگیر بوو چ گرنگیان بهر په شهو گور په شهی فیرعه ون نه دا، له نا کامیش دا له عالهمی واقع دا حق به سمر به تال دا سدر که وت و فیرعه ون و تاقمه که ی له نا و چوون و دونیا یان له ده ست چو، له ده ست چوونی قیامه تیشیان همر باس ناکری، خه ساره تمه ندی دونیا یان له چاو هی قیامه تیان همر هیچ نیو قه پان نا یغور نیسته وه. ده ی بابزانین قورثانی پیروز چون دیمه نی فوتانی فیرعه ون و تاقمه که ی پاده نوینی و چون نیعمه ته کانی خودا به سمر به نو نیسرئیل دا باس ده کا؟

ده فدرموی: ﴿وَلَقَدْ اَوْحٰیْنَا اِلٰی مُوسٰی اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِیْ﴾ بیگومان نیمه نیگمان بو موسا علیه السلام کرد، فرمانان پی کرد: که شه و په وی به نه ته وه ی نیسرائیل بکا، به شهو به نه یینی نه ته وه ی نیسرائیل له میصر بیاته ده ری، چونه ده ره وه که یان زور به له سمره خویی و نه یینی بی، کهس له کومه لی فیرعه ون پییان نه زانی، فدرمانان پی کرد: که همر کاتی گمیشته ده ریای (قولزوم) یان ده ریای (سور) بهم شیویه هه لئس و که وت بکن: ﴿فَاَضْرِبْ لَهُمْ طَرِیْقًا فِی الْبَحْرِ یَبْسًا﴾ به عه صاکه ت له ده ریا بده، ریگای وشک و برینگیان له نا و ده ریادا بو فدرهم بیته. عه صاکه ت ناراسته ی ده ریا بکه نه و کاته دوانزه ریگای وشک له نا و ده ریا پهیدا دهن، بو شه وی همر تاقم و تایه فیه کی به نو نیسرائیلی به ریگایه کی تاییه تی دا بیهر نه وه، له هه مان کات دا ﴿لَا تَخَافْ دُرُکًا وَلَا تَخْشٰی﴾ مه ترسه له وه ی فیرعه ون و له شکره که ی پیتان بگات و زیاتان پی بگه یه نن. له وهش مه ترسن له نا و ده ریادا گه له که ت بخنکیئن، نهو خودایه ی

یاسای بۆئاو داناوه دهتوانی به گوێرهی پتیویست بۆماوهیهك لهسروشستی خۆی
لای داو بهسهلامهتی لی یی پرگار بین!

حهزهرهتی موسا عليه السلام چۆنی فهрман پی کرا ئاواههئسو کهوتی کرد،
ئهوهی پیتی سپێردرابوو نهغامی دا، کاتی گهیشته قهراخ دهريا عهصاکهی
لیدا دوانزه پێگای وشك لهناو دهريادا دروست بوو، بهسهلامهتی
بهنوئیسرائیلی لهدهريا پهپینهوه ﴿فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ﴾ فیرعهون بهخۆی و
سوپایهوه شوێنیان کهوت، لهو کاتهدا: کههیشته پاشهتای کۆپهوی نهتهوی
ئیسرائیل خهریک بوو لهوبهر دهريا بچنه دهري، لهمبهر فیرعهون و لهشکریی
هر بهرپێگاکانی نهتهوهی ئیسرائیل دا پۆشتنو کهوتنه ناو دهرياهه. کاتیک
پیشهتای لهشکر فیرعهون هیشته نهگهیشتهبووه ئهوبهرو پاشهتاشیان هاتبوو
ناو دهرياهه، ئالمو کاتهدا بهقودرهتی خودای بالا دهست دهريا ویک هاتهوه:
﴿فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ﴾ نیت دایپۆشین لهو دهرياهه ئهوهی دایپۆشین!!
واته دایپۆشینهکهو ویکهاتنهوهی دهريا هینده سامناک بوو، هینده گرنگو
ناههموار بوو هر باس ئاکری، تهگهر باسیش بکری عهقلی ئادهمیزاد
تهسهوری ناکا. بهو جۆره فیرعهون گهلهگهی بهرهو گومپایی بره، لهژاندا
گومپایی نیشان دان و لهناو دهريادا گیانیان دهرحوو. فیرعهون گهلهکهی
بهرپێبازیک دا برد دوچاری زیانی دنیاو قیامهتی کردن. بهراستی رابهریکی
نهگبهت بوو.

﴿وَأَضَلَّ فِرْعَوْنَ قَوْمَهُ وَمَا هَدَى﴾ فیرعهون گهل و نهتهوهی خۆی گومپا
کردو له پێبازی راست و حق لایدان و شارهزای پێبازی سهرفرازی و پرگاری
نهکردن. نهههش قهشمهری و لاقرتی کردنه بهفیرعهون، چونکه ئهوه وادهی
کهبهگهلهکهی دابوو: کهجگه لهپێگای نهجات و پرگاری هیچ پێگای تریان
نیشان نادا وهکوو لهشوئیتکی تر دا قورئان لیوهی دهگیریتهوه. کهگوتی: ﴿وَمَا
أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ﴾ (غافر/۲۹)

ماموستا سهید ده‌فرموی: نامانه‌وی لیژدها بچینه ناو ته‌فاصیلی پروداوه‌که و کون و که‌له‌بمری بیشکنین، چونکه ده‌مانه‌وی به‌شوپن سسیاقه‌که‌دا برۆین و حیکمه‌تی‌نه‌وه: که‌قورنان باسی نهم روداوه به‌کورتی ده‌کا به‌رچاو بگرین.

وه‌لی پیمان خۆشه لیژدها پهنلو عبیره‌تیک له‌و دیمه‌نه وه‌ریگرین و هه‌لۆسته‌یه‌کی له‌سهر بکه‌ین.

بئگومان ده‌ستی قودره‌ت سه‌ره‌رشتی نیوان جه‌نگی نیمان و طوغیانی ده‌کرد، نه‌رکی سه‌رشانی نیمانداران ته‌نیا نه‌وه بسو پابه‌ندی نیگای خودایی بن و به‌شه و به‌نه‌پینی کۆره و بکه‌ن، چونکه به‌نو ئیسرائیلی و له‌شکری فیرعه‌ون دوو هیژی به‌رامبه‌ر به‌یه‌ک له‌عالمی واقع دا هاوتا نه‌بوون و لی‌کیشه‌وه نزیک نه‌بوون. جه‌زهره‌تی موسا عليه‌السلام و گه‌له‌که‌ی بی هیژو بی چه‌ک و سوپا، گه‌لی‌کی ژیر ده‌سته و چه‌وساوه‌ی چهند ساله. فیرعه‌ون و سوپاکه‌ی خاوه‌ن هیژو ده‌سه‌لات. که‌وابی پروبه‌پوو بوونه‌وه و به‌ره‌نگاری ناکری، ناله‌م کاته‌دا ده‌ستی قودره‌ت سه‌ره‌رشتی جه‌نگه‌که‌ی کردو که‌وته خۆ. به‌لام که‌ی؟ دوی نه‌وه‌ی نیمانی بی ده‌سه‌لاته‌کان دا جیگیر بوو، دوی نه‌وه‌ی نیمان خۆی ده‌رخست و له‌به‌رامبه‌ر طوغیان دا پاوه‌ستا، پرواداران گوئیان به‌هه‌ره‌شه‌و گوره‌شه‌ی خاوه‌ن هیژ نه‌دا و به‌سامان و دارایی فیرعه‌ون هه‌لنه‌خه‌له‌تان، فیرعه‌ون هه‌ره‌شه‌ی لی کردن به‌وه پاست و چه‌پیان به‌ری و دوابی بۆ ترساندنێ خه‌لکی دیکه و زیسوا بوونی نه‌مان هه‌لیان واسی، خاوه‌ن باوه‌ران پییان ووت چت له‌ده‌ست دی بیکه و بی منه‌ت به‌.. جاکاتی کار گه‌یشته نهم نه‌ندازه، طوغیانی فیرعه‌ون و نیمانی شوین که‌وتوانی موسا عليه‌السلام به‌م پله‌یه گه‌یشت، نیت ده‌ستی قودره‌ت هاته مه‌یدان و نه‌وه‌ی به‌سهر فیرعه‌ون هینا که‌هینای!!!

نه‌جار په‌روه‌ردگار نیعمه‌ته‌ جو‌را و جو‌ره‌کانی: که‌به‌خشیونی به‌ته‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل ده‌یان ژمیتری، سه‌ره‌تا باسی نیعمه‌تی لا‌بردنی زیان له‌سه‌ریان ده‌کا،

نه‌جار باسی به‌خشینی نیعمه‌تی سوود به‌خش ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿یابنی
 اسرائیل قد أنجیناکم من عدوکم﴾ دوی ته‌وهی نه‌ته‌وهی نیسرائیلمان رزگار
 کرد، نیگامان بۆ پیغه‌مبیره‌کیان کرد که‌پیتان بلی: نهی نه‌ته‌وهی نیسرائیل!
 نه‌وه نیمه له‌ دوژمنی سمر سه‌ختتان؛ که‌ فیرعه‌ون بوو رزگارمان کردن. نه‌وه
 فیرعه‌ونه‌ی نیئرینه‌کانی سمر ده‌پرین و میتینه‌کانی ده‌هیشتنه‌وه بۆ کاره‌کهری و
 خزمه‌ت کرن، به‌چای خۆتان بینیتان فیرعه‌ون و له‌شکره‌کی چۆن خنکان،
 به‌تایبه‌تیش دوی خنکانیش فیرعه‌ونتان به‌خنکای بینی بۆته‌وهی زیاتر دلتیا
 بن له‌مردنی. وه‌کوو له‌شوینتیکی تردا ده‌فرموی: ﴿واغرقتا ال فرعون وانت
 تنظرون﴾ (البقرة/۵۰) نه‌مه‌یان نیعمه‌تی لابرندی زیان بوو.

﴿وواعدناکم جانب الطور الايمن﴾ نه‌جار واده‌مان پی دان؛ کاتیکمان
 بۆدیاری کردن، بۆته‌وهی به‌ناگاداری ئیوه قسه له‌گه‌ل موسا ﷺ دا بکه‌ین،
 ته‌ورات نازل بکه‌ین: که‌شهریعتیکی دوورو دریتی تیدا برو بۆئیوه به‌هوی
 پیغه‌مبیره‌که‌تان فیری بنو بیکه‌نه به‌رنامه‌ی ژیا‌نی خۆتان و رفتاری پی
 بکه‌ن.

یان به‌لین و واده‌مان دانی: که‌له‌گه‌ل موسادا ﷺ پین بۆ پاستی شاخی
 طور که‌کیویکه له‌سینا له‌و شوینه ناماده‌بن و به‌دیاره‌وه بن: که‌په‌روه‌ردگار
 قسه له‌گه‌ل موسادا ﷺ ده‌کاو ئیوه‌ش بییین.

﴿و نزلنا علیکم المن والسلوی﴾ ناردومانه‌ته‌ خوارئ بۆتان گه‌زۆ
 گوشتی په‌له‌وه‌ری شه‌لاقه، نه‌مه له‌حالتیک دا ئیوه له‌بیابانه‌که‌دا ده‌سووپانه‌وه
 سهرتان لی تیک چوو بوو.

رۆژانه له‌بهره به‌یانمه‌وه تاخۆر هه‌لات گه‌زۆ ده‌باریه سمر به‌رد و دارو
 ئیوه‌ش کۆتان ده‌کرده‌وه، هم‌روا په‌له‌وه‌ری شه‌لاقه: بالته‌ده‌ی (السمانی) بایی
 باشور رای ده‌دان و ده‌یه‌تیا بۆته‌و شوینه‌وه ههریه‌که‌تان به‌گوێره‌ی پی‌یستی
 خۆتان لیتان ده‌گرتن.

نه جار پیمان گوتن: ﴿كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ لهم نيعمه ته پاك و خاويانهی نيمه بخون و له زهت و هريگرن.

﴿وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ، فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي﴾ له سنور دهرمه چن، زياد له پيويست مه خون، نه چن له شتيكوه كه بوتان حلاله بگويزنه وه بوشتيكي تر بوتان حلال نيه. سپله مدين، كوفرائي نيعمه تي خودا مه كمن، به نازو فيزه وه دهستي بومه بدن، خوتان لي نه گوري، له گونا هو شتي بي سووددا نيعمه ته كاني به كار مه هينن، نهو نهرك و مافانهی ده كه ويته سر شانتان به هوئی نهو نيعمه تانه وه ته بجامی بدن، پابه ندي نه فمرمان و نه هيانهی نيمه بن، نه گينا قارو غه زه بی نيمه تان ديته سهر و موسته حقی سزای نيمه ده بن.

خو ﴿وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَى﴾ كه سيك قارو غه زه ب و عذابی نيمه ی بوسر نازل بي و پييه وه بنووسي نهو كه وتوته ناو چالي به هيلاك چوون و فهوتان!!

﴿وَأَنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى﴾ بيگومان من سرپوش و خاوهن لي خوش بوونی ته و اوم بؤكه سيك له تاوان په شيمان بيته وه توبه بكا، نيمانی به خوداو به پيغه مبه ران و نامه كانيان و به فريشته و پوژی زيندوبونه وه هدي، كرده وهی چاك بكاو به رده و ام بي له سهر چاكه كاري. تاكوتايی ژيانی بهو شيوه ژيان به سهر به ري و هه لس و كهوتي و هه ابی.

قسه كردنی په روه ردگار له گهل موسا ﷺ دا

له كات و شويی دياريكراوداو فيتنه نانه وهی ساميري

﴿وَمَا أَعْجَلَكَ عَنْ

قَوْمِكَ يَمُوسَى ﴿٨٣﴾ قَالَ هُمْ أُولَاءِ عَلَى أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ

رَبِّ لِرَضَى ﴿۸۴﴾ قَالَ فَإِنَا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ
 السَّامِرِيُّ ﴿۸۵﴾ فَرَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَنَ أَسْفًا قَالَ
 يَنْقُومِ أَلَمَ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعَدًّا حَسَنًا أَفَطَالَ عَلَيْكُمْ
 الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَخْلَفْتُمْ
 مَوْعِدِي ﴿۸۶﴾ قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلِكِنَا وَلَكِنَّا حُمِّلْنَا
 أَوْزَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا فَكَذَلِكَ أَلْقَى السَّامِرِيُّ ﴿۸۷﴾
 فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ
 وَإِلَهُ مُوسَى فَنَسِيَ ﴿۸۸﴾ أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا
 يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿۸۹﴾

له وه پیش نهو نیعمه تانهی به خشیبوونی به نه ته وهی نیسرائیل ژماردنی،
 نه جار به شوین نه وه دا چیرۆکی گفتو گۆی نیوان باری تهعلاو موسامان بو
 باس ده کا، که له (میقات) کات و شوینی دیاریکراو دا نه نجام درا، پاشان دیتنه
 سهر باسی چۆنیه تنی نهو فیتنه یه ی سامیری بهرپای کرد: بهم جوړه که هات
 له خشل و نالتونی که پیتیان بسوو په یکه مری گویره که یه کی دروست کرد،
 به شیوه یه که ناوه که ی کلۆر بوو که به رهو بایه کی تایبه تنی داده نه را، دهنگی لینه
 ده هات و نهو گل و خۆله ی که له ده میابوو وه له مرزه ی ده هیئا، نیتر سامیری وتی:
 نه مه خودای موسایه و لی ی گوم بووه!

نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیلیش بۆخۆیان ناماده باشی بته‌رستیان تیدا بوو،
 ناماژه به‌وه: که‌له‌و کاته‌دا له‌چنگی فیرعه‌ون رزگاریان بوو، به‌لای نه‌ته‌وه‌یه‌کی
 بته‌رست دا تپه‌هرین، بینیان شه‌و گه‌له‌بت ده‌پهرستن. به‌نو ئیسرائیلی
 یه‌کانیش داوایان له‌موسا علیه‌السلام کرد که‌په‌یکه‌ریکیان بۆدروست بکا بۆنه‌وه‌ی
 بپه‌رستن. وه‌کو له‌سوره‌تی (الاعراف/۱۳۸) دا به‌دریژی باسمان کردوه.

ئه‌جار دوا‌ی رودانی شه‌وه‌ی باس کرا، په‌روه‌ردگار به‌ئیننی به‌حه‌زهره‌تی
 موسا علیه‌السلام دا‌بوو: که‌له‌سه‌ر کتوی (طور) دوا‌ی چل رۆژ ناخواتنی له‌گه‌ل بکاو
 نه‌رک و نه‌رکی بخاته‌سه‌ر شان!

حه‌زهره‌تی موسا به‌په‌له‌و به‌هه‌له‌داوان رۆی بۆسه‌ر کتوه‌که‌و گه‌له‌که‌ی
 له‌خوار کتوه‌که‌ به‌جی هه‌شت و هه‌زهره‌تی هاروونی علیه‌السلام کرده‌جی‌نشیننی خۆی و
 چاودێر به‌سه‌ریانوه.

بئگومان هه‌زو خۆشه‌ویستی هه‌زهره‌تی موسای علیه‌السلام کیش کرد بۆپه‌له
 گردن و زوو گه‌یشتن به‌شوینی دیاری کراو و پاوه‌ستان له‌خزمه‌ت په‌روه‌ردگارا،
 چونکه‌ له‌وه‌پیش تام و خۆشی نه‌ه‌و‌جۆره‌ ناخواتنه‌ی کردبوو، بۆیه‌ به‌په‌له‌ وه‌سه‌ر
 کتوی که‌وت و زوو گه‌یشته‌ شوینی مه‌به‌ست و له‌خزمه‌ت په‌روه‌ردگارا
 پاوه‌ستا. ئیتر ناگای له‌حال و وه‌زعی گه‌له‌که‌ی نه‌ما‌بوو، دوا شه‌و چیان به‌سه‌ر
 هاتوه. ئیتر لی‌ره‌دا په‌روه‌ردگار هم‌والی گوێره‌که‌ په‌رسته‌یه‌که‌ی گه‌له‌که‌ی پی
 پا‌ده‌گه‌یه‌نی و ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا أَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَا مُوسَى﴾ شه‌وه‌ چی تۆ
 هه‌لنا نه‌ی موسا! که‌وا په‌له‌ بکه‌ی و گه‌له‌که‌ت جی بئلی؟! مه‌به‌ست به‌قه‌وم
 لی‌ره‌دا هه‌فتا نه‌قیبه‌کانی به‌نو ئیسرائیلی یه‌ واته: چی پالنی به‌تۆوه‌ نا
 که‌نه‌قیبه‌کان جی بئلی و بۆخۆت به‌ته‌نیا لی‌ره‌دا ناماده‌بی.

نیسته‌یفه‌مه‌که‌ بۆ ئینکاره، واته: نه‌ده‌بوو هه‌زهره‌تی موسا علیه‌السلام
 نه‌قیبه‌کان جی بئلی و بۆخۆی پیش شه‌وان بگاته‌جی، چونکه‌ شه‌وه‌ پیشیل
 کردنی مافی هاوه‌لایه‌تییه، هه‌زهره‌تی موسا علیه‌السلام فه‌رمانی پی کرا‌بوو وێرای

ئەو حەفتا نەقیبە بچی بۆسەرکیوی (طور) و لەگەڵ خۆی حازریان بکا،
کەوابی ئەم نیستیفهامە ئەو دەگەینی: کەخودی پەلە کردنە کە کاریکی باش
نەبە، بەتایبەتی نەدەبوو کرداریکی ناوا لەپێغەمبەریکی خاوەن عەزیزەتەو
سەر هەلّ بەدا.

ئەو بوو دواى لەناو بردنى فیرعەون، حەزەرەتی موسا ﷺ داواى لەخودا
کرد: کەلەسەر کیوی (طور) ناخاوتنى لەگەڵ بکا. بۆئەوێ ئەو لەر حانە
وەریگری: کەنامۆزگاری دەستوریان تێدا بە بۆگەلە کە...! جا: کەفیرعەون
خنکا، پەرورەدگار فەرمانی بەحەزەرەتی موسا ﷺ کرد سى پۆژ بەپۆژو بى
دواى، ئەوماوێه: کرا بەچل پۆژ؛ وەکوو لەشوتنیکی تردا دەفەرموی:
﴿وَوَاعِدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْنَاهَا بِعَشْرِ فِئَمٍ مِيقَاتٍ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً﴾
وقال موسى لأخيه هارون اخلفنى فى قومي وأصلح، ولا تتبع سبيل
المفسدين﴾ (الاعراف/۱۴۲).

واده وابوو حەزەرەتی موسا ﷺ (۷۰) کەس لەگەلە کەى هەلبێژى و
بچن بۆسەر کیوی (طور) ﴿واختار موسى قومه سبعين رجلاً لميقاتنا﴾
(الاعراف/۱۵۵) جا حەزەرەتی موسا ﷺ ئەو حەفتا نەقیبەى هەلبێژاردو
بردى بۆسەر کیوی (طور) کاتێک نزیک شوینی دیاری کراو کەوتنەو حەزەرەتی
موسا ﷺ بەمەبەستى زووتریستنى کەلامى خودا پەلەى کردو زوو گەیشته
شوینی دیاریکراو، ئەجار پەرورەدگار بەشیوێ پرسیاری نینکار نامێز پى
فەرموو: ئەى موسا! چى وای لى کردى پەلە بکەى و هاوێلاتت جى بێلى!!
﴿قال: هم اولاء على اثرى﴾ موسا ﷺ وەلامى پەرورەدگارى دایسەو
وتى: ئەوانیش واده‌گەن، کەمێک لەدواى منەو، ئەمن چەند هەنگاویک
پێشيان کەوتووم.

﴿وَعَجَلْتَ إِلَيْكَ رَبُّ لِرَضَى﴾ ئەمەن بۆخۆم پەلەم كىردوو وىستىم زووتر بىگەمە شوئىنى وادەو لەخزەمەت دا راپوۋەستىم بۆئەمەي رەزامەندىي تۆ بەدەست بىنىم، وىستىم فەرمانى تۆ بەجى بىنىم و پابەندى بەئىنى خۆم بم.

بەكورتى: ھەزەرەتى موسا عليه السلام غوزر بۆ پەلە كىردىن و جى ھىشتىنى ھاوھەلەكانى دەھىتتەمە، دەلى: خۇدايە! مەن وام بەباش زانى: كەچەند ھەنگاويك پىش قەومەكەم (نەقىبەكان) بىكەوم، زوتر لەوان بىگەمە جى، پىم وابو ئەوەكارىكى باشە، بەلام وادىارە بەھەلە چووم ئىجتىھادەكەم نەي پىكاو، ئەوەي پالى بەمەنەو نا بۆ پەلە كىردىن بەدەست ھىتەنى رەزامەندى تۆ بوو!! چۈنكە پەلە كىردىن لەگوپرايەلى و فەرمان بەردارىدا ھۆي رەزامەندى خاوەن فەرمانە!

﴿قَالَ: فَاَنَا فِتْنًا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضْلَهُمُ السَّامِرِيُّ﴾ پەرورەدگار فەرموى: ئىمە لەدواي خۆت: كەگەلەكەت بەجى ھىشت و ھارونى برات كىردە چاودىريان بەتاقىمان كىردەمە، لەتاقىكەردەمەكە دەرنەچوون، سامىرى گومپاي كىردىن، بانگى كىردىن بۆ گوپرەكە پەرستى و ھەلىنان بۆ ئەنجامدانى سامىرى: لەھۆزى (السامرة) بوو، يان لەخىلىكى گا پەرست بوو، زۆرىەي زۆرى زانىان پىيان وايە: سامىرى يەكىك بوو لەپىياو ماقولانى نەتەمەي ئىسرائىل و لەھۆزى (السامرة) بوو. بەم بەنۇئىسرائىلىيانەي گوت كەلەگەلى بوون، موسا عليه السلام بۆيە ئەو دە، پۆزە لەوادەي دواخرا چۈنكە ئىو ئەو خىلە ھەرامەتان لەگەل خۆتان ھىناو، ئەو بۆ ئىو ھەرامەو نابى چىدى لەلای خۆتان بىھىلنەو، فەرمانى پى كىردىن بىخەنە ناو ئاگرەو. ئىتر لەو خىلە پەيكەرى گوپرەكەيەكى دروست كىرد، ھەندى كۆن و درزى تىدا بوون بەجۆرىك بوو كەبەر باي دەدا دەنگى لىو دەھات.

﴿فَرَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَانَ اسْتَفَا﴾ ھەزەرەتى موسا عليه السلام دواي تىپەر بوونى چل شەوەكەو وەرگرتنى تەورات، گەرايەو بۆلای گەلەكەي بەرق

هه‌ل‌سای، به‌غم و په‌زاره‌ی زۆره‌ه. به‌هۆی هه‌ل‌وێست و کرده‌ی ناله‌باری
گه‌له‌که‌یه‌وه. به‌هۆی نمو تاوانه‌ گه‌وره‌ی گه‌له‌که‌ی کردبوویان.

﴿قَالَ يَا قَوْمِ، اَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعَدًّا حَسَنًا﴾ هه‌زه‌تی موسا عليه السلام
که‌هاته‌وه ناو گه‌له‌که‌ی پوی تی‌کردن و پی‌ی گوتن: نه‌ی قه‌وم خوێشه‌که‌م!
نه‌وه په‌روه‌ردگارتان واده‌ی راست و باشی پی نه‌دان؟ له‌سه‌ر زوبانی من به‌لێنی
نه‌دانی که‌چاکه‌و خێری دونیاو قیامه‌تتان بداتی؛ کتییی ناسمانیتان بۆ بنی‌ی،
شه‌ریعت و یاساتان فی‌ر بکا، زه‌وی زارو ملک و مالی جه‌بابیره‌کانی می‌سرستان
بداتی، له‌قیامه‌تیش دا پاداشی باش و لی‌خۆشبووتان خه‌لات بکا؟ له‌سه‌ر
زوبانی من پی نه‌گوتن: نه‌من سپ پۆش و لی‌خۆش بووم له‌ تاوان بۆکه‌سی‌ک
تۆبه‌ بکاو پروای به‌خوداو به‌پی‌غه‌مبه‌رانو به‌زیندوو بوونه‌وه هه‌بی و پاشان
پابه‌ندی نه‌و بیرو باوه‌ره‌ بی و به‌رده‌وام بی له‌سه‌ر هه‌ل‌وێستی خۆی.

﴿اِفْطَالٌ عَلَيْكُمْ الْعَهْدُ﴾ نایا ماوه‌ی زۆرتان پی چو له‌چاوه‌روانی کردنی
واده‌ی خوداو به‌سه‌ر به‌لێنه‌که‌ی پی دابوون ماوه‌ی زۆر تی‌په‌ری و به‌و هۆیه‌وه
نیعه‌ته‌کانی خوداتان له‌بیر چوو؟ خۆ هیشتا مانگی‌ک و چه‌ند رۆژی‌که. ﴿اَمَ
ارَدْتُمْ اَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ یان ویستان به‌م کرده‌وه‌یه‌تان ر‌قو
غه‌زه‌بی خودای خۆتان بیته‌ سمرتان!

پیتی (أم) لی‌ره‌دا به‌مانا (بل) ه‌ واته‌ یان له‌بیرتان بوو وه‌لی ویستان
به‌ده‌ستی نه‌نقه‌ست کرده‌وه‌یی نه‌غام به‌دن بیته‌ هۆی هاتنی خه‌شم و قاری
خودا بۆسمرتان!

﴿فَاخْلَفْتُمْ مَوْعِدِي﴾ به‌هۆی نه‌وه‌وه نمو به‌لێنه‌ داتان به‌من پابه‌ندی
نه‌بوون، واده‌تان دابه‌من: که‌مبه‌رده‌وام بن له‌سه‌ر تاعه‌تی خودا تamen له‌کی‌وی
(طور) ده‌که‌رپه‌مه‌وه لاتان. به‌لام واده‌ی خۆتان نه‌برده‌ سه‌ر!

نه‌جار نه‌وانیش که‌وتنه‌ عوزر هێنانه‌وه و بیانوو دۆزینه‌وه. ﴿قَالُوا:
مَا اخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلَكِنَا﴾ وتیان: ئیمه به‌لێنه‌کانی خۆمان به‌ویست و ئیراده‌ی

خۆمان نه‌شکاندو ده‌سه‌لاتی ئیمه‌ی تیدا نه‌بوو، به‌لکو به‌زۆره‌ ملی پیمان کراو
ناچار بووین بیکه‌ین. سامیری تینی بۆ هیناین و عه‌قل و هۆشی لی سستاندین و
به‌چاوو راو سه‌ری لی تیکداین هه‌لیخه‌له‌تاندین.

﴿وَلَكِنَّا حَمَلْنَا أَوْزَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا﴾ به‌لکو ئیمه‌ چه‌ند کۆل و
کۆبارێکمان له‌ خشی قیبطیه‌ کان درا بوو به‌ کۆلماندا، کاتی وێستمان
له‌ میصر ده‌رچه‌ین به‌ بیانووی نه‌وه‌ی که‌وا به‌یانی جه‌ژمانه‌ به‌ته‌مانه‌ت لیتمان
وه‌رگرتبون، سامیری لی کردین به‌چاوو راوو وتی: له‌خۆگرتنی نه‌و زیرو زیوه
شومو و حه‌رامه‌، موسا بۆیه‌ دواکه‌وتوو سوچی هه‌بوونی نه‌و خشل و
که‌واهێریه‌ لاتان، نه‌جار فه‌رمانی پی کردین: که‌چالێک هه‌لکه‌نین و پری
بکه‌ین له‌ئاگرو دواپی زیرو زیوه‌که‌ی تی فری ده‌ین.

﴿فَكَذَلِكِ الْقِيَ السَّامِرِيُّ﴾ وه‌کوو چۆن ئیمه‌ خشه‌کانی لای خۆمان فری
دایه‌ ناو ئاگره‌که‌، سامیری به‌هه‌مان شیوه‌ له‌وخشه‌ په‌یکه‌ری گوێره‌که‌یه‌کی
دروست کردو که‌می له‌و گل و خۆله‌ی که‌له‌ژیر پی جویرانیل هه‌لی گرتبوو
به‌سه‌ر په‌یکه‌ره‌که‌دا پزانی، ئیتر ﴿فَاخْرَجَ لَهُمْ عَجَلًا جَسَدًا لَهُ خَوَار﴾
سامیری گوێره‌که‌یه‌کی له‌و خشل و زیرو زیوه‌ بۆ به‌نو ئیسرائیلییه‌کان ده‌ره‌ینا
جه‌سته‌یه‌کی بی گیان بوو بۆره‌ بۆرێکی لی ده‌هات وه‌کو بۆره‌ی گوێره‌که‌ی
زیندو. چونکه‌ به‌شیوه‌یه‌کی کارامایانه‌ دروستی کردبوو، درزو کون و که‌له‌به‌ری
تی کردبون: که‌ (با) لی ده‌دا ده‌نگێکی لی ده‌هات وه‌کوو ده‌نگی گوێره‌که‌.

جا که‌سامیری نه‌و په‌یکه‌ره‌ی به‌و شیوه‌یه‌ دروست کرد ﴿فَقَالُوا﴾
سامیری و هاویرانی وتیان: ﴿هَذَا الْهَکَمُ وَاللهِ مُوسَى فَتَسِي﴾ ته‌مه‌ خودای
ئیه‌وه‌ خودای موسایه‌، وه‌لی موسا له‌بیری چوو نه‌وه‌تان پی رابگه‌یه‌نی
که‌نه‌مه‌ خودای ئیه‌وه‌ نه‌ویشه‌. په‌نگه‌ موسا: که‌نێستا چوو به‌وکتوی (طور) و
نه‌و ماوه‌یه‌که‌ نه‌گه‌رایمه‌ به‌دوایدا بگه‌رپ و نایدۆزێته‌وه‌!!

سەیری نه‌فامی و گەوجی ئەم گەلو نه‌ته‌وه‌یه بکه، له‌پاش ئەو هەموو
موعەجیزانە‌ی له‌حه‌زەرەتی موسا علیه‌السلام یان دی، سەر باری ئەو‌ی لەو ژێر
دەستەیی و چەوساندنە‌وه‌ پرزگاری کردن و له‌ژێر چنگی فیرعه‌ونی سەته‌مکار
دەری هێتان.

کەچی ئەو‌ها بەرامبەر بەو پێغه‌مبەرە گە‌وره‌یه گومانی ناوا بە‌دو
ناشرین دە‌بن و بەو شی‌وه‌و خێرا هە‌ڵخە‌ڵە‌تان و کەوتنە ناو‌ه‌و تاوانە
گە‌وره‌یه‌وه.

نە‌جار خودا پرە‌دی‌ان دە‌داتە‌وه‌و دە‌فەر‌مو‌ی: ﴿أَفَلَا يَرَوْنَ إِلَّا يَرْجِعْ لَهُمْ
قُولًا، وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا﴾ تایا ئەو نه‌فامانه نه‌یان‌زان‌ی: کە‌ئە‌و شتە‌ی
سامیری دروستی کرد: هیچ قسە‌و ناخاوتنیکیان نا‌راسته‌ ناکاو و لا‌می‌ان
ناداتە‌وه‌، ناتوان‌ی زیانیان لی‌ دوور ب‌خاتە‌وه‌، هیچ سوود‌ی‌کی‌شیان بۆ کیش ناکا.
دە‌ی بۆ‌چی ئە‌وانه ئە‌وه‌نده نه‌فام و نه‌زان بوون، ئە‌و لاشه‌ بی‌ گیانه‌یان
کرده خودای خو‌یان.؟؟!

رپوایەت کراوه: کە‌حه‌زەرەتی موسا علیه‌السلام گە‌رايه‌وه بۆ‌ناو قە‌ومە‌کە‌ی گو‌ی‌ی
له‌غه‌ڵبه‌و هە‌راو هۆ‌ریا بوو، دیتی بە‌نو ئیس‌رائیلی‌یه‌کان بە‌دە‌وری گو‌ی‌ره‌ کە‌که‌دا
سە‌مایان دە‌کرد و سوور‌پیان دە‌داو کە‌وتبو‌ونه هە‌له‌کە‌ سە‌ماو حال‌ گرت‌بو‌ونی.
حه‌زەرەتی موسا علیه‌السلام بە‌حه‌فتا نه‌قیبه‌کە‌ی له‌گە‌ڵ‌یا بوون فەر‌مو‌ی ئە‌وه
دیاردە‌ی فیتنە‌و گومرا بو‌ونه ^(۱۰)

ئیمامی قورطوبی دە‌فەر‌مو‌ی: پرسیار له‌ئیمامی ئە‌بویه‌کری طورطوشی
کرا، عە‌رزیان کرد ئی‌وه‌ی شەر‌عزان و زانا چی دە‌فەر‌موون: دە‌رباره‌ی ر‌ی‌بازی
صوفیان؟ نە‌جار بۆ‌یان باس کرد وتیان: کۆ‌مه‌ڵ‌ت‌ک پیاو کۆ‌دە‌بنە‌وه‌: زۆر زی‌کری
خودا دە‌کە‌ن، زۆر یادی پێغه‌مبەر دە‌کە‌ن و صە‌له‌واتی له‌دیدار لی‌ دە‌دە‌ن،

ئەجار دین چەرمیک لەشتیک دەبەستو بەدارە قولەیک لی ێ دەدەن: (واتە:
تەپل دین و بەدار دەیکوتن) ئەجار هەندیکیان دەست دەکەن بەرەقسو حال
دەیانگری هەتا بی هۆش دەکەون، شتیک نامادە دەکەن و دەیحۆن نایا
کۆبوونەو و تیکەل بوون لەگەڵ ئەمانەدا دروستە؟

فتوومان بۆ بەن لەم بارەو رەحمەتی خوداتان لی ێ، نێتر شیخ بۆ
و لەمی ئەم جۆرە پرسیارە فەرموی:

خودا رەحم بەئێمەو نێوێش بکا، رەبازی ئەو جۆرە صۆفیانە بەتالە،
نەزانی یە، گومپایی یە، تیسلام بریتیە لەقورئان خویندن و سووننەتی
پێغەمبەری خودا، رەقسو سەماو حال لی ھاتن لەتیسلام دا نیە، یەکەم
کەس کە ئەم دابەیی داھینا شوێن کەوتوانی سامیری بوون، کاتیک ئەو نەگبەتە
گوێرەکە بۆ دروست کردن و بۆرە بۆری لی ھات خەلکەکە ھەلسان و کەوتنە
سەماو رەقص کردن و حالیان لی ھات وەجد گرتنی! ئەو جۆرە کردەوانە
لەنایینی تیسلامدا نیە، نایینی کافرو گوێرەکە پەرستانە، ئەو تەپل کوتانەش
ناشەرعییەو یەکەم کەسیک دای ھینا زیندیکەکان بوون بۆئەو موسوڵمانان
لەقورئان بی ناگا بکەن: ئەگینا کە لەکۆرو مەجلیسی پێغەمبەردا ﷺ شتی
واھەبوو؟

پێغەمبەر ﷺ: کە لەگەڵ ھاو لەانی کۆدەبوو و مەجلیسەکیان لەبەر رێزو
ئەدەب بی دەنگ و کڕو مات بوو دەتگوت: بالندەیان بەسەرەو یە، کەوابوو
پتویستە لەسەر کاربەدەستی موسوڵمانی لەخوا ترس نەھێلێ ئەو جۆرە
رەقسو سەما کەرو تەپل کوتانە توخن مزگەوتەکان بکەون نابێ بەھێلدری ئەو
جۆرە کارانە لەھیچ شوێنیک بکڕین ھەرکەسیک تیمانی بەخواو بەرۆژی دوایی
ھەیە نابێ لەگەڵ ئەوانە کۆ بیئەو، نابێ یارمەتیان بدا بۆیەرە پێدانی ئەو

باطله ی لهسری دهرؤن نه مه رپیازی تیمامی مالیک و نه بوجه نیفه و تیمامی شافعی و تیمامی نه حه ده، هه روا فتوای تیمامانی تری موسولمانه. (۱۱)

سهر زه نشتکردنی جه زهره قی موسا علیه السلام بو هارونی برای و، ووردو خا
شکردنی گویره که که و، چه سپاندنی یه کتا په رستی

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ
يَقَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي وَأَطِيعُوا
أَمْرِي ﴿٩٠﴾ قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى
﴿٩١﴾ قَالَ يَهْرُونُ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٢﴾ أَلَا تَتَّبِعُنِي
أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي ﴿٩٣﴾ قَالَ يَبْنَومُ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي
إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ
قَوْلِي ﴿٩٤﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يُسْمِرِي ﴿٩٥﴾ قَالَ بَصُرْتُ
بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ أَثَرِ الرَّسُولِ

(۱۱) تهفسیری قورطوسی ج ۶/ ۱۲۴-۱۲۵ طبعه دار الفکر سالی ۱۴۱۹ هـ - ۱۹۹۹ م / تهفسیری مونیرو
ج ۱۶/ ۲۷۵. به لام من یتیم وایه نه مه زیاده رهوییه نه ده بوو شیخ طهرطوشی نمو حوکه گشتی یه بنی
چه ترکردنه بهسمر کۆمهلی صۆفی بنا ویده چی هه لئو کهوتی کسانیککی دونیا خۆرو نه فام: که به ناوی
تهصوفوه کردوانه کاری کردیته سهر شیخو نه فام فتوا تونده ی دزی هه موو صۆفی به گشتی دابی!
(عمود).

فَسَبِّذْهَا وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ﴿٩٦﴾ قَالَ
 فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَوةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ
 مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ وَانْظُرْ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ
 عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾ إِنَّمَا
 إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

دوای نهوی پهروهردگار نهوی راگه یاند: که هه لویتستی گویره که
 په رسته کان پیچه واندهی سهره تایی ترین مه بادیئی عقل و هو شه، چونکه نهو
 گویره که جهسته یه کی بی گیان بو و له لایمی پرسیاری نه ده دایه وه زیانی له کهس
 دوور نه ده خسته وه، سوودی به کهس نه ده به خشی. نه جار نه وه مان بو ده گپریته وه
 که نه ته وهی نیسرا ئیل سهر پیچی ناموز گاریه کانی موسایان کرد عليه السلام، نه جار
 باسی سهر زه نشتکردنی هه زره تی موسا بو هارونی برای ده کاو دوایی دیته
 سهر مونا قه شه کردنی هه زره تی موسا عليه السلام له گهل سامیری دا، نه جار تا کو
 ته نهایی خودا دوویات ده کاته وه.

ده فهرموی: ﴿وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ: يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ﴾
 بیگومان هه زره تی هارون عليه السلام پیش نهوی هه زره تی موسا عليه السلام له کیوی
 (طور) بگه ریته وه به واندهی گوت: که پر کیچی گویره که په رستیان کرد
 له نه ته وهی نیسرا ئیل - پی تی وتن: نهی قوم ه کهم ئیوه توشی فیتنه کراون،
 هه رچه ند: که تیده فکرم و بیرده که موه جگه له وهی: که به هوئی نه م گویره که
 په رستیه به تاقی ده کریته وه هیچی تر نیه، به تاقی کرانه وه بو نه وهی ده ریکه وی

کیتان له‌سەر ئایینی حق به‌رده‌وام ده‌بی‌و کێ له‌دین وهرده‌گه‌ڕێ. که‌واته:
ووریا بن خۆتان گومرا مه‌که‌ن!

﴿وان ربکم الرحمن﴾ بێگومان خودای به‌حق و راستی ئێوه‌ نه‌و
خودایه‌یه: که‌ئێوه‌ی به‌دی هێناوه، هه‌موو شتیکی له‌نه‌بووه‌وه هێناوه‌ته
وجود و خاوه‌ن په‌حم و به‌زه‌یی‌یه نه‌و خودایه‌یه ئێوه‌ی له‌ده‌ست فیرعه‌ون پزگار
کرد، که‌وابێ ﴿فاتبعونی واطیعوا امری﴾ شوێن نه‌صیحه‌ت و نامۆزگاری من
بکه‌ون، گوێپایه‌لتی فەرمانی من بن، به‌رده‌وام بن له‌سەر ئایینی حق و
یه‌کتا په‌رستی نه‌جام به‌دن، هه‌لبه‌ته له‌وه‌پێش به‌نو و ئیسرائیل یه‌کان په‌یانیان
دابوو: که‌گوێپایه‌لتی حه‌زرتی هارون عليه السلام بن و له‌فەرمان و نه‌هیه‌کانی
ده‌رنه‌چن. به‌لام پابه‌ندی به‌ئێنه‌کانی خۆیان نه‌بوون، هه‌رچه‌نده حه‌زرتی
هارون عليه السلام نامۆزگاری کردن هیچیان به‌گوێدا نه‌چوو، ﴿قالوا: لسن نبرح
عليه عاکفین حتی یرجع الینا موسی﴾ وتیان: نه‌خه‌یر به‌گوێی تو ناکه‌ین،
له‌سەر ئهم گوێره‌که په‌رستیه ده‌مێنینه‌وه ده‌بی له‌ده‌می موسا عليه السلام خۆیه‌وه
ببیسین ناخۆ ئه‌مه باشه یان خراپه!

هه‌لبه‌ته مه‌به‌ستیان بپو بیانوی بێ جێ و پێ بوو، نه‌گینا شته‌که
ناشکرا بوو، ده‌بوا یه به‌گوێی حه‌زرتی هارون عليه السلام بکه‌ن و یه‌کسه‌ر تۆیه بکه‌ن
په‌شیمان ببه‌وه!

به‌لام نه‌وانه سروشتی ئاده‌میتیان نه‌ما بوو، عه‌قل و ژیریان له‌ده‌ست
دابوو (کوردی گوته‌نی حیسابیان بیتی بو).

جا که‌ حه‌زرتی موسا عليه السلام به‌و داخ و جه‌خاره‌ته‌وه گه‌رایه‌وه، نه‌وی
له‌پیشی هارون و سه‌رو گوێلاکی گرت و بۆلای خۆی راپیکێشا، ﴿قال:
یا هارون﴾ وتی ئه‌ی هارون! کاتیک ئه‌تۆ دیت ئه‌مانه ئاوا له‌نایین وهرگه‌ران
﴿مامنعک اذ رایتم الا تتبعن، اف عصیت امی﴾ ئه‌وه چی تۆی مه‌نع کرد
شوێن من بکه‌وتیتایه له‌گه‌ڵ نه‌وانه‌ی له‌سەر ئایینی حق ما بوونه‌وه؟ بۆنه‌هاتن

بۆسەر کیوی (طور) ده‌بوايه کهوه‌زعه که تاوای لی^۲ هات ئەوانه به‌گوئیان نه‌کردی یه‌کسەر سامیری و ئەوانه‌ی ده‌ستیان کرد به‌گویره‌که په‌رستن به‌جیت به‌یشتنایه، به‌هاتیتایه بۆلام و زوو ئەو هه‌والته پی^۳ بدامایه، له‌هه‌مان کاتدا به‌جی^۴ هه‌شتنه‌که‌ت ده‌بوه نیشانه‌ی نه‌وه‌ی که‌تۆ زۆر له‌هه‌لویتسه‌که‌یان نارازی و بیژاری له‌کرده‌وه‌که‌یان! ئەوکاته له‌وانه بوو تۆیه‌یان بکر‌دایه‌و په‌شیمان ببونایه‌وه.

یان چی وای له‌تۆ کرد: که‌بی^۵ ده‌نگ بی له‌کرده‌وه‌که‌یان و بۆ: که‌به‌و حاله بینیتن په‌یره‌وی منت نه‌کردو له‌بهر خاتری خودا نه‌جه‌نگای له‌گه‌ل^۶ ئەوانه‌دا که‌گویره‌که‌یان به‌خودا زانی و ده‌ستیان کرد به‌گویره‌که په‌رستی. نه‌ی من پیتم نه‌گوتی ﴿اخلفنی فی قومی، واصلح، ولا تتبع سبیل المفسدین﴾ (الاعراف/۱۴۲) بۆپا‌به‌ندی فرمانی من نه‌بووی؟؟ ﴿افعصیت امری﴾ نایا سه‌ره‌پیچی فرمانی منت کرد، خو^۷ من: که‌ره‌یشتم داوام لی^۸ کردی تا من دیمه‌وه هیچ نه‌قه‌ومی، نه‌هه‌یلی هیچ که‌س سه‌ره‌پیچی فرمانی خودا بکا، من فرمانم پی^۹ کردی: که‌له‌ناست ناینی خودا‌دا زۆر توندو ره‌ق بی^{۱۰}، من پیتم وتی: تۆ جینشینی من به، وه‌کوو من هه‌لس و که‌وت بکه، ده‌ی تۆ چۆن وابی^{۱۱} ده‌نگ بووی و له‌به‌رام‌بهر نه‌م تاوانه گه‌وره‌یه‌و هه‌لگه‌پانه‌وه به‌کو‌مه‌له ده‌سته نه‌ژنتۆ دانیشتی و نه‌ت لی^{۱۲} نه‌هات؟؟

حه‌زهره‌تی هارون عليه السلام به‌نه‌رمی وه‌لامی دایه‌وه‌و عوزری بۆخوی هه‌ینایه‌وه، به‌سۆزی براهه‌تی بانگی لی^{۱۳} کردو ﴿قال﴾ به‌حه‌زهره‌تی موسای عليه السلام گوت: ﴿یا ابن ام﴾ نه‌ی کوری دایکم! ﴿لا تاخذ بلحیتی ولا برأسی﴾ سه‌رم بامه‌ده‌و ریشم مه‌گره، یان مه‌نه‌وه ریشم قژم بامه‌ده، من هیچ سه‌ره‌پیچه‌کم نه‌کرده‌و، تاوانیکم نیه به‌پروای من نه‌وه‌ی من کردومه جیگای په‌زامه‌ندی تۆیه.

نه من عوزری خۆم هدیو ماوه بده سکالای خۆم بکمم ﴿انی خشیت ان
تقول فرقت بین بنی اسرائیل ولم ترقب قولی﴾ لمرستی دا من ترسام لهوهی
نه گهر له گهل نیمانداره کاندایچو و مایه به گژ گویره که پهرسته کان دا شهرو
جه ننگم بهربا بکردایه. یان من له گهل نیمانداره کان سامیری و گویره که
پهرسته کافان جی بهیشتایه و بهاتینایه بۆلای تۆ، نه و کاته نه تهوهی نیسرائیل
ده بوونه دوو تاقم، نیتر ترسام لهوهی نه گهر تۆ هاتبایهوه بتگونایه: نهی
هارون! تۆ دوو بهر هکیت خستۆته نیتوان نه تهوهی نیسرائیلی یهوه. گویرپایه‌تی
فرمانی من نه بووی!! ترسام لهوهی پیم بلای من تۆم له ناو نه تهوه کهم دا
جی هیشت بۆ نهوهی یه کیان بخدی و بهیه کپیزی بیان هیلیهوه، بۆچی لیکت
پچرین و دوو بهر هکیت خسته ناویانهوه، کهوابی به پروای خۆم گویرپایه‌تی
فرمانی تۆ بووم، به خیالی خۆم گویرپایه‌تی من لهوه دا بوو: که نه نجام
داوه. له لایه کی ترهوه نهوان منیان به بی دهسلات زانی و کهس پشتیوانی لی
نه کردم بۆ بهر په‌رچ دانهوه یان، ته نانهت خه‌ریک بوون ههر له ناوم به‌رن وه کوو
له نایه‌تیکی تردا ده فرموی: ﴿ان القوم استضعفونی وکادوا یقتلوننی﴾
(الاعراف/ ۱۵۰).

نه مجار: که هه‌زه‌تی موسا (علیه السلام) عوزره‌کانی هارونی (علیه السلام) برای بیستن
پرووی کرده سامیری گومراو تاوانبار ﴿قال﴾ پئی فرموو: ﴿فما خطبك یا
سامري﴾ نه‌ری سامیری! تۆ بۆ نه‌م کاره ناشرینه‌ت کرد؟ چی هه‌لی نای
بۆ تهوهی کهوا نه‌مان گومرا بکه‌ی و نه‌م فیتنه‌و ناشویه بخدیوه؟ به‌م جۆره
پرسیاری ناراسته‌ی سامیری کرد بۆ تهوهی فرت و فیله‌کانی سامیری
بۆ خه‌لکه که ده‌ریکه‌وی و بۆخۆی ددان به‌تاوانی خۆیدا بنی.

﴿قال: بصرت بما لم یصروا به﴾ سامیری وتی: من شتیکم بینی
خه‌لکه که نه‌ی بینی، نه‌تۆش هه‌ستت پئی نه‌کرد واته: ته ماشای نه‌و ولاخه‌م
کرد: که جو برائیل سواری بوو بوو، ده‌مبینی پئی له‌هه‌ر شوئینیک داده‌نا خاکی

ژیر پێی سەوز دەبوو، یانی گیای لی دەپوا، تێر من زانیم کە جێ پێی ئەو
 وولاخە نەینێه کی ژیانێ تێدایە ﴿فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا﴾
 ئەو بوو ئەو کاتە جوبرائیل هات بۆلەناو بردنی فیرەهون سواری نەسپێک
 بوو منیش مشتیکم لەشوین پێی و لاغەکی یان جێ پێی جوبرائیل خۆی
 هەلگرت، نەجار ئەو مشتە گلەم فری دایە ناو ئەو زیرو زیو تەواوەی
 کەدبوومە پەیکەری گوێرەکە، نێر لاشە کە دەستی کرد بە بۆرە بۆر.

موجاهید دەفەرموی: مانای ﴿فَنَبَذْتُهَا﴾ بەم جورەیه: سامیری ئەو
 خشلە لە دەستی دا بوو فریتی دایە ناو ئەو خشل و زیرو زیو بەنو
 ئیسرائیلی یەکان فرییان داو.

ماموستا سەبید دەفەرموی: رێوایەتی جورا و جور هەن دەربارە ی قسە ی
 سامیری: کەوتی: ﴿بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ.....﴾ چی بینی؟ ئەو پەسولە ی
 سامیری لە جێ پێی خۆی یان جێ پێی و لاغەکی مشتە گلەکی هەلگرت
 کێ بوو؟ پەیهەندی ئەم مشتە گلەیه بە گوێرە کە لەزێر دروستکراو کەو چ
 بوو؟ کاریگەری ئەو مشتە گلە چ بوو لەسەر لاشە ی گوێرە کە کە؟ ئەو
 رێوایەتە ی زۆر باو و زۆر دەگوتری و دەهیندری ئەو یه: دەلێن: سامیری
 حەزەرەتی جوبرائیلی لەو شێوە دا بینی کە تێدا دێتە سەر زەوی، نێر مشتیک
 گل لە ژێر قاچی جوبرائیل یان قاچی نەسپەکی هەلگرت، دوا یی لە جەستە ی
 گوێرە کە لەزێر دروستکراو ی دا ئەو بۆرە بۆرە ی لی پەیدا بوو، یان کە مشتە
 گلەکی بەزێر خشلە کە دا گوێرە کە یه کی بۆرە بۆر کەری لی پەیدا بوو.
 ئەمە نمونە یه کی رێوایەتە کان بوو.

نەجار سەبید دەفەرموی: قورئانی پەرۆز لێرە دا حەقیقەتی روداو کە
 ناچەسپینی، بەلگوو تەنھا و تەکانی سامیری دەگێرێتەو، ئیمە پێمان وایه:
 سامیری ویستی بەم قسانە ی بیانو بۆ نیشە کە ی بدۆزێتەو، ویستی بەم قسانە
 خۆی لە ناکامی تاوانە کە پزگار بکا. واپێدە چێ سامیری جەستە ی گوێرە کە کە ی

لەو خشل و زێرە دروست کردبێ کەبەنو ئیسرائیلی یەکان لە قیستی یەکانیان وەرگرتبوو، ئەو فێلبازە گوێزەرە کە کەمی بەشی تۆیەکی دروست کردبوو کەلۆرای و درزو کون و کەڵەبەری تێدا بوون: کە (یا) لێی دەدا دەنگێکی وەکو بۆرە گوێزەرە کە لێو دەهات، ئەمە واقعە کە بوو. ئیکایەتی شوێن پێی جویرائیل یان جی پێی ئەسپە کە بۆ تەبیرەر هێنایەوه، وای پیشان دا: کە ئەو زێرە بوو و زێدە لە هەمان، ئەو ی بینێ کە لە جی پێی جویرائیل خۆی یان و لە ئەو کە یە کەسەر گیا شین دەبوو، ئەمیش ئەو ی بەشتێکی ئاناسایی زانی و بەشتێکی لەو جی پێی هەلگرت.

﴿وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي﴾ بـمـو جـۆـره نـه فـسـم تـهـو كـارهـی بـۆ جـوان
كـردـم لـه دـلـم دا شـیرین بـوو، واته: بـه تـاره زوی خۆم و هـمـاو هـمـهـس تـهـوم بـه سـهـر
تـهـو خـهـلكـه هـیـتاو تـهـو تـیـشـم تـهـغـام دا، نـیـگـای خـودام بـۆ نـه هـاتـوهـو بـه لـگـهـی
تـهـقـلی و نـه قـلـیم بـه دـهـسـتـمـوه نـیه.

نەجار ھەزەرەتی موسا عليه السلام بىر يارى دەركردنى سامىرىي داو لە پىرى
نەتەوہى ئىسرائىل دەرى ھاوشت و خو پىرى کرد، سزای تاوانە کەشى ھەوالەى
خودا کرد و زۆر بەتونەو تىژی بەرامبەر خودا درۆزنە کەى سامىرى واتە:
(گۆرە کە کە) ى جولایەو: نەوہ بوو لە پىش چاوى خەلکە کە وورد و خاشى
کرد و سوتاندی و خۆل و تۆزە کەى ھەلدايە ناو دەریاوە.

نموده بود چه زرهتی موسا علیہ السلام پرووی کرده سامیری و ﴿قال﴾: پیتی گوت: ﴿فاذهب فان لك في الحياة ان تقول لامساس﴾ ماتول نهم تاوانست نه نجام داو، نهم خه لکمت سدرگهردان کرد، برؤ دهرهوه له ناومان داو خویرپی به! نهوا خویریم کردی! تیکه لی کهس نه بی و کهس تیکه لت نه بی.

تا له ژياندا ماوي نه مه ويردي سر د همت بڼې، هر بلينى له كېس نه كه ومو كه سم لى نه كوي، نه مه ټولته له دونيادا. نه م جوړه سسزايه

له‌دیانه‌تی موسا عليه السلام دا باو بوو، سزای خوږی کردن، چارډانی پیسی و گولی به‌ناو خه‌لک دا بۆنمه‌وی کهس هاوه‌لی نه‌کا.

حه‌زره‌تی موسا عليه السلام فه‌رمانی به‌به‌نو نیس‌رائیلی‌یه‌کانیش کسرد: که‌تی‌که‌لی نه‌بن و قسه‌ی له‌گه‌ل نه‌کمن.

﴿وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّنْ تَخْلَفَهُ﴾ بی‌گومان شوین و کاتیک هه‌یه بۆ عه‌زابی قیامه‌ت، به‌ئینت پی دراوه به‌هیچ جوړی لی دوانا که‌وی و هه‌ر توشه‌تی دی، نه‌هاتنی نیه!

﴿وَانْظُرْ إِلَىٰ إِبْلِيسَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا﴾ سه‌یری خودا درۆزنه‌که‌شت بکه‌و پروانه چی لی ده‌که‌م! ته‌و خودایه‌ی له‌جیاتی خودا په‌رسته‌ت بۆ ده‌کرد و به‌ده‌وامی له‌سه‌ر په‌رسته‌تی! ﴿لَنحْرَقَنَّ﴾ سویند به‌خودا به‌ناگر باشاش ده‌یسوتینم تا ده‌بیته خۆله‌می‌ش.

﴿ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا﴾ پاشان خۆله‌می‌شه‌که‌ی به‌ده‌ریادا ده‌ده‌ین و تاسه‌واری ناهیلین. بۆنمه‌وی ته‌پو تۆزه‌که‌شی ده‌ست کهس نه‌که‌وی.

بی‌گومان ته‌مه هه‌لویتستیکی حازیم و مه‌به‌ه‌تیانه بوو له‌حه‌زره‌تی موسا عليه السلام، دیاره پیغه‌مبه‌ری خاوه‌ن عه‌زم هه‌ر ده‌بی هه‌لویتستی ناوا بنویتی به‌رامبه‌ر خودا درۆزنه‌یه‌کی ناوا، بۆنمه‌وی سامیری و هه‌وا خواهانیشی به‌چاوی خۆیان بی‌بینن ته‌و شته‌ی ته‌وان به‌خودایان داناوه، خودا نیه، بی ده‌سه‌ل‌اته، هیچی پی ناگرئ، ته‌نانه‌ت ناتوانی زیان له‌خودی خۆیشی دوور بخته‌وه.

﴿إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ ته‌و گویره‌که‌ی سامیری ئیوه‌ی پی هه‌ل‌خه‌له‌تانده‌و خودا نیه، خودای به‌حه‌ق و راست بۆ ئیوه‌ته‌نها (الله‌یه)، جگه له‌ته‌و خودای تر نین، هه‌ر (الله) شیای خودایه‌تی و عیباده‌ت بۆ‌کردنه، هه‌موو کهس ناتاجی ته‌و خودایه‌یه‌و ته‌و پیویتی به‌که‌س نیه، هه‌موو کهس به‌نده‌ی ته‌ون، زانیه به‌هه‌موو شتی‌ک و به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌ک دا ناگاداره، هه‌موو شتی‌ک لای ته‌و سه‌ر ژمی‌ر کراوه، له‌بوونه‌وردا له‌تاسمان و زه‌وی دا گم‌ردیله‌یه‌کی لی نادیار نیه، په‌لکه گه‌لایه‌ک

له دره ختیك لی نایته‌وه نیلا خودا ناگاداریه‌تی، ده‌نکه تۆمیک له‌ناو
تاریکایی ناو زه‌وی‌دا، چیلکه ته‌رتک، لقه دارتکی وشک که‌مو زۆر هه‌رچی
به‌خه‌یاڵدا بی‌و هه‌رچی به‌خه‌یاڵدا نه‌یه. له‌زانباری خودادا تۆمار کراوه.
هه‌موو پی‌تۆیه‌ک هه‌موو گیانه‌به‌رتک پزق و پۆژی به‌ده‌ست خودایه‌و خودا
ناگاداری هه‌موو هه‌لس و که‌وت و شویتن کارتکیه‌تی..

په‌ند وه‌رگرتن له‌قورئان و سزای نه‌وانه‌ی

روو له‌قورئان وه‌رده‌گیرن

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا
ذِكْرًا ﴿٩٩﴾ مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وِزْرًا
﴿١٠٠﴾ خَلِيدٍ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾ يَوْمَ يُنْفَخُ
فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ﴿١٠٢﴾ يَخْفَتُونَ
بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ
أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾

دواي گێڕانه‌وه‌ی سه‌رگورشته‌ی هه‌زهره‌تی موسا عليه السلام و قه‌مه‌که‌ی.
په‌روه‌ردگار نه‌وه بۆ پێغه‌مبه‌ر ﷺ پوون ده‌کاته‌وه: که‌گێڕانه‌وه‌ی به‌سه‌ره‌اتی
که‌له پێشینه‌کانی وه‌کوو عا‌دو ته‌ مودو قه‌ ومی لوط و نه‌صحابو له‌یکه‌و
سه‌ره‌نجامیان، نه‌وه جو‌رتکه له‌موه‌عجیزه بۆ تۆو، دل‌دانه‌وه‌و په‌ند وه‌رگرتن و
ته‌می خواردنی هه‌لگرانی نایینه. ته‌جاز دوا به‌دواي نه‌وه مونا‌سیبه: که‌باسی
ته‌فسیری ره‌وان

سزای نهوانه بکا: که پشت لهبانگهوازی قورئان هه‌لده‌که‌ن. ده‌فرموی: ﴿كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ﴾ واته: ئەمى موحه‌مه‌د! هه‌روه‌کوو چۆن به‌وشیوه‌ جوان و سدرنج پاکیشه‌ چیرۆکی موسا عليه السلام مان بۆ گێڕایته‌وه: باسی نه‌وه‌مان بۆ کردی چۆن کرا به‌فروستاده‌و نێردرا بۆسەر فیرعه‌ون و گه‌له‌که‌ی؟ چۆ به‌سهرهات له‌گه‌ڵ نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل و ناکامی سته‌مکاران به‌چی گه‌یشت؟! ئاوا به‌و جۆره‌ هه‌والی هه‌ندى له‌پرووداوی گه‌له‌ پێشینه‌کانت بۆ باس ده‌که‌ین. چیرۆکی هه‌ندى له‌پێغه‌مبه‌رانی پێش تۆ له‌گه‌ڵ گه‌له‌کانیان داو نه‌و پروداوانه‌ی به‌سەر گه‌له‌کان داهاات بۆتی ده‌گێڕینه‌وه، بۆته‌وه‌ی دلت دابه‌زى و ته‌سه‌للات بى، چاو له‌هه‌لس و که‌وتى نه‌و پێغه‌مبه‌رانه‌ بکه‌ی و بزانی چ ئازارو ناخۆشیه‌کیان تووش هات به‌ده‌ست گه‌له‌ سته‌مکارو نه‌فامو سه‌رپه‌قه‌کانیا نه‌وه. بێگومان گێڕانه‌وه‌ی پروداوی گه‌له‌ پێشینه‌کان په‌ندو عیبه‌ره‌تى لى و هه‌رده‌گیرى، چاوو دلى خودا په‌رستانى پى پون ده‌بیتته‌وه‌ زانیو ئاگاداری به‌سەر نه‌و پروداوانه‌دا ده‌بیتته‌ موعجیزه‌یه‌کی تایبه‌تى بۆ پێغه‌مبه‌رو نامۆژگارى و نه‌صیحه‌ته‌ بۆ هه‌لگرانی په‌یامى خودا له‌ هه‌موو شوێن و کاتێک دا. ﴿وَإِذْ أَنْبَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا﴾ بێگومان تێمه‌ له‌لایه‌ن خۆمانه‌وه‌ (ذیکر) مان پى به‌خشیوی: که‌بریته‌یه‌ له‌قورئانی گه‌وره‌، بۆ نه‌وه‌ی هه‌موو کاتى یادى خودای پى بکه‌یه‌وه‌، قورئان شیاوی نه‌وه‌یه‌ یاد خه‌ره‌وه‌بى، چونکه‌ له‌هیچ رویه‌که‌وه‌ به‌تال روی تى ناکا، له‌پێش تۆ هیچ پێغه‌مبه‌ریکی تر کتیبى ئاواى نه‌دراوه‌تى، له‌ خودای زانا و داناوه‌ نازل کراوه‌، هه‌وال و به‌سهرهاتى رابوردوانى تێدایه‌، هه‌والى داهااتوی له‌خۆ گرتوه‌. هیچ نامه‌یه‌کی تر ئاوا هه‌والی راستو واقیعی رابردوو داهااتوی له‌خۆ نه‌گرتوه‌، هه‌رچی نه‌حکامو یاسای ژیا نه‌و پێویسته‌ بۆ ژیا، تێسى دایه‌. هه‌رچی به‌رژه‌وه‌ندى ئاده‌میزادى تێدا بى بۆ ئاین و دنیاو قیامه‌ت نه‌و شی کردۆته‌وه‌، هه‌رچی په‌هوشتى به‌رزه‌ تى یدایه‌. هه‌رکسێ نه‌و نامه‌ پێرۆزه‌ بکاته‌ یاسای

ژياني بهخته و هره سرفرازي دونياو قيامته ﴿ومن اعرض عنه فانه يحمل يوم
القيامة وزراً﴾ همركه سي قورثاني پي گه يشتبي له عه ره بو نا عه ره ب
له خاوه ن نامه كانو له غه يري تهوان، پشتي لي هه لكر دبي و نيماني پي
نه هيتابي و كاري پي نه كرده بي، برواي پي نه بي و نه يكاته ياساي ژياني، هه ول
بدات مهنه جو پروگرامي تر په پرهو بكا، نهوه بايزاني روژي قيامت كو لي
گرانه، بهلكو پشتي پي ده شكی و ده خريته ناو دوژه خوه. وه كو له نايه تيكي
تردا دهنه رموي: ﴿ومن يكفر به من الاحزاب فالنار موعده﴾ (هود/۱۷).

هەر څو قورناني پي گه ييشتبني له همر چينو تويزيک بي، دهبي شويني بکهوي، پابه ندي فدرمانو نه هيه کاني بي، قورنان که ته لؤکي برونه وهره و ياساي ژيانه، نامهي هيډايت و به ختمه ورييه. همر که سيک شويني بکهوي سدر فرازو به ختمه وهره، که سيک پشتي لي هه لکا به دبه خت و مال ويرانه، دؤزه شويني مانه وهی قيامه تيه تي. ﴿خالدین فیها﴾ بؤ هه تايه هه تايه له توله ي تاوانه کاني له ناو دؤزه خ داده مي نيته وهه و ساته وه ختيک لي ي دهرناچن! ﴿وساء لهم يوم القيامة حمل﴾ خراپ کؤليکه نهو کؤله ي نهوان هه لئان گرتوه، خراپ سزايه کيان دهر ي لبرؤزي قيامه ت دا.

﴿يَوْمَ يَنْفَخُ فِي الصُّورِ﴾ پڑی قیامت تھو پڑیہ: کہ جاری دووم فوو
دہ کری بہ شاخی سورد ا بۆ زینلو بوونموه و نہ جار حیساب و لی کوئینہ و ہ۔

﴿وَلَحْشَرِ الْجُمْرِ مِینِ یَوْمَئِذٍ زُرْقًا﴾ لهو پژوده‌ا به تاییه‌تی تاوانباران راپیچی
سارای مه‌حشمر ده‌کەمین په‌نگ دیتزو شین هه‌لگه‌پاو، له‌ترسان و له‌عه‌یه‌تان
ده‌مو چاویان شین ده‌بی. خه‌فته‌بارو په‌شیمان به‌لام په‌شیمانی چ سوود!

﴿یتخافتون بینهم ان لبثتم الا عسراً﴾ له‌او خویاندا چپه‌و سرت‌ه‌یانه، ه‌ندیکیان به‌گوئی‌چکه‌ی ه‌ندیکیان دا ده‌چیئن: ده‌لئن مانه‌وه‌مان له‌دونیا دا له‌ده‌رۆژ زیاترنه‌بوه، ه‌مر په‌نگه‌ده‌شه‌ویک له‌دونیا دا بووین. واته‌کاتی‌ک ته‌وان نه‌و دیمه‌نه‌سامناکانه‌ی قیامت ده‌یین، ژیا‌نی دونیا‌یان له‌بیر ده‌چیته‌وه

به کورت و کم ماوهیی دیتمه یادیان.. دیاره نینسان له کاتی تنگانمو ناخۆشی دا دیارترین و ناشکرا ترین شتی له یاد نامیتنی. نهوان له ژیر کاریگهری تنگانمو ترسو ناره حمتی مه حشهردا ژیا نی دونهیا نی له پیش چاو ده بیته تاوێک و همر چهند ده کهن و ده کرویتن ناتوان له ده پۆژیک زیاتر بیخه ملینن.

﴿نحن اعلم بما يقولون: اذ يقول امثلهم طريقة ان لبثتم الا يوماً﴾ نيمه زاناترين چي ده لێن: ده باره ی مانه و هیان له دونهیادا، لهوکاته دا به لای خۆیا نهوه راستگۆ تریان و ساقه لێریان دیته ناخاوتن و گوايه هه له هیان بۆ راست ده کاته وه ده لێ نيمه ته نهها پۆژیک ماوینه وه بهس! ناواو بهو جۆره نهو ته مه نه دورو درێژه ی به سه ری بردو وه له دونهیادا (۵۰) سا له سه د سا له که مه ره یان زیاتره لی ی ده بیته تاقه پۆژیک و همر چهند ده کات زات نا کا به زۆر تری دا بنی، له وانه یه ناماده بی کورت تری بکاته وه، به لام بۆ زیاد کردن ناماده نیه!! مه به ستیشان نه وه یه: بیانو بدۆزنه وه که ژیا نی دونهیا نی هینده کورت و کم ماوه بوو ماوه یان نه بوه له نایینی راست حا لی بن و پهیره و ی بکه ن. بۆیه ههر ههولێ نه وه یانه ژیا نی دونهیا نی به کورت له قه له م بدن وه کوو له شو ئینی کی تر دا ده فره مو ی: ﴿ویوم تقوم الساعة يقسم المجرمون ما لبثوا غیر ساعة﴾ (الروم/ ۵۵) یان ده فره مو ی: ﴿قال: کم لبثتم فی الارض عدد سینین، قالوا لبثنا یوماً او بعض یوم فاسأل العادین﴾ (المؤمنون/ ۱۱۲-۱۱۳).

روژی قیامت زهوی و کیوه کان و ناده میزاده کان
حال و وه زعیان چۆن دهبی

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ

فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ﴿١٠٥﴾ فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾

لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ﴿١٠٧﴾ يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ

لَا عِوَجَ لَهُمْ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا

﴿١٠٨﴾ يَوْمَئِذٍ لَا نَنْفَعُ الشَّفَعَةُ إِلَّا الَّذِينَ أِذْنُ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُمْ

قَوْلًا ﴿١٠٩﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ

عِلْمًا ﴿١١٠﴾ وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ

حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا

يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾

له وه پیش پهروه دگار باسی حال و چۆنیهتی روژی قیامت و تهنگ و
چه له مه ناسکه کانی کرد، نه مجار به شوین نهوددا باسی پرسیار کردنی نهوانه
دهکا: که پروایان به حشر نیه، پرسیار ده کهن دهلین: روژی قیامت خودا چی
به کیوه کان دهکا، وه کوو خویان ده میهننه وه یان نا؟ له گهل وه لامی پرسیاره کهدا

هه‌ندی شتی تریش پروون ده‌کاتمه‌وه. نه‌وه ناشکرا ده‌کا: که‌له‌و پۆژده‌ا زه‌وی
تخت ده‌کری‌و هیچ به‌رزایی و ته‌پۆلکه‌و چال‌و چوئلی تیدا نامی‌نی، خه‌لکی
به‌په‌له‌و به‌راکردن به‌ده‌م بانگه‌وازی کۆبوونه‌وه ده‌چن و ناماده‌ ده‌بن.
بو‌حیساب و لی‌کۆلینه‌وه له‌ترسان هه‌ست و خوستیان لی‌ ده‌بپی، ده‌نگه‌ده‌نگ و
هه‌راو هۆریایان نامی‌نی، شه‌فاعه‌ت کردن بۆ تاوانباران بی‌ سووده، مه‌گه‌ر
یه‌کی‌ک خودا بیه‌وی شه‌فاعه‌تی لی‌ وه‌ریگری، خودا بۆ‌خۆی ناگاداری هه‌موو
کارو کرده‌وه‌یه‌کیانه، جاله‌و پۆژده‌ا هه‌موو سه‌ری‌ک بۆ خودا نه‌وی ده‌کری،
هه‌موو که‌سی‌ک به‌ناچارایی گه‌ردنکه‌چی خۆی بۆ‌خودای بالا ده‌ست و خاوه‌نی
بوونه‌وه‌ر پاده‌گه‌یه‌نی، خه‌ساره‌تمه‌ند نه‌و که‌سه‌یه له‌دونیا‌دا سته‌می له‌خۆی
کردبی‌ هاوه‌لی بۆ خودا دانابی، سه‌ری‌پچی فه‌رمان و نه‌هیه‌کانی خودای کردبی.
به‌لام خودا په‌رستان چاوه‌روانی په‌حه‌ته‌تی یه‌زدان ترسی نه‌وه‌یان نه‌ه
له‌خراپه‌کانیان زیاد بکری‌و له‌چاکه‌یان که‌م بکری‌تمه‌وه.

ئیب‌نو موندیر له‌ئیب‌نو جوړه‌یجه‌وه ریوايه‌ت ده‌کا ده‌لی: قور‌ه‌ییشیه‌کان
پرسیاریان له‌پیتغه‌مبه‌ر ﷺ کرد وتیان: ئه‌ی موحه‌مه‌د! رۆژی قیامه‌ت خودای
تۆ چی له‌م کیتوانه‌ ده‌کا؟ ئیت‌ر په‌روه‌ردگار بۆ وه‌لامی نه‌وان نه‌م نایه‌ته‌ی نازل
کرد: که‌ده‌فه‌رموی: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ﴾ واته: ئه‌ی موحه‌مه‌د!
موشریکه‌کان پرسارت لی‌ ده‌که‌ن ده‌ریاره‌ی حال‌و وه‌زعی کیتوه‌کان ناخۆ وه‌کو
خۆیان ده‌میتنه‌وه، یان لاده‌چن؟ ﴿فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا﴾ بلی خودای من
کیتوه‌کان ووردو خاش ده‌کا و هی‌چیان له‌شوئینی خۆیان وه‌کو و خۆیان نامیتن
ده‌بنه‌ ته‌پو تۆزو به‌هه‌وادا بلا‌و ده‌بنه‌وه ﴿فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا لَا تَرَىٰ فِيهَا
عُوجًا وَلَا مِئْتًا﴾ دای نه‌وه کیتوه‌کان ئاوا ده‌کاته ته‌پوتۆز، شه‌جار زه‌وی
هه‌مووی ده‌کاته ده‌شتیکی کاک‌ی به‌کاک‌ی پوه‌و دره‌خت و شینایی تیدا نه‌ه،
به‌رزایی و ته‌پۆلکه‌و چال‌و چوئلی تیدانابینی.

﴿يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهُ﴾ جاله‌و پۆژده‌ا ئاده‌میزاده‌کان
به‌په‌له‌و بی‌ دواکه‌وتن که‌بانگه‌ر بانگیان ده‌کا بۆ ده‌شتی مه‌حه‌شه‌ر، چۆنیان

فرمان پی بکا به‌ده‌نگیسه‌وه دینو که‌سیان خو‌لانا‌دا، ناتوانن خو بشپرنه‌وه، به‌لکوو به‌پله‌وه به‌هله‌داوان شوینی ده‌که‌ون، وه‌کوو له‌شوینیکی تردا ده‌فرموی: ﴿مَهْطَعِينَ إِلَى الدَّاعِ﴾ (القمر/۸) به‌راستی دیمه‌نیکی سامناکه‌وه هه‌تابیری لی بکه‌ینه‌وه زیاتر ترسناک ده‌بی، سهر سوپمان و حه‌به‌سامان توش دی. ئەو هه‌موو که‌ژو کتوه دا‌کو‌تراوانه ئەو هه‌موو شاخه سه‌خت و سهر که‌شانه هه‌موویان وردو هار بکرتن. نه‌جار ئەو هه‌موو ئاده‌میزاده: که‌هر خودا ژماره‌یان ده‌زانی و ده‌زانی چهندو چۆنن؛ هه‌موویان کۆ بکرتنه‌وه و پاپیچی سارای مه‌حشر بکرتن، بی ئەوه‌ی که‌س بتوانی سه‌رپیچی بکا، خو‌پاش بدا، منجه منج و لادانیکی هه‌بی، هه‌موویان ملکه‌چ و سهر شوپ رتیز ده‌به‌ستو و به‌ره‌وه ده‌شتی مه‌حشر ده‌که‌ونه ری. به‌پیچه‌وانه‌ی جیهانه‌وه که‌سه‌رپیچی بانگ‌خازانی نیسلام ده‌که‌من، به‌رویاند ده‌چنه‌وه، به‌ره‌نگاریان ده‌بنه‌وه چنه بازو ده‌م درێژو چه‌قاوه‌سوو! له‌وی هیچ سه‌رپیچی و فرت و فیلتیکیان نامینی.

﴿وَوُخْشِعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا﴾ بی ده‌نگیکی سامناک بالی خو‌ی به‌سهر مه‌حشرده‌ ده‌کیشی و هیچ که‌س ده‌نگی لیوه‌ نایه، ژاوه ژاوه قیره‌وه هه‌را هه‌را نامینی، مه‌گهر له ژیر لیوه‌وه چه‌یه‌که‌ بکه‌ن ئەویش نابیستری دیمه‌نیکی ترسناکه‌وه تابلی سامناکه‌وه ده‌شتی مه‌حشر پر بووه له‌ئاده‌میزاد چاو هه‌رچهند دوور بین بی، ئەمه‌سهر و سهری نابینی، هه‌موو ئەو مه‌خلوقاته کش و مات، بی ده‌نگ و خشپه، قسه‌ کردنیسان چه‌وه سهرته‌یه پرسیارلیک‌کردنیان له‌ژیر لیوه‌وه ئەه‌جام ده‌دری، ترس ئەو جیهانه‌ی داپۆشیوه. هه‌موویان سهر کزو داماوو گهردنکه‌چی خودای خاوه‌ن ده‌سه‌لات و دادپه‌روه‌رن!

﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ﴾ له‌و رۆژده‌ شه‌فاعه‌ت و تکا‌کردنی که‌س سوود به‌که‌س ناگه‌یه‌نی مه‌گهر خودا له‌وه پیش تیزن بدا به‌شه‌فاعه‌ت بۆ کردنی و ﴿وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا﴾ له‌وه پیش رازی بووی له‌ قسه‌وه ناخاوتنی شایه‌تومان و گو‌فتاره‌کانی په‌سه‌ند بووین و خودا لی وهر‌گرتن، هه‌ر شه‌فاعه‌ت و تکا‌کردنیک خودا وه‌ری نه‌گری و تیزنی پی نه‌دا نا‌کری و جی

ناگرى، چونكه بۆ خۆى خاوه نمو دهسه لاتى موطله قى هميه له بوونه وهردا چى
 بوى و چۆنى بوى هەر نهوه دیتسه جى! وه كوو له نایه تىكى تردا ده فرموى:
 ﴿من الذى يشفع عنده الا باذنه﴾ (البقرة/ ۲۵۵) يان ده فرموى: ﴿وكم من
 ملك في السموات لا تغنى شفاعتهم شيئاً الا من بعد ان ياذن الله لمن يشاء
 ويرضى﴾ (النجم/ ۲۶) يان ده فرموى: ﴿ولا يشفعون الا لمن ارتضى وهم
 من خشيته مشفقون﴾ (الانبيا/ ۲۸) يان ده فرموى: ﴿يوم يقوم الروح
 والملئكة صفاً لا يتكلمون الا من اذن له الرحمن وقال صواباً﴾ (النبا/ ۳۸).

عيللهت و هۆكارى نهوه: كه ده بى شه فاعهت و تكا كردن په زامه ندى
 خوداى له سهر بى، به بى تيزنى خودا شه فاعهت نابى. نهوه يه: چونكه خودا
 بۆ خۆى ﴿يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم، ولا يحيطون به علماً﴾ ده زانى چى
 له پيش بهنده كانى دايه و چيان توش دى له په رواى قيامهت و نهوهى له پاش
 خويان جى هيشتهوه و نه نجاميان داوه له دونيادا..

يان ماناكى به پيچه وانهوه يه، واته: خودا ناگاداره به سهر نهوهى له پيش
 ده ستيا بووه و نه نجاميان داوه له كارو بارى دونيا و ههروا نهوهى له دوايانهوه دى
 له پاداش و سزاي پوژى قيامهت.

به كورتى خودا ناگاداره به مه خلو قاتى خۆى له هه موو بارى كه وه، به لام
 زانيارى بهنده كانى په به زات و صيفات و زانيارى خودا نابا. به باشى خودا
 ناسنو ناگادارى زانست و زانيارى خودا نين.

﴿وعنت الوجوه للحى القيوم﴾ هه موو پوخسارو سهر و مليك زه ليل و كزو
 داماو، هه موو كهس سهر شوپو ملكه چو بى دهسه لاته له ناست نهو خودا يه
 هه ميشه زيندهوه و مردنى به سهردا نايه، پاگرى هه موو شتيكه و هه موو
 بونه وهر به ويست و نيراده و پلانى نهو هه لده سوپى و كار ده كا.

﴿وقد خاب من حمل ظلماً﴾ خه ساره ته ندو مالتو يرانه كه سيك كه ميكي
 له سته مكارى و شريك تيدا بى. پيغه مبه ر ﷻ ده فرموى: ((اياكم والظلم فان

الظلم ظلمات يوم القيامة، والخبية كل الخبية وهو به مشرك، فان الله يقول: ﴿ان الشرك لظلم عظيم﴾ ((لقمان/۱۳)).

نه‌جار دوا به‌دوای باسی سته‌مکاران و هدره‌شه‌کردن لیان باسی خودا
په‌رستان ده‌کاو ده‌فهرموی: ﴿ومن يعمل من الصالحات، وهو مؤمن فلا
يخاف ظلماً ولا هضماً﴾ هدرکه‌سیک نمرکی سهرشانی خوی جی به‌جی بکاو
و تپرای کرده‌وی باشی نیمانی دامه‌زراوی هدی؛ پروای به‌تاک و تهنه‌ایی خوداو،
پاستی پیغه‌مبه‌ران و نامه‌کانیان و هاتنی پیغه‌مبه‌ران و ناوهرۆکی نامه‌کانیان و
هاتنی رۆژی قیامت هدی؛ نموه ترسی نموه‌ی نیه هیچ جهورو سته‌میکی لی
بکری بدم جوړه له خراپه کاریه‌کانی زیاد بکری، یان به‌بی تاوان سزا بدری.
هه‌روا ترسی نموه‌شی نیه: که‌له‌کرده‌وه باشه‌کانی که‌م بکریته‌وه، مافی پیشیل
بکری!

قورئان به‌ زوبانی عه‌ره‌بی نازل بووه، ده‌بی پیغه‌مبه‌ر ﷺ
تا کوئایی سروس گوی رابگری و قورئانه‌که نه‌لیته‌وه

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا

وَصَرَفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴿١١٣﴾

فَتَعَلَى اللَّهِ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ

يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾ وَلَقَدْ عَاهَدْنَا

إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَىٰ وَلَمْ نُجِدْ لَهُ عَزْمًا

ده‌بارهی هۆکاری نازل‌بوونی نایه‌تی (۱۱۴) ﴿وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ﴾ نیینو
 نه‌بی حاتم له (السّدى) رپوایه‌ت ده‌کا: ده‌لّی: پیغه‌مبەر ﷺ عاده‌تی وابوو:
 که‌جویرائیل نیگای بۆ ده‌هینا زۆر هه‌ولّی ده‌دا خیرا له‌به‌ری بکا، ته‌نانه‌ت
 خۆی زۆر مانده‌ ده‌کرد نه‌وه‌کوو جویرائیل له‌لای بپرواوه‌یشتا له‌به‌ری
 نه‌کردبّی.

نیت‌ر په‌روه‌ردگار نایه‌تی ﴿وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ﴾ ی نازل‌کرد..
 له‌فه‌رموده‌ی سه‌حیح دا له‌نیینو عه‌بباسه‌وه رپوایه‌ت کراوه: ده‌فه‌رموی: هه‌ر
 کاتی‌ک جویرائیل قورنانی بۆ ده‌هینا، هه‌ر که‌نایه‌تی‌کی بۆ ده‌خوینده‌وه خیرا
 خیرا نه‌ویش له‌گه‌لّی ده‌گه‌ته‌وه بۆته‌وه‌ی زوو فێری ببّی و له‌به‌ری بکا.
 نیت‌ر خودای ته‌عالا فه‌رمانی پێ‌کرد: که‌ته‌وه عاده‌ته‌ واز لی‌بێنی و
 رینگایه‌کی ناسانه‌ر بگرێته‌ به‌ر.

جاوه‌کوو له‌وه پێش باسی ته‌وه‌ی کرد: که‌چۆن دونیا خراپ ده‌بّی و
 سیسته‌می زه‌وی تێک ده‌چّی، هه‌ره‌شه‌ی ته‌وه‌ پۆژه سامناکه‌ی له‌ناده‌میزاد
 کرد: ته‌جار ته‌وه‌ ده‌چه‌سپێنی: که‌قورنانه‌ به‌زوبانی عه‌ره‌بی ناشکراو روون نازل
 کراوه، ته‌وه‌ش دوپات ده‌کاته‌وه: که‌ته‌وه قورنانه‌ نامه‌یه‌کی به‌سوده‌ بۆ
 ناده‌میزادو گه‌لّیک شتیان بۆ روون ده‌کاته‌وه، داوايان لی‌ده‌کا په‌ند له‌گه‌لو
 نه‌ته‌وه‌کانی رابردوو وه‌ریگرن، ته‌جار تاک و ته‌نهایی خودا ده‌چه‌سپێنی و
 ته‌وه‌ش راده‌گه‌یه‌نی: که‌ خودای خاوه‌ن فه‌ضل قورنانه‌ له‌دل و مێشکی
 پیغه‌مبهدا ﷺ جێگیر ده‌کا و ناهێلّی لێی تێک بچّی یان له‌بیری بچێته‌وه.
 ده‌فه‌رموی: ﴿وَكَذَلِكَ اَنْزَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا﴾ وه‌کوو چۆن نایاتی هه‌ره‌شه‌وه
 گوپه‌شه‌مان نازل‌کردون، هه‌ر به‌وه‌ جوړه‌وه له‌سه‌ر ته‌مه‌ بارو شێوه قورنانه‌مان نازل
 کردوه، قورنانه‌یکه‌ به‌زوبانی عه‌ره‌بی نێردراوه‌ بۆته‌وه‌ی لی‌حالی ببنو فێری
 خوینده‌ته‌وه‌ی بین.

﴿وَصَرَفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا﴾ به‌شویه جزرا، جزر له‌م قورئانه‌دا هه‌ره‌شه‌مان له‌ئاده‌میزاد کردوه ترساندومانن هه‌ره‌شه‌و ترساندنه‌کاغان دوباره‌ سیّ باره‌ کردۆتسه‌و بۆ تهموی له‌خودا بترسنو خویان له‌سه‌ریچیکردنی بیاریزن! نمو هه‌ره‌شه‌و ترساندنه‌ کار له‌دلیان بکا و په‌ندو عیبه‌ت وه‌ریگرن و به‌خویاندا بچهنه‌وه‌و پرویکه‌نه‌ خودا په‌رستی و طاعه‌ تکردن. نه‌جار دوا‌ی ته‌ عظیم و په‌سنی قورئان په‌روه‌ردگار باسی گه‌وره‌یی و شکۆمه‌ندی خۆی ده‌کا و ده‌فهرموی: ﴿فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ﴾ گه‌وره‌و شکۆمه‌نده‌، به‌رزو پاک و بلنده‌ نمو خودایه‌ی ناوی (الله) یه‌و قورئانی نازل کردوه‌، پادشاو مه‌لیکیکی حق و راسته‌، خاوه‌ن بریارو کاربه‌ده‌ستیکی په‌هایه‌، فرمان و نه‌هییه‌کانی دروست و په‌وان، خودایه‌کی بالاده‌ست و به‌رزو پیروژه‌، جیگرو دامه‌زراوه‌، به‌کس له‌خودایه‌تی ناکه‌وی، شایانی نه‌وه‌یه‌چاوه‌پروانی به‌لین و مه‌ترسی له‌هه‌ره‌شه‌کانی بکری. خودایه‌که‌ عیقاب و پاداش به‌ده‌س خۆیه‌تی، عه‌داله‌تکاره‌ هه‌تا پیغه‌مبه‌رنه‌نیری و په‌یامی خۆی به‌ خه‌لکی نه‌گه‌یه‌نی، که‌س سزا نادا، ناشکرایه‌ نه‌مه‌ هه‌لئانی موسوئلما‌نانه‌ بۆ نه‌وه‌ی خووبده‌نه‌ خویندنی قورئان و لی‌کۆلینه‌وه‌و وورد بوونه‌وه‌ تی‌یدا. ناماژه‌یه‌ به‌وه‌: که‌فرمان و نه‌هییه‌کانی له‌دو‌نیا و قیامه‌تدا بۆ به‌رزه‌وه‌ندی، ئاده‌میزادن، هه‌رکه‌سیک سهر پیچیان بکا خودا ریسوا‌ی ده‌کا، ئاده‌میزادی عاقل و هۆشه‌ند که‌سیکه‌ به‌ دل و به‌گیان پروو بکاته‌ قورئان و به‌ته‌وا‌وی بی‌کاته‌ به‌رنامه‌ی ژیا‌نی خۆی! به‌موو لی‌ی لانه‌دا. نه‌جار فرمان به‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کا و ده‌فهرموی: ﴿وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَقْضَى إِلَيْكَ وَحْيُهُ﴾ به‌له‌ مه‌که‌ له‌خویندنه‌وه‌ی قورئان، به‌م جوژه‌ له‌گه‌ل جویرائیل دا بی‌لینه‌وه‌. هه‌تا جویرائیل له‌گه‌یاندنی سروش بۆ‌لای تو نه‌بی‌تسه‌وه‌، تو خویندنه‌وه‌که‌ی دووباره‌ مه‌که‌وه‌.

نه‌وه بوو پیغه مېهر ﷺ همر کاتی جویرائیل سروشې بۆده هیناو بۆی ده‌خویننده‌وه له‌گه‌ل خویندنه‌وه که‌ی جویرائیل دا وشه به‌وشه ته‌ویش له‌به‌ر خوینه‌وه ده‌خویننده‌وه. ده‌ترسا له‌وه‌ی جویرائیل له‌لای برّوا، ته‌م به‌ته‌واوی له‌به‌ری نه‌کردبې، نیت‌ر به‌م نایه‌ته‌ جله‌و گیري له‌و کاره لی‌کرا، چونکه وی ده‌چی خه‌ریک بوون به‌وتنی وشه‌یه‌ک له‌بیستنی وشه‌ی دوا ته‌و مه‌شغوئی بکا. فەرمانی پی‌کرا: که‌له‌کاتی گه‌یاندنی سروش بۆی له‌لایه‌ن جویرائیل‌ه‌وه نه‌و ته‌شریفی بی‌ده‌نگ بی‌و گوئیچکه‌و دلی خوئی بۆ بکاته‌وه. ته‌م بۆخوئی بیخوینیتنه‌وه، وه‌توو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿لَا تَحْرُكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ، إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ، فَإِذَا قَرَأَهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ، ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ﴾ (القیامة/۱۶-۱۹).

به‌کورتی: ده‌فرموی: نه‌ی موحه‌مه‌د! له‌کاتی نازل‌بوونی نیگا بۆسه‌رت نه‌تۆ بی‌ده‌نگ به‌: که‌فریشته له‌خویندنی سروه‌که ته‌واو بوو نه‌جار تۆ بیخویننه‌وه. له‌وه مه‌ترسه که‌له‌بیرت بجیتنه‌وه چونکه نیتمه‌ قورئاغان بۆ ناردویه خواری و ناهیلین له‌بیرت بجیتنه‌وه.

که‌واته له‌جیاتی نه‌وه‌ی په‌له‌بکه‌و، داوا له‌خودا بکه‌و لی‌ی بیارپیره‌وه ﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾ بلی: خودایه! زانیاریم بۆ زیاد بکه‌.

تیرمیزی و نیبنو ماجه‌و به‌زار له‌ته‌بو هوپه‌ییره‌وه پریاوه‌ت ده‌که‌ن: ده‌فرموی: پیغه مېهر ﷺ ده‌فرموی: ((اللَّهُمَّ انْفَعْنِي بِمَا عَلَّمْتَنِي، وَعَلِمْنِي مَا يَنْفَعُنِي، وَزِدْنِي عِلْمًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ، وَاعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ حَالِ أَهْلِ النَّارِ)).

نیبنو مه‌سه‌وود که‌ته‌م نایه‌ته‌ی ده‌خویننده‌وه ته‌م دوعایه‌ی ده‌کرد (اللهم: زدنای ایماناً و فقهاً و یقیناً و علماً) خودایه: برّواو تیگه‌ییشتن و دنیایی و زانیاریم زیاد بکه‌.

جبروکی نادم ﷻ لهناو بههشت داو دهرکردنی لهوی

وَلَقَدْ عَهِدْنَا

إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٥﴾ وَإِذْ قُلْنَا

لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ

﴿١١٦﴾ فَقُلْنَا يَتَّعِدُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكَ

مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى ﴿١١٧﴾ إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَى ﴿١١٨﴾

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَى ﴿١١٩﴾ فَوَسَّوَسَ إِلَيْهِ

الشَّيْطَانُ قَالَ يَتَّعِدُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ

لَا يَبُلَىٰ ﴿١٢٠﴾ فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا

يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ ﴿١٢١﴾

ثُمَّ اجْبَنَهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَىٰ ﴿١٢٢﴾ قَالَ أَهْبِطَا مِنْهَا

جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى

فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ أَعْرَضَ عَنِّي

ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
 أَعْمَى ﴿١٢٤﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾
 قَالَ كَذَلِكَ أَنْتَ أَهْلُ تُنَائِفٍ فَتَسِيئُهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى ﴿١٢٦﴾ وَكَذَلِكَ
 نَجْزِي مَنْ أَشْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِثَابِتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ
 وَأَبْقَى ﴿١٢٧﴾

نهمه جاری شهشهمه قورئان چیرۆکی ئادهمان عليه السلام بۆ ده گێڕێتتهوه، لهوه
 پێش پێنج جاری تر له سوره تی (البقرة، الاعراف، الحجر، الاسراء، الكهف) دا
 سهر گورشتهی باوه ئادهمی گێراوه تهموه. نهمه شهشهم سوره تهمو شهشهم جاره
 قورئان نهم چیرۆکه ده گێڕێتتهوه، ههر جارهش ئوسلوب و شیوهی چیرۆکه که
 ده گۆڕی.

چیرۆکه کانی قورئان له شوێنی خۆیاندا ده هیندرین و له گهڵ پێشسهوه و
 پاشهوهی چیرۆکه که دا گونجاوه و جۆشی خواردوه.

بۆ نمونه: که لیڤه دا چیرۆکی ئادهم عليه السلام دینی، له پێشیهوه باسی
 په له کردنی پێغه مبهری ﷺ کردوه: که له کاتی وهرگرتنی سروش دا خیرا خیرا
 له گهڵ جوبرائیل دا پیت به پیت و شه به وشه له بهر خۆیهوه ده بخویندهوه
 نهوه کوو له بیری بجیتتهوه، وه له چیرۆکی باوه (ئادهم) یش دا خالی له بیر
 چونهوهی به زهقی هیناوه.. ههروهها لهوه پێش له سوره ته که دا باسی په همت و
 پریعایه تی خودای کردوه بۆ بهنده ههلبژارده کانی، لیڤهش دا له چیرۆکی ئادهم
 دا نهمه ناشکرا ده کا: که پهروهر دگاری ئادهمی ههلبژاردوه و تۆیهی لی وهرگرتوه

هیدایه‌تی داوه. نه‌جار به‌شوین نه‌وه‌دا دیمه‌نیکی قیامت نیشان ده‌دا:
 که‌وینه‌ی سهره‌نجامی همدوو کۆمه‌لی خودا پرستانو یاخی بوان ده‌کیشی!!
 به‌شیویه‌کی گشتیش ناماژه به‌وه ده‌کا: که‌به‌گوی کردنی ساده‌میزاد بۆ
 شه‌یتان شتیکی کۆنه‌و تازه‌داها‌توو نیه، سروشتی ناده‌می وادارپژراوه:
 که‌فرمانو نه‌هییه‌کانی خودایان له‌یاد ده‌چی، وه‌کوو چۆن باوه‌ ناده‌میان کاتی
 فرمانی پی‌کرا: که‌له‌ داری گهنم نه‌خوا، نه‌هییه‌کی له‌بیر چوو له‌داری گهنمی
 خواردو توشی نه‌و هه‌موو کویره‌وه‌ری و ده‌ردی سهریه‌هات. نه‌جا پاداشتی
 خودا پرستانو سزای سهرپێچیکاران دیاری ده‌کاو ده‌فرموی:

﴿وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ، فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عِزْمًا﴾ سویند به‌خودا
 ئیمه له‌وه پیشو له‌کاتی خۆیدا نامۆژگاری ناده‌مان کرد: که‌له‌ نه‌و دره‌خته
 نه‌خوا، که‌چی فرمانی خودای له‌بیر چوو، به‌گویره‌ی فرمانو نه‌هییه‌کانی
 خودا هه‌لسو که‌وتی نه‌کرد، له‌ داره‌که‌ی خواردو گویی به‌ نامۆژگاریه‌کانی
 خودا نه‌دا. به‌مه‌رجیک له‌وه‌پیش عه‌زمو بریاری نه‌دابوو نه‌و کاره‌ نه‌نجام بدا،
 چونکه‌ بریاری دا که‌له‌و داره‌ نه‌خوا به‌لام پاشان له‌بیری چوو. که‌شه‌یتان ده‌نه
 ده‌نه‌ی دا. خۆی بۆنه‌گیراو له‌داره‌که‌ی خوارد ئیمه‌ هیژو توانای پابه‌ند بوون
 به‌به‌لینه‌کانیمان تیدا نه‌دی.

ئیبنو نه‌بی حاتم له‌ئیبنو عه‌بباسه‌وه رپوایه‌ت ده‌کا ده‌فرموی: بۆیه
 نهم پێره مه‌خلوقاته ناو‌نراوه (ئینسان) چونکه‌ نامۆژگاری کراو له‌بیری چوو.
 مه‌به‌ست به‌ (عه‌هد) له‌نایه‌ته‌که‌دا فرمانو نه‌هی په‌روه‌ردگاره، ناده‌م
 نامۆژگاری کرا له‌داره‌که‌ نه‌خواو نزیککی نه‌که‌وینه‌وه، به‌لام پاشان شه‌یتان
 فرسه‌تی لی‌هیناو هه‌لی خه‌له‌تان‌دو له‌به‌رده‌م چاوو راوی شه‌یتان‌دا خۆی بۆی
 رانه‌گیرا. ناده‌م رینگای پی‌درا‌بوو: که‌له‌به‌رو بوومی هه‌موو دره‌خته‌کانی
 به‌هه‌شت بخوا جگه‌ له‌به‌ری دره‌ختیک، ته‌وه‌ش بۆ تاقیکردنه‌وه بوو، شتیکی
 پتویست بوو بۆ په‌روه‌رده‌کردن و پێگه‌یاندن، بۆته‌وه‌ی به‌ر به‌ره‌کانی نه‌فسو

شه‌یتان بکا، که‌سایه‌تی خۆی بچه‌سپیتنی، همر کاتی ویستی بتوانی خۆی له‌کۆت و قهیدی هموا پرزگار بکا، وره به‌رزو خۆراگریی ناره‌زوه‌کانی نه‌یکه‌نه به‌نده‌ی زه‌لیلی خۆیان!

چونکه هه‌تا ناده‌میزاد بتوانی به‌ر به‌ره‌کانی نه‌فس و شه‌یتان بکا، بتوانی ناره‌زوه‌کانی بییچیته‌وه‌و به‌سه‌ریاندا زال ببی پله‌ی ناده‌میزادی به‌رز ده‌بیته‌وه، هه‌تا ده‌سته و ده‌سان و لاوازو په‌که‌کوته‌ بی به‌رامبه‌ر ناره‌زوه‌کانی نه‌وه له‌ پله‌و پایه‌ی ناده‌مییه‌تی نزم ده‌بیته‌وه‌و پاده‌ی ناژه‌لیتی تیدا بالا ده‌بی!

جا له‌به‌ر نه‌وه هیکمه‌تی په‌روه‌ردگار داخوازی نه‌وه بوو: به‌و جوړه چاودیری ناده‌میزاد بکا، به‌تاقی بکاته‌وه‌و له‌بۆته‌ی تاقیکردنه‌وه‌دا قالی بکا، بۆنه‌وه‌ی ناماده‌ی بکا بۆ جینشینى له‌سه‌ر زه‌وی و نه‌و کاره‌ گرنگه‌ی پی بسپیری و نه‌ویش به‌لیها‌توویی نه‌نجامی بدا، هیژی به‌رگری و خۆراگری تیدا بو‌روژینی و گه‌شه‌ی پی بکا، چاوی بکاته‌وه‌و به‌سه‌ر نه‌و هه‌موو کى برکی و بی‌نه‌و به‌ره‌یده‌ا: که‌چاوه‌روانی ده‌کا له‌داها‌توودا. ناماده‌ی بکا بۆ به‌ر به‌ره‌کانی کردن و به‌گژدا چوونه‌وه‌ی به‌تال و به‌تال خوازان و چه‌سپاندنی هه‌ق و راستی له‌ سه‌ر نه‌و زه‌وییه‌ی: که‌ده‌بیته‌ جی نشین تی‌یدا. هه‌لویستی خۆی دیاریی بکا له‌نیوان نه‌و ناره‌زوو مه‌به‌ستانه‌ی شه‌یتان له‌پیش چاوی ده‌یان پازینیته‌وه، له‌به‌رامبه‌ر ویست و تیراده‌ی مرۆفانه‌ی خۆی و نه‌و عه‌ه‌لو په‌یمانیه‌ی به‌ په‌روه‌ردگاری داوون!

به‌کورتی په‌روه‌ردگار به‌و جوړه ناده‌می به‌تاقی کرده‌وه‌و وه‌سیه‌تی خۆی پی پاگه‌یاند، به‌لام له‌م تاقیکردنه‌وه‌و به‌رامبه‌ریکردنه‌دا وه‌کوو پیویست ده‌ر نه‌چوو. وه‌سیه‌ت و فه‌رمانه‌که‌ی به‌گرنگ نه‌گرت و پییه‌وه‌و پابه‌ند نه‌بوو، واته له‌به‌ری دره‌خته‌ قه‌ده‌غه لی‌کراوه‌که‌ی خو‌ارد!

نه‌جار په‌روه‌ردگار ته‌فصیلاتی پابه‌ند نه‌بوونه‌که‌ی ناده‌م ﷻ پروون ده‌کاته‌وه‌و ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر

باسی نهوه بۆ گهله کهت بکهو نهوهیان بۆ بگپروهه: کهفهرمغانان به فریشتهکان کرد که سوژدهی پرتو تهقدیر بۆ نادهم بهمن. ﴿فسجدوا الا ابلیس ابی﴾ نیت هر موو فریشتهکان سوژدهیان بۆ نادهم بردو پرتزیان لی نا، جگه له شهیتان نهوه سوژدهی نهبرد، خۆی بهزل زانی و هاویهشی فریشتهکانی نهکرد له سوژده بردن دا، چونکه ههسووی به نادهم بردو پیتی ناخۆش بوو: که پهروهردگار نهوه هه موو نیعمه تانهی به نادهم عليه السلام به خشی. هه لیه ته له شوینی تردا به درپژی باسی ته م به سه رهاتهی کردوه، به گوپروهی پتویست له شوینی تردا لای نه کانی شی کردونهوه، وه لی لیره دا تاوا به کورتی باسی ده فهرموی چونکه شوینه که شوینی باسکردنی چاکه بهو باسی چاودیری پهروهردگار به نادهم عليه السلام، بۆ به دیاردهی نیعمه ته کانی خودا به سه ر نادهم دا عليه السلام ده خاته پروو.

جا که شهیتان سه ر پیتی فهرمانی تیمهی کردو سوژدهی بۆ نادهم عليه السلام نهبرد ﴿قلنا یا آدم ان هذا عدو لك ولزوجك﴾ تیمهیش وتمان: تهی نادهم! باش بزانهو دلیا به، ته م شهیتانه کهوا فهرمانی تیمهی شکاندو خۆی بهزل زانی، دوژمنی خۆت و هاوسه ره که ته، هه رگیز کامه رانی ئیوهی ناوی، هه ز ناکا ئیوه له خۆشیدا بن، کهوابی ناگاتان له خۆتان بی و وریا بن نه کهونه داوه کانیهوه، له هه یج شتی که دا گوپرایه لی مه بن، ﴿فلا یخرجنکما من الجنة﴾ کارێ که مه کهن شهیتان بیته هۆکاری ده رکردنتان له به هه شت ﴿فتشقی﴾ نیت له نا کامی ده رکردنتان له به هه شت توشی ده ردی سه ری و کوله سه رگی بهنو بکهونه ناو ته نگ و چه له مهی ژیا نهوه.

به کورتی زۆر وریا بهو نه هتلی شهیتان فرسه ته لی بی نی و یتخاته ناو ته نگ و چه له مهی ژیا نهوه، له به هه شت خۆت و هاوسه رت وه ده رنی و بکهونه هه ولدانی فه راهه م هینانی بژیو، ئیوه ئیستا له به هه شت دا بی مانهو بوونو ده ردی سه ربی بژیوتان بۆ داین کراوه..

﴿ان لك الآ تجوع فيها ولا تعري﴾ بيگومان بۆ تۆ هواسه رت هه موو
شتيک دابین کراوه، تيیدا برسی نابي و روت و قوت نابي، ﴿وانك لا تظما فيها
ولا تضحي﴾ ههروهه تۆ لهويدا تينوت نابي، گهرمات نابي، واته: گهرماي
خۆر نازاري ده رونت نادا ههتا تينوويي، نازاري جهسته شت نادا، نايه ته که
برسييتي و رووتی خسته نه پنه يه کتره وه: چونکه برسييتي نازاري ناوه وهی
جهسته يه و رووتی نازاري ده ره وهی جهسته يه. ههروا تونيه تي و گهرما بوونی
جهسته شي خسته نه نايه که وه. له بهر هه مان هۆ.

له بهر ام بهر برسييتي و رووتی دا تينه وتی و وه بهر خۆر که وتنی هيئا،
نه بوونی نه م چوار شته، يان دهسته بهر بوونی تيی و پۆشته يی و تي راوی و ژيیر
سي بهری هۆکاری خۆشی ژيانن. ناده ميزاد هه ميشه له ههول و تهقه لادايه بۆ
دابي نکرديان و له پيئاو دهسته بهر کردنيان دا زۆر زه جهت و ماندوو بوون
ده کيشی.

نه جار دواي نه وهی بهوشيه ريی له ناده م و ههوا گرت و نيعمه تي خۆی
به سه ردا رشتن و له پيلانی شه يتان ترساندن، باسی هه لئه تاندين و کردنی
ناده م ﴿العين﴾ ده کاو گيرۆده بوونی به وه سه وهی شه يتان زون ده کا ته وه،
ده فهرموی: ﴿فوسوس اليه الشيطان﴾ شه يتان ختو که وه ده نه ده نهی ناده می دا
هه ليفريواند، ﴿قال: يا آدم! هل أدلك على شجرة الخلد وملك لا يبلى﴾
نهی ناده م! شاه زاييت بکه م بۆ خواردن له بهر و بو می دره ختيک که مايه ی
خۆشی هه تا هه تاي يه، نا نه و داره هه رکه سی ليی بخوا قهت نامری،
شه و که ت و شان و شکۆمه ندی له کيسي ناچی ملک و دارايی نابري ته وه، واته:
نه گهر له م دره خته بخۆن هه رگيز نامرن و له ناو نه م خۆشی و سه لته نه ته دا
ده مي ننه وه. سو يندی زۆری بۆ ناده م و ههوا خوارد و جهختی بۆ کرد نه وه که نه و
راسته له گه ليان داو به دلتيکی خا وينه وه نامۆزگاريان ده کا، وه کوو
له نايه تيکی تر دا ده فهرموی: ﴿وقاسمهما اني لکما من الناصحين﴾

(الاعراف/۲۱).. بهائی هائی خه‌لتاندنو له‌خشته‌ی بردن وه‌کوله شوینتیکی تردا ده‌فرموی: ﴿فَدَلَاهُمَا بِغُرُورٍ﴾ (الاعراف/۲۲).

ده‌بارهی ﴿شجرة الخلد﴾ پیغه‌مبەر ﷺ له‌فرموده‌یه‌کید: که‌نیمام نه‌حمدو نه‌بو داودی طیالیسی له‌نه‌بو هوره‌یره‌و ریوایه‌تیاں ک‌ردوه، ده‌فرموی: ((ان فی الجنة شجرة يسیر الراكب فی ظلها مئة عام ما یقطعها، وهی شجرة الخلد)) بیگومان له‌به‌هشت دا دره‌ختیک هه‌یه سوار سه‌د سال به‌ژیر سیبهره‌کی‌دا ده‌روا لی‌ی ده‌رناچی نه‌وه دره‌ختی خولده. بیگومان سروشتی ناده‌میزاد واهاتوه‌و واداپ‌یزراوه‌ه‌زی له‌ته‌مه‌نی در‌یژو ده‌سه‌لاتی نه‌پراوه‌یه‌و هه‌میشه‌ ناواته‌ خوازه‌ بوی. بویه‌ ناده‌م عه‌هدو په‌یمان و تاموژگاری په‌رو‌ردگاری له‌یاد نه‌ماو له‌بیری چوه‌وه. نیتر له‌گه‌ل هاوسره‌که‌یدا که‌وتنه‌ سمر ریازی تاوان‌کردن و ﴿فَاَكْلًا مِنْهَا﴾ سهره‌نجام له‌به‌ری داره‌که‌یان خوارد، سهر‌پیتی فرمانی خودایان کردو گو‌پرایه‌لی شه‌یتانیاں کرد، ﴿فَبَدَّتْ لَهما سَواهُما﴾ شهرمگایان ده‌رکه‌وت، پو‌شاکیان له‌به‌ر دارندرا، له‌وه‌ پیتش شهرمگای خویان نه‌ده‌بینی، دوا‌ی خواردنیاں له‌به‌رو بوومی داره‌که‌ شهرمگای خویان بینی.

﴿وَوَلَفَقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ﴾ نیتر ده‌ستیان کرد به‌داپوشینی شهرمگای خویان به‌گه‌لای دره‌خته‌کانی به‌هشت، ده‌لین: گه‌لای دار هه‌غیریان به‌جه‌سته‌ی خویانه‌وه‌ ده‌لکاندو عه‌وره‌تی خویانیاں پسی داد‌ه‌پوشی، ﴿وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى﴾ به‌و خواردنه‌ ناده‌م ﷺ سهر‌پیتی فرمانی خودای کردو ریگای راستی لی‌گوم بوو، ژیا‌نی له‌خوی و هاوسره‌که‌ی تال کرد.

بیگومان سهر‌پیتی فرمانی واجب تاوانه، سزادانیش له‌سهر تاوان حه‌ق و عداله‌ته، وه‌لی تاوانی ناده‌م ﷺ تاوان‌تیکی تاییه‌تیبه‌و به‌ته‌رتیب و ته‌دبیری خودای زاناو دانا نه‌نجام دراوه.

بوخاری و موسلیم لہم بارہوہ فرمودہ یہ کیان لہ نہ بوہورہیرہوہ
 لہ پیغہ مبرہوہ ﷺ ریوایت کردوہ دہ فرموی: ((احتج آدم وموسی، فقال
 موسی: یا آدم: انت ابونا أخرجتنا من الجنة، فقال یا موسی اصطفاک
 اللہ عزوجل بکلامہ وخط لک بیدہ یا موسی، اتلومنی علی امر قدرہ
 اللہ علی من قبل ان یخلقنی باربعین سنۃ فحج آدم موسی ثلاثاً))^(۱۲).
 بیگو مان تہم تاوانہی نادہم ﷺ ہمرچہ ندہ بچوکی ش بووی، بہ لام
 پەرہردگار بہ گہورہی لہ قہ لہم داو جاری سہریتیچی کردن و یاخی بوونی لی
 دا، چونکہ نادہم ﷺ لای خودا پایہ بہرزو خاوہن پتیز بوو. بانہو کاتہ
 پیغہ مبریش نہ بووی. چونکہ بندہ تالای خودا خاوہن پلہو پایہ بی تاوانی
 لی ناشرین ترہ، دہ گوتری: (حسنات الابرار سینات المقربین) چاکہی پیاو چاکان
 وادہ بی بۆ نزیکانی خودا دہ بی تہ تاوان بۆیہ دہ بی تہو جوړہ بہ ندانہ زور وریا
 بن! چونکہ کہ مترین ہلہ بۆ تہوان بہ تاوان حلیتہ. ہمر کاریکی ناپہوا: ہبۆ
 کہسانی دیکہ تاوان نہ بی بۆ تہوان بہ گوناہ دہ ژمیردری، لہ لایہ کی ترہوہ تہم
 تاوانہی نادہم ﷺ بۆ تہوہیہ رۆلہ کانی تہمی خواردو بسن و بترسین لہ فرت و
 فیلی شہیتان.

﴿ثم اجتباہ ربہ، فتاب علیہ وهدی﴾ پاشان پەرہردگار نادہمی ﷺ
 بہ ہلہ بزاردہ داناو کہ پہ شیمان بۆوہ لہ تاوانہ کانی لہ خوئی نزیک کردہوہ، تۆبہی
 لی وەرگرت، رینمونی کرد بۆ سہر ریبازی راست و لہ سہر ریبازی پہ سہندی
 خوئی دایہ زرانہ، وہ کوو لہ نایہ تیکی تردا دہ فرموی: ﴿فتلقى آدم من ربہ
 کلمات، فتاب علیہ! انہ هو التواب الرحیم﴾ (البقرہ/۳۷) لہ شوینیکی تریش
 دا شیوہی پارانہوہ کی نادہم و حہوامان بۆ دہ گیریتہوہ دہ فرموی: ﴿ربنا

(۱۲) روه البخاری فی احادیث الانبیاء (۹-۳۴) باب (۳۱) وفاه موسی علیہ السلام ورواه مسلم فی کتاب
 القدر (۲۶۵۲) باب (۲) حجاج آدم وموسی علیہما السلام. کہ لہ کوتای فرمودہ کدا دہ فرموی (ثلاثاً)
 واتہ: پیغہ مبر ﷺ سی جار فرموی.

ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين ﴿٢٣﴾
(الاعراف/٢٣)

نه‌بجار په‌روه‌دگار فهرمانی دا به‌ده‌رکردنی ناده‌مو حموا ﴿٢٣﴾: اهبطا منها جميعاً ﴿٢٤﴾ فهرموی: له‌به‌هه‌شت ده‌رجنو هه‌مووتان پرۆنه خواری بۆسه‌ر زه‌وی، ﴿٢٥﴾ بعضکم لبعث عدو ﴿٢٦﴾ هه‌ندیکتان دوژمنی هه‌ندیکتان: ئیوه دوژمنی شه‌یتان و نه‌وه‌کاننی، شه‌یتانیش دوژمنی ئیوه نه‌وه‌کانتانه ئیوه‌ش نه‌ی کۆمه‌لی ناده‌میزاد له‌جیهان دا هه‌ندیکتان له‌دژی هه‌ندیکتان کار ده‌که‌نو له‌سه‌ر بژێوو پله‌و پایه کیشو نیزاعتان له‌ناودا ده‌بی و چنگ تیک وهر‌دینن:

جا ﴿٢٧﴾ فاما یأتیکم منی هدی ﴿٢٨﴾ نه‌ی ناده‌میزادینه: نه‌گهر له‌منه‌وه به‌هۆی پیغه‌مبه‌رانی خۆمه‌وه، له‌رێگه‌ی نامه‌ی ئاسانی که‌پیتان دا ده‌نی‌رم رێنمویتان بۆ هات، په‌یامی منتان پێ گه‌یی نه‌وه، ﴿٢٩﴾ فمن اتبع هدای، فلا یضل ولا یسقی ﴿٣٠﴾ هه‌رکس شوین رێنموونی من بکه‌وی و کاری پێ بکا، نه‌وه له‌دونیادا رێگای راستی لی گوم نابێ، له‌قیامه‌تیشدا دووچاری نه‌گه‌به‌تی نابێ و له‌سزای دۆزه‌خ ده‌پاریزێ.

ئیب‌نو‌ه‌بی شه‌یه‌و حاکیم و به‌یه‌قی له‌ئین و عه‌باسه‌وه ریا‌یه‌ت ده‌که‌ن ده‌فه‌رموی: که‌سێک شوین قورئان بکه‌وی خودا له‌دونیادا له‌گومرایی ده‌پاریزێ، له‌قیامه‌تیشدا توشی سزاو مه‌ینه‌تی نا‌کا.

هه‌ر له‌ئین و عه‌باسه‌وه به‌مه‌رفووعی فهرمووده‌یه‌کی ته‌هاتوه ده‌فه‌رموی: ((که‌سێک شوین قورئان بکه‌وی له‌دونیادا خودا شاره‌زای ده‌کا بۆ رێبازی سه‌ره‌رازی و له‌گومرایی ده‌پاریزێ، له‌پرۆژی دوا‌ییش دا له‌توندوتیژی حیساب له‌گه‌ل کردن ده‌پاریزێ)) نه‌بجار ئین و عه‌باس ته‌م نایه‌ته‌ی خوینده‌وه... ﴿٣١﴾ ومن أعرض عن ذکرى، فإن له‌ معیشةً ضنکاً ﴿٣٢﴾ که‌سێک پشت له‌نایینی من هه‌لبکا، واز له‌خویندن و تیفکرین له‌کتی‌بی من -

كه قورئانى پىرۆزه - بهيئنى و كارى پى نه كاو پاپه ندى فرمان و نه هيه كانى نه بى، نه وه له دونيادا ژيانىكى پرته نگو چه له مهى ده بى، جايان له پروى ماديه وه هه ژارى ده كه مين، يان توشى نه خوشى و دلپراوكى و چه مره سه رى ده كه مين. بىنگومان ژيان و گوزهرانى خوش برىتى نيه له ده وه له مه ندى و هه بوونى كالاى زۆرو پۆشاكى باش و خۆراكى به له ززه ت، به لكو ژيانى خوش و كامه ران برىتیه له دل نارامى و ده روون دامه زراوى و قنيات كردن به وهى كه خودا پى داوى، شتىكى ناشكراو نايانه هه ركه سى پشت له خودا بكا، واز له به رنامه و نايىنى خودا بىئى، هه موو نامانچ و مه به ستى، هه موو خسه يال و بىرو هه ول و تىكۆشانى بۆ رابواردن و كۆكرده وهى مال و دارايى و به ده ست هينانى پله و پايهى دنيايى ده بى، نىتر نه و كاته دل و ده روونى هه راسانى لى هه لده گىرى، دلتيابى و نارامى نامىئى، خه مى كۆكرده وهى مال و سامانيه تى، ترسى له ده ستدانى مال و سامان و پله و پايه يه تى، هه ميشه له ناو ناخ و ئۆف و ترسو بيم دايه، خه فته ده خوا بۆ نه و شتانهى ده ستى نه كه وتوون، ترسى هه يه نه وهى هه يه تى له كيسى به جى.

هه ميشه هه لپه يه تى بۆ وه ده ست هينانى ئاواته كانى و په لامار ده دا، خۆ ده خاته ناو خه ته رو ريگاي مان و نه مانه وه بۆ وه ده ست هينانى ره زامه ندىي مله وړپك، كه به ده ستيشى ده هينى نه عجار له دل به راوكيى نه وه دايه لى نى نه ستىئته وه.

چه ند كۆرى گهنچ و شوخ و شهنگ له پىناو نافه رىنىكى نه و نه و، بۆ ده ستكه وتىكى دونيايى له مله وړپك وه گيانى خۆى خسته ته خه ته ره وه و به ره و رووى مه رگ بۆته وه، به لكو زۆر جار له و پىناوه دا گولى ژيانى تازه پشكوتوى خۆى هه لپه روزاند وه گيانى خۆى به خت كرد وه. خۆى كرد وه به قورىانى ويستى طاغوتىك و خۆى مال و ژيانى دونيا و قيامت كرد وه.

بەپێچەوانەی ئەم جۆرە کەسانەو هەركەسیك ئیماندار بێ و دڵ و دەروونی
 بەیادی خودا ناوەدان بێ و پروا دامەزراو بێ، شوێن پەیامی خودا کەوتبێ
 ئەوە ژیاڵی هەردوو جیهانی کامەرائی و خۆشەختییە، چونکە دڵ دامەزراو
 پروا پتەو، لەختۆکەو دڵە راوکی ئەملاو ئەولا دوورە، بەبەشی خۆی قنیات
 دەکا، کەسیکیش خاوەن قەناەت بێ، دڵ پەر لەئیمان بێ، ژیاڵی
 بەختەوەرێیە.. بەدەوڵەمەندی لەخۆی بابی نابێ و بەلەکیس چونی شتیش
 خەفەتبار نابێ.

﴿ونحشره يوم القيامة أعمى﴾ ئەو کەسە روو لەقورئانی ئیمە
 وەرەگێڕێ، ئیمە روژی قیامەت بەکوێری حەشری دەکەین، چاوی سەرو چاوی
 دڵی کوێر دەکەین، رێگای رزگاری و سەرفرازی و بەهەشتی نیشان نادەین،
 وەکوو لەنایەتییکی تردا دەفەرموێ: ﴿ونحشرهم يوم القيامة على وجوههم
 عمياً وبكماً وصماً ماوهم جهنم﴾ (الاسراء/ ۹۷) چونکە ئەو لەدوونیدا چاوی
 خۆی لەناستی نایەتەکانی قورئان کوێر کردو، تێیان نەفکریو.

﴿قال: ربی لم حشرنی اعمى وقد كنت بصيراً﴾ کابرای پشت
 هەلکردو لەنایینی خودا دیتە قسەو دەلی: خودایە! ئەو بۆ بەکوێری حەشرت
 کردم! خۆمن لەجیهان دا چاو ساغو بینا بووم! پەرورەدگار وەلامی دەداتەو
 وەلامییکی جەرگپو هیوا پر ﴿قال كذلك﴾ پەرورەدگار دەفەرموێ ئەتۆش
 ئاوات کرد هەلوێستت بەم جۆرە بوو ﴿اتلك آياتنا فستيتها﴾ نایاتی ئیمەت
 بۆ هات، بەلگەی جۆراو جۆری تاكو تەنهایی ئیمەت بۆ خوێندرایەو،
 نیشانت درا، ئەتۆ رووت لی وەرگێرا، تێیان نەفکری ﴿وكذلك اليوم تنسى﴾
 هەر بەو شتوێ ئەمڕۆ بەکوێری دەهیلدریتمو، لەناگری دۆزەخدا دەمینیو،
 مامەلە کەسیکت لەگەڵ دەکەین: کەشت لەبیر خۆی بەریتەو، وەکوو
 لەشوێنیکێ تردا دەفەرموێ: ﴿فاليوم ننساهم كما نسوا لقاء يومهم هذا﴾

(الاعراف/۵۱) دابو نهریتی پهروردگار وای داناوه: پاداش و سزا به‌گویره‌ی کرده‌ویه.

﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ اسْرِفَ، وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ ، وَلِلْعَذَابِ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَابْقَى﴾ ناوا بهو جوړه تۆله له سنوور شکینانو به‌دروځم‌وه‌کان ده‌سینینه‌وه، همرکه‌سیک له‌خودا یاخی بی‌و پیغه‌مبه‌ره‌کانی به‌دروځم‌ته‌وه، شوین پیامو نامه ناسمانیه‌کانی نه‌که‌وی تموه ژیانی ناخوشی ده‌دینئ له‌دونیا‌دا خوشی له‌خوی نابینی و دل و د‌روونی نارام ناگری.

﴿وَلِلْعَذَابِ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَابْقَى﴾ سزای روژی قیامه‌تی به‌ئیش‌ترو به‌رده‌وام‌تره، همر ناب‌ریت‌م‌وه، بۆ ه‌متا ه‌تایه له‌ناو ناگری دۆزه‌خ‌دا ده‌میننه‌وه. وه‌کوو له‌شوینئکی تردا ده‌فرموی: ﴿لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا، وَلِلْعَذَابِ الْآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَالَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ﴾ (الرعد/۳۴).

په‌ند وهرکرتن له‌به‌سه‌ره‌اتی گه‌له پی‌شیننه‌کان و خو‌گری
له‌سه‌ر نه‌زیه‌تدانی گه‌له موشریکه‌کان، گوئ نه‌دان به له‌ززه‌ت و
خو‌شیان، فەرمان به‌خاوو خیزان به‌نوئز کردن

أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ
فِي مَسْكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النَّهْيِ ﴿١٢٨﴾ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى ﴿١٢٩﴾ فَاصْبِرْ عَلَىٰ
مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا
وَمِنْ عَآنَائِیَ اللَّیْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾ وَلَا

تَمَدَّنْ عَيْنِيكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَاهُ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٣١﴾ وَأَمْرٌ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ
وَأَصْطَبِرَ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

دوای نه‌وی په‌روردگار حال و وه‌زعی نه‌وانه‌ی روو له‌قورئان وه‌رده‌گیرن،
رون کرده‌وه، به‌شوین نه‌وه‌دا شتی‌ک ده‌ی‌نی: که‌په‌ندو عیبه‌ته‌ی به‌و نه‌اده‌میزاد
نه‌و شته‌ش سهر‌گوزه‌شته‌ی قه‌ومی عاده‌و نه‌موده:

نه‌وانه‌ی پی‌غه‌مبه‌ره‌کانیان به‌در و خسته‌نه‌وه‌و سهر‌پیچی فەرمان و
نه‌یه‌کانیان کردن، بو نه‌وی خه‌ل‌کی په‌ندو عیبه‌تیان لی وهر‌بگرن و به‌خویندا
بچنه‌وه، نه‌جار فیه‌ضل و گه‌وره‌یی خودا راده‌گه‌یه‌نی به‌وه که‌عه‌زایی کافرو
یاخی بوانی دواخته‌وه بو روژی قیامت. دوا‌یی فەرمان ده‌کا به‌پی‌غه‌مبه‌ره
ﷺ: که‌له‌به‌رامبه‌ره‌ نه‌زیه‌تی موشریکه‌کان دا، پشوو در‌ی‌ژو خو را‌گری،
به‌رده‌وام بی له‌سهر نه‌جامدانی نو‌ی‌ژو ته‌سی‌حات له‌شه‌وو روژدا، نه‌هیشی لی
کرد له‌وه‌ی چاو به‌ر‌ی‌ته‌ نه‌و له‌ززه‌ت و وه‌سانیله‌ ماد‌دیانه‌ی کافر‌دکان هه‌یانه‌ بو
ژیانی دنیا، نه‌جار فەرمان ده‌کا به‌ پی‌غه‌مبه‌ره ﷺ که‌فەرمان بکا به‌خاوو
خیزان و شو‌ت‌که‌وتوانی نوم‌تی: که‌پار‌یز‌گاری نو‌ی‌ژه‌کانیان بکه‌ن. ته‌نانه‌ت
ریوایه‌ت کراوه، پی‌غه‌مبه‌ره ﷺ هه‌ر کاتی یه‌کی‌ک له‌هاوه‌لانی، له‌خزم و که‌سو
کاری توشی زیانی‌ک بوا‌یه‌ فەرمانی بی ده‌کردن که‌ نو‌ی‌ژو بکه‌ن و نه‌م نایه‌ته‌شی
ده‌خویندوه. که: ده‌فهر‌موی: ﴿اَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ﴾ کم اهل‌کنا قبلهم من القرون
یمشون فی مساکنهم﴾ نایا دهر‌نه‌که‌وتوه‌و روون نه‌بو‌ته‌وه بو موشریکه‌کانی
مه‌که‌مو ده‌ورو‌یه‌ری، به‌هوی نه‌و قورئانه‌ی بو‌ت هی‌ناون، چو‌ن و چه‌ندمان

له‌گه‌لو نه‌ته‌وه‌کانی پیشوو به‌هیلک برده؟ نازانن چه‌ندمان له‌و گه‌لو
 نه‌تموانه‌ی پیشوو: که‌پنجه‌مبه‌ره‌کانیان به‌درۆ خستنه‌وه ریشه‌ کیش کردون و
 له‌ناومان بردون و ناسه‌واریان نه‌ماوه، چه‌ندان گه‌لی وه‌کوو عادو شه‌ مودو
 قه‌ومی لوط و نه‌ صحابول حیجرمان له‌ناو بردون و تاقه‌ که‌سی‌کیان لی‌ رزگار
 نه‌به‌وه، نیستا قور‌ه‌بیشیه‌کان له‌سهر زه‌وی و زارو زی‌دو نیشتمانی نه‌وان دین و
 ده‌چن و شوینه‌وارو شارو گوندی ویرانبوویان به‌چاوی خو‌یان ده‌بینن!!

جا له‌کاتیک دا چاوو دل له‌شوینه‌وار گه‌لو نه‌ته‌وه‌ی چاخه‌کانی رابوردو
 ورد ده‌بنه‌وه، کاتیک چاو له‌ پاشماوه‌و شوینه‌واریان وورد ده‌بیته‌وه، کاتیک
 خه‌یال قوت ده‌بیته‌وه‌و سه‌رنجی خو‌ی ده‌داو ده‌بینی که‌سیک له‌و ناده‌میزادانه
 هه‌ست و خوستی نه‌ماوه، به‌خه‌یال تارماییان دینیتته‌ به‌رچاوو بیر
 له‌شه‌به‌حه‌کانیان ده‌کاته‌وه، هه‌لس و که‌وتیان ویست و ئاوات و داخو‌زییان،
 خه‌م و په‌زاره‌و خو‌شی و پیکه‌نینیان، ده‌به‌ده‌و شایی و زه‌ماوه‌ندیان، راکردن و
 رو‌یشتن و دان‌یشتن و کۆرو مه‌جلیسیان ده‌داته به‌ر نیگای خه‌یال و بیر له‌م هه‌موو
 هه‌شاماته‌ خاوه‌ن حه‌ره‌کاته‌ ده‌کاته‌وه، ته‌و هه‌موو ناده‌میزاده‌ خاوه‌ن هه‌ست و
 شعور و ئینفیعالات و هه‌زو ئاواته‌ روژگاریک له‌م سه‌ر زه‌مینه‌ ژیاوه‌و نیستا
 نه‌ماوه! نه‌جار که‌چاو هه‌لدینی و هیچ شتی له‌و هه‌شاماته‌ به‌دی ناکا، ولات
 به‌تال و هه‌وار خالی! ئاله‌و کاته‌دا له‌ناخه‌وه‌ ئینسان هه‌ست ده‌کاو لی‌ی
 مه‌علوم ده‌بی نه‌وه‌ی رابووردوی قووتداوه، ده‌می داپچریوه‌ داهاتووش
 ئاو‌دیو بکا! هه‌ست ده‌کا: نه‌و ده‌ستی قودره‌ته‌ی نه‌ته‌وه‌ پیشینه‌کانی
 پی‌چاوه‌ته‌وه‌ ده‌توانی داهاتووش تیکه‌وه‌ پی‌چی.

به‌ئی له‌و کاته‌دا مانای ئینزارو ناگادار کردنه‌وه‌ تی ده‌گا، په‌ند له‌رابردوو
 وه‌رده‌گری و به‌خوی دا ده‌چیتته‌وه، بۆیه‌ ده‌فهرموی: ﴿ان فی ذلک لایات لأولی
 النہی﴾ بیکرمان له‌مورد بوونه‌وه‌و تی‌فکرین له‌سه‌ره‌نجامی گه‌لو نه‌ته‌وه‌

پیشینه‌کان نشانمو پەندو عیبرت هەیه بۆ ئەوانەی خواوەنی عەقل و ھۆشن،
دەفامپێن و پەند نامپێز دەبن و عیبرت وەر دەگرن!

نمودی نہم ناید تہ ناید تہ کی ترہ: کہ دہ فرموی: ﴿اقلم یسیروا فی الارض، فتکون لہم قلوب یعقلون بہا او آذان یسمعون بہا، فانہا لاتعمی الابصار ولکن تعمی القلوب التی فی الصدور﴾ (الحج/۶۷) یان دہ فرموی: ﴿اولم ید لہم کم اہلکنا من قبلہم من القرون یمشون فی مساکنہم، ان فی ذلک لآیات افلا یسمعون﴾ (السجدة/۲۶).

ئەجار پەرورەدگار ھۆکاری دواخستنی عەزابدانى كافەرەكان دىارى دەكاو
دەفرەمۆى: ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَاماً وَّاجِلاً مِّمَّا سَمِعْتَ﴾ ئەگەر
لەبەر ئەو نەبوایە: خودای تۆ ئەى موحەممەد! بىرارى پىش وەخت و ئەزەلى
داو، لەپىشدا خودا بەئىنى داو، عەزاب دان و سزای كۆ كۆزى و رىشە كىش
كردن لەسەر ئومەتى تۆ ھەلبەگى و سزايان دا و بجا بۆ رۆژى دواىى، ئەگەر
لەبەر ئەو نەبوایە سزای سەرپىچى كەردنە كەيان و تۆلەى گوناھەكانيان پىو
دەلكا و ەكوو گەلە پىشىنەكان دوا بەدواى گوناھەكانيان و بەدرۆ خستەو ەى
پىغەمبەر ﷺ بەكسەر سزا دەدران.

دهی ماتولّ خودا سزای نمو سهر پیچی کارانه دوا ده خا بۆ قیامت، نه تو
نه ی پیغه مبر ﷺ له بهرامبر سهر ره قی و ئیمان نه هینانی نه وانه دا
﴿فأصبر على ما يقولون﴾ وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس وقبل غروبها،
ومن آتاء الليل فسيح ومن اطراف النهار ﴿به صبرو نارام به له بهرامبر پشت
هه لکردن و گوی پی نه دانی نه وان به په یامه که ت و به درۆ خستنه وه ی نایاتی
خودا و گالته کردن و بوختان کردنیان به تو: که پیته ده یژن ساحیر و درۆزنه، یان
شیته و ده ست لی و هشاوه، یان شاعیره، یان قوتابی فلان کاهین و فلان
جندو که به... هتد. گوی مه ده ری گرنگیان پی مه ده، چونکه بۆ عه زاب و
سزایان کاتیکی دیار یکرا و هدی، پاش و پیش ناکا... نمو نوێژانه ی فه رض و

تھرکی سەر شانتە لە کاتی خۆیاندا نەبجامیان بدە، نوێژی بەیانی لە کاتی پێش خۆر هەڵاتن دا، نوێژی نیوەرۆ عەصریش لە پێش خۆر ناوا بوون دا، لە کاتەکانی شەودا نوێژی شیوان و عیشاو لەدوا کاتەکانی شەودا شەو نوێژو لە سەرەتاو کۆتایی رۆژدا نوێژی بەیانی و نوێژی شیوان نەبجام بدە، بۆ زێدە گرنگی پێدان نوێژی بەیانی و نوێژی شیوانی دووبارە کردۆتەو، وەکوو چۆن لە شەڕینیکی تردا دەفرموی: ﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوَسْطَى﴾ مەبەست ئەوێهە لە هەموو کاتیەک دا خودات لە بیر بێ و نوێژی تێدا بکە، بەتایبەتی پێش خۆر هەڵاتن و پێش خۆر ناوا بوون ناگاداری نوێژ کردن بەو، زێدە گرنگیان پێ بدە.

نیمامی ئەحمەد و موسلیم لە عەماری کۆری (رۆبە) وە ریاویەت دەکەن دەفرموی: ((لَنْ يُلْجَ النَّارَ أَحَدٌ صَلَّى قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا)) ناچیتە ناو دۆزەخەو کەسێک پێش خۆر هەڵاتن و خۆر ناوا بوون سەرگەرمی نوێژ کردن بووبێ.

لە صەحیحی موسلیم و بوخاری دا فرمودە بەکە هەبە جەریری کۆری عەبدوللا ریاویەتی کردووە دەڵێ: پێغەمبەر ﷺ فرموی: ((إِنَّكُمْ سَتَرُونَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرُونَ هَذَا الْقَمَرَ، لَا تَضَامُونَ فِي رُؤْيَيْهِ، فَإِنْ اسْتَطَعْتُمْ إِلَّا تَغْلِبُوا عَنْ صَلَاةِ قَبْلِ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلِ غُرُوبِهَا، فافعلوا)) ئەم نایەتە ئێردی خۆیندەو.

نایەتە کە نامازە بمووە دەکا: کەریگا چارە بۆ سەرکەوتن بەسەر کافرو سەر رەق و دوژمنان دا صەبر و خۆراگری، چونکە صەبر ئێرا دەبەیتز دەکا، و پراي صەبر و پشوو درێژی تەسبیحات و حەملو ئە نا کردن و نوێژ کردن پارێزگاری کردنە لەسەر نەبجامدانیان چونکە ئەمانە دەبنە هۆی بەهێز بوونی گیان، نیت کەت و کۆی تازاری جەستەو دڵ و دەروون نامێنێ.

گیان به‌رزی و نه‌فس به‌رزی وا له‌ناده‌میزاد ده‌کا: که‌زۆر گوی به‌له‌ززه‌ت و خوشی جیهان نه‌دا، بۆیه په‌روه‌ردگار دوابه‌دوای فەرمان به‌صه‌برو خۆراگری فەرمانی‌کی تر ناراسته‌ی پی‌غه‌م‌بر ﷺ ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وَلَا تَعْدَنْ عَيْنُكَ إِلَىٰ مَا مَتَعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ، وَرِزْقَ رَبِّكَ خَيْرٌ وَابْقَىٰ﴾ چا و مه‌بره نه‌وه‌ی له‌لای موشریکه‌کان هه‌یه له‌نیعمه‌ت و خوشگوزهرانی، له‌مال و سامان و کالای جۆراو جۆر، له‌شساعی و ته‌ندروستی، نه‌وه گولێکه‌و زوو سیس ده‌بی و هه‌لده‌وه‌ری، خوشیه‌کی کاتی یه‌و پایه‌دار نیه، نه‌وه بۆ به‌تاقی کردنه‌وه هه‌لسه‌نگاندیان، تا ده‌ریکه‌وی هه‌لوتستیان چۆنه‌و کرداریان چیه.

ماتول وایه نه‌تۆ نه‌ی پی‌غه‌م‌بر ﷺ چا و بره له‌وه‌ی لای خودایه، دلتیابه نه‌وه‌ی لای خدا هه‌یه‌و خدا پیتی به‌خشیوی زۆر باشتره له‌وه‌ی داویه‌تی به‌ موشریکه‌کان، له‌دونیدا رزق و رۆژی پی به‌خشیوی، نه‌وه‌ی له‌ قیامه‌ت دا بۆی داناوی و بۆی په‌زمه‌نده کردوی زۆر له‌و رزق و رۆژی‌یه‌ی به‌وانی داوه باشتره، وینه‌ی نه‌م نایه‌ته نایه‌تی‌کی تره، که ده‌فرموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِ وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ، لَا تَعْدَنْ عَيْنُكَ إِلَىٰ مَا مَتَعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ، وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ (الحجر/۸۷-۸۸).

مه‌به‌ست به‌م جۆره نایه‌تانه نه‌وه نیه ئاده‌میزاد له‌هه‌ول دان بۆ رزق و رۆژی و دابین کردنی پتو‌ستیاتی ژبان ته‌مه‌لی بکا، به‌لکوو مه‌به‌ست نه‌وه‌یه: ئاده‌میزاد ته‌مه‌ننای نه‌و مال و سامانه نه‌کا که‌له ژتیر ده‌ستی کافرو موشریکه‌کان دایه‌و ناواته خوازی نه‌وه نه‌بی وه‌کوو نه‌وان بی و دل و ده‌روونی خۆی به‌و تاوات و داخوازیانه مه‌شغول بکا، واز له‌کارکردن بۆ قیامه‌ت به‌یستی، به‌لکوو موسولمان ده‌بی کار بۆ دونیاو قیامه‌ت بکا لایه‌کیان بۆ نه‌وی تریان فەرما‌وش نه‌کا، به‌لکوو دنیا بکاته کێلگه بۆ قیامه‌ت، واکار بۆ دنیا بکا که‌هر نامری، واخۆ ناماده بکا بۆ قیامه‌ت که‌سه‌بینی ده‌مری...

نه‌جار په‌روهردگار فهرمانی به پیغه‌مبهر ﷺ فرموی: که‌فرمان به‌خاوو خیزانی بکا به‌نه‌نجامدانی نویژ. ده‌فرموی: ﴿وامر اهلك بالصلاة واصطبر عليها﴾ نه‌ی پیغه‌مبهر ﷺ! فرمان به‌خاوو خیزانت یان به‌ه‌موو نوم‌تت بکه به‌نویژ، له‌سزاو عه‌زایی خودا رزگاریان بکه به‌وه‌ی وایان لی بکه‌ی نویژه‌کانیان نه‌نجام بدن، به‌رده‌وام به‌له‌سهر کردنیان و ازله‌نویژ کردن مه‌هینه، با خاوو خیزانت چاو له‌تۆ بکن، که‌مترخه‌می نه‌کن له‌نویژه‌کانیان. یه‌که‌م نهرک له‌سهر شانی موسولمان نه‌وه‌یه: مائی خۆی والی بکا وه‌کوو مائی موسولمان بچی، خاوو خیزانی خۆی هه‌لنی بۆ نه‌نجامدانی نه‌و نهرکانه‌ی په‌یوه‌ستیان ده‌کا به‌خوداوه. نیتتیجاهی سهره‌کیان بکا به‌یه‌ک: ﴿لانسالك رزقا﴾ نیتمه‌ داوای بۆیت لی ناکه‌مین، رزق و رۆژمان له‌شوین که‌وتوانت ناوی، وه‌کوو پاشاو مله‌وره‌کانی جیهان داوا له‌ژیر ده‌ستو ره‌عیه‌ته‌کانیان ده‌که‌ن که‌خرچی بدن و پاره‌و پولیان بۆ په‌یدا بکن.

﴿لحن نرزقك﴾ نیتمه‌ رزق و رۆژیتان ده‌ده‌ینی، بۆتوی تۆو هه‌موو گیانه‌به‌دان له‌سهر خودایه. وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿ان الله هو الرزاق ذو القوة المتين﴾ (الذاریات/۵۸) که‌واته: گرنگی بده به‌کاروباری رۆژی دواپی ﴿والعاقبة للتقوى﴾ سهره‌نجامی باش و به‌خته‌وهر بۆ که‌سیکه ته‌قوای خودای کردبی، پابه‌ندی فرمان و نه‌هیه‌کانی په‌روهردگار بی، به‌گویره‌ی ناین رینمونی بکا.

جا که‌تۆو شوین که‌وتوانت پابه‌ندی به‌رنامه‌ی خودا بوون، پارێزگاری نویژه‌کانتان کرد، خودا رزق و رۆژیتان بۆ فه‌راهم ده‌هینی، ریگای هه‌ولدان بۆ وه‌ده‌ست هینانی بۆیتان فی‌ر ده‌کا، هیزو توانای رزق و رۆژی په‌یدا کردنتان پی ده‌به‌خشی. وه‌کوو له‌نایه‌تیکی ترده‌ ده‌فرموی: ﴿ومن يتق الله يجعل له مخرجا، ويرزقه من حيث لا يحتسب﴾ (الطلاق/۲-۳) هه‌روا له‌شوینتیکی ترده‌ ده‌فرموی: ﴿وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون﴾ (الذاریات/۵۶)

نیمای مالیک و بهیه قی له ته سله مهوه ریوایت ده کمن ده فدرموی:
 عومدری کوری خه تتاب چه ندی بو بکرایه شو نویژی ده کرد، هه تا شو
 راده کشاو واته: بهرهو کوتایی ده رژی نهو کاته خاوو خیزانی خوی به خه بهر
 ده هینان و پیی ده فدرموی: هه ست نویژ بکمن، نه مجار نه م نایه تهی
 ده خوینده وه.

نیبو نه بی حاتم و نیبولونزیرو طبرانی و نه بو نه عیم
 له حویه تولنه ولیادا له عبداللهی کوری سه لامهوه ریوایت ده کمن ده لی:
 پیغه مبر ﷺ هدر کاتیک که سیکی نزیک توشی به لاو کاره ساتیکی جهرگر
 ببوایه، ناخوشی و تهنگ و چه له مهیه کیان توش بوایه، فدرمانی پی ده کردن
 به نویژ کردن و نه م نایه تهی ده خوینده وه: ﴿وامر اهلك بالصلاة واصطبر
 عليها..... الخ﴾.

پیشنیاری موشریکه کان و په لب گر تیان بو نواندن و هینانی

موعجیزه ی جیاجیا، هه ره شه کردن له موشریکه کان به دوا روژ

وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِّن رَّبِّهِ ؕ أَوَلَمْ تَأْتِهِم بَيِّنَةٌ مَّا فِي
 الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٣٣﴾ وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِ
 لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِّن
 قَبْلِ أَن نَّذِلَّ وَنَخْزَىٰ ﴿١٣٤﴾ قُلْ كُلُّ مُرْتَبِّصٍ فَتَرَبَّصُوا
 فَسَتَعْلَمُونَ مَن أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَىٰ ﴿١٣٥﴾

دوای نه‌وی په‌رو مردگار فرمانی به پیغه‌مبهر ﷺ کرد: که خو راگر بی
به‌رامبهر ته‌زیه‌تی موشرکه‌کان و چاو نه‌پرته کالو گوزهرانی که پیان دراوه و
کاتیبه،

نه‌جار هندی قسمو پیشنیاری نامه‌عقول و پرو پوچی نه‌و موشریکانه
ده‌خاترو، هندی‌کیش لمو قسه پرو پوچانه‌یان نه‌وه بوو: ده‌یان‌گوت: قورن
موعجیزه نیو ناپیته به‌لگه له‌سمر پیغه‌مبهرایه‌تی موحه‌مده ﷺ. نه‌وه‌ش
راده‌گه‌یه‌نی: که‌روژی قیامت ددان ده‌نین به‌وه‌دا: که‌قورن نیشانه‌یه‌کی
نومایانه به‌لام نه‌و کاته چ سوود؟!

نه‌وه بوو: موشریکه‌کان پیشنیاری جوړاو جوړیان ده‌کردن و په‌لپی زوړیان
له پیغه‌مبهر ده‌گرت به‌مه‌به‌ستی سمر ره‌قی و تنگ هه‌لچنین به پیغه‌مبهر و
بهر به‌ره‌کانی کردنی، پروایان به‌و موعجیزانه نه‌بوو: که‌لیان ده‌بینی، جا
په‌رو مردگار باسی نه‌وره‌قی و سمر پیچی‌کردن‌یان ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وَقَالُوا
لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِّن رَّبِّهِ﴾ موشریکه‌کان گوتیان: نه‌وه بوچی موحه‌مده
موعجیزه و نیشانه‌یه‌کمان له‌خودای خویمه‌و بو ناهیتی بییته نیشانه‌ی
پیغه‌مبهرایه‌تیه‌کی و وامن لی بکا بروای پی بکه‌ین، وه‌کوو چوژن
پیغه‌مبهرانی پیشوو موعجیزه‌ی لمو جوړانه‌ی نیمه پیشنیاریان ده‌که‌ین
ده‌یان‌نوندن.؟؟ نه‌وه‌تا ده‌لین: صالح پیغه‌مبهر ﷺ موعجیزه‌کی نه‌و
حوشتر: بووه: که‌سمر سوورپه‌نهر بووه. موسا ﷺ موعجیزه‌ی ع‌صاو یه‌دی
به‌یضای هه‌به‌وه، عیسا ﷺ مردوی زینلو کردو ته‌وه. کوپرو به‌له‌کی چاک
کردونه‌وه. په‌رو مردگار وه‌لامی دانوه‌و فرموی: ﴿أَوَلَمْ نَأْتِهِم بِبَيِّنَاتٍ مِّنَ
الْبَيِّنَاتِ﴾ نایا نه‌وان نامه‌یه‌کیان بو نه‌هاتوه: که‌موعجیزه‌یه‌کی
به‌رده‌وام و نه‌مره‌و به‌لگه‌و نیشانه‌و شایه‌ده له‌سمر راستی نه‌وه‌ی له‌نامه
ناسمانیه‌کانی پیشوودا هه‌یه، وه‌کوو ته‌ورات و تینجیل و باقی صوحوفه
نازل‌کراوه‌کانی تر: که‌عه‌قیده‌و نه‌حکام و یاسای ژیانان تیدایه، له‌و کتیبانه‌دا
راستی پیغه‌مبهرایه‌تی موحه‌مده چه‌سپاوو پیش وه‌خت ناماژه‌یان پی کردوه و
ته‌فسیری ره‌وان (۲۸۳)

موژده‌ی هاتنی نه‌ویان داوه، له‌و نامه‌ ناسمانیانده‌ا به‌لگه‌ی واهن
 نینکاریکردنی نه‌وان ده‌پووجیتیتسه‌وه. نمونه‌ی نه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیک‌ی تره:
 که‌ده‌فهرموی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ، قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ
 اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ، أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ، إِنَّ
 فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ (العنکبوت/۵۰-۵۱)

به‌کورتی: ده‌فهرموی: نه‌و نه‌فامانه‌ پیشنیاری موعجیزه‌ی چی ده‌کن؟
 نه‌ی نه‌وه نیه‌ قورنانیان بۆ هاتوه: که‌ گه‌وره‌ترین موعجزه‌یه‌و شاهیدی
 راستی ناوه‌پۆکی نامه‌ناسمانیه‌کانی پیشووشه، تیر و تپرای هه‌بوونی نه‌م
 موعجیزه‌ گه‌وره‌یه؛ پیغه‌مبهر له‌ کوئی پتویستی به‌ موعجیزه‌ی تره؟!

نه‌جار نه‌وه روون ده‌کاته‌وه: که‌موشریکه‌کان پۆژی قیامت دان ده‌نیتن
 به‌وه‌دا: که‌قورناتن موعجیزه‌یه‌وه ده‌فهرموی: ﴿وَلَوْ أَنَا أَهْلُكُنَّاهُمْ بَعْدَ أَنْ
 قِيلَ لِقَالُوا: رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نُنْزِلَ
 لَكَ نَحْنُ﴾ واته: نه‌گهر نیته‌ به‌بێ نینزار نه‌و موشریکه‌نه‌ بکوژین و پیش نه‌وه‌ی
 قورنانیان بۆ بنیترین به‌عه‌زایی کۆکوژو ریشه‌کیشکه‌ر له‌ناویان به‌رین، پۆژی
 قیامت بیانووین به‌ده‌سته‌وه ده‌بێ و ده‌لێن: په‌روه‌ردگارا! نه‌وه بۆ له‌دونیادا
 پیغه‌مبهرت بۆ سه‌ر ره‌وانه‌ نه‌کردین و موعجیزه‌ی به‌هێزت له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌و
 نه‌خسته‌ پروو؟ هه‌تا نیتمه‌ش شوینی بکه‌وتینایه‌و نیمانان پێ به‌یتنایه‌. پیش
 نه‌وه‌ی به‌عه‌زایی سامناکی خۆت ریسوامان بکه‌ی!

واته‌ نیته‌ پیش وه‌خت له‌ناومان نه‌بردون و پیغه‌مبهرمان بۆ ناردون و
 ترساندوین و ره‌هنومااییان کردون، که‌وابێ بیانویان بپاوه، عوزریان نه‌ماوه.
 قسه‌ی حق و راست نه‌وه‌یه: نه‌و موشریکه‌ سه‌ر ره‌ق و پشت هه‌لکردوانه‌ سه‌ر
 ره‌ق و بێ بساوه‌رن، نه‌گهر په‌یتا په‌یتا نیشانوه‌ موعجیزه‌یان بۆبێ، نه‌وان
 هه‌رنیمان ناهیتن وه‌کوو له‌شوینیک‌ی تردا ده‌فهرموی: ﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ
 أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ آيَةٌ لِيُؤْمِنَنَّ بِهَا قُلْ: إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا

جاءت لا يؤمنون، ونقلب افئدتهم وابصارهم كما لم يؤمنوا به اول مرة،
ونذرهم في طغيانهم يعمهون ﴿الانعام/ ۱۰۹-۱۱۰﴾

چاکه سیاقه که ده‌گاته ئهم ئاکامه ترسناکی چاوه پئیانه، په‌روه‌ردگار
فرمان به پیغهمبر ﷺ ده‌کا: که ده‌ستیان لی بشواو به‌ئیمان نه‌هئینانیا
ناره‌حت نه‌بی، نه‌وه‌تا په‌یامیان پی راگه‌یه‌ندراوه‌ عوزرو بیانویان برپاوه،
نه‌وانه به‌ویستی خویان پشت له‌و په‌یامه هه‌لده‌که‌ن و به‌ده‌ستی نه‌نقه‌ست
ئیمان ناهینن. ده‌فهرموئ: ﴿قل کل متربص، فتربصوا﴾ نه‌ی موحه‌مه‌د: به‌و
ئاده‌میزادانه بلئ: که به‌درؤت ده‌خه‌نه‌وه، سه‌ریپچی ده‌که‌ن، سوورن له‌سه‌ر
کوفرو عه‌نادی خویان پئیان بلئ: هه‌ریه‌کی له‌تیمه‌و له‌ئیه‌و چاوه‌پروانی
ئاکامین.

چاوه‌پروان بن ﴿فستعلمون من اصحاب الصراط السوی ومن اهتدی﴾
له‌وه به‌ولاه زوری پی ناچی بۆتان مه‌علوم ده‌بی کئ له‌سه‌ر پئیگای راسته،
ئیمه‌یان ئیه‌وه؟

له‌وه به‌ولاه ده‌زانن: کئ هیدایه‌تدراوه، کئ گومرایه کئ به‌خته‌وه‌ره و کئ
چاره‌په‌شه؟

ئابه‌و جۆره‌ کۆتایی به‌و سوره‌ته‌ هئنا: که‌سه‌ره‌تا‌که‌ی نه‌وه‌ی له‌خۆگرتوه:
پیغهمبر ﷺ هئنده‌ نازاری جه‌سته‌ی خۆی ده‌دا به‌تاعه‌تکردن، خه‌ریکبو
زیانی پی بگا! په‌یامی خۆی راگه‌یانده‌و به‌لیپراوی ئهرکی سه‌رشانی خۆی نه‌نجام
دا، جا نه‌واهی په‌یامی پیغهمبریان پی گه‌یی، نه‌گه‌ر پابه‌ندی په‌یامه‌که‌ی
بووبن نه‌وه‌ رزگاریان بووه، نه‌گه‌ر روویان لی وه‌رگێپایی نه‌وه‌ تیدا چوون و
فه‌وتاون. له‌وه به‌ولاه حق و به‌تالیان بۆ ده‌رده‌که‌وئ.

به‌یارمه‌تی خودا له‌رافه‌ کردن و پێداچوونه‌وه‌ی جزمی (۱۶) ههم

بووه‌وه‌ که‌ کۆتایی سوره‌تی (طه) یه.

لەكاتىك دا سوپاي زەبەللاھى روسيائى كافرى زلھىز بەھەموو ئەو
چەكە جۇراو جۇرانەى كەسائەھائى سال بوو دروستى كردبوو بۆ
بەربەرەكانى خۇرئاوا، ھەلى كوتايە سەر جەمھورىيەتى چىچان بۆقەلاچۇ
كردنى موسولمانانى چىچان، ئەو ماوھى دومانگ و نيوە لەشەرىكى
ئابەرامبەرى دا، لەجەنگىكى نارەواى بى وىژدانانەدا جەنگاوەرانى چىچان
بەرەنگارى ئەو سوپايەدان ھەزار شەپ كەرەو خاوەن تۆپ و تانك و تەيارە
و زەپەرەو جۇرەھا چەكى قورسى ياساغ كراوى نيوەولەتى بوونەتەو،
بەچەكىكى ئابەرامبەر و تەقلىدى بەكلاشىنكۆف شەپ لەگەل تۆپى
زەبەللاھ و تەيارەى مىكى تازە دروستكراو دەكەن، لەپىش چاوى عالەمى
سالى (۲۰۰۰) و چەرخى بىست و يەكەم. لەسەر دەمى مافى بەناو مروڤ
و حورىيەت و ئازادى دا، لەپىش چاوى ئومەمى (متحدە) و سەردەمى
مافى چارەى خۇنووسىن دا ئەوگە لەموسولمانە ھەژارە بى چەك و
دەرەتانە روبەپوى چ شەرىكى سامناك بۆتەو، چۆن ئەوگە لەبىكەسە ئاوا
قەلاچۇ دەكرى و چەكى كۆكوژى و جىنوسائىدى تىدا بەتاقى دەكرىتەو،
شارى گرۆزنى: كەپايتەختى چىچانە، سەر لەبەر بەسەر دانىشتوانى دا
خاپوركرا دواى گرتنى شارەكە بەپىش چاوى دونياو ڤن و منداڤ و پىرو
جوان دەست و قاچيان دەبەستى و قەمەكوژو سوژن ھاژن دەكرىن، لوت و
لىويان دەبەردىن. كەس نەقىيەكى لىوە نەھات!

بەچاوى خۆم شەوى ۲/۲۶-۲/۲۷/۲۰۰۰ لەسەر شاشەى تەلەفزيۇن
دیم موسولمانى چىچانى بەدوا تانكەو پادەكىشرا، حەبلىكى لەقاچى
خابوو دەھىندرا بۆسەر چالىكى گەرە: كە كردبوويانە گوپى بەكۆمەل..
ھەر ئەو شەو تەلەفزيۇن چەند گوپىكى بەكۆمەلى نیشان دا: كەپۆژنامە
نووسەكان فرسەتيان ھىنابوو بەفلىم گرتبوويان بەدزىەو دابوويانە
ئازانسى دەنگ و باسەكان.

به لام كاكه نيمه چيمان ديوه (شنیدن كى بود ماننديده) كى دهتوانى
 نه وه لاچو كردنه وينه بكيشى؛ كى دهتوانى بينوسى: كى دهتوانى
 باسى بكا قه لهم و زويان كۆل و كولن له ئاستى نه و پوداوانه دا.
 عالم به ئيسلامى و نائيسلامى يه وه زۆر به داخه وه نقه يان ئى نه هات
 بو؟ چونكه دهوله ته زله يزه كان نه يانده ويست نه و چرايه: نه و حكومه توكه
 موسولمانه، له ولاتى قه وقازدا گه شه بكا؛ دهوله ته موسولمانه كانيش
 هه ريه كه يان سه ر به ولاتى كى زله يزه و نه يه ويست ئاگاهى له خوى ناپازى
 بكا.

به لى خودا ده فهرموى: ﴿اَنۡ اَنۡ يَّظۡهَرُوا عَلَيۡكُمۡ لَآ يَرۡقُبُوا فَيَكۡمُ الَا
 وِلَا ذِمَّةٖ﴾

مه لاه محمود

شهوى ۲۶/۲/۲۰۰۰

پیروستی بابته‌کان

لاپه‌ره	بابته
۳	باقی مانده‌ی چیرۆکی هه‌زره‌تی موساو هه‌زره‌تی خضر
۱۵	چیرۆکی ذیلقه‌رنه‌ین و یه‌نجوج و مه‌نجوج
۳۴	سزادانی کافران
۳۸	پاداشی موسوڵمانان و به‌فراوانی زانیاری خوداو تاک و ته‌نهایی
۴۹	سوره‌تی مه‌ریه‌م
۵۲	پاران‌هوه‌ی هه‌زره‌تی زه‌که‌ریاو داوا کردنی له‌خودا بو‌ نه‌وه‌ی مندالی پی‌ بداو، مزگیتی پیدانی به‌ (یه‌حیا)
۶۲	هه‌زره‌تی یه‌حیا له‌دایک ده‌بی و ده‌کری به‌ پیغه‌مه‌یه‌رو شه‌ریعه‌تو یاسای پی‌ ده‌دری
۶۶	چیرۆکی خانو مه‌ریه‌م و سک پرپوونی به‌عیسا
۷۶	له‌دایکبوونی هه‌زره‌تی عیسا و دیارده‌کانی
۷۹	پیغه‌مه‌یه‌ری عیساو قسه‌کردنی له‌لانکه‌دا
۸۳	کیشه‌و نیزاعی نه‌صارا ده‌ریاره‌ی هه‌زره‌تی عیسا (عليه السلام)
۹۹	چیرۆکی هه‌زره‌تی ئیبراهیم (عليه السلام) و ده‌مه‌ ده‌می له‌گه‌ل باوکی‌دا ده‌ریاره‌ی بته‌هرستی
۱۰۷	چیرۆکی هه‌زره‌تی موسا (عليه السلام)
۱۱۰	چیرۆکی هه‌زره‌تی نیسماعیل (عليه السلام)
۱۱۷	چیرۆکی هه‌زره‌تی ئیدریس (عليه السلام)

۱۱۹	برې له ره وشته بهرزه کانی پتغه مېهران (دروودی خودایان له سهر بې)
۱۲۲	صیفاتو ره وستی وه چه و چینی دوا پتغه مېهره کان ره وستی توبه کارانو نه وانه ی شیاوی چوونه ناو به هه شتن
۱۲۷	هاتنی سروس و هیئانی نیگا به فھرمانی خودایه
۱۳۱	بیرو بوچونی موشریکه کان دهریاره ی هاتنی روژی قیامت
۱۳۹	هه څه له تانی موشریکه کان به خوشگوزرانی و له ساغی و ساماندارییان له دونیادا
۱۴۵	قسه نابېه جیبه کانی موشریکه کان دهریاره ی زیندوبوونه وه و چه هر ۱۴۵
۱۴۷	ره تدا نه وه ی بته رسته کان له لایه ن بته کانیانه وه
۱۵۲	ره تدا نه وه ی نه وانه ی مندا ل و مپال خدا دده ن
۱۵۶	خوشه ویستی خدا بو موسو لمانان و ناسانکردنی تیگه بیشتن له قورئان و له ناوبردنی تاوانباران
۱۶۰	سورته ی (طه)
۱۶۲	قورئانی پیروز هو ی به خته وه ری په
۱۷۱	چیروکی حه زره تی موسا ناخوتنی موسا ﷺ له گهل خدا و نیگا بو کردنی
۱۸۴	عه صای موسا ﷺ ده بیته نه زدیها
۱۸۷	موعجیزه ی دووهم بو موسا ﷺ (یهدی بیضا) بوو
۱۹۳	پهروه ردگار هشت نیعمه تی جوړاو جوړی به خشیون به حه زره تی موسا ﷺ بیس پتغه مېهرتی
۱۹۹	رینموونی پهروه ردگار بو حه زره تی موسا و ﷺ هارون ﷺ دهریاره ی بانگه وازی کردنیان بو فیرعه ون
۲۰۵	گوفتو گو ی نیوانی حه زره تی موسا ﷺ و فیرعه ون دهریاره ی خودایه تی
۲۱۲	تو ممت بارکردنی حه زره تی موسا ﷺ به جادو بازی